

Mogens Eliasen:

Rauwe voeding voor honden

- Het ultieme naslagwerk voor hondenbezitters!



***"Rauw –
volgens de
wetten van de
Natuur"***

Verantwoordelijke en gemakkelijke keuzes bij het balanceren van rauwe, natuurlijke hondenvoeding!

Dit boek legt uit wat je moet weten om jezelf en je hond te kunnen beschermen tegen commerciële uitbuiting met niets anders dan je eigen kennis, en het geeft details als referentiemateriaal waar dat nodig is. Door dit boek vallen alle stukjes op hun plaats en ben je in staat om zelf je hond te voeden op een gemakkelijke en verantwoorde manier.

Mogens Eliassen:

Rauwe voeding voor honden - het ultieme naslagwerk voor hondenbezitters

Over het maken van verantwoordelijke en comfortabele keuzes bij het balanceren van de voeding van je hond met rauwe, natuurlijke grondstoffen!



Zou je het aandurven om je hond over te schakelen op natuurlijke voeding? Nou, de vraag zou eigenlijk moeten zijn: "Durf je het wel aan om het *niet* te doen?"

Een hond voeren hoeft niet omslachtig of duur te zijn. Het is net als met autorijden – als je het eenmaal geleerd hebt, is het gemakkelijk en denk je er nauwelijks meer over na. Dit boek is je studieboek voor je rijbewijs als "honden chef-kok"!

De sleutel tot de gezondheid van je hond zit in de voeding die je hem geeft. Elke wolf in de vrije natuur mag zelf uitzoeken hoe hij aan gezonde voeding komt – hij heeft geen andere keuze. Maar jij hebt als consument in onze moderne maatschappij veel keuzemogelijkheden die helemaal niet goed zijn voor je hond. Om te weten wat goed is en wat niet, is het belangrijk om de hond en zijn voedingsbehoefte te begrijpen.

Wanneer je Voorvader Wolf als het ultieme voorbeeld neemt, lijkt het of dit een overweldigende opdracht is, onmogelijk om te doen zelfs.

Maar zo hoeft het niet te zijn. Daar gaat dit boek over. De fundamentele fysiologische en chemische principes achter een optimaal voerplan kunnen afgebroken worden tot een aantal fijne en eenvoudige richtlijnen die gemakkelijk te gebruiken zijn wanneer je eenmaal begrepen hebt waar ze vandaan komen.

Published July 2003 by

K9joy

Unit 419, 230-1210 Summit Drive,
Kamloops, BC, V2C 6M1 Canada
E-mail: k9joy@novasoljudicare.com

Web-site: <http://k9joy.com/education>

ISBN 1-894156-17-X

Nederlandse vertaling door Ignit Bekken, December 2003

Inhoudsopgave

(Alle koppen zijn links)

<i>Hoofdstuk</i>	<i>pagina</i>
<u>De schrijver</u>	7
<u>Voorwoord</u>	8
<u>De filosofie van het voeren</u>	10
<u>Het algehele beeld</u>	10
<u>Hoe voeding in de Natuur er uit zou zien...</u>	13
<u>Enkele bekende problemen...</u>	14
<u>Vleesbronnen</u>	15
<u>Plantaardige bronnen</u>	15
<u>Graanproducten</u>	16
<u>Rauw of gekookt?</u>	17
<u>Toevoegingen - goede en slechte</u>	18
<u>Zorgen dat de hond voldoende krijgt van alles wat hij nu heeft</u>	19
<u>Het spijsverteringsstelsel van de hond</u>	20
<u>De samenstelling van het spijsverteringskanaal</u>	20
<u>De mond inclusief tanden, kaken en speeksel</u>	21
<u>De maag van de hond - en hoe het voedsel verteert</u>	23
<u>De darmen en de afwerking van het verteringsproces</u>	24
<u>Overzicht van het systeem van de Wolf/Hond, in vergelijking met het menselijke systeem</u>	28
<u>Waarom 'Overstappen op Natuurlijk'?</u>	29
<u>Redenen om argwanend te zijn</u>	29
<u>Niet beschermd door de wet</u>	30
<u>Onvoldoende scholing van de "deskundigen"</u>	31
<u>Financiële belangen in de gezondheidszorg</u>	32
<u>Overheidsbepalingen</u>	33
<u>Redenen om geen brokjes meer te geven</u>	34
<u>Redenen om geen blikvoer meer te geven</u>	37
<u>Belangrijke redenen om natuurlijke voeding te geven</u>	38
<u>"Organisch" of niet</u>	39
<u>Het lezen van de etiketten</u>	42
<u>Vergelijkende voedsel analyses</u>	42
<u>Wat er in de wet staat - en wat niet</u>	45
<u>Analyse van de mineralen</u>	46
<u>"Eiwitten" and "eiwitten"</u>	48
<u>De belangrijkste grondstof bovenaan</u>	49

Hoe wordt het berekend?	50
Wat staat er precies op het etiket?	51
Conserveringsmiddelen - enkele misopvattingen	53
De chemicaliën die <i>niet</i> op het etiket staan...	55
De regulerende instanties en hun normen	57
De etikettering van natuurlijk voedsel	59
Vergelijkende analyse van commercieel hondenvoer en natuurlijke, rauwe voeding	62
Voedingsgids voor volwassen honden	63
De doelstelling van het voerplan	64
De grondstoffen van een volledige maaltijd	66
Rauw vlees, organen of vuile pens	67
Groente voor carnivoren	70
Botten = stukken skelet van voorheen levende dieren	72
Vet – geen smeervet of reuzel	74
Andere goede voedselbronnen voor de gedomesticeerde wolf	74
Dagelijkse supplementen – voor de zekerheid...	76
Hoe geef je de voeding aan je jager	78
Vastendagen en waarom je hond ze nodig heeft	80
Hoeveel eten, voertijd, en maaltijd management	82
Beloningen - hoe je ze gebruikt en hoe je ze maakt	84
Welke je kunt gebruiken - en welke beter niet	84
Je eigen beloningen maken	85
Hoe je een beloning geeft	86
Het balanceren van de voeding	84
Waarom balanceren belangrijk is	88
De drie hoofdregels van het balanceren	90
Het gebruik van cijfers en de waarde ervan	91
Het begrijpen van het ultieme doel	96
Voedingsgids voor puppies	100
Wat een wolvenouder zou doen	101
Een grote uitdaging voor een serieuze puppy bezitter...	102
Hoe een zinvol voerplan er uit ziet	104
"Puppy Supplement"	105
"Energie Supplement"	107
"Volledige maaltijd"	108
Voerschema voor je carnivoor-in-spe	109
Hoeveel voeding voor een opgroeiende pup	110
Voedingsprocedure and protocol in jouw roedel	112
Je ultieme referentie om het doel te bereiken	115
Omschakelen op natuurlijke voeding	117
Problemen die je kunt vermijden bij de omschakeling	116

<u>Verschillende benaderingswijzen - pros and cons</u>	119	
<u>"Cold turkey"</u>		119
<u>Het mengen van het voer</u>		120
<u>Het afwisselen van de maaltijden</u>		121
<u>Het kiezen van de juiste optie voor jouw hond...</u>		122
<u>Veilig omschakelen – management van de omschakeling</u>	123	
<u>Op weg naar het ultieme voerschema</u>	128	
<u>Zaken die wijzen op mogelijke problemen...</u>	129	
<u>Wat je – soms – wel mag negeren!</u>	130	
<u>Braken</u>		130
<u>Verlies van eetlust - lethargie</u>		132
<u>Meer eetlust</u>		133
<u>Diarree</u>		133
<u>Voorbeeld van voerschema's en recepten</u>	135	
<u>Voorbeelden van Voorvader Wolf</u>	136	
<u>Voerschema van voorvader wolf in de zomer</u>		137
<u>Voerschema van voorvader wolf in de winter</u>		138
<u>Toelichting op de voerschema's van voorvader wolf</u>		139
<u>Voorbeelden voerschema's voor volwassen honden</u>	140	
<u>Volwassen honden, ultiem voerschema A</u>		142
<u>Volwassen honden, ultieme voerschema B</u>		143
<u>Volwassen honden, ultieme voerschema C</u>		144
<u>Aanvullende toelichting op de voerschema's</u>		145
<u>Omschakelingsschema's voor volwassen honden</u>	146	
<u>Volwassen honden, eenvoudig omschakelingsschema</u>		147
<u>Volwassen honden, omschakelen met meer maaltijden</u>		149
<u>Volwassen honden, extra schema voor de omschakeling</u>		152
<u>Aanvullende toelichting op de omschakelingsschema's</u>		153
<u>Voorbeelden van voerschema's voor puppies</u>	154	
<u>Jonge pup, 3 maaltijden per dag</u>		156
<u>Medium pup, 2 maaltijden per dag</u>		158
<u>Halfvolwassen hond, 1 maaltijd per dag</u>		159
<u>Aanvullende toelichting op de voerschema's voor pups</u>		160
<u>Het bewaren van het voedsel</u>	163	
<u>Invriezen – langdurige opslag</u>		163
<u>Tijdelijke opslag in de koelkast</u>		166
<u>Ongekoelde opslag</u>		167
<u>Reizen met je hond</u>		168
<u>Poep kijken</u>	169	
<u>Normale ontlasting - hoe hondenpoep er uit ziet</u>	169	
<u>Zwarte of grijzige poep</u>		171
<u>"Betonpoep"</u>		171
<u>Hele stukken onverteerd voedsel</u>		171
<u>Waarschuwingstekens die je niet moet negeren</u>	172	
<u>Diarree - en parasieten</u>		172

En nog wat	174
Gratis mest voor je tuin – een goede zaak	175
Werken met je dierenarts	177
Mogelijke belangenconflicten	177
Waar dierenartsen voor opgeleid worden...	178
Waarom een dierenarts niet altijd vrijuit kan praten	179
Hoe voerfabrikanten de dierenartsen achter zich krijgen	180
Hoe een dierenarts zijn brood verdient	181
Het financieel/ethische dilemma van je dierenarts	182
Het ontwikkelen van wederzijds vertrouwen	184
Hoe je bekendheid geeft aan de verbeterde gezondheid van je hond	186
Water	188
Wat zijn de problemen	189
De problemen met het transport	191
De problemen met de opslag en distributie	193
Vervuiling door de mens	194
Hoe komen we aan veilig drinkwater	195
Wanneer we welke technologie gebruiken	198
Kun je water te schoon maken?	199
Individuele en tijdelijke opslag van drinkwater	200
Verantwoordelijk water management	201
Hoe je dit boek gebruikt	203
Referenties en bronnen	205

[Aanvullende Artikelen over hondenvoer en hondenvoeding \(openbare sectie\)](#)

[Waarom het een slecht idee is om je hond altijd hetzelfde en altijd “op tijd” te voeren...](#)

[Hoe je ontgiftingsproblemen kunt voorkomen wanneer je de voeding van je hond verandert...](#)

[Waarom koken van hondenvoeding allergieën en ondervoeding kan veroorzaken...](#)

[Graan of geen graan in de voeding van de hond?](#)

[Waarom vet in de voeding niet “slecht” is als je een hond bent...](#)

[Waarom je hond regelmatig zijn buik vol moet eten](#)

[Het balanceren van de kalk en fosfor in de rauwe hondenvoeding](#)

[Waarom het toevoegen van vitamine C niet altijd verstandig is...](#)

[De waarheid over Vitamine E](#)

[Terug naar de titel](#)

[Terug naar de Inhoudsopgave](#)

[Verder naar het Voorwoord](#)



De schrijver

Mogens Eliassen (uitgesproken als MOW-ence e-LEE-a-sen) werd in 1949 geboren in Denemarken, emigreerde naar Canada in 1990 en woonde in de periode 2000-2001 in de VS.

Hij volgde een opleiding tot analytisch chemicus (met afstudeertitel Mag. Scient. aan de University of Århus, 1980), diende 19 jaar in het Deense leger als reserve officier (in de orde van Major), was 10 jaar zakenman, en is een gepassioneerde hondentrainer.

Hij werd Nationaal Kampioen 1980, 1981, en 1982 voor Search and Rescue dogs met twee verschillende honden. Zijn handleiding voor de opleiding en inzet van SAR honden werd door de Deense overheid aangenomen als nationale standaard.

Mogens beschikt over ongekennde talenten om honden en mensen met elkaar te verbinden op een diep emotioneel vlak waar beide wat aan hebben.

Hij weet wat het is om problemen te hebben met je hond... Zijn eerste hond stierf op de leeftijd van 8 maanden omdat hij tussen zijn benen doorglipte toen hij de vuilnis aan de weg wilde zetten, de deur uit rende en door een vrachtwagen overreden werd terwijl Mogens niet in staat was om hem terug te roepen!

Deze traumatische gebeurtenis was het begin van een serieuze studie van het gedrag van de hond en trainingsmethoden. Mogens maakte naast de kennis die hij vergaarde over het gedrag van honden en de controle daarover, gebruik van wetenschappelijke logica in combinatie met de fundamentele, bruikbare praktijken die hij leerde waarderen in het leger. Hij was bevoorrecht omdat Konrad Lorenz, Eberhard Trumler en Anders Hallgren zijn voornaamste leermeesters waren en hij gebruikte hun onderzoeken om zijn eenvoudige trainingsconcepten te ontwikkelen.

Mogens' trainingsconcepten zijn uniek en geworteld in een diep respect voor de aard van de hond als gedomesticeerde wolf, toch zijn ze ongelooflijk eenvoudig - daardoor kan iedereen ervaren wat de ultieme band met "man's best friend". Zijn blik is altijd gericht op "wat er in zit voor de hond".

Mogens heeft volledige opleidingsschema's ontwikkeld voor bijna alle soorten praktische hondentrainingen die er zijn, van spoorzoeken, speuren in de natuur, geur identificatie en drugshonden tot kunstjes leren en mentale stimulatie. Daarnaast stelt hij zijn uitgebreide algemene kennis over honden beschikbaar door het geven van werkcolleges en workshops. De "voedingscolleges" die hij ontwikkelde samen met holistische dierenartsen met wie hij vanaf 1972 samen gewerkt heeft, zijn altijd erg populair geweest.

Mogens zorgt er voor dat je hond van je houdt omdat je zijn respect en bewondering verdient.

Zijn nieuwsbrief The Peeing Post is gratis, je kunt je aanmelden op <http://k9joy.com/peeingpost>.

Voorwoord

Beste Hondenvriend,

In dit boek vindt je de redenen waarom je natuurlijke voeding zou moeten geven aan jouw eigen hondachtige (jouw hond = jouw gedomesticeerde wolf). En je krijgt een begeleiding die je op een logische manier laat begrijpen *waarom* je zou moeten voeren zoals ik adviseer – en *hoe* je dat precies doet.

Er zijn veel boeken die je alleen maar een ander standaard recept bieden en claimen dat dit het allerbeste is. Ik daarentegen wil dat jij *je eigen standaard gaat bepalen*. En ik wil dat je dit doet als resultaat van een aantal weloverwogen beslissingen die gebaseerd zijn op je respect voor de aard van de hond als een gedomesticeerde wolf en enkele logische en nuchtere conclusies, die je kunt maken met een minimum aan kennis.

Ik promoot niets met dit boek behalve een *goede gezondheid voor je hond*.

Hoewel ik een wetenschappelijke achtergrond op hoog niveau in de chemie heb, is de kennis die ik aanbied geen gevorderde wetenschap. Maar deze kennis is wel gebouwd op de wetenschap en de wetenschappelijke principes. Het is jammer dat er zeer weinig gespecialiseerd onderzoek is gedaan op het gebied van *de voeding van de hondachtigen*. En de producenten van huisdiervoeders zullen zeker *geen* fondsen beschikbaar stellen voor een uitgebreide studie naar de voordelen van natuurlijke voeding – het zou commerciële zelfmoord zijn.

Toch is er meer dan voldoende informatie beschikbaar om een aantal goed geïnformeerde beslissingen te kunnen nemen. Het moet alleen allemaal op een rijtje gezet worden.

Ik werk al langer dan 25 jaar intensief samen met veel dierenartsen en diëtisten. De belangrijkste inbreng is afkomstig uit de duizenden gesprekken die ik gehad heb met de Deens dierenarts **Finn Smed**, die al langer dan 40 jaar logisch verstand en natuurlijke principes uitdraagt in zijn veterinaire kliniek. Zijn kliniek in Rask Mølle, Denemarken, is een groot archief vol met bewijsmateriaal dat de principes niet alleen *werken* – maar ook dat zij veel beter werken dan de standaard praktijk die gebaseerd is op een grootschalig gebruik van kunstmatige voeding, geneesmiddelen en entingen als pleister op de wond in plaats van de kern van het probleem aan te pakken. Ik ben Finn veel dank verschuldigd – als hij mijn mentor niet was geweest, zou dit boek nooit tot stand zijn gekomen.

Ook wil ik **Pawel Cichon** van het Sunwood Veterinarian Hospital in Coquitlam, BC bedanken. Als lid van de AHVA, de Amerikaanse Holistische Veterinaire Associatie, heeft Pawel zeer waardevolle kritiek geleverd op mijn eerste ideeën van dit boek en hij is ook een belangrijke inspirator geweest bij de vele hoofdstukken die ontstaan zijn nadat "Canine Choice – by Nature" het licht zag.

Dank ook aan **Carey Milne**, Surrey, BC, mijn voormalige partner van Canine Choice Natural Foods Inc, waarschijnlijk het eerste bedrijf in Noord-Amerika dat rauwe voeding produceerde. Carey heeft veel bijgedragen aan de onderzoeken waarop we de productie baseerden en hij heeft veel werk verzet om feedback te krijgen van onze cliënten. Zonder zijn intelligente inzet en het vele werk dat hij verricht heeft, zou ons bedrijf nooit van de grond zijn gekomen. Hoewel geen van ons momenteel nog eigendomsrechten heeft, doet het goed om te weten dat het een hele serie versvlees producenten voortgebracht heeft!

De duizenden studenten van Human Dog Leadership Inc in BC en ook de duizenden cliënten van Canine Choice Natural Foods Inc verdienen allemaal mijn erkentelijkheid en dank voor de feedback die ik kreeg over de uitwerking van de omschakeling op natuurlijke voeding op hun honden en hun financiën. De vele telefoontjes, bijeenkomsten en persoonlijke gesprekken hebben mij een brede ervaring gegeven die niet opgeslagen en gepresenteerd kan worden als "wetenschappelijk onderzoek" – maar ze hebben wel veel bijgedragen aan mijn oprechte vertrouwen dat dit *de manier is om het te doen!*

Ik weet dat deze ervaringen te veel van elkaar verschillen om samengevat te kunnen worden als "wetenschappelijk bewijs". Ik weet maar al te goed hoe weinig er in feite *te bewijzen* valt en hoe gering de waarde is van "wetenschappelijk bewijsmateriaal" buiten het terrein van het gecontroleerde experiment. Ik weet ook hoe gemakkelijk het is om het grote publiek te manipuleren bij het trekken van conclusies uit deze "bewijzen" die op geen enkele manier ondersteund worden door feiten. Ik weet zelfs hoe gemakkelijk het is om feiten te presenteren die ondersteund worden *door de wet* – maar chemisch gezien pure BS zijn. Helaas is er een chemicus nodig om je te vertellen dat "de keizer naakt is" – maar die chemicus is hier – en tot je dienst!

Het is niet ingewikkeld om je hond op een natuurlijke manier te voeden wanneer je eenmaal het hele plaatje ziet. Na een paar dagen heb je de slag te pakken. Na een paar maanden heb je dit boek niet meer nodig, behalve als opfrisser wanneer je de principes aan iemand anders uitlegt. Het beste bewijs hiervoor is **Anita**, mijn verloofde. Voordat we elkaar ontmoetten, wist ze niets over hondenvoeding. Met tegenzin gebruikte ze de principes om mijn hond Bettemuir te voeren. In het begin meer uit loyaliteit dan wat anders. Maar al snel ontdekte ze hoe gemakkelijk het is wanneer je de principes eenmaal begrijpt! En ze geeft toe dat het helemaal niet duur is of een zware belasting. Wanneer je begrijpt hoe de principes werken, is het heel gemakkelijk om de behoefte van je hond te combineren met die van het gezin. Ik heb oprechte waardering voor de manier waarop ze er met iedereen over praat!

Je *zult* ook aan anderen moeten uitleggen hoe je de hond voedt. Het is grof om vragen niet te beantwoorden want ze *zullen* wel gesteld worden wanneer men ziet hoeveel gezonder jouw hond is door de natuurlijke voeding ...

Toch wil ik je een gunst vragen: maak geen gebruik van dit materiaal om een confrontatie aan te gaan met mensen die er een andere mening op na houden. Hoewel je weet dat hun mening naar alle waarschijnlijkheid gebaseerd is op valse of misleidende informatie (of informatie die helemaal niet deugdelijk is), bereik je niets met ruzie. Vooral niet met je dierenarts. Misschien heb je het geluk dat je een dierenarts hebt die oprecht holistisch is in zijn/haar aanpak, maar de meeste zijn dat niet. Een dierenarts heeft een praktijk om er geld mee te verdienen en hij kan het zich niet veroorloven om degenen die zorgen voor de boter en het beleg op zijn boterhammetje, het leven zuur te maken. Heb daar asjeblijft begrip voor en omzeil het zodat je nog steeds gebruik van zijn hulp kunt maken wanneer je hond het op een dag echt nodig heeft ...

Maar als je eenmaal consequent natuurlijke voeding geeft, is de kans dat dit ooit nog zal gebeuren klein behalve in het geval van een ongeluk en de jaarlijkse controle...

Happy feeding!



Mogens Eliassen, Mag. Scient., MAJ-R

PS. Alle recepten in dit boek zijn getest en bewezen door Bettemuir. En mijn oprechte dank aan Anita voor het proeflezen en de talrijke suggesties om veranderingen aan te brengen waardoor veel ingewikkelde onderwerpen veel gemakkelijker te begrijpen zijn.

De filosofie van het voeren

Inhoudsopgave van dit hoofdstuk:

Het algehele beeld	10
Hoe voeding in de Natuur er uit zou zien...	13
Enkele bekende problemen...	14
Vleesbronnen	15
Plantaardige bronnen	15
Graan producten	16
Rauw of gekookt?	17
Toevoegingen – goede en slechte	18
Zorgen dat de hond voldoende krijgt van alles wat hij nodig heeft	19

Het algehele beeld

Door het domesticatieproces is de buitenkant van onze honden nogal drastisch veranderd maar hun spijsverteringstelsel is nog steeds hetzelfde als dat van hun voorvader de wolf. Recente genetische studies hebben zelfs tot de conclusie geleid dat de wolf en de hond tot een en dezelfde soort behoren!

De wolf is een carnivoor; daarom is de hond een carnivoor. Carnivoren geven de voorkeur aan **rauw vlees als hun voornaamste voedselbron**. Ze doen het niet goed zonder vlees en het wordt zeker niet gekookt! De meeste carnivoren eten plantaardig voedsel zoals fruit, bessen, groente, gewassen enz. als aanvulling, maar de voornaamste bron is de maaginhoud van hun prooi. Hoewel wolven/honden gedurende een bepaalde tijd in leven kunnen blijven op een puur vegetarische voeding (als dat alles is wat ze kunnen vinden), kunnen ze hun lichaamsfuncties niet goed onderhouden en optimaal gezond blijven zonder een behoorlijke hoeveelheid rauw vlees. Er is goede wetenschappelijke documentatie over minimaal 30 bekende eiwitten die in rauw vlees aanwezig zijn en die net zo essentieel zijn voor honden als vitamines voor mensen (en dat is alleen nog maar wat men tot nu toe

ontdekt heeft), maar al deze eiwitten worden vernietigd wanneer ze verhit worden. Geen van ze is ooit aangetroffen in welke vegetarische voedselbron dan ook. (Deze eiwitten worden "missing links" genoemd in **Ed Dorosz: "Let's Cook for Our Dog")**

Wetenschappelijke onderzoeken die door mensen gedaan worden, leveren slechts beperkte informatie op ondanks alle moeite die gedaan wordt en fondsen die beschikbaar zijn. Geen enkele wetenschapper kan vragen beantwoorden die niet gesteld worden. Alleen door analyse kunnen we vinden wat we zoeken. We zijn niet in staat om iets te vinden, waarvan we het bestaan niet kennen – behalve in die uitzonderlijke gevallen wanneer er iets nieuws ontdekt wordt. Het kost kapitalen om dergelijke ontdekkingen verder te onderzoeken en het werk dat daarvoor verricht moet worden, gaat veel verder dan een standaard analyse.

De consequentie hiervan is dat geen enkel mens precies weet wat jouw hond nodig heeft op het gebied van voeding. Elke producent van hondenvoer die claimt dat "dit voer ALLES bevat wat een hond nodig heeft" gaat voorbij aan de waarheid. Er is geen enkele manier waarop een ongodelijke mens dit kan weten.

Er is voor ons slechts één relevante leidraad om te leren wat we wel en niet kunnen voeren en dat is wat Moeder Natuur een wolf in het wild zou voeren. De enige verantwoordelijke manier om de taak van gezonde, natuurlijke voeding voor je hond aan te pakken is een poging om deze standaard in de praktijk zo dicht mogelijk te benaderen. Gelukkig is hier veel kennis over, we hebben daarom een goede basis voor het nemen van goede beslissingen.

Een waarschuwend woord: veel mensen denken dat honden zich aangepast hebben aan de voeding die wij aan hen geven omdat ze al zo lang gedomesticeerd zijn (waarschijnlijk ongeveer 10-20.000 jaar). Hier volgen enkele sterke punten waarom dit geclassificeerd kan worden als een belachelijke hypothese die simpelweg niet waar kan zijn:

- ◆ Pas in de laatste eeuwen is er sprake van een serieuze domesticatie met opzettelijke manipulaties. Daarvoor was er een relatie die gebaseerd was op gezamenlijke bewoning van hetzelfde gebied zonder dat de mens systematisch bezig was om de aard van de hond te veranderen.
- ◆ Tot op heden is niemand er in geslaagd om enig verschil aan te tonen in de enzymatische chemie van de maag van de wolf en die van de hond. De stelling dat er biologische verschillen zijn, kan daarom op geen enkele manier ondersteund worden. Er is daarentegen wel veel bewijsmateriaal

voor het feit dat de genetische verscheidenheid tussen honden onderling groter is dan het verschil tussen onwillekeurig welk ras en de wolf.

- ◆ De mensheid heeft minstens 150.000 jaar geprobeerd om zich aan te passen aan de levensstijl van een jager – tien keer langer dan de serieuze ontwikkeling van de relatie tussen mens en hond. We zijn nog steeds niet goed in staat om rauw vlees te verteren...
- ◆ Modern hondenvoer bestaat nog geen 50 jaar. Daarvoor kregen honden meestal voeding die behoorlijk dicht bij hun natuurlijke voeding zat. Dat zijn ongeveer 25 generaties honden (maximaal, er vanuit gaande dat de meeste teven gedekt worden wanneer ze twee jaar oud zijn). Genetische veranderingen in de ingewikkelde chemie van het spijsverteringsproces zijn nog nooit waargenomen bij welke diersoort dan ook in zo'n korte tijdsperiode.
- ◆ Moeder Natuur heeft er ongeveer 15.000.000 jaar over gedaan om de wolf te ontwikkelen uit zijn voorouders. Dat is ongeveer 10 keer zo lang als ze er over gedaan heeft om de mens te ontwikkelen ... dat verdient wel enig respect.

Helaas heeft de wolf een slechte reputatie gekregen. Dat komt omdat hij een economische *concurrent* van de mens geworden is, niet zijn vijand. We hebben op grote schaal wolven afgemaakt tot op het punt dat hij in meer dan 90% van zijn natuurlijke leefomgeving uitgeroeid is, alleen maar omdat de boeren zijn natuurlijke prooi vervangen door gedomesticeerde dieren en er op stonden dat hun dieren geslacht zouden worden voor *menselijke* consumptie, en niet als alternatief voer voor wolven zouden dienen.

Wolven zijn niet vals of bloeddorstig. Het zijn gewoon natuurlijke carnivoren die zich ontwikkeld hebben tot een heel succesvolle soort – waarvan de rechten op een aangrijpende manier geschonden zijn door de hebzucht van de mens. Waar het op neer komt is dat juist de mens buitengewoon superieur is aan de wolf op het gebied van valsheid, bloeddorstigheid en het gebruik van slechte zaken om te doden en schade aan te richten, alleen maar om *controle* te kunnen blijven uitoefenen – een doel dat nooit op de agenda van de wolf heeft gestaan.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Hoe voeding in de Natuur er uit zou zien...

Over het algemeen zijn herbivoren de belangrijkste prooidieren van een wolf, zelden een andere carnivoor. Ik heb schapen geslacht die ongeveer het volgende opleverden:

- 15% botten (inclusief hoeven en schedel)
- 20% vet
- 10% huid en pezen
- 35% spiervlees
- 15% organen, inclusief longen en strot
- 5% maaginhoud en darminhoud.

Dit zal ongeveer hetzelfde zijn bij andere mogelijke prooidieren zoals konijnen, muizen, herten enz. hoewel er waarschijnlijk wel minder vet aan een wild dier zal zitten...

Wat als eerste gegeten wordt van een herbivoor zijn de ingewanden inclusief de maag en zijn inhoud. De maag van een herbivoor is ontworpen om plantaardig voedsel te verwerken. De maaginhoud van een herbivoor bestaat voornamelijk uit voorverteerde plantaardige vezels en granen. De maag van de hond is ontworpen om **rauw** vlees en orgaanvlees te verwerken als het belangrijkste rauwe materiaal. Hij is eigenlijk niet goed in het verteren van planten, maar toch is hij ook behoorlijk afhankelijk van plantaardig voedsel. Door de plantaardige inhoud van de maag van een herbivoor te eten, krijgt de wolf ook de enzymen uit die maag binnen, die bestemd waren om het voedsel te verteren. Deze enzymen zijn een belangrijk supplement om het plantaardige materiaal efficiënt te kunnen verteren.

Wanneer de wolf de buik van zijn prooidier gegeten heeft, zal hij daarna, misschien enkele dagen later, beginnen met het spiervlees. Spiervlees vormt het grootste deel van de voeding, per gewicht en per volume. Hoewel het misschien niet meer geschikt is voor menselijke consumptie wanneer het gegeten wordt, hebben wolven/honden geen problemen met de natuurlijke bacteriën die vlees laten bederven. De natuurlijke pH waarde in hun maag is zo laag dat al die micro organismen gedood worden. De natuurlijke pH waarde in de maag van een mens is veel dichterbij neutraal en daar zouden ze wel ziekte kunnen veroorzaken.

Tijdens het eten van het spiervlees eet de wolf ook een aanzienlijke hoeveelheid botten, vooral kleinere botten en gewrichten met kraakbeen.

Wanneer al het vlees tenslotte op is, eet hij de grote botten als toetje. Misschien begraaft hij ze voor later – of misschien laat hij het karkas achter zodat hij later nog eens langs kan komen.

Nogmaals, hierdoor gaat het rottingsproces gewoon door maar dat heeft niets te maken met de waarde van het voedsel zolang alle betrokken bacteriën natuurlijke bacteriën zijn. (Je moet weten dat veel bewerkt voedsel *dat geschikt is voor menselijke consumptie* en dat blijft liggen om te bederven, tot ontbinding overgaat onder *anaerobische* condities waarbij een groei van anaerobische bacteriën plaatsvindt, die gevaarlijk zijn voor jou zowel als voor je hond. Deze anaerobische condities worden gecreëerd door de chemische conserveringsmiddelen en smaakverbeteraars die toegevoegd worden aan het vlees zodat het er verser uitziet dan het in werkelijkheid is ... Vlees dat *niet* grijs verkleurt aan de oppervlakte wanneer het blootgesteld wordt aan zuurstof *is* behandeld met zulke chemicaliën!)

Het enige dat overblijft van het prooidier zijn de tanden, hoeven, hoorns en nog wat van de vacht. Misschien ook nog een paar grote botten zoals de schedel, het bekken en de schouderbladeren.

Nadat hij klaar is met eten, rust de wolf, misschien een paar dagen, en trekt dan weer verder op zoek naar een ander prooidier. Onderweg voedt hij zich met kleine hapjes zoals muizen en bessen en andere zaken die hij tegenkomt. Deze hapjes bestaan niet uit voldoening schenkende maaltijden zodat hij meer en meer gemotiveerd zal worden om op een groter prooidier te jagen naarmate de tijd verstrijkt. Men schat dat de gemiddelde tijd tussen het doden in Brits Colombia 10-20 dagen is, in de winter vaak 30-40 dagen.

Er staan gedetailleerde voorbeelden van het mogelijke voerschema van een wolf in [Wolf/zomer](#) en [Wolf/winter](#).

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Enkele bekende problemen...

Wanneer je op een boerderij woont kun je soms wel beschikken over hele dieren zoals kippen, konijnen enz. als voeding voor je hond. Misschien is hij goed in het vangen van muizen. Of wil je hem muizen voeren die je zelf vangt in mechanische muizenvallen (zonder gebruik te maken van chemicaliën of gifstoffen).

Voor de meeste mensen is dit echter geen optie. En het is ook geen optie om de hond er op uit te sturen om zelf te gaan jagen. Dan blijven alleen jouw standaard keuzes als consument over.

Vleesbronnen

Verschillende organen hebben verschillende voedingswaardes. De specifieke eiwitten die er in zitten zijn simpelweg niet dezelfde. Er zijn vleessoorten die veel van een bepaalde eiwitsoort bevatten, die in een andere bron nauwelijks te vinden is. Tijdens het verteringsproces worden de meeste eiwitten afgebroken tot aminozuren zodat ze elkaar tot op zekere hoogte kunnen vervangen – als de verkregen aminozuren hetzelfde zijn. Maar er zijn eiwitten met zeer specifieke aminozuren die niet gegenereerd worden als verteringsproducten van een andere eiwitsoort.

Eigenlijk kun je alleen een balans bereiken en houden in de totale aanvoer van aminozuren door een hele herbivoor te voeren. Je kunt geen balans bereiken door bijvoorbeeld alleen lever en nieren te voeren. Of alleen spiervlees. Geen van deze bronnen bevat alle eiwitten die een hond nodig heeft, daarom is het zaak om de grondstoffen die je gebruikt, af te wisselen – precies zoals je voor jezelf en je menselijke gezinsleden zou doen (meer hierover in "[Het balanceren van de voeding](#)").)

De enige manier om zeker te weten dat we de **totale** voedingsbehoefte van de hond gedekt hebben – ook de behoeftes die ons moderne onderzoek nog niet eens ontdekt heeft, is het toepassen van het **principe van de afwisseling**. Daarom zou je zoveel mogelijk verschillende vleessoorten moeten voeren als je maar te pakken kunt krijgen. (De enige uitzondering hierop is rauwe, *ongebleekte* pens. Er zit zo'n grote verscheidenheid aan eiwitten in, dat het heel dicht in de buurt komt bij het dekken van alle bekende behoeftes. Het bewijs wordt geleverd door de superieure gezondheid van veel honden die bijna uitsluitend gevoerd worden met pens als enige vleesbron, in vergelijking met andere voermethoden...)

Het is een goede zaak dat de vleessoorten die mensen het meeste waarderen (mager, zonder pezen, vet, kraakbeen enz.) voor een hond de *minste* waarde hebben! Het beste vlees dat je kunt kopen voor je hond is over het algemeen het goedkopere vlees, niet het duurste!

Plantaardige bronnen

We kunnen niet aan halfverteerde plantenresten van herbivoren komen. Zelfs wanneer je een hele pens direct van het slachthuis kunt kopen, is de kans groot dat de inhoud van deze maag weinig voedingswaarde heeft. (Er wordt geen geld verdiend aan het voeren van prima voer aan een dier dat de volgende dag geslacht wordt...)

Dan is de pens die je kunt kopen in de supermarkt voor menselijk gebruik, *gebleekt*. Door dit proces lijkt het alsof de pens wit is – maar het vernietigt ook alle waardevolle enzymen, waardoor het product absoluut waardeloos is geworden voor een hond. Wat je nodig hebt is rauwe, ongebleekte pens ("vuile pens"). Als je dat niet kunt krijgen, kun je beter een andere bron zoeken voor de eiwitten van vlees.

Als je geen rauwe pens kunt vinden, kun je de hond helpen om meer voedingswaarde uit de groente te halen door ze tot een fijne pulp met een grote oppervlakte te pureren. Je moet ook meer groente voeren, simpelweg omdat de spijsvertering van de hond niet helemaal efficiënt is. Je kunt verder aanvullen met hoogwaardige kruiden die licht verteerbaar zijn zoals zeewier, blauwgroene algen, spirulina of andere primitieve planten, plus verschillende gekiemde groentes.

Graan producten

Geen enkele herbivoor kan op een natuurlijke manier beschikken over veel graan. Granen vormen daarom een minimaal klein deel van de voeding van een wolf en ze zijn voornamelijk afkomstig van de muizen die hij vangt. 5% is al een hoge inschatting van het maximum. Financieel gezien een ongelukkige zaak omdat graanproducten aanmerkelijk goedkoper zijn dan andere plantaardige producten.

Honden kunnen echter wel graanproducten eten. En graanproducten leveren ook een energiebron die honden kunnen benutten. Het probleem is echter, dat er weinig ruimte is voor waardevolle voedingsstoffen wanneer er veel graan gevoerd wordt. Graan is alleen maar een goedkoop en energierijk vulmiddel. Daar komt nog bij dat teveel graan in een maaltijd de chemische balans omhoog stuwt naar een hoge pH waarde – en dat heeft een inefficiënte vertering van de *waardevolle* voedingsstoffen tot gevolg. Je kunt de schade een beetje beperken door de granen te koken of te laten weken (of nog beter: door gekiemde granen te gebruiken) maar je kunt het probleem niet volledig compenseren. De enige goede oplossing is om de hoeveelheid graanproducten in het hondenvoer te limiteren tot 5% of minder. (Lees alsjeblieft ook "[Cijfers](#)" voor meer informatie over hoe serieus die cijfers genomen moeten worden...)

Pups zijn eigenlijk een beetje een uitzondering. Complexe eiwitten kunnen ze nog niet zo goed verteren. Het is voor hen veel gemakkelijker om snel energie te halen uit de koolhydraten van granen en omdat je de pup nog vaker dan eenmaal per dag moet voeren, kunnen beperkte hoeveelheden graan een waardevolle keuze zijn bij enkele van de maaltijden.

Gebakken graanproducten richten veel schade aan bij honden. Koekjes en andere soorten brood of deegwaren plakken aan de tanden en zorgen voor tandplak en een slechte adem. Het speeksel van een hond bevat geen enzymen (menselijk speeksel wel) om de complexe koolhydraten van granen te verteren, waardoor de tanden gereinigd worden. Als je koekjes voert (hondenkoekjes bijvoorbeeld die gemaakt zijn van deegwaren) dan moet je daarna de tanden van je hond poetsen. (Meer hierover in het artikel "[Wel of geen graan in de voeding van een hond?](#)")

Rauw of gekookt?

Geen enkele wolf kookt zijn eten. Zoals ik al uitgelegd heb, wordt de voedingswaarde van vlees door het koken drastisch verminderd. Dit wil niet zeggen dat honden geen gekookt vlees kunnen eten. In werkelijkheid zijn ze er dol op – soms vinden ze het zelfs lekkerder dan rauw vlees! Gekookt vlees richt geen schade aan. Het levert alleen niet alle voedingsstoffen die hij nodig heeft.

Dat geldt ook voor groente. Veel voedingsstoffen worden tijdens het koken vernietigd, maar die er nog zijn, kunnen gemakkelijker verteerd worden.

Wanneer je voorzichtig te werk gaat en alleen *kleine* beetjes gekookt vlees of groente voert, zal je hond er geen problemen mee hebben. Het gevaar ligt in het feit dat deze voerpraktijk te weinig ruimte overlaat voor de waardevolle, rauwe bestanddelen van de voeding. Zelfs de eetlust van een hond heeft zijn grenzen...

Botten mogen *nooit* gekookt worden voor honden. Veel botten worden hard en splinterig wanneer ze gekookt zijn en gecombineerd met de scherpe randjes van de gezaagde botten kan dit een zeer gevaarlijke situatie voor een hond creëren. Kippenbotten staan er om bekend dat zij ze honden doodgemaakt hebben omdat ze met hun scherpe, splinterende uiteinden door de maagwand gingen. Er is ook bewijsmateriaal dat dit kan gebeuren met *rauwe* kippenbotten maar het komt zeer zelden voor en heeft meestal te maken met honden die niet gewend zijn om botten te eten. Verder hebben gekookte botten bijna al hun voedingswaarde verloren. Daarom zijn botten goed om soep van te trekken – de voedingsstoffen trekken dan in de bouillon.

Zoals ik al eerder aangaf richten granen de minste schade aan wanneer ze gekookt of geweekt worden. Rauw graan komt niet voor in de natuurlijke voeding van een wolf. Er zijn een paar goede redenen om kleine beetjes graan aan pups te voeren, meer hierover in "[Voedingsgids voor Puppies](#)", maar niet als hoofdbestanddeel van hun voeding. (Koken kan ook leiden tot

allergieën en ondervoeding – lees het artikel "[Waarom gekookt hondenvoer allergieën en ondervoeding kan veroorzaken...](#)" .)

Toevoegingen – goede en slechte

De discussie over organische voedselbronnen in vergelijking met de standaard bronnen die behandeld zijn met allerlei chemicaliën, is net zo belangrijk voor jou als voor je hond.

Er heeft nooit wetenschappelijk onderzoek plaats gevonden waaruit blijkt dat alle entingen, groeihormonen enz. die aan slachtvee gegeven worden, geen negatieve uitwerking hebben op jouw hond. Dergelijke onnatuurlijke grondstoffen kunnen ernstige problemen veroorzaken met het metabolisme. Het is puur geluk wanneer er geen problemen komen, maar dat betekent nog niet dat ze niet bestaan. Het is een kostbare zaak om ze vast te leggen.

Zoals gewoonlijk het geval is met deze problemen, stapelt de uitwerking van veel verschillende bronnen zich op, waardoor er een algehele toename van stress op het immuun systeem ontstaat. Technisch gezien is het heel moeilijk om te bewijzen dat er een directe relatie is tussen onnatuurlijke grondstoffen in de voeding en specifieke gezondheidsproblemen bij een specifieke hond. Deze informatie kan alleen verkregen worden door een uitgebreid statistisch onderzoek, en zo'n onderzoek kost veel geld. Daar komt nog bij dat degenen die het zich kunnen veroorloven om er voor te betalen, absoluut geen financieel voordeel kunnen halen uit de resultaten die het zou kunnen opleveren...

Wees je er ook van bewust dat er in de meeste voedselbronnen van nu lang niet zo veel vitamines en mineralen zitten dan een paar generaties geleden. Groente wordt geteeld in een uitgeputte bodem, en alle vleesproducten zijn afkomstig van dieren die plantaardig voedsel eten van die uitgeputte bodems. Hoewel de boeren en de producenten wel proberen om veel waardevolle componenten toe te voegen aan de bodem en het eindproduct, zijn deze toevoegingen op geen enkele wijze in staat om de natuurlijke stoffen te vervangen, om de eenvoudige reden dat er niemand is die ze allemaal kent! We kunnen alleen vervangen wat bekend is.

Het is daarom een goed idee om vitamines, mineralen en andere voedingsstoffen toe te voegen waarvan we denken dat ze in geringe, onvoldoende mate aanwezig zijn in het voedsel. De principes die hier toegepast worden, gelden zowel voor het eten van je hond als voor je eigen eten. (Later meer in [supplementen](#) .)

[Terug naar begin van deze sectie](#) [Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Zorgen dat de hond genoeg krijgt van alles wat hij nodig heeft

Zoals de wolf al heeft laten zien is het niet nodig om elke maaltijd te balanceren. Het is in feite veel beter om elke maaltijd anders samen te stellen zodat de spijsvertering en het metabolisme flexibel blijven.

Hou ook in je achterhoofd dat je hond, wanneer hij gewend is om veel verschillende soorten voedsel te eten, flexibel zal blijven reageren op veranderingen. Wanneer je constant hetzelfde voert, raakt hij verslaafd aan dat speciale voer en zal hij niet zo gemakkelijk bereid zijn om iets anders te proberen. Daar kun jij problemen mee krijgen wanneer je ooit op het punt belandt dat je geen andere keuze hebt dan om de voeding te veranderen – de hond gaat misschien een paar dagen vasten voordat hij het nieuwe voer een kansje geeft... Hoewel hij er geen enkel nadeel van ondervindt om zelfs 7-10 dagen achter elkaar niet te eten (wanneer hij goed gezond is tenminste...), zou dit voor *jou* wel eens een moeilijke ervaring kunnen worden, emotioneel...

Met de wolf als voorbeeld kom je uit op een "balans cyclus" van ongeveer twee weken. Dit betekent dat er een algehele balans moet zijn in de voeding van je hond over een periode van twee weken. Je kunt eigenlijk een volle week lang vrij eenzijdig voeren – als je de week erna maar gebruikt om de onbalans te herstellen.

En onthoud goed dat "de perfecte oplossing" iets is dat helemaal niet bestaat. In de Natuur draait alles om balanceren en tussenoplossingen vinden, waarbij het de kunst is om het beste te halen uit wat je tot je beschikking hebt.

(We komen hier op terug in een ander hoofdstuk, "[Het balanceren van de voeding](#)".)

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het spijsverteringsstelsel van de hond

Inhoudsopgave van dit hoofdstuk:

De samenstelling van het spijsverteringsstelsel van de hond	20
De mond, inclusief tanden, kaken en speeksel	21
De maag van de hond - en hoe het voedsel verteert	23
De darmen en hun afwerking van de spijsvertering	24
Overzicht van het systeem van de Wolf/Hond, in vergelijking met het menselijke systeem	28

Op de allereerst plaats moet je weten dat jouw hond geen aap is. Hij is ook geen miniatuur mens. Hoewel hij een carnivoor is, is hij niet zo volkomen afhankelijk van vlees als een kat bijvoorbeeld. Fysiologisch gezien zou hij het beste ingedeeld kunnen worden tussen een carnivoor en omnivoor met enkele zwaarwegende eigenschappen van een carnivoor.

Het heeft geen zin om te bekvechten of de correcte indeling nou "carnivoor" of "omnivoor" zou moeten zijn. Wat wel belangrijk is, is dat je goed begrijpt dat er een groot verschil is tussen de manier waarop een hond "gebouwd" is en een mens. Deze verschillen eisen een volledige aanpassing van wat jij misschien denkt dat goed is voor jouw hond. Iets dat goed is voor jou of een ander mens, kan wel eens heel, heel erg slecht zijn voor een hond... en iets dat helemaal niet goed is voor jou zou wel eens heel gezond voor een hond kunnen zijn!

De samenstelling van het spijsverteringsstelsel van de hond

De verschillen zijn duidelijk te zien aan de organen en de lichamelijke hulpmiddelen waar een hond over kan beschikken bij de vertering van voedsel. Er zijn enkele opmerkelijke en voor de hand liggende verschillen

met wat *jij* in *je* lichaam hebt. Deze zaken zijn gemakkelijk te begrijpen, zelfs door een leek. De tanden zijn het duidelijkste voorbeeld.

Maar er zijn ook grote verschillen in de *chemische* samenstelling. Chemie is helaas bij de meeste mensen geen geliefd onderwerp. Het kan heel ingewikkeld zijn en moeilijk te begrijpen, maar als je in staat wilt zijn om deugdelijke beslissingen te nemen die gebaseerd zijn op een goed begrip van de behoeften van je hond is het heel belangrijk om iets te begrijpen van de basisleer van de chemie.

Het is niet mijn bedoeling om je een volledige opleiding te geven in de fysiologie of chemie – maar ik hoop dat ik je voldoende begrip van deze onderwerpen kan bijbrengen om je in ieder geval een "aha gevoel" te geven wanneer je begint te begrijpen waarom dingen zijn zoals ze zijn.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De mond, inclusief tanden, kaken en speeksel

Als je naar de bek van je hond kijkt zie je het verschil tussen zijn tanden en de jouwe. Bij hem zijn er hoektanden om te grijpen en vast te houden en te trekken. Voortanden om het vlees van de botten te schrapen. Snijtanden (kleine "zaagtanden") om te pakken en vast te houden. De grote snijtanden om te knippen – zoals een schaar. En de kiezen achterin om te verbrijzelen. De kaken zijn nogal lang in vergelijking met het hoofd (behalve bij de rassen die opzettelijk gemanipuleerd zijn door het fokbeleid van de mens om een korter, meer menselijk hoofd te krijgen) waardoor de hoektanden in staat zijn om vrij grote objecten te grijpen. De spieren van de kaken behoren tot de krachtigste spieren in het hele lichaam van de hond.

Nog iets belangrijks, dat je misschien nog nooit opgemerkt hebt: een hond kan zijn kaken niet zijwaarts bewegen! Jij kunt je onderkaak van de ene naar de andere kant bewegen waardoor je het eten kunt fijnmalen wanneer je er op kauwt. Je hond kan dat niet. Het wordt verhinderd door de hoektanden en het kaakgewricht, een stijf scharniergewricht net zoals je kniegewricht, dat geen flexibele bewegingen toestaat, het kan alleen maar in één richting bewegen, op en neer. Als je hond je vertrouwt, mag je dit misschien testen door te proberen om zijn onderkaak van links naar rechts te bewegen – maar als je ooit een hondenschedel in je handen krijgt, zul je dit heel snel bevestigd zien.

We kunnen hier al een paar belangrijke conclusies uit trekken:

Mensen die geen tanden meer hebben worden ziek of raken ondervoed omdat ze hun voedsel niet goed meer kunnen verteren. Kauwen is belangrijk voor ons. Onze maag kan niet goed omgaan met grote stukken voedsel. En ook niet met voedsel dat onvoldoende gemengd is met speeksel.

We weten dat er enkele belangrijke chemicaliën in ons speeksel zitten die helpen bij het chemische proces van de voedselafbraak tot kleinere moleculen die ons lichaam kan opnemen en gebruiken. Deze chemicaliën worden enzymen genoemd. Enzymen stimuleren chemische reacties in moleculen waarmee zij in contact komen, zonder dat ze in dit proces vernietigd worden zoals dat normaal het geval zou zijn bij meer "traditionele" chemische reacties. Ze handelen als een katalysator.

Deze enzymen zitten niet in het speeksel van een hond! Honden hoeven hun voedsel niet te kauwen. Ze kunnen het ook niet. Hun maag zorgt voor de spijsvertering zonder enige ondersteuning door speeksel. Hondenspeeksel functioneert alleen maar als glijmiddel bij het inslikken, meer niet!

Je kunt het testen zoals ik lang geleden eens gedaan heb. Ik verzamelde speeksel van mijzelf in een kopje (Ik hoef niet uit te leggen hoe ik dat deed, maar ik had er wel een paar dagen voor nodig...)

Vervolgens verzamelde ik wat speeksel van mijn hond, een Labrador Retriever. Ik kreeg het voor elkaar door iets wat hij heel lekker vond voor zijn neus te houden – en een schaal er onder om het speeksel op te vangen ... Ik herhaalde dit ook een paar dagen achter elkaar, totdat ik voldoende had voor een chemisch experiment.

Daarna nam ik twee stukjes appel en twee stukjes vlees en elk kopje kreeg een stukje appel en een stukje vlees. De kopjes werden afgedekt met cellofaan papier en ik zette ze op het aanrecht.

Een dag later was het stukje appel in mijn speeksel bijna opgelost. Het stuk vlees zag er weerzinwekkend uit – het was van kleur veranderd en opgezwollen.

In het speeksel van de hond waren geen veranderingen te zien.

Na een week zag mijn speeksel er uit als een troebel soepje. Het was weerzinwekkend. Ik voelde nog steeds dat er wat vlees in zat (met een lepel), maar het had een heel andere vorm gekregen. (Ja – het stonk verschrikkelijk!)

In het speeksel van de hond kon ik nog steeds zowel het stukje vlees zien als het stukje appel – geen veranderingen, behalve dat de vloeistof troebel was geworden en een ver-van-prettige geur die trouwens veel minder sterk was dan die van mijn eigen speeksel.

Hierna heb ik het weggegooid – maar ik denk wel dat je je conclusies kunt trekken...

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De maag van de hond - en hoe het eten verteerd wordt

Ik hoop dat je nu begrijpt dat het voor een hond heel gewoon is om een maaltijd waar hij echt van geniet, in grote stukken naar binnen te werken zonder er van "te genieten". Hij gebruikt zijn tanden om het voedsel in stukken te knippen tot die ongeveer klein genoeg zijn om doorgeslikt te worden en door de slokdarm naar de maag te glijden.

Vaak zie je dat een hond een verkeerde inschatting gemaakt heeft bij het inslikken van grote stukken vlees. Hij heeft het naar binnen gewerkt maar het komt weer terug. Hij zal het dan nog eens bewerken en verder verkleinen, en dan de kleinere stukken naar binnen werken, een voor een. (Tja – voor een mens kan het er niet zo lekker uitzien maar een hond heeft er geen problemen mee, daarom zou jij dat eigenlijk ook niet moeten hebben!)

Wanneer het voedsel in de maag is aangekomen, merkt deze dat er verteerbaar materiaal gearriveerd is en de productie van veel verteringsenzymen en andere chemicaliën die helpen om alles af te breken tot kleine moleculen die opgenomen en gebruikt kunnen worden door het lichaam, wordt opgestart. Sommige enzymen worden door de alvleesklier geproduceerd maar de meeste worden geproduceerd door andere, kleine kliertjes in de maagwand.

Rauwe voeding is niet gemakkelijk te verteren... er zijn sterke chemicaliën nodig om de eiwitten af te breken. Daarom produceert de maag grote hoeveelheden van een sterk zuur waardoor de pH waarde daalt tot ergens tussen 1 en 2! Welnu, pH=1 komt overeen met de zuurgraad van een 0,4% oplossing van zoutzuur! Een zeer bijtende vloeistof die je hand verbrandt als je hem er in stopt! (in de sectie "[Cijfers](#)" - wordt meer uitleg gegeven over pH- maak je dus maar niet druk wanneer het gebruik van pH als graadmeter van de zuurgraad nog wat vreemd overkomt)

Voor nu is het voldoende dat je begrijpt dat deze lage pH waarde veel lager is dan wat *jouw* maag ooit kan bereiken – de menselijke maag zit gewoonlijk rond de pH=5, slechts 2 eenheden lager dan het neutrale pH=7).

De meeste enzymen zijn zeer pH gevoelig. Wanneer de pH afwijkt van wat ze nodig hebben, functioneren ze simpelweg niet. Nu kun je ook begrijpen dat de enzymen die een hond nodig heeft voor zijn voedselvertering een totaal ander karakter hebben dan wat *jij* in *je* maag hebt. Dit betekent op zijn beurt dat voedsel dat gemakkelijk door een mens verteerd kan worden, misschien helemaal niet verteerbaar is voor een hond – en omgekeerd!

Dat weet je al, denk maar aan paarden en koeien. Gras is hun voornaamste voedselbron. Jij kunt geen gras verteren... maar je kunt ook geen rauw vlees en rauwe botten verteren! Elke diersoort heeft zijn eigen serie chemicaliën ontwikkeld om zijn voedsel te verteren en we kunnen geen conclusies doortrekken van de ene soort naar de andere om te bepalen welke voedselbronnen "goed" zijn en welke niet.

Dan is er nog het mechanische aspect. Een hond kan gemakkelijk een maaltijd eten die ongeveer 6-7% van zijn lichaamsgewicht bedraagt. Wanneer je iemand bent met een normaal gewicht dan zou dit overeenkomen met een maaltijd van een kalkoen van ongeveer 5 kilo, die je *helemaal* op eet! Of, misschien 12-15 biefstukken (inclusief wat er verder nog bij geserveerd wordt!)

De maag van de hond is als een accordeon dat zich in kan vouwen tot een dun, darmachtig orgaan wanneer hij leeg is en wanneer hij vol is, zet hij zich uit tot zijn ware grootte waarbij alle rimpels uitgevouwen worden. In de maagwand zitten heel sterke spieren die het voedsel constant masseren en er voor zorgen dat de verteringssappen er goed mee in contact komen.

De hondenmaag beslaat 70-75% van het totale volume van het hele spijsverteringskanaal. Hij is enorm groot. De mensenmaag is slechts een klein deel daarvan, ongeveer 20% van het totale volume.

De maag gaat door met het verteringsproces totdat alle verteerbare stukken voedsel min of meer zijn opgelost. Wanneer het verteringsproces klaar is, zullen de sterke spieren de nu vloeibare massa in de darmen persen voor de uiteindelijke afwerking en voor de opname van de voedingsstoffen.

Over het algemeen is alles toegespitst op het verwerken van grote porties voedsel in een keer – en op de mogelijkheid om een maaltijd te beëindigen voordat de maag weer gevuld wordt. Net als bij een wasmachine die zijn programma afdraait en dan wacht op de volgende lading.

Ik hoop dat je het grote verschil ziet met het menselijke systeem, dat meer op een septic tank lijkt waar constant voedsel doorheen sijpelt. Onze maag kan niet goed overweg met grote maaltijden. Wij doen het veel beter op een menu met veel kleine maaltijden per dag of kleine hapjes de hele dag door. Onze maag is veel te klein om een grote lading goed te kunnen verteren – er vindt slechts een korte voorvertering plaats waarbij het voedsel voorbereid wordt op de verdere vertering in de darmen.

De hondenmaag is een *opslagplaats* – de mensenmaag is meer een doorvoerhaven.

Lees ook het artikel "[Waarom honden regelmatig hun maag vol moeten eten](#)" voor meer informatie over het vullen van de maag.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De darmen en hun afwerking van de spijsvertering

Nu we bij de darmen aangekomen zijn, is er nog een groot verschil tussen het spijsverteringsstelsel van de hond en dat van ons, dat gemakkelijk te begrijpen is: de dunne darm van een hond is ongeveer 3 keer zo lang als zijn lichaam. Dit is vrij normaal voor een carnivoor.

Onze dunne darm is ongeveer 12 keer zo lang als ons lichaam.

Ter vergelijking, een koeiendarm is ongeveer 18 keer zo lang als zijn lichaam

De darmen zijn constant bezig om voedsel te verwerken. Het komt er aan de ene kant in en wordt er vervolgens doorheen gedrukt totdat het er aan de andere kant weer uitkomt. De plaats waar het zich precies bevindt in de dunne darm wordt bepaald door de tijd die het er in gezeten heeft. Wanneer de voedselbrij dicht bij de maag zit, is het nog niet zo lang in de darm, terwijl het al door de hele dunne darm gereisd is wanneer het zich in de dikke darm bevindt.

In de dunne darm vindt er een voortdurende transformatie plaats, waarbij de enzymen verder inwerken op het voedsel, samen met nieuwe enzymen die toegevoegd worden door de dunne darm. De meeste chemische processen waar enzymen bij betrokken zijn duren lang, meestal uren.

Het is duidelijk dat een verteringstelsel waarbij de dunne darm veel tijd nodig heeft voor het verteringsproces, een lange dunne darm nodig heeft. Een korte dunne darm geeft aan dat het meeste werk al door de maag verricht is, zodat alleen de opname van de voedingsstoffen plaats hoeft te vinden. Dit is, wat er gebeurt in de dunne darm van de hond: de opname van voedingsstoffen die in de maag werden gevormd.

Bij mensen of herbivoren worden slechts *enkele* voedingsstoffen meteen uit de dunne darm opgenomen. De meeste moeten nog verder "bewerkt" worden door de enzymen voordat ze opgenomen worden – vandaar de relatief lange dunne darm bij herbivoren die meer tijd toestaat voor de verdere vertering.

De lengte van de dunne darm vertelt veel over de rol van de *maag*. De korte dunne darm van de hond geeft aan dat de voornaamste vertering plaats vindt in de *maag*. De lange dunne darm van de mens geeft aan dat de functie van de maag in het verteringsproces beperkt is tot het voorbereiden van het voedsel op de "echte vertering" die in de dunne darm plaats vindt.

Wanneer de dunne darm tenslotte klaar is met zijn werk, schuiven de restanten van de vloeibare voedselbrij verder naar de dikke darm. De voornaamste functie van de dikke darm is feitelijk om zoveel mogelijk water op te nemen uit wat daarna de ontlasting wordt. Water is een belangrijk transportmiddel van enzymen en wanneer deze klaar zijn met hun werk, kan de hond het water in de brij nog goed gebruiken. Hetzelfde geldt voor de mens.

Bovendien vindt er een bacteriële groei plaats in de dikke darm. Deze bacteriën dragen tot op zekere hoogte bij aan de verdere vertering. Wanneer het water uit de voedselbrij in de dikke darm gehaald wordt, hebben ze de gelegenheid om op de voedselrestanten te groeien en doordat ze zich er ook mee voeden, produceren ze enkele aanvullende voedingsstoffen die ook uit de dikke darm worden opgenomen. Soms zorgen deze bacteriën door een proces dat op fermenteren lijkt, echter ook voor gasvorming. Het hangt af van de voedselbronnen en ook van de specifieke bacteriën in de darm of deze gassen minder of meer onaangenaam zijn voor een menselijke neus...

Je moet goed beseffen dat deze bacteriën dood gemaakt worden wanneer je om wat voor reden dan ook antibiotica aan je hond geeft. Er is niet veel dat je kunt doen om de bacteriële groei weer te herstellen. Er zijn mensen die denken dat ze bacteriën kunnen toevoegen aan het eten (zoals bij mensen), maar dit werkt niet bij een hond omdat ze in de maag vernietigd worden door het sterke zuur aldaar. Toch zullen een aantal bacteriën de kans zien om het lichaam binnen te komen via de slijmvliezen in de mond en uiteindelijk hun weg wel vinden naar de darm – maar het duurt veel langer dan bij een mens om te herstellen van het gebruik van antibiotica.

Een laatste punt dat de moeite waard is om te weten, is dat het maagdarmkanaal een *systeem* is. Alle delen werken samen – ze doen allemaal hun werk. Zoals een fabriek waar de werknemers aan de lopende band allemaal een functie hebben om het eindproduct tot stand te brengen.

Dit betekent dat **de snelheid waarmee de dikke darm werkt, afhankelijk is van de snelheid die de dunne darm aangeeft**. Wanneer de vertering in een hoger tempo plaats vindt, moet de dikke darm daarin meegaan – er kan geen gedeeltelijk verteerd voedsel opgeslagen worden.

Dit wordt belangrijk want een snelle verwerking door de dikke darm betekent een lage efficiëntie van de wateropname – hetgeen, op zijn beurt "losse poep" zo niet diarree tot gevolg heeft...

Mensen krijgen vaak diarree door een bacteriële infectie in de maag. Het is voor ons een teken dat we ziek zijn.

Voor een hond hoeft dit niet perse zo te zijn. Het sterke zuur in zijn maag doodt praktische alle bacteriën die bij een mens wel schade aan kunnen richten. Maar dit zou voor de dunne darm ook geen reden zijn om de opnamesnelheid te verhogen ...

Wat wel zorgt voor een versnelde opname is de aanwezigheid van onbekende voedingsstoffen in de maag, stoffen die hij niet gewend is. Dan wordt er alarm geslagen en worden er allerhande extra enzymen geproduceerd om dit onbekende voedsel te kunnen verwerken.

Dit kan twee resultaten opleveren:

- Al deze extra enzymen zorgen voor een zeer effectieve vertering waardoor de dunne darm nog maar weinig hoeft te doen – en snel klaar is met zijn werk waardoor de dikke darm ook sneller moet gaan werken.
- Het nieuwe voedsel kan niet goed verteerd worden door de enzymen in de maag. Daardoor worden ze bestempeld als "onbekend". Van alles wat "onbekend" is, is bekend dat het de dunne darm aanzet om zijn werktempo drastisch te verhogen, waarschijnlijk om het zo snel mogelijk door het systeem te schuiven zodat het zo weinig mogelijk schade kan aanrichten, voor het geval het schadelijk zou zijn.

Hoe dan ook, het eindresultaat is diarree...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Overzicht van het systeem van de Wolf/Dog, in vergelijking met de mens:

Orgaan of medium	Functie bij hond/wolf	Functie bij de mens
Tanden	Grijpen Knippen Verbrijzelen	Kauwen Malen Mengen met speeksel
Kaken	Stijf scharniergewricht, geen zijwaartse beweging	Flexibele bewegingen, ook horizontaal
Speeksel	Glijmiddel bij het slikken Geen verteringsenzymen	Voorvertering Bevat verteringsenzymen
Maag	70 % van GI volume Flexibel/invouwbaar 24 uur durend proces Een lading per keer	20 % van GI volume Zak/beperkte omvang 4 uur durend proces Constance aanvoer
Maagsappen	Zeer lage pH (1-2) Zeer agressieve enzymatische chemie Voornaamste veting Opname voedingsstoffen	Gemiddelde pH (5-6) Niet-agressieve enzymatische chemie Alleen voorvertering
Dunne darm	3 x lichaamslengte Afwerking spijsvertering Opname voedingsstoffen	12 x lichaamslengte Meeste van vertering Opname voeding
Dikke darm	Water opname	Water opname
Endeldarm	Tijdelijke opslag Uitscheiding	Tijdelijke opslag Uitscheiding

Waarom 'Overstappen op natuurlijk'?

De inhoud van dit hoofdstuk:

Redenen om argwanend te zijn	29	
Niet beschermd door de wet		30
Onvoldoende scholing van de "deskundigen"		31
Financiële belangen in de gezondheidszorg		32
Overheidsbepalingen		33
Redenen om geen brokjes meer te geven	34	
Redenen om geen blikvoer meer te geven	37	
Belangrijke redenen om natuurlijke voeding te geven	38	
"Organisch" of niet	39	

Nu volgt een korte schets van de belangrijkste redenen om natuurlijke voeding aan je hond te geven. Veel van deze redenen worden fel afgewezen door beroepsmensen die zullen proberen om jou over te halen om de feiten te vergeten – om hun eigen handel te ondersteunen... Het is beslist niet zo dat ik alle vaklui beschuldig van dubieuze praktijken maar ik wil dat je begrijpt dat bepaalde "deskundigen" er financieel belang bij hebben dat jij *niet* overstapt op natuurlijke voeding voor je hond. Hopelijk krijg je voldoende "denkvoer" om je eigen rechter te kunnen zijn.

Redenen om argwanend te zijn

De meeste mensen denken dat de overheid best wel goed bezig is met hun bescherming. Er zijn bijvoorbeeld regels en voorschriften over wat je wel en niet mag doen met voeding voordat het verkocht wordt. Deze voorschriften zijn wettelijk gezien zeer pittig. De legale consequenties van het niet naleven ervan kunnen een vernietigende uitwerking hebben op een commerciële onderneming.

Maar dit betekent nog niet dat deze voorschriften ook enige logica hebben... Er wordt altijd en overal gelobbyd en de overheid heeft ook een verantwoordelijkheid op het gebied van de werkgelegenheid en de economie. Het feit dat tabaksproducten niet compleet illegaal zijn is een uitstekend voorbeeld van deze "ethische integriteit". (De aanhalingstekens staan er om aan te geven dat ik deze "integriteit" een slechte grap vind, vooral wanneer je bedenkt dat de VS en Canada bezig zijn om de "regulering" van de verkoop van natuurlijke kruiden op zo'n manier aan te pakken dat vele kruiden illegaal worden wanneer hun werking niet gedocumenteerd kan worden middels standaard wetenschappelijk onderzoek dat een fortuin kost om uit te laten voeren...)

De overheid ziet het als "bescherming van de burger". Het is duidelijk dat wij niet in staat zijn om zelf beslissingen te nemen, althans volgens *hen*. Helaas hebben ze tot op zekere hoogte gelijk... mensen krijgen niet de informatie die ze nodig hebben om goed geïnformeerd te kunnen oordelen over iets.

Maar ook al vind je dat deze voorschriften een redelijke bijdrage leveren aan de bescherming van ons tegen het eten van voedsel dat niet geschikt is voor menselijke consumptie, de regulering van *de huisdiervoedselindustrie* is een totale ramp... het interesseert ze geen moer! Zolang alles maar "gladjes verloopt" en niemand "dwarsligt", in politiek opzicht. De regulerende bepalingen met betrekking tot deze industrie hebben niets te maken met de gezondheid van honden. Alles wordt bepaald door pure commercie!

Niet beschermd door de wet

Er is geen enkele wet in Canada en de VS die jouw hond beschermt tegen het eten van voer dat niet geschikt is voor hem. Honden worden niet gezien als onderdeel van de menselijke voedselketen; daarom maken de federale staten van Canada en de VS zich niet druk over de openbare gezondheid met betrekking tot hondenvoer. Integendeel, er zijn genoeg gedocumenteerde voorbeelden van voerproducenten die chemische conserveringsmiddelen toevoegen waarvan bekend is dat ze kanker verwekken – terwijl het illegaal is om ze toe voegen aan de voeding voor mensen.

De huisdiervoedselindustrie "reguleert zichzelf", i.e. de producenten hebben vrij spel zolang ze zich maar niet bezig houden met fraude. Het is bewezen dat huisdieren, die geëuthaniseerd worden in veterinaire klinieken in Noord Amerika, verwerkt worden in bedrijven waar de huisdiervoedselproducenten hun grondstoffen vandaan halen (Lees het boek van Ann Martin, "**Food Pets Die For**" als je meer details wilt over deze enge zaken...)

Wanneer de mensen, die de regels over acceptabele praktijken samenstellen er tevens financieel belang bij hebben dat deze regels gunstig uitpakken voor

hun handel, en wanneer er geen vertegenwoordigers van de consument (of zijn hond...) bij betrokken worden om hun zegje te mogen doen, kan een intelligent mens onmogelijk verwachten dat het resultaat is dat er rekening gehouden wordt met de gezondheid van de hond.

Verder zijn honden afgezien van wat er standaard vastgelegd is omtrent "wreedheden ten opzichte van dieren" – volgens de wet - in Noord Amerika een "handelsproduct" zonder rechten. Dit betekent dat er geen enkele manier is om legale stappen te ondernemen tegen zaken die problemen veroorzaken bij een hond, zolang deze praktijken niet beschouwd worden als een regelrechte *wreedheid* – behalve een civielrechtelijke procedure om schadevergoeding te eisen.

Zelfs dan is de maximale vergoeding die een rechter ooit zal toekennen nooit hoger dan de commerciële waarde van de hond, oftewel de aankoopprijs van een andere vergelijkbare hond. Alleen al hierdoor is het letterlijk onmogelijk om een rechtszaak op te starten – de kosten om te winnen liggen veel hoger dan wat er uit te halen is. De voerproducenten weten dit heel erg goed en kunnen het zich veroorloven om heel wat individuele rechtsprocedures te verliezen zonder enig nadeel van betekenis voor hun eigen handel.

Onvoldoende scholing van de "deskundigen"

Op de meeste veterinaire opleidingsinstituten en universiteiten in Canada en de VS wordt de enige scholing die toekomstige dierenartsen krijgen op het gebied van voeding van carnivoren, *gegeven door vertegenwoordigers van de huisdiervoedselindustrie* – over het algemeen niet meer dan een paar uur in hun hele opleiding! De rest is commerciële literatuur van de voerproducenten, tenzij de individuele dierenarts de moeite neemt om op eigen initiatief een onafhankelijke studie te maken. Studiemateriaal over de voedingsprincipes van een *carnivoor* is nergens te vinden en het is geen vereiste voor een dierenarts die een dierenziekenhuis exploiteert om enige kennis te hebben over de voeding van carnivoren – ongeacht het feit dat bijna alle huisdieren carnivoren zijn...

Dierenartsen doen wel een gedegen hoeveelheid kennis op over de voeding van *herbivoren* – want de voeding van slachtdieren is van groot belang voor de producenten van voedingsmiddelen voor mensen. Helaas is men nogal snel geneigd om te denken dat de "voeding van een herbivoor" ongeveer op hetzelfde neerkomt als de "voeding van dieren" – waar carnivoren ook toe behoren. Dit is een kardinale fout. Er zijn opvallende en belangrijke verschillen die niet verteld worden aan dierenartsen tijdens hun opleiding.

Financiële belangen in de gezondheidszorg

Er is geen openbare gezondheidszorg voor honden zoals voor mensen. Een dierenarts die een dierenkliniek exploiteert of diensten aanbiedt op het gebied van de gezondheidszorg voor jouw hond middels een praktijk, krijgt geen ondersteuning van de overheid in de vorm van subsidies of regelingen. Dit betekent dat hij voor zichzelf moet zorgen zoals een zakenman en zijn diensten aan jou, de klant, verkocht worden.

Hij doet dit door jouw consultaties over de gezondheid van je hond, door medische hulp te verlenen aan zieke/gewonde honden, door hondenvoer te verkopen en bepaalde merken commercieel voer te promoten. De meeste dierenartsen volgen hierbij de standaard richtlijnen van hun Veterinaire Associatie – een organisatie die in principe opgericht is om de financiële belangen van zijn leden te behartigen en hun werkgelegenheid te waarborgen, *niet om het belang van jouw hond te dienen!* Ze doen misschien wel hun best om jou te laten denken dat dit ook gebeurt, maar het is naïef om te geloven dat dit een hogere prioriteit geniet dan het financiële belang van hun leden...

Er zijn veel voorbeelden om de vreselijke gevolgen hiervan te demonstreren. Zeer opvallend, de entingschema's. De meeste dierenartsen volgen de standaard aanbevelingen van hun vereniging om honden *elk jaar* te enten. Er is geen enkel bewijs of wat dan ook om aan te tonen dat dit inderdaad nodig is. Integendeel, er is veel materiaal (ook van de producenten van entstoffen zelf!) waaruit blijkt dat dit een regelrechte aanval is op het immuun systeem van de hond en zijn algehele gezondheid. Het is algemeen bekend dat dit leidt tot allerhande allergieën en huidproblemen en het falen van organen – allemaal redenen waarom verantwoordelijke hondenbezitters een dierenarts consulteren...

Een voorbeeld om te laten zien hoe erg het is: in april/mei 2003 wilde de FDA (een overheidsinstituut met verantwoordelijkheden op het gebied van de regulering van de veterinaire industrie) dat de veterinaire associatie een verandering zou aanbrengen in de praktijk van het enten. De overheid wilde dat de richtlijnen gewijzigd zouden worden omdat lopende onderzoeken aantonen dat jaarlijkse entingen inderdaad niet alleen overbodig maar zelfs schadelijk zijn, en dat de associatie zou afzien van de aanbevelingen. Men weigerde en het enige argument was dat de inkomsten van hun leden hierdoor aanmerkelijk achteruit zouden gaan! Mijn punt is: niet één enkel woord over de honden en hun gezondheid – hun *enige* zorg was *geld* en dat was belangrijk genoeg om het voorstel van de regering te verwerpen...

De veterinaire associatie in Australië ging in het midden van de jaren 90 een sponsoringovereenkomst aan met drie grote bedrijven die huisdiervoeding

produceerden waarbij fondsen werden geaccepteerd, en als tegenprestatie zou men deze bedrijven ondersteunen. De voorzitter vertelde aan de pers dat hij geen belangenverstremgeling zag ondanks het feit dat de Australische dierenarts, Ian Billinghurst net "**Give Your Dog a Bone**" uitgegeven had met meer dan voldoende bewijsmateriaal om aan te tonen dat men totaal verkeerd bezig was ...

Begrijp asjeblieft goed dat het helemaal niet verkeerd is om behalve dierenarts ook zakenman te zijn. Er zijn veel eerlijke, ethische en integere zakenmensen. Jouw dierenarts is misschien ook zo – en jij zou hem kunnen ondersteunen (Meer hierover in het hoofdstuk "**Werken met je dierenarts**".)

Overheidsbepalingen

Het wordt nog erger wanneer je bedenkt dat in veel lidstaten van Noord Amerika het recht tot het toekennen van praktijkvergunningen aan dierenartsen gedelegeerd is naar de veterinaire associatie. Het gevolg is dat geen enkele dierenarts het zich kan veroorloven om in het openbaar zijn mening te geven wanneer deze in strijd is met wat de associatie wil horen. Er zijn talrijke voorbeelden van dierenartsen die hun praktijkvergunning (en daarmee ook hun bron van inkomsten!) verloren hebben omdat ze aanbevelingen hadden gedaan die *tegen* de adviezen van de associatie ingingen. Ik ken een aantal zaken die in de rechtszaal uitgevochten zijn – waar de rechter de associatie keer op keer in het ongelijk stelde – maar dan nog heeft de "rebelse" dierenarts geen enkele bron van inkomsten gedurende de 3-5 jaar die het duurt om zijn gelijk op deze manier te halen. Er zijn er maar weinig die het zich financieel kunnen veroorloven.

Maar dit betekent niet dat alle veterinaire associaties slecht en corrupt zijn. Ik weet ook dat er gevallen zijn waarbij een associatie goede redenen had om malversaties en onethische praktijken van dierenartsen te beëindigen, waarbij zijn macht als regulerende instantie gebruikt werd om het openbare belang te beschermen.

Er zijn ook wel gerechtvaardigde beroepsbelangen die beschermd worden door de vereniging van dierenartsen, zoals de zorg voor het professionele niveau van zijn leden en hun voortdurende bijscholing, en de algemene informatie voor het publiek. Dat is allemaal heel nobel.

Maar het is niet nobel dat een overheid enige vorm van exclusieve macht toekent aan een organisatie om handelsovereenkomsten aan te gaan of te weigeren voor zijn leden en voor iedereen die de potentie heeft om lid te worden – zonder dat deze organisatie verantwoording schuldig is aan de overheid! Dit leidt tot een ernstige belangenverstremgeling met aan de ene

kant de associatie in dienst van het publiek en aan de andere kant zijn taak om het financiële belang van de meerderheid van zijn leden te behartigen.

Belangenverstrengeling gekoppeld aan macht is een historisch beproefd recept om corruptie in de hand te werken. De meeste landen hebben in hun wetgeving opgenomen dat het verboden is voor advocaten om beide partijen in een rechtszaak te vertegenwoordigen – de redenen hiervoor zijn duidelijk en liggen voor de hand.

Het is een duidelijke demonstratie van het feit dat de overheid zich geen moer aantrekt van onze honden – alles is gericht op het uitwijken van elke vorm van verantwoordelijkheid...

Ik voel me een beetje alsof ik een kind moet vertellen dat Sinterklaas niet bestaat... maar ook als het kind in het bekende sprookje van H.C. Anderson dat en plein public uitroept: "De keizer draagt geen kleren!"

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Redenen om geen brokjes meer te voeren

Droogvoer is veel te geconcentreerd en te droog om het verteringstelsel van de hond te stimuleren. Het is zelfs gevaarlijk om een hond brokjes te laten eten totdat hij verzadigd is; oftewel een hond die brokjes eet, moet altijd hongerig gehouden worden.

Natuurlijke voeding bestaat voor minstens 70% uit vocht. Brokjes zelden voor meer dan 10%. Hierdoor is het volume van droogvoer ongeveer 1/3 van het volume van hetzelfde gewicht aan natuurlijke voeding. Er is goede documentatie die aantoont dat mechanische stimulatie van de maag en de darmen een belangrijke rol speelt bij een gezonde spijsvertering. Dit zou al voldoende moeten zijn om af te zien van brokjes als voeding voor je hond...

De belangrijkste grondstof van alle merken droogvoer is *graan*. Soms stopt de producent er meerdere soorten in zodat ze niet boven aan het lijstje met grondstoffen komen te staan, maar dit verandert niets aan het feit dat zelfs de beste merken minstens 70% graan bevatten. Wanneer je dit afzet tegen het feit dat granen hooguit 5% of minder uitmaken van de natuurlijke voeding, dan heb je een belangrijke reden om eens na te denken over het gebruik van dergelijke producten – voedingstechnisch gezien kunnen ze nooit gebalanceerd zijn voor je hond!

Droge kruimels van brokjes plakken op en tussen de tanden van je hond en het tandvlees, waar ze allerhande infecties veroorzaken en tandplak. Honden kunnen dit probleem niet zelf oplossen omdat er geen enzymen in hun speeksel zitten om de samengestelde koolhydraten van granen af te breken. (zoals menselijk speeksel bijvoorbeeld wel kan)

Alle eiwitbronnen in brokjes zijn gekookt en op meerdere manieren bewerkt waar hitte voor nodig is. Anders kan het voer niet geproduceerd en geconserveerd worden. Om het afgewerkte product langer dan een paar dagen te kunnen bewaren, moet het technisch gezien minder dan 10%, zo niet 5% water bevatten. Het uittrekken van vocht op zo'n grote schaal (natuurlijk voedsel bestaat voor ongeveer twee derde uit water!) is financieel alleen haalbaar door *verhitting*. En verhitting vernietigt veel van de fundamentele voedingsstoffen die een hond nodig heeft. Ook al voegt de producent bepaalde grondstoffen toe waarvan *bekend* is dat ze verloren gaan tijdens het verhittingsproces, dan nog is het geen gebalanceerde vervanging voor natuurlijke rauwe voeding. Er zijn tekorten aan stoffen waarvan we het bestaan nog niet eens kennen.

Elk voedingsmiddel dat op kamertemperatuur bewaard kan worden, bevat giftige toevoegingen om het "vers" te houden. Deze chemicaliën worden "conserveringsmiddelen" genoemd – maar ze blijven giftig ondanks de naam. Soms claimen producenten dat ze conserveren met "natuurlijke vitamine C en E." Misschien doen ze dat ook maar het heeft niet veel zin omdat deze vitamines na verloop van een aantal weken verdwijnen als ze blootgesteld worden aan zuurstof... tenzij men chemicaliën toevoegt om ze te stabiliseren. Deze chemicaliën zijn volgens de wet geen "conserveringsmiddelen voor voedsel" en er wordt geen enkele wet overtreden met deze claims. Maar het blijft een feit dat er giftige chemicaliën toegevoegd zijn aan het voer...

Komt nog bij dat je ook voorzichtig zijn met het toevoegen van veel vitamine C aan de voeding van honden. Honden produceren zelf ongeveer 40 mg per dag per kilo lichaamsgewicht – hetgeen overeenkomt met een 500 mg tablet per dag (een van de grootste tabletten die je kan kopen)! Honden hebben gewoon geen extra vitamine C nodig. Wanneer je grote hoeveelheden geeft van een chemisch middel dat het lichaam zelf kan produceren, dan houdt het lichaam op om het zelf te produceren en wordt het afhankelijk van de aanvoer van buitenaf.

Misschien denk je dat het OK is om levenslang vitamine C te geven aan een hond. Maar dat is het niet. De klieren die vitamine C produceren, produceren ook nog andere chemicaliën die belangrijk zijn voor zijn metabolisme. Wanneer je vitamine C geeft, doe je deze *klieren* op slot, niet alleen de productie van vitamine C wordt stilgelegd maar *al hun activiteiten!* Er is nog

nooit onderzoek gedaan naar de gevolgen van dit specifieke probleem maar er is veel bewijsmateriaal van soortgelijke gevallen. Hierbij twee voorbeelden waar je misschien wel eens over gehoord hebt:

- ◆ Extra toevoegen van Eltroxin (een belangrijk hormoon van de schildklier) vermindert de productie van andere hormonen door de schildklier.
- ◆ Injecties met hormonen van de bijnieren (bijvoorbeeld Cortisone) worden vaak gebruikt bij de behandeling van gewrichtspijn ("tennis arm"), maar moeten met de nodige voorzichtigheid betracht worden want het is bekend dat zij de hormoonproductie van de bijnieren volkomen stilleggen en dus op de lange duur schade aan het lichaam kunnen aanrichten.

(Meer over Vitamine C in het artikel "[Waarom het niet altijd verstandig is om Vitamin C toe te voegen aan de voeding van je hond...](#)")

"Eiwitten" en "eiwitten" zijn verschillende zaken; sommige zijn hoogwaardig (eiwitten van rauw vlees of pens) terwijl andere volkomen onverteerbaar zijn. (haren, hoeven, nagels, huid enz) Wanneer er "eiwitten" of "ruwe eiwitten" op een etiket staat is dit nog geen garantie dat je naar de verpakking van een waardevol voer kijkt! Hoewel de producenten het woord "eiwitten" gebruiken als een kwaliteitsaanduiding, is de claim volkomen waardeloos zonder specificatie van de soorten eiwitten waar het om gaat. (Meer hierover in de sectie "[Eiwitten en eiwitten](#)".)

Mineralen zijn van essentieel belang. Maar wanneer ze geanalyseerd worden volgens de standaard methode van een laboratorium, is er geen verschil tussen anorganisch gebonden ijzer(stenen en roest) en organisch gebonden ijzer(bloed en rauw vlees). Bij een standaard analyse wordt het monster verhit tot enkele duizenden graden waardoor alles letterlijk in atomen gesplitst wordt.

Dan worden de verschillende chemische elementen gemeten op de uitstraling van bepaalde golflengtes, een identificatiemethode die overeenkomt met een vingerafdruk. Elk element heeft zijn eigen typerende golflengtes.

De concentratie kan gekalibreerd worden door de lichtintensiteit. IJzer wordt dus opgemeten als ijzer ongeacht zijn originele en chemische herkomst, omdat het op deze hoge temperatuur gemeten wordt als atoomgas.

Het probleem is dat het lichaam helemaal geen anorganisch gebonden ijzer kan gebruiken – het is volkomen onverteerbaar. Dit betekent dat als er "ijzer" op een etiket staat terwijl je niet weet wat de bron van dat ijzer is, je ook niets weet over de waarde van de mineralen in dat voer. De mineralen die vermeld worden, zouden volkomen legitiem, afkomstig kunnen zijn van

gemalen rotsen – zoals in een mij bekend geval dat een rechtszaak werd! (Meer hierover in de "[Mineralen analyse](#)".)

Helaas beschikken de meeste mensen niet over voldoende chemische basiskennis om deze verschillen te kunnen begrijpen. Dit maakt het wel erg gemakkelijk voor een voerproducent om een etiket er uit te laten zien alsof er iets waardevols opstaat – voor weinig geld en zonder informatieve waarde, behalve dan de legale bescherming dat de claim "bewezen" moet kunnen worden. (Ik kom hier op terug in het hoofdstuk "[Etiketten lezen](#)".)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Redenen om geen blikvoer te geven

De bronnen van de grondstoffen in blikvoer zijn precies dezelfde als die van droogvoer; i.e. er zit geen rauw vlees in maar wel behoorlijke hoeveelheden chemische conserveringsmiddelen.

Veel blikvoer bevat vlees van verwerkingsbedrijven die dode katten en honden "recyclen" en er zijn gevallen bekend waarbij lichaamsdelen van een dode hond zijn aangetroffen in een van de grote merken hondenvoer. (Nogmaals, de meest uitgebreide documentatie is te vinden in Ann Martin's "[Food Pets Die For](#)".)

Blikvoer dat gedurende een lange periode opgeslagen wordt, neemt metaal en roestdeeltjes op van het blik in hoeveelheden die niet gezond zijn als voedsel.

Blikvoer is over het algemeen ook een zeer prijzig alternatief voor natuurlijke voeding en droogvoer.

Net als bij droogvoer heb ik (en niemand anders voor zover mij bekend) nog nooit een etiket gezien op een hondenvoer, waarop de *grondstoffen* van het product vermeld stonden plus de garantie dat er niets anders is toegevoegd, behalve op de etiketten van het productiebedrijf dat ik in het verleden zelf had... Zoals we al besproken hebben is een standaard chemische analyse van de "waardevolle bestanddelen" gewoonweg niet voldoende. Meer hierover in het hoofdstuk "[Etiketten lezen](#)".

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Belangrijke redenen om natuurlijke voeding te geven

Honden die natuurlijke voeding krijgen met lappen pens, rauwe groente en hele, rauwe botten krijgen de schoonste tanden – en het duurt gewoonlijk niet langer dan 3-4 weken, zelfs voor de ergste gevallen.

Honden die op een natuurlijke manier gevoed worden, kunnen genieten van een *volle buik* na elke maaltijd – omdat je ze toestaat om hun maag rond en vol te eten, zoals dat door de Natuur bepaald is.

Honden die op een natuurlijke manier gevoed worden, krijgen de zachtste, glanzendste vacht die mogelijk is. Hun pigment is goed. Dit zijn slechts twee uiterlijke symptomen dat de inwendige klieren (alvleesklier, schildklier, bijniere enz.) goed werken en het metabolisme goed in balans houden.

Honden die op een natuurlijke manier gevoed worden, zijn energiek en laten met hun enorme vitaliteit *zien dat ze zich goed voelen*. De meeste honden bereiken hun ideale gewicht op een compleet natuurlijke manier zonder dat er een dieet aan te pas komt. Deze resultaten zijn over het algemeen te zien binnen 1-2 maanden na de overstap, vaak al eerder.

Honden die natuurlijke voeding krijgen, krijgen een sterk immuun systeem waardoor je minder geld hoeft te spenderen aan de dierenarts, misschien zelfs veel minder. (Volgens mijn persoonlijke ervaring verdwijnt 90% van de allergieën en huidproblemen vanzelf na ongeveer een maand natuurlijke voeding.)

Er zijn gecontroleerde studies gedaan in Australië waaruit blijkt, dat in kennels waar rauwe natuurlijke voeding gegeven werd aan de honden, veel minder geld uitgegeven werd aan de dierenarts dan toen deze nog brokken kregen. Gemiddeld was het minder dan 10% van wat men uitgaf toen er nog brokken, zelfs van de beste merken, gevoerd werden.

Wat men ook vastgelegd heeft in deze Australische studie is, dat de levensverwachting van honden met 30% omhoog ging met rauwe natuurlijke voeding. Honden die gewoonlijk leefden tot (gemiddeld) 12 jaar leefden gelukkig en gezond tot ze 16 jaar oud waren – het enige verschil in vergelijking met de honden aan wie gerefereerd werd, is de voeding.

In Europa is het succes van droogvoer en blikvoer aanmerkelijk minder dan in Noord Amerika. De hoofdreden hiervoor is misschien dat de Europeanen een veel sterkere culturele achtergrond hebben wat natuurlijke voeding van honden betreft en dat er rauwe voeding uit de diepvries verkrijgbaar is op veel plaatsen waar hondenvoer verkocht wordt.

Het verschil is opmerkelijk – mijn persoonlijke ervaring is duidelijk: de honden in Europa zijn veel gezonder dan die in Noord Amerika!

Zelfs belangrijke producenten van hondenvoer geven toe dat hun voer "het beste is wanneer je niet in staat bent om natuurlijke voeding te geven. "

Maar je kunt wel/ natuurlijke voeding geven ...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

"Organisch" of niet

Er zitten veel chemicaliën in ons voedsel (ook in natuurlijk hondenvoer) die niet beschouwd worden als "toevoegingen". Toch zijn ze onnatuurlijk en lichaamsvreemd en ze dragen zeker niet bij aan onze gezondheid, maar ze werden toegevoegd terwijl het voedsel aan het groeien was en nog in leven!

Bij planten praten we over onkruidverdelgers en pesticiden. Bij vlees over hormonen en sporen van injecties – plus de onkruidverdelgers en pesticiden van de planten die de slachtdieren hebben gegeten, plus ook de chemische conserveringsmiddelen van het onnatuurlijke voer dat ze hebben gegeten.

Waarom denk je dat hormoonbehandelingen voor een snelle groei illegaal zijn in Europa en dat het verboden is om rundvlees uit de VS te importeren om dezelfde reden? Er zijn tot nu toe nog geen conclusies getrokken uit studies die *bewijzen* dat kunstmatige groeihormonen in rundvlees schadelijk zijn voor de mensen die het vlees eten maar wanneer dat bewijs er eenmaal is, zullen er *miljoenen* mensen zijn die aan de gevolgen van deze fout lijden.

Entstoffen bevatten veel chemische conserveringsmiddelen. Die gaan niet weg omdat we het dier slachten.

Iedereen weet dat onkruidverdelgers en pesticiden gevaarlijke chemicaliën zijn. De boeren die er mee werken, beschermen zich alsof ze een chemische oorlog aan het voeren zijn – en dat zijn ze ook! Het is maar goed dat deze chemicaliën op een vrij eenvoudige manier te analyseren zijn zodat we kunnen controleren hoe snel ze zich ontbinden in de aarde en in de planten die er mee bespoten worden. De onderzoeken zijn door overheden gebruikt om voorschriften te maken over het gebruik van chemicaliën want ze gaan niet weg met de volgende regenbui en kunnen ook veel schade aanrichten aan ons lichaam!

Er zijn meer dan voldoende voorbeelden te halen uit het recente verleden waarbij een verkeerde inschatting gemaakt werd van geneesmiddelen en chemische behandelingen, want de effecten kunnen zich gedurende tientallen jaren opstapelen voordat ze waargenomen worden. DDT. Dioxine. Thalidomide. MSG. Silicone implantaties. Tabak. Lood in de benzine. Wil je nog meer?

Ik vind het niet verstandig om voedsel te eten dat in aanraking is geweest met deze chemische middelen. Ik vertrouw op geen enkele verzekering dat "het OK is en veilig om te eten. " Er is geen enkel bewijs om deze kreet te ondersteunen – maar wel veel bewijsmateriaal dat aangeeft hoe fout ze kan zijn. Denk maar aan alle moderne ziektes – de meeste waren twintig jaar geleden nog lang niet zo ernstig en het behoeft ook geen betoog dat mensen die alleen "organisch" voedsel eten veel gezonder zijn dan mensen die veel junkfood eten.

Voor je hond geldt precies hetzelfde. Maar bij veel mensen spelen de financiën ook een rol. Organisch voedsel is veel duurder – terecht, en zo zal het ook blijven, want door de chemicaliën die gebruikt worden in de moderne landbouw zijn de opbrengsten enorm gestegen en de kosten sterk verlaagd. Wanneer je geen intensief gebruik maakt van chemicaliën zijn de productiekosten veel hoger.

Denk na over de volgende zaken, voordat je begint te wanhopen:

- ◆ De totale hoeveelheid "slechte" chemicaliën is *aanmerkelijk lager* in "normale" natuurlijke voeding dan in commercieel droogvoer en blikvoer.
- ◆ De hoeveelheid "slechte" chemicaliën in natuurlijk voedsel bestemd voor menselijke consumptie is onderworpen aan een strenge controle; hierdoor is de producent beperkt tot het gebruik van chemicaliën die toegestaan zijn door de overheid; en wanneer ze gebruikt mogen worden en hoeveel. Er wordt controle uitgeoefend op de *producenten*.
- ◆ Honden leven veel korter dan mensen en daarom kun je redelijkerwijze aannemen dat de opstapeling bij jouw hond veel minder is dan bij jou.

Mijn conclusie is dat je door het overschakelen van droogvoer (of blikvoer) op natuurlijk voedsel al voor 85-90% op de goede weg van een optimale gezondheid bent. Wanneer je er "organisch" aan toevoegt, krijg je een nog beter resultaat maar niet meer dan 5-10% extra. Het is niet voor iedereen weggelegd om helemaal "organisch" te voeren vanwege de extra moeite en

de extra kosten, maar ik denk dat dit een beslissing is die je zelf zal moeten nemen.

Verder: zelfs al voel je er niet voor om "helemaal" over te stappen op "organisch", je kunt toch een enorme verbetering van de gezondheid van je hond bewerkstelligen door over te schakelen op rauwe, natuurlijke voeding. Het *kan*. En het *gebeurt*.

Maar als je portemonnee het toestaat, stap dan alsjeblieft over op organische voeding, voor jezelf en voor je hond.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het lezen van de etiketten

De inhoud van dit hoofdstuk:

Vergelijkende voedsel analyses	42	
Wat er in de wet staat - en wat niet	45	
Mineralen analyse		46
"Eiwitten" en "eiwitten"		48
De belangrijkste grondstof bovenaan		49
Hoe wordt het berekend?	50	
Wat staat er precies op het etiket?	51	
Conserveringsmiddelen - enkele misopvattingen	53	
De chemicaliën die <i>niet</i> op het etiket staan...	55	
De regulerende instanties en hun normen	57	
De etikettering van natuurlijk voedsel	59	
Vergelijkende analyse van commercieel hondenvoer en natuurlijke, rauwe voeding	62	

Wanneer je nog twijfelt of je rauwe, natuurlijke voeding aan je hond wilt geven of niet, dan moet je dit hoofdstuk zeker lezen – en wel *nu*. Ik weet wel dat het allemaal chemie is maar je moet deze zaken gewoon weten als je commercieel geproduceerd voer wilt blijven geven. Het is een keuze die je zelf moet maken maar ik weet zeker dat je het zult waarderen om een onderbouwde keuze te kunnen maken.

Wanneer je al een beslissing genomen hebt en door wilt gaan naar de details van het samenstellen van natuurlijke voeding, kun je dit hoofdstuk overslaan en doorgaan naar "De voedingsgids voor volwassen honden". Je kunt later altijd nog terugkeren naar dit hoofdstuk – ik raad je ten zeerste aan om dat ook te doen ...

Vergelijkende voedsel analyses

Er zijn een paar belangrijke zaken bij de aanduiding van grondstoffen, die je moet begrijpen.

Zoals ik al aangaf, bestaat natuurlijk voedsel voor ongeveer 70% uit water. Meer dan tweederde van ons voedsel is water! Droogvoer bevat maximaal 10% water, vaak zelfs minder dan 5%. Dit betekent dat de voedingsstoffen

[water niet meegerekend] in droogvoer drie keer zo geconcentreerd zijn dan in een vergelijkbaar natuurlijk voedingsmiddel met dezelfde voedingsstoffen.

Al ons voedsel bestaat uit zes hoofdbestanddelen, of groepen voedingsstoffen:

- ◆ Water
- ◆ Eiwitten
- ◆ Vet
- ◆ Koolhydraten
- ◆ Vitamines
- ◆ Mineralen

Eiwitten zijn grote en complexe moleculen, samenbundelingen van honderden organische moleculen die voornamelijk bestaan uit de zogenaamde aminozuren, die *stikstof* (en soms zwavel en fosfor) bevatten als aanvulling op koolstof, waterstof en zuurstof, die de bouwstenen vormen van vetten en koolhydraten.

Veel vitamines zijn wat hun chemische structuur betreft bijna hetzelfde als de bestanddelen van eiwitten, maar niet allemaal. Alle vitamines zijn ontdekt door de problemen die zij veroorzaken wanneer ze *niet aanwezig zijn* in de voeding. Net als met de mineralen hebben onze honden, en wij ook, er maar weinig van nodig in vergelijking met de hoeveelheid eiwitten die we nodig hebben – maar al die kleine beetjes spelen een belangrijke rol bij het functioneren van ons lichaam. (De naam "vitamine" betekent "levende mineraal" en verwijst naar hun organische aard, hun natuurlijke aanwezigheid, en hun essentiële belang voor het lichaam, net als mineralen.)

"Mineralen" betekent al het andere, al is de eigenlijke definitie van een mineraal "een natuurlijk aanwezig, solide element of chemisch bestanddeel met een kristalachtige structuur". Op de meeste etiketten worden de "mineralen" weergegeven als hun chemische element – ronduit misleidend, maar toch algemeen gebruikelijk.

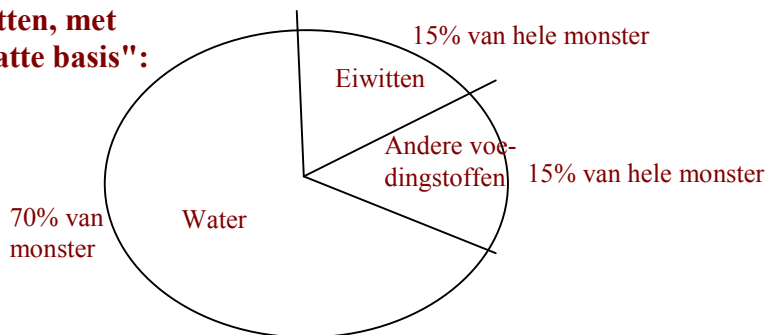
Water en mineralen zijn anorganisch en er hoeft geen koolstof in te zitten, hoewel veel belangrijke mineralen in de natuur voorkomen in organisch materiaal in zeer kleine hoeveelheden, zodat ze slechts een klein deel van de voedselbron uitmaken.

Het watergehalte van de voedselbronnen verschilt onderling nogal. Om de analytische resultaten goed te kunnen samenvatten en te vergelijken is het gebruikelijk om het gehalte van een bepaald voedingsmiddel te bepalen op "basis van droog materiaal".

Een voorbeeld om dit duidelijk te maken: stel dat we een voedselbron hebben die 15% eiwitten bevat. Om enige betekenis aan dit cijfer te kunnen geven, moet je weten of het berekend is op "natte basis" of "droge basis".

Wanneer men bedoelt dat 15% van het voedingsmiddel bestaat uit eiwitten dan is er bij een natuurlijk voedingsmiddel dat voor 70% uit vocht bestaat, nog maar 15% over voor de andere bestanddelen. (Dit zou een goede rauwe voedselbron met een redelijke hoeveelheid eiwitten zijn voor een hond.)

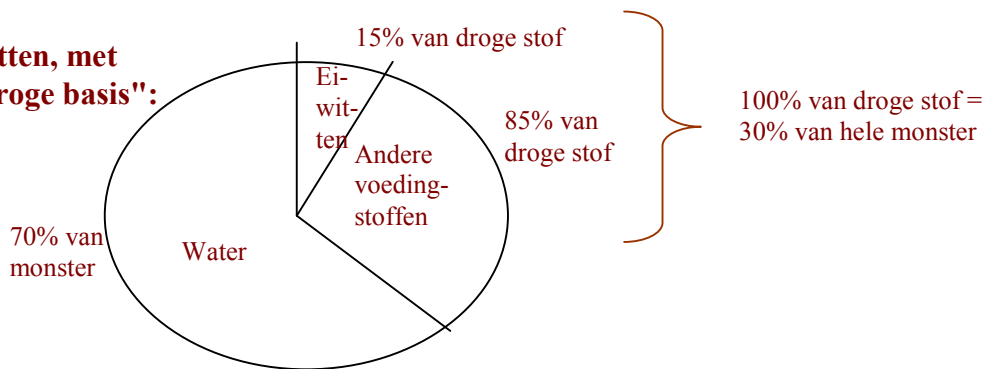
Voorbeeld: 15% eiwitten, met 15% berekend op "natte basis":



Maar je begrijpt ook dat die 15% van het voedingsmiddel 50% van het deel van het voedsel uitmaakt, dat niet uit water bestaat! Oftewel, bekeken vanuit de "droge basis" vormen die eiwitten 50% van de voedselbron, niet de 15% wanneer je het bekijkt vanuit de "natte basis". (Ik weet het – dit is allemaal heel verwarrend maar het wordt tegen je gebruikt, daarom is het verstandig om het te begrijpen.)

Wanneer de eiwitten 15% van het 30% "droge materiaal" aangeven, dan is de totale concentratie van eiwitten niet meer dan 15% van 30% - en dat is 4,5%! Dit betekent dat 85.5% van het resterende "droge materiaal" uit iets anders bestaat dan eiwitten. (en dit zou *geen* adequate eiwitbron voor een hond zijn...)

Voorbeeld: 15% eiwitten, met 15% berekend op "droge basis":



Over het algemeen is het veilig om aan te nemen dat natuurlijke voeding voor 2/3 uit vocht bestaat. Het verschil bij het berekenen op "droge basis" in vergelijking met "natte basis" is dan dat de concentratie die op "droge basis" weergegeven wordt 3 keer zo groot is als die op "natte basis". Over het algemeen kun je veilig aannemen dat natuurlijk voedsel voor ongeveer 2/3 uit water bestaat.

Droogvoer komt wat dit betreft voordelig uit de bus: door het lage vochtgehalte is het verschil tussen de concentratie op "droge basis" en "natte basis" te verwaarlozen... Maar om een correcte vergelijking te kunnen maken met natuurlijk voedsel, heb je de concentratie op "droge basis" nodig. Dit is biologisch gezien ook logisch want een hond drinkt veel water wanneer hij droogvoer te eten krijgt – en bijna niets bij natuurlijke voeding! Je kunt het zo bekijken: bij elke pond droogvoer, moet een hond tenminste twee pond water drinken als *aanvulling* op zijn normale behoefte aan water...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Wat er in de wet staat – en wat niet...

In de meeste landen zijn er wetten en voorschriften die bepalen hoe een voedingsproduct omschreven dient te worden op het etiket. En er zijn ook zaken die illegaal zijn.

Om te beginnen zijn deze voorschriften bij voeding voor menselijke consumptie niet mis en de straffen bij overtreding vernietigend voor een producent. Over het algemeen durft niemand hiermee te knoeien wanneer hij zaken wil blijven doen...

Maar wanneer het over *hondenvoer* gaat (of "pet food", de legale term in Noord Amerika), dan komt er een heel ander plaatje tevoorschijn... De toepasselijke wetten zijn de *gewone handelswetten*. Er zijn geen wetten die honden beschermen zoals er wetten zijn die *mensen* beschermen tegen blootstelling aan meedogenloze uitbuiting door commerciële industrieën. En er zijn ook geen overheidsvoorschriften die de huisdiervoedselindustrie verplichten tot deugdelijkheid en eerlijkheid.

Dit betekent dat wanneer het voer zo duidelijk geëtiketteerd is dat het niet op mensenvoedsel lijkt, *alles* legaal is, zolang het maar niet in strijd is met de algemene handelswetten... De huisdiervoedselindustrie is "zelf regulerend" zoals de legale term luidt – hetgeen er op neer komt dat men zelf de normen en regels vaststelt, en niemand kan een producent aansprakelijk stellen voor de normen die hij hanteert bij zijn productie, tenzij er iemand is die een rechtszaak aanspant.

Welnu, misschien denk je dat er ergens toch wel wat bescherming is; als je een producent voor de rechter kan slepen omdat hij giftig voer verkoopt, zou je die producenten een halt kunnen toeroepen wanneer genoeg mensen het zouden doen!

Lukt niet. Zelfs als je hond doodgegaan is aan het voer dat je hebt gekocht, moet je dat kunnen *bewijzen* (en dat is niet zo gemakkelijk!) En het maximum dat je ooit als vergoeding toegewezen krijgt door een rechter als je de zaak zou winnen is *de aankoopprijs van een andere hond!*

Daar kun je nog niet eens je advocaat mee betalen. Je zou altijd verliezen, zelfs als je zou winnen...

Denk dus maar niet dat een producent van hondenvoer zich zorgen maakt over een vergoeding voor je hond. Dat zou naïef zijn.

Hoe zit dat dan wanneer je ze zou kunnen pakken op misleidende advertenties? Zou dat aanleiding zijn tot zwaardere straffen?

Dat zou kunnen maar het is ook gemakkelijk te ontwijken. De politici die de wetten maken, doen dat aan de hand van adviezen van *rechtsgeleerden*. Die weten over het algemeen niet veel over chemie – tenminste niet voldoende om slimmer te zijn dan een chemicus...

Een paar voorbeelden:

Mineralen analyse

Je mag geen leugens op een etiket zetten. Een etiket is een advertentie en adverteren met leugens is illegaal in de meeste landen. Maar als je een en ander goed kunt onderbouwen, dan zou het in een rechtszaal niet als leugen beschouwd worden – zelfs wanneer het logisch gezien nog zo belachelijk is.

Zoals je weet zijn er veel mineralen die essentieel zijn, ook voor je hond. IJzer bijvoorbeeld.

IJzer komt voor in een aantal vormen, of soorten van samenstellingen:

- ◆ Solide, anorganische, onoplosbare samenstellingen zoals roest, het metaal ijzer en ijzer als mineraal;
- ◆ Organische samenstellingen zoals hemoglobine – het belangrijke chemische bestanddeel van bloed dat zorgt voor het transport van ijzer door het hele lichaam. Er zijn andere soortgelijke chemische stoffen die ijzer binden op een *organische* manier (net zoals *stikstof*);
- ◆ IJzer ionen - in de vorm van oplosbare ijzerzouten in water;

- ◆ Het metaal zelf zoals we dat aantreffen in materiaal dat door de mens vervaardigd is: staal, gietijzer enz.

Welke zou jij waardevol vinden als voedingstof?

Nou, de eerste en laatste categorie zeker niet maar het organisch gebonden ijzer en de ijzeroplossingen zijn wel bronnen waar het lichaam wat mee kan.

Het is een slechte zaak dat een standaard chemische analyse, een snelle chemische analyse van het ijzergehalte van een monster, geen enkele informatie geeft over het verschil tussen deze vier verschillende soorten ijzer. Bij de standaard analyse wordt een kleine druppel ijzer in een gloeiend heet vuur gespoten, waarna de lichtstraling van de specifieke golflengtes die karakteristiek zijn voor hete ijzeratomen die afkoelen, opgemeten wordt. In dit hete vuur wordt alles letterlijk in atomen gesplitst waardoor je altijd hetzelfde resultaat krijgt ongeacht de oorsprong van het ijzer. Door de intensiteit van het uitgestraalde licht op te meten, kun je berekenen hoeveel ijzer aanwezig is in het originele monster.

Dan nu de \$1.000.000 vraag: wanneer een etiket aangeeft dat er een bepaalde hoeveelheid ijzer in het voer zit, wat kun jij daar dan uit afleiden over de waarde van dit voer wat betreft de aanvoer van ijzer voor je hond?

Je hebt het goed: NIETS! Het ijzergehalte zou ook afkomstig kunnen zijn van roest dat door het voer gemengd is tijdens het productieproces, om er zeker van te zijn dat de uiteindelijke analyse OK zou uitvallen... (ik kan je een voorbeeld geven waar dit in feite gebeurd is!)

IJzer is slechts één voorbeeld. Hetzelfde geldt voor bijna alle mineralen, waarbij natrium en kalium de enige uitzonderingen zijn omdat ze in hun natuurlijke vorm *alleen* voorkomen als een organisch gebonden vorm of als vrije ionen in een wateroplossing...

Het is normaal om te vragen of dit echt gebeurt. Halen producenten zulke kunstjes uit?

Het droevige antwoord is "ja". Maar het kost veel geld om het te bewijzen. En zelfs als je het al kunt bewijzen, kun je het bewijsmateriaal niet gebruiken om de producent klem te zetten omdat hij niet gelogen heeft met zijn weergave van de analyse op het etiket...

Het is niet illegaal om *nietszeggende* informatie te geven zolang het maar geen *leugen* is!

"Eiwitten" en "eiwitten"

De manier waarop een producent gebruikt maakt van standaard classificaties van voedingstoffen is ook iets dat erg verwarrend kan zijn voor een leek. We weten allemaal dat eiwitten belangrijk zijn. Net zoals vetten en koolhydraten.

Er zijn echter maar weinig mensen die weten dat veel eiwitten totaal onverteerbaar zijn. Leer bijvoorbeeld, hoeven, haren en nagels ook...

Zie je waar ik naar toe wil?

Een producent kan elk gewenst "eiwit"gehalte in het voer bereiken door goedkope, onverteerbare eiwitten toe te voegen... Het ziet er fantastisch uit op het etiket – maar het is waardeloos voor de hond.

Hetzelfde met vetten. Natuurlijk vet is waardevol. Na verhitting (smelten) is niet alleen de waarde verminderd maar het vet is ook veranderd in een onnatuurlijke substantie die ronduit gevaarlijk is als voedsel.

Maar het is goedkoop... En bij een chemische analyse komt het "gewoon" tevoorschijn als "vet".

Idem dito met koolhydraten. Enkelvoudige suikers en middellange koolhydraten zijn waardevol. Koolhydraten zijn enkelvoudige suikermoleculen die aan elkaar gekoppeld zijn en zolang een molecule een middelmatige lengte heeft, kan het koolhydraat verteerd worden. Maar wanneer het ontwikkeld is tot een *polymeer*, gedraagt het zich als plastic – totaal onverteerbaar. Maar chemisch gezien is het nog steeds een koolhydraat... Zetmeel is een klassiek voorbeeld, maar veel houtvezels vallen ook in dezelfde categorie!

Nogmaals, die waardeloze koolhydraten zijn stinkie goedkoop...

En hoe kun je dit nou zien op een etiket? De benaming is "ruwe eiwitten", "ruwe vetten" of "ruwe vul-maar-in". Het woord "crude" of "ruwe" betekent "alles dat chemisch gezien onder deze bewoording valt ongeacht wat het is".

Leer is een fantastische bron van "ruwe eiwitten" en "ruwe vezels" – veel beter dan het vlees dat je koopt!

Ik denk niet dat ik hier nog iets aan toe hoeft te voegen – je snapt het wel!

Soms gebruikt een producent de term "verteerbare eiwitten" om aan te geven dat hij weet dat "eiwitten" en "eiwitten" niet dezelfde betekenis hebben

wat betreft hun voedingswaarde voor honden. Hoewel het beter is dan gewoonweg "ruwe eiwitten" te verkopen, geeft het nog steeds niet aan om welke eiwitten het gaat en hoe de samenstelling is. Honden hebben veel verschillende eiwitten nodig. Verteerbare eiwitten breken tijdens het verteringsproces grotendeels af tot aminozuren. Er zijn minstens 40 aminozuren bekend die *van levensbelang* zijn voor honden en geen enkele eiwitsoort bevat ze allemaal. Daarom weet je nog steeds niet of de eiwitten een *gebalanceerde samenstelling* hebben van hetgeen je hond nodig heeft.

Hoe zit dat dan met de aminozuren en andere bestanddelen die nog helemaal niet ontdekt zijn? Zijn er nog meer die ook belangrijk zijn? Zeker weten!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De belangrijkste grondstof bovenaan

Het is logisch dat de grondstoffen vermeld worden aan de hand van de hoeveelheid die in het product verwerkt is. In een product dat bijvoorbeeld "Lam" genoemd wordt, moet *lamsvlees* de belangrijkste grondstof zijn.

Maar dat betekent nog niet dat er veel lam in het voer zit ...

Een producent mag deze benaming al gebruiken wanneer hij 5% lamsvlees in zijn product gestopt heeft en er geen enkel ander bestanddeel is dat meer dan 5% van het geheel uitmaakt. Hij kan een heleboel andere bestanddelen toevoegen die stuk voor stuk allemaal onder de 4% blijven en 95% van het totaal uitmaken, "lam" zou dan nog steeds het "hoofdbestanddeel" zijn.

"Lam en rijst" bijvoorbeeld kan uit 5% lam en 60% rijst bestaan ... zolang er geen enkelvoudige grondstof in zit die meer dan 5% uitmaakt doet de producent wettelijk gezien niets fout op het gebied van eerlijk adverteren.

Net zoals de slimme Deen die **vinkenvlees** verkocht. Voor \$3 per pond. Fijn gemalen. Wonderbaarlijk dat hij zoveel vlees kon produceren, en zo goedkoop, van zo'n kleine vogel!

Toen hem gevraagd werd of het echt alleen vinkenvlees was, moest hij wel eerlijk zijn en vertellen dat er ook wat *paardenvlees* in het product zat ...

Nou, dat is wel acceptabel, dacht de koper. "Hoeveel paardenvlees dan? "

"Half om half", was het antwoord.

"Bedoel je een pond paardenvlees op elke pond vinkenvlees?"

"Nou nee", was het antwoord – "een hele vink op een heel paard..."

Laat je niet voor de gek houden.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Hoe wordt het berekend?

Zoals ik al uitlegde (zie "[Vergelijkende voedsel analyse](#)"), bestaat natuurlijke voeding voor ongeveer 70% uit vocht. In het meeste droogvoer zit minder dan 10% omdat het dan beter bewaard en opgeslagen kan worden.

Een natuurlijk voedingsmiddel met zeg maar een eiwitgehalte van 20% zal daarom voor 2/3 van de 30% dat geen vocht is, uit eiwitten bestaan. Dat zou voor je hond een zeer eiwitrijke voedselbron zijn.

Maar een eiwitgehalte van 20% in *brokjes* is niet veel ... wanneer het ontbrekende vochtaandeel van 70% toegevoegd wordt om op gelijke basis een vergelijking te kunnen maken ... is het eiwitgehalte ongeveer 7%.

Je kunt de eiwitten in het natuurlijke voedingsmiddel ook berekenen op basis van de inhoud die niet uit vocht bestaat. 20% eiwitten wordt dan 67% eiwitten op basis van het "droge gewicht" van het natuurlijke product. Dat zou een redelijk percentage zijn in vergelijking met de 20% eiwitten van het droogvoer.

Omdat het vochtgehalte nogal varieert, zelfs binnen dezelfde voedselsoort, is het vaak gemakkelijker om het "droge gewicht" te gebruiken als standaard. Wanneer een monster wordt geanalyseerd zoals "het is", wordt een analyse duurder omdat het vochtgehalte opgemeten moet worden en correcties doorberekend voordat de resultaten bekend zijn. De conclusie is dat je dit in de gaten moet houden – want je kunt te maken krijgen met twee manieren waarop het gedaan kan worden, en je moet je door deze twee verschillende manieren waarop de gegevens verkregen worden, niet in de war laten brengen.

Nou, let maar even goed op. Hetzelfde principe kan op nog een manier gebruikt worden door een slimme jongen. In plaats van dat je het *berekende* eiwitpercentage krijgt, vertelt hij je bijvoorbeeld dat het product "gemaakt is van 30% kip".

Maar die 30% kip is kip waar ongeveer 70% vocht in zit. Wanneer het product zijn eindfase bereikt heeft en het grootste gedeelte van het vocht er uit gehaald is, dan is die 30% kip geslonken tot ongeveer 10% van het totaal – en dit is *alles* wat over is gebleven van de "kip".

Op deze manier kan "kip" bovenaan op de lijst van grondstoffen geplaatst worden – zelfs wanneer de werkelijke voedingswaarde van het product wat betreft kip bijna te verwaarlozen is.

Het wordt nog erger wanneer er "kippenmeel" of "bijproducten van kip" of iets dergelijks op het etiket staat, waarbij het feit dat deze "kip" allerlei afval (zoals veegsel van de vloer) bevat die te maken hebben met eiwitten, verborgen wordt. (meer hierover in de volgende sectie)

Slim hé? Kijk maar eens op de etiketten in een dierenwinkel en je vindt voorbeelden genoeg...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Wat staat er precies op het etiket?

Zoals je begrijpt, heeft een producent veel goede redenen om een consument die toch al niet veel weet over deze zaken, flink te manipuleren...

Een belangrijk terrein dat heel geschikt is om verkeerd begrepen te worden door mensen die niet op de hoogte zijn van deze zaken, is de definitie van de grondstoffen.

Wat is "lam" bijvoorbeeld precies? Nou, in principe kan het elk deel van het dier zijn – het zou hoofdzakelijk longen, huid, hoeven enz. kunnen zijn en heel weinig vlees!

"Lamsmeel" is ook zo iets. "Meel" heeft niets te maken met "diner" maar verwijst naar gedroogd weefsel dat tot poeder vermalen is. Nogmaals, elk deel van het dier dat op deze manier verwerkt is komt in aanmerking voor deze omschrijving...

"Bijproducten van lam" of "bijproducten van lamsvlees" is ook een goeie: het kan van alles en nog wat zijn, ook bloed en stukjes weefsel die op de grond gevallen zijn!

Hetzelfde geldt voor "kip" en "rund" en "kalkoen". Het maakt niets uit. "**Meel**" en "**bijproduct**" verminderen de waarde tot iets dat compleet waardeloos zou kunnen zijn!

Alleen wanneer er specifiek "lamsvlees" of "rundvlees" of "kalkoenvlees" staat kun je er van op aan dat het er ook in zit. Maar dit zul je niet vaak aantreffen bij commerciële diervoeding...

Het is dezelfde vorm van misleiding als bij het gebruik van termen als "**ruwe eiwitten**", "**ruwe vetten**" en "**ruwe vezels**", die simpelweg *alles* omvatten dat bij een analyse als "ruwe" dit of dat uit de bus komt. Wanneer mensen dit niet weten, worden ze door de etikettering misleid en denken ze dat het voer meer waarde heeft dan in werkelijkheid het geval is.

Ik ga nog een rode vlag hijsen en dat is "**rauwe vetten**" en "**rauwe eiwitten**". Het woord "rauw" heeft niets te maken met "rauwe voeding"! Het betekent *vetten en eiwitten die verkregen zijn uit het verwerken van afvalstoffen!*

Ja, maar wat betekent "verwerken" dan?

Verwerken is in principe een heel groot kookproces, zoiets als een gigantisch grote stoofpot, in combinatie met heavy-duty versnipperen. De grondstoffen zijn allerhande soorten organisch materiaal dat op de een of andere manier voedingsstoffen bevat – of een of andere bron van eiwitten of vetten.

In heel Noord Amerika zijn er verwerkingsbedrijven te vinden die voedselafval "verwerken". De volgende zaken horen er allemaal bij:

- ◆ Etensoverblijfselen van restaurants en ziekenhuizen, vaak met het plastic en ander verpakkingsmateriaal er nog omheen.
- ◆ Zieke en dode dieren die niet geschikt zijn voor menselijke consumptie.
- ◆ Afgemaakte dieren uit dierenklinieken met hun halsbanden en kettingen nog om.
- ◆ Voedsel voor menselijke consumptie waarvan de vervaldatum verstreken is.

Bij het verwerken worden de vetten en eiwitten er uit gehaald en doorverkocht aan producenten van huisdiervoeders tegen zeer lage prijzen, als je ze vergelijkt tenminste met wat ze anders zouden moeten betalen voor

eiwitten en vetten voor hondenvoer. De lijst hierboven zou al voldoende moeten zijn om je hoofd afkeurend te schudden.

Vooraf omdat de dode lichamen van afgemaakte honden en katten legaal op deze manier gebruikt worden. Verder is het zo dat het gif dat gebruikt wordt om ze te doden (meestal Sodium Pentobarbitol) *niet* vernietigd wordt tijdens de verwerking. Het is nog steeds aanwezig in de "ruwe eiwitten" of "ruwe vetten" van de chemische analyse. Ik hoef hier denk ik verder niets aan toe te voegen...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Conserveringsmiddelen – enkele misopvattingen

Natuurlijk voedsel bederft. Dat komt omdat er allerhande micro-organismen zijn die ervan willen eten.

Als het niet bederft, komt dat omdat deze organismen gedood worden wanneer zij proberen om er van te eten.

De gifstoffen die hiervoor zorgen worden "*conserveringsmiddelen*" genoemd.

Je hebt vast wel eens gehoord dat ze niet giftig zijn voor honden...

De diagnose zal echter nooit "voedselvergiftiging" zijn. Het zal "nierfalen" of "leverfalen" of "kanker" of "een alvleesklier die niet goed functioneert" zijn of iets dergelijks, iets dat aangeeft dat een orgaan niet langer in staat is om zijn werk goed te doen. De oorzaak van dit slechte functioneren is echter bijna altijd te veel stress gedurende een te lange tijd veroorzaakt door constant te veel gifstoffen in het voer...

Kan dit bewezen worden? Ja zeker wel – maar alleen statistisch. Je kunt het niet bewijzen bij een individueel geval – er kunnen veel meer oorzaken zijn van het slechte functioneren, je kunt er dus nooit mee aankloppen bij een voerproducent...

"Maar er worden ook conserveringsmiddelen gebruikt in voedsel voor menselijk gebruik...!"

Dat is correct. Maar dat is iets anders. Er is een lijst met *toegestane* conserveringsmiddelen voor menselijk gebruik. Elk chemisch middel dat niet op een of andere lijst net toegestane conserveringsmiddelen voorkomt mag

niet gebruikt worden. De boetes en straffen voor het toevoegen van niet-toegestane middelen zijn zwaar en betekenen het einde van het bedrijf.

Hondenvoer valt hier niet onder. Elk chemisch middel dat micro-organismen doodt zonder dat de hond er meteen van dood gaat, is toegestaan. De meest gebruikte middelen zijn Ethoxyquine, BHA [Butylated HydroxyAnisole] en BHT [Butylated HydroxyToluene] en Propleen glycol.

Het is OK om bang te worden van deze namen. Dat moet ook. Het zijn chemicaliën waarvan bekend is dat ze kankerverwekkend zijn en bij proefdieren de functies van lever en nieren aantasten en dat ze rode bloedlichaampjes vernietigen. En waarschijnlijk nog veel meer bijwerkingen hebben. Het belangrijkste is dat ze *verboden* zijn in voedsel voor mensen – om precies dezelfde redenen.

Waarom worden ze dan wel gebruikt in hondenvoer? Helpt het als ik je vertel dat ze goedkoop zijn...? En zeer effectief vanwege hun hoge gifgehalte zodat ze de micro-organismen snel en efficiënt doodmaken?

"Maar sommige voerproducenten conserveren met vitamine C en E!"

Nou, misschien wil je dat graag geloven. Deze vitamines zitten misschien wel in het voer maar ze zijn beide heel onstabiel wanneer ze blootgesteld worden aan lucht! Ze worden dan snel afgebroken tot chemicaliën die niets meer doen op het gebied van voedselconservering. Vitamine C bijvoorbeeld, verandert in glucose – dat in feite het tegengestelde effect heeft! En vitamine E is veel te duur om in voldoende hoeveelheden gebruikt te worden zodat het wel werkt.

Dus staat de slimme chemicus voor een uitdaging. Kan hij op de een of andere manier voorkomen dat vitamine C en E zo snel afgebroken worden?

Het antwoord is "ja". Er zijn talrijke chemicaliën die handelen als "remmers" van de natuurlijke reacties tussen deze vitamines en zuurstof. En een chemicus heeft de dag van zijn leven wanneer hij ontdekt dat er veel remmers zijn die nergens geregistreerd staan als "conserveringsmiddelen". Ze zijn wel flink giftig, deze remmers – maar dat maakt niet uit – en ze zijn ook nog heel voordelig in het gebruik!

Het belangrijkste is, dat hij bij het gebruik van deze middelen kan claimen dat er "geen andere conserveringsmiddelen toegevoegd zijn behalve vitamine C en E"!

"Maar die remmers, zijn dat dan eigenlijk ook conserveringsmiddelen?"

Als je mijn hond was geweest, zou ik gezegd hebben "Goed zo, braaf"... Chemisch gezien heb je gelijk. Maar zoals ik al eerder zei, rechtsgeleerden weten niet veel over chemicaliën. Wanneer er een zaak aangespannen wordt omdat de producent verkeerde informatie verschaft over de bestanddelen van het voer, dan zal die geseponneerd worden. Omdat er volgens de rechter geen "conserveringsmiddelen" toegevoegd worden die illegaal zijn. Vergeet niet dat "conserveringsmiddelen" voor hem alleen die middelen zijn die op een of andere officiële lijst vermeld staan... Dus, zolang deze chemicaliën niet voorkomen in het voer, is de etikettering "OK"!

Ik weet – dat je genoeg weet over de chemie om te begrijpen hoe belachelijk dit is – maar zo zit de wetgeving in mekaar...

Komt nog bij dat je zoveel vitamine C moet toevoegen aan voer om een conserverend effect te krijgen, dat het ronduit schadelijk is voor een hond! Helaas weten mensen dit niet – vitamine C roept positieve associaties op – omdat deze vitamine heel gezond is voor mensen, zelfs in grote doses! (lees het [artikel over Vitamine C](#) voor meer informatie.)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De chemicaliën die *niet* op het etiket staan...

Dit is om echt bang van te worden. Er zijn geen wetten en voorschriften afgezien van de normen die de industrie zelf opgesteld heeft, en je kunt *iemand* die financieel voordeel heeft bij hetgeen jij denkt, niet vertrouwen. Je hebt geen schijn van kans om een rechtszaak tegen een voerproducent te winnen, tenzij hij een complete lijst met grondstoffen verstrekt en een geschreven garantie geeft dat er niets anders is toegevoegd.

Ja, het zou fatsoenlijk zijn en netjes wanneer een producent alle informatie over hoe hij zijn voer maakt, zou vrijgeven...

Voor *jou* wel. Zeker. En zeer zeker ook voor de concurrentie!!!

Neem maar van mij aan dat het niet zal gebeuren. De eerste die dit doet zal ook de eerste zijn die failliet gaat.

Zolang er geen enkele overheid is, die interesse heeft om zich hiermee bezig te houden en zolang de commerciële waarde van een hond alles is wat je kunt eisen in een rechtszaak, zal er geen verandering komen totdat

hondenbezitters beginnen "om met hun portemonnee te stemmen" door simpelweg deze producten *niet te kopen*.

En dan is er nog een heel praktisch onderwerp, dat de meeste leken niet begrijpen of kunnen vatten. Bekeken vanuit een chemisch standpunt, is het onmogelijk om "alles" te analyseren! Je kunt alleen analyseren op bestanddelen of grondstoffen, die een voor een benoemd kunnen worden. In de analytische chemie is "*alles* zoeken wat er in zit" onmogelijk.

Zelfs wanneer je gebruik maakt van een methode waarbij meerdere bestanddelen tegelijkertijd kunnen worden geanalyseerd, kun je alleen de elektronische uitslag van het instrument vertalen naar een opmeting van de concentratie een bepaalde chemische stof, wanneer je het signaal van die stof kalibreert onder gecontroleerde omstandigheden die vergelijkbaar zijn met je levende monster. Om dat te kunnen doen, moet je meerdere monsters van het chemische middel onderzoeken, in zijn pure vorm en in verschillende concentraties zodat je de reactie van het instrument op dit specifieke chemische middel kent. Het ligt voor de hand dat dit onmogelijk is wanneer de stof niet beschikbaar is of wanneer je zelfs niet eens weet wat het is.

Denk er aan, een chemische analyse is niet goedkoop. Het is erg kostbaar om een grote voorraad analytische gegevens aan te leggen – en het zal de prijs van het voer drastisch omhoog gooien. De meeste producenten proberen daarom een balans te vinden tussen wat verkoopt en wat de kosten zijn. Dit valt onder de advertentiekosten en het enige dat telt voor hen is de reactie van de consument.

Het eindresultaat is dat het financieel niet haalbaar is om te controleren wat voor chemicaliën een producent mogelijkwijze toegevoegd zou kunnen hebben, tenzij je precies weet om welke chemicaliën het gaat.

Maar waar gaat het dan eigenlijk om bij deze "verborgen" chemicaliën?

Het ergste zijn de "smaakversterkers". De productie van deze chemicaliën is een industrie op zichzelf, die de huisdiervoedselindustrie ondersteunt met drugs die zowel lekker smaken als het dier verslaafd maken aan het voer, wanneer hij eenmaal de smaak te pakken heeft. Er is letterlijk geen verschil met het geven van cocaïne of heroïne aan een tiener om een klant te creëren die er meer van wil. Het enige verschil is dat het illegaal is om drugs aan tieners te verkopen. De verkoop van smaakversterkers aan een voerproducent is niet illegaal. Maar de uitwerking op je hond is hetzelfde als cocaïne of heroïne op een tiener.

Smaakversterkers worden vooral veel gebruikt in *kattenvoer*. Omdat katten veel kieskeuriger dan honden zijn bij het eten van voer dat helemaal niet geschikt is voor hen. (Honden zijn geen exclusieve carnivoren zoals katten.) Komt nog bij dat katten ook niet capabel zijn om gedurende langere tijd niet te eten. Het is dus belangrijk voor een kattenbezitter dat zijn kat snel over de afkeer van het voer heen komt. Hier zorgen de smaakversterkers wel voor – en ook dat het dier voor de rest van zijn leven "vast zit" aan dit voer. (Een flinke besparing op de advertentiekosten voor de producent...)

Een vervelend gevolg hiervan is dat honden gek zijn op kattenpoep. Maar alleen van katten die commercieel voer eten... Veel smaakversterkers verteren niet – ze zitten nog in de ontlasting.

Maar het zit ook in veel hondenvoer. Misschien is het je wel eens opgevallen dat bepaalde honden heel geïnteresseerd zijn in de poep van andere honden – en ze eten het op! Nogmaals, wanneer die andere honden natuurlijke voeding krijgen, wordt hun ontlasting door geen enkele andere hond *gegeten*. Maar een handig gebruik van chemicaliën kan daar verandering in brengen.

Tot slot zul je ook wel gemerkt hebben dat stevige, droge poep veel gemakkelijker op te nemen, weg te vegen of weg te werken is dan zachte, kleverige hondenpoep. Ook hier is een slimme oplossing voor bedacht: het toevoegen van zaagsel aan het voer. Daar wordt de poep stevig van zodat het gemakkelijk te hanteren is! Oh, nee – er is geen enkele wet die voorschrijft dat de producent dit op het etiket dient te vermelden...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De regulerende instanties en hun normen

In de meeste landen heeft de overheid normen vastgesteld voor de producent wat betreft de etikettering van het voedsel dat we eten. Een term als "vetarm" hoort bij een bepaald vetgehalte waarvan de genzen zijn aangegeven door de overheid – als het niet klopt, is de benaming onjuist. Dit is een belangrijk middel om te voorkomen dat de consument zelf maar moeten uitvissen wat elke producent bedoelt met deze uitdrukking.

Er zijn strikte voorschriften voor bijna elke term die een producent maar kan bedenken voor menselijk voedsel en de overheidsorganen die controle uitoefenen zijn geen commerciële instellingen maar worden betaald uit de *belastingcenten*. Helaas speelt politiek lobbywerk ook hier een rol en er zijn een aantal minder prettige voorbeelden van corruptie bekend. Maar ondanks

deze fouten denk ik dat de consument over het geheel genomen veel beter af is met deze voorschriften dan zonder.

Bij hondenvoer is het anders. Hierbij twee voorbeelden om dat duidelijk te maken:

In 1994 heeft de AAFCO (the Association of American Feed Control Officials – de belangrijkste "adviseur" van de Amerikaanse overheid bij het ontwikkelen van de standaardnormen) de normen voor de termen die gebruikt worden op de etiketten van huisdiervoeding, herzien. De commissie die hiervoor werd aangesteld, bestond uit 6 AAFCO leden: een ambtenaar in dienst van de algehele overheid, een federale ambtenaar en vier werknemers van de volgende voerproducenten: Hill's Pet Products, Westreco Inc, Purina Co en Alpo Pet Foods.

Welk belang werd hier gediend? (Je hoeft het antwoord niet naar me toe te sturen...)

Nog een voorbeeld uit 1995: de NRC geeft de "Nutrient Requirement of Dogs" uit en deze publicatie fungeert als standaardnorm voor de huisdiervoedselindustrie. Het bevat veel tabellen met voedingsbehoeftes waar de voerproducent zich aan dient te houden wanneer hij een "compleet en gebalanceerd" voer wil maken. Dat honden *geen* vitamine C nodig hebben is een welbekend wetenschappelijk feit. Ze kunnen het zelf aanmaken – en een constante aanvoer van grote hoeveelheden kan regelrecht schadelijk zijn en problemen met de lever en de nieren, en mogelijk nog andere problemen veroorzaken (Zie het artikel "[Waarom het niet altijd verstandig is om Vitamine C toe te voegen aan de voeding van je hond...](#)" voor meer info.) De tabellen gaven daarom aan dat er *nul-komma-nul* vitamine C in "compleet en gebalanceerd" hondenvoer hoeft te zitten.

Welnu, wanneer er een bepaalde hoeveelheid vitamine C in een voer zou zitten, mag het logisch gezien niet meer geëtiketteerd worden als zijnde "compleet en gebalanceerd", want de schade op de lange termijn aan de lever en de nieren van een hond bij een constante inname van een aanzienlijke dosis vitamine C is goed gedocumenteerd!

Maar dit hield de producenten niet tegen. Zij wilden vitamine C toevoegen om te verhinderen dat het vet in het voer ranzig zou worden tijdens de opslag in magazijnen en winkels. Ze gebruikten hun invloed binnen de AAFCO om een advies uit te brengen over het veranderen van de norm.

De NRC accepteerde de verandering die niet gebaseerd was op de gezondheid van honden en nu kun je op het etiketten van hondenvoer lezen

dat het "compleet en gebalanceerd" is, ook al is het *niet* gezond voor je hond...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar inhoudsopgave](#)

De etikettering van natuurlijk voedsel

Gelukkig zijn er tegenwoordig veel versvleesproducenten. Ik geef toe dat ik dit graag zou willen toeschrijven aan mijn eigen pionierswerk in de beginjaren 90 met Canine Choice Natural Foods Inc, dat gevestigd was in BC, Canada op mijn initiatief en gebaseerd op mijn ideeën en concepten. (Ik kwam er later achter dat het leiden van een bedrijf niet tot mijn favoriete bezigheden behoorde, daarom verkocht ik alles en ik heb helemaal geen aandelen meer in hondenvoer.)

Bij natuurlijk voer kun je de normen die gebruikt worden om brokjes te beoordelen op hun kwaliteit, niet zomaar overnemen. Zoals je inmiddels wel begrepen hebt zijn er andere maatstaven dan die daar gehanteerd worden – en die belangrijke maatstaven tellen niet eens mee in de industrie!

Het hele concept van droogvoer is gebaseerd op stellingen die niet kloppen. Ik geloof er niet in dat er iets goeds kan komen uit iets dat in de basis niet goed zit – behalve per ongeluk.

Maar dit gedoe interesseert jou toch niet als jij op de "natuurlijk toer" gaat – of wel?

Zeker wel – maar op een andere manier.

Ik zeg niet dat deze zaken niet belangrijk zijn, maar ik zeg dat ze *veel minder belangrijk zijn* dan **het balanceren van de voeding met natuurlijke grondstoffen**. Als je dat doet, komt er een fijne oplossing voor de "chemische problemen" zodat je daar verder geen zorgen meer over hoeft te hebben!

Wat je moet weten van een versvleesproducent is het volgende:

- ◆ Wat zijn de grondstoffen die in dit specifieke voer gebruikt zijn?
- ◆ Hoeveel zit er in van elke grondstof?
- ◆ Hoe wordt het voer precies gemaakt?

- ♦ Wat is er toegevoegd? (*Alle* toevoegingen!)
- ♦ Is het mogelijk om een certificaat te krijgen dat er *niets anders* in zit dan wat er op het etiket vermeld staat?

Wanneer de laatste vraag met "ja" beantwoord wordt, kun je het voer gebruiken. Dan mag het een onderdeel worden van wat je voert – maar zorg ervoor dat je de producent goed in de gaten houdt en zorgt voor voldoende afwisseling en een goede algehele balans van de belangrijke grondstoffen.

Laat niemand je proberen wijs te maken dat een voer "compleet" is en alle behoeftes van je hond dekt. Dat gaat niet op voor alle honden. Honden verschillen veel meer in hun metabolische behoefte dan mensen, daarom moet je altijd kijken hoe je hond het doet op het voer dat je geeft zodat je de balans en de supplementen kunt aanpassen aan je observatie.

Ik raad je ten zeerste *af* om gebruik te maken van aparte voedingstoffen als leidraad voor een adequate voeding voor je hond. Wat ik hiermee bedoel is: probeer niet om voeding samen te stellen aan de hand van gegevens over het eiwitgehalte, vetgehalte, vitamines die er in zitten enz. van de diverse voedselbronnen.

Op de eerste plaats is het enorm veel werk als je het goed wilt doen.

Op de tweede plaats zal het je nooit lukken om zelfs nog maar in de buurt te komen van een goed gebalanceerde voeding zonder afstudeertitel op het gebied van hondenvoeding...

Gebruik de aanwijzingen die ik je geef in dit boek en werk van daaruit met producenten van natuurlijke voeding als je leverancier van waardevolle grondstoffen. Laat het niet aan hen over om te "bepalen" wat jij je hond voert maar bekijk ze zoals je een winkel bekijkt – als leverancier van bepaalde grondstoffen die waarde kunnen hebben. Gebruik die grondstoffen als onderdeel van je eigen voerplan – experimenteer er mee en breng veranderingen aan als je mogelijkheden ziet tot verbetering.

Wanneer je grondstoffen koopt van iemand, moet je gewoon weten wat je koopt – in woorden en termen waar *jij* wat mee kan. Ik hoop dat ik je wat eenvoudige aanwijzingen heb gegeven zodat je weet waar je naar moet zoeken als het om grondstoffen van de voeding van je hond gaat en ik hoop dat je begrijpt dat we het hier niet over chemische aangelegenheden hebben!

Natuurlijk is het fijn wanneer je een beetje begrijpt hoe deze principes werken. Het is fantastisch wanneer je de hoofdpunten begrijpt. Maar echt,

het is niet nodig om alle details te begrijpen! Het zijn er veel te veel – en van meeste zul je nooit last hebben zolang je maar vast blijft houden aan de principes die ik uitgewerkt heb in dit boek.

Je hond voeren is net als het bouwen van een huis: het is niet nodig om alle stenen (de voedingstoffen) los te kopen – koop liever een hele muur! Wanneer je een goede bouwtekening hebt, is het veel eenvoudiger om je huis te bouwen!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Vergelijkende analyse van commercieel hondenvoer en natuurlijke rauwe voeding:

Bestanddeel	Brokjes	Blikvoer	Natuurlijke voeding
Vocht	< 5 %	40-60 %	65-75 %
Eiwitten (natte basis)	22-28 %	10-15 %	15 %
(droge basis)	24-31 %	20-30 %	45 %
Vet (natte basis)	1-2 %	5-10 %	3-10 %
(droge basis)	1-2 %	10-20 %	10-30 %
Verteerbaar (natte basis)	60-80 %	30-40 %	1-3 %
Koolhydraten (droge basis)	60-80 %	60-80 %	3-10 %
Vezels	Beperkt aantal, zoals toegevoegd		Ongelimiteerd variëteit
Vitamines	Waarschijnlijk synthetisch – en alleen die bekend zijn...		Allemaal - natuurlijk
Mineralen	Waarschijnlijk niet-organische bronnen, althans gedeeltelijk		Organisch gebonden
Kalk & Fosfor	Synthetische toevoegingen Onmogelijk te balanceren		Natuurlijke balans
Chemische conserveringsmiddelen	Chemicaliën die verboden zijn voor mensen vanwege hoge giftigheid		Geen
MSG's en andere kunstmatige smaakstoffen	"Smaakversterkers"		Geen
Andere gifstoffen	Waarschijnlijk – via verwerker: "ruwe eiwitten"/ "ruw vet"		Geen
Natuurlijke bacteriën	Geen – allemaal dood		Ja – heel veel
Verteringsenzymen	Geen – allemaal vernietigd tijdens verhitting		Ja – vooral in <i>vuile pens!</i>

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Voedingsgids voor volwassen honden

De inhoud van dit hoofdstuk:

De doelstelling van het voerplan	64
De grondstoffen van een volledige maaltijd	66
Rauw vlees, organen of vuile pens	67
Groente voor carnivoren	70
Botten = skeletstukken van voorheen levende dieren	72
Vet – geen smeervet of reuzel	74
Andere goede voedselbronnen voor de gedomesticeerde wolf	74
Dagelijkse supplementen – voor de zekerheid...	76
Hoe geef je de voeding aan je jager	78
Vastendagen en waarom je hond ze nodig heeft	80
Hoeveel eten, voertijd, en maaltijd management	82
Beloningen – hoe je ze gebruikt en hoe je ze maakt	84
Beloningen die kunt gebruiken - en beter niet	84
Je eigen beloningen maken	85
Hoe je een beloning geeft	86

Dit hoofdstuk gaat over **het doel van je manier van voeden**. Wanneer je begint om je hond op een natuurlijke wijze te voeden, is dit *niet* het beginpunt. Het staat hier omdat het belangrijk is om te weten wat het doel is dat je wil bereiken wanneer je met een pup begint (zie "[Voedingsgids voor pups](#)") of een volwassen hond die tot nu toe brokjes gegeten heeft, wilt overschakelen (zie "[Overschakelen op natuurlijke voeding](#)").

Het *kan* gevaarlijk zijn om een hond die al lange tijd verslaafd is geweest aan kunstmatige voeding, in een keer over te zetten op natuurlijke voeding. Dat is hetzelfde als een atleet die meteen een hele marathon loopt nadat hij 6 maanden in het ziekenhuis heeft gelegen ...

Je moet je ook goed realiseren dat je een geconditioneerde reflex tot stand hebt gebracht bij je hond wanneer je hem altijd op dezelfde en bekende tijd

voerde en dat deze reflex *elke* verandering van voer moeilijk maakt. Meer hierover in het artikel "[Waarom het geen goed idee is om je hond altijd hetzelfde en altijd 'op tijd' te voeren...](#)"

Het bepalen van het doel van het voerplan

Er zijn maar heel weinig mensen die in staat zijn om hun hond *totaal* natuurlijk te voeren. En ik zou het niet eens aanraden, zelfs als je het zou kunnen. Af en toe, ja: een heel dier zoals een kip of een konijn. Maar wolven in de natuur eten niet alleen hele prooidieren – ze eten ook verschillende soorten planten – wanneer er geen prooi is, oftewel: *wanneer ze gestresst zijn en veel honger hebben*.

Het is niet nodig om de stress van een wolf die probeert te overleven, ook aan onze honden te geven. Er is een balans tussen dit uiterste en het andere waar een voerproducent bepaalt wat we onze honden voeren.

Ik weet dat deze balans:

- ◆ Logisch moet zijn; en
- ◆ Gemakkelijk te gebruiken.

Anders zou je er niet aan beginnen! En je hebt gelijk. Wanneer je niets weet over de voedingsbehoefte van je hond, is de kans om iets niet goed te doen veel te groot. Het zou onverantwoordelijk zijn om zomaar te beginnen.

We hebben het al gehad over wat een wolf zou eten. Je hebt al een redelijk begrip van wat dat is. Hele prooidieren, die door het roedel gevangen zijn – met vlees, ingewanden, botten en huid. Daar komen de gedeeltelijk verteerde planten in de maag en de darmen van het prooidier bij. Als aanvulling zal een wolf fruit eten en allerhande soorten planten die hij tegenkomt – als hij honger heeft.

We kunnen hier een boodschappenlijstje van maken – is veel beter dan om te proberen een wetenschapper te worden.

Het is een slechte zaak dat veel mensen die "natuurlijk" beginnen te voeden, dit doen zonder dat ze begrijpen wat ze aan het doen zijn – en de gezondheid van hun honden is miserabel.

Het is een goede zaak dat je geen wetenschapper hoeft te zijn om het goed te doen. De eenvoudige formule die ik je geef is zo gemakkelijk te onthouden en te gebruiken dat iedereen die de achtergronden eenmaal begrijpt, hem kan gebruiken.

Het allerbeste is dat deze manier van voeden getest is door duizenden en duizenden honden en dat al hun mensen enthousiast zijn over de goede resultaten, vergeleken met brokjes. Dit is in schrille tegenstelling met wat dierenartsen, voerproducenten en zelfs "holistische" dierenartsen beweren! Het punt is echter dat je van tevoren ook al weet wie er als winnaar uit de bus komt wanneer Toyota een onderzoek zou publiceren over bepaalde auto's waarbij een paar eigen modellen zitten, of niet? De testresultaten hoeven niet verkeerd te zijn. Maar ze zijn zeker wel "zorgvuldig geselecteerd".

Dat geldt ook voor hondenvoer. Bij elk artikel of bericht dat ik heb gelezen als "bewijs" dat natuurlijke voeding minder gezond is dan brokjes, ontbreken een of meerdere van de volgende punten:

- ◆ De beweringen worden niet onderbouwd met feiten die onafhankelijk verkregen zijn.
- ◆ Er wordt gesjoemeld met feiten – om maar niet te zeggen dat er mathematisch gezien onjuiste conclusies getrokken worden.
- ◆ Het is opzettelijke misleiding om "rauw vlees" af te schilderen als niet gebalanceerd en er van uit te gaan dat "rauw vlees" hetzelfde is "rauwe natuurlijke voeding".

Meningen kunnen belangrijk zijn en iedereen heeft het recht om het zijne ervan te denken, maar dan heb ik ook het recht om de mening van mensen die financieel belang hebben bij een handel die gebaseerd is op dergelijke beweringen, naast me neer te leggen, vooral wanneer een en ander niet ondersteund wordt door eerlijk verkregen feiten.

Helaas is het gemakkelijk om het grote publiek te manipuleren met "wetenschappelijke feiten". Zoals ik al aangaf in het stuk over de etikettering is het maar al te gemakkelijk om "wetenschappelijke feiten" op een zodanige manier weer te geven dat iemand die het leest, aangezet wordt tot het trekken van verkeerde conclusies.

En een voeding die alleen uit rauw vlees bestaat is uiteraard niet gebalanceerd. Maar dat is niet waar wij het hier over hebben. Wij hebben het over

Een volledig gebalanceerde, natuurlijke, rauwe voeding die in de praktijk zo dicht mogelijk benadert wat een wolf in de vrije natuur zou eten om optimaal gezond te blijven.

Daarom wil ik een **geïdealiseerd natuurlijk voerplan van een wolf** als **standaard referentie** gebruiken. En ik wil het **aanpassen** zodat bepaalde gevaren en problemen die er voor een wolf aan vast zitten, wegvallen en je hond zoveel mogelijk kan profiteren van het goede zonder dat hij het slechte hoeft mee te maken.

Ja, ik wil dat jij het beter doet voor je hond dan Moeder Natuur voor de wolf, waarbij je haar principes zo goed mogelijk volgt en een verantwoordelijke zorg voor je geliefde huisdier gekoppeld wordt aan een fundamenteel respect voor zijn aard.

[Terug naar start van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De grondstoffen van een volledige maaltijd

De maaltijden die je geeft bestaan uit de volgende hoofdbestanddelen:

- **1/3 rauw vlees en orgaanvlees, bij voorkeur vuile pens**
- **1/3 rauwe groenten, fijngemalen of gepureerd**
- **1/3 rauwe botten en dierlijke vetten.**

Hier voeg je vitamines, kruiden en oliën aan toe.

Zo ziet het plaatje eruit! Laten we eens bekijken hoe je het in kan vullen! Je weet nog wel dat we het hadden over "droge basis" en "natte basis" en misschien heb je vragen over hoe je alles afmeet, per gewicht of per volume? Het maakt niets uit! De eindresultaten komen zo dicht bij elkaar in de buurt dat het niet nodig is om je daar druk om te maken, maar je moet er wel rekening mee houden dat je bijvoorbeeld bij de groente een salade *niet* beoordeelt naar *het volume van de verpakking* ... (ik kom hier nog op terug in "[Cijfers](#)" zodat je begrijpt waar mijn "arrogante" gedrag vandaan komt!)

Rauw vlees, organen, of vuile pens

Alle rauwe vlees is een voedselbron voor honden.

Maar "vuile pens" is het allerbeste wat er is. Geen enkele andere eiwitbron heeft zo'n grote verscheidenheid aan verteerbare eiwitten. Als je vuile pens voert, hoef je eigenlijk geen andere vleessoorten te voeren, behalve voor de afwisseling zo nu en dan.

Bij alle andere vleesbronnen is het belangrijk om te variëren. Geen van ze is compleet wat betreft voedingsstoffen. (Let wel – "vuile pens" is **rauwe, ongebleekte en onbewerkte maagdelen van koeien en andere herkauwers zoals schapen of herten**. De gebleekte pens die je kunt kopen in de supermarkt is totaal waardeloos voor een hond – tijdens het bleken zijn alle enzymen vernietigd en belangrijke mineralen zoals kalium weggespoeld.)

De gemakkelijkste manier om pens te kopen is bevroren en verpakt in een afgewogen hoeveelheid die overeenkomt met wat je hond eet. Er zijn een aantal leveranciers in Nederland en elke goede dierenwinkel moet het voor je kunnen krijgen. (kijk op <http://k9joy.com/education/foodsuppliers.html> voor adressen.)

De goedkoopste manier om aan pens te komen is het kopen van een hele maag bij een slachthuis of bij een boer die thuis slacht. En maag weegt ongeveer 10-25 kilo maar het is niet echt gemakkelijk om hem te verwerken in je keuken! Je hebt hele scherpe messen nodig voor het snijden, en het mes moet steeds opnieuw aangescherpt worden – het wordt snel bot omdat het door kleine deeltjes zand die de koe naar binnen gekregen heeft met het gras, heen moet snijden.

Je hebt een stevige machine nodig als je pens wilt malen. Probeer het maar niet met je keukenmachine – een standaard keukenmachine heeft er niet genoeg kracht voor. Het mes kan de taaheid van pens *niet aan* en wordt al na een paar seconden bot door de miljoenen kleine deeltjes zand en aarde die in de vele vouwen van de maag zitten. Je hebt een industriële machine nodig die werkt op basis van een draaiende bout die de pens door het snijvlak drukt of een constructie die men gebruikt bij het versnipperen van vuilnis. Veel mensen vinden het snijden of malen van pens "weezinwekkend" – of nog erger... Als je opgegroeid bent op een boerderij, heb je er niet zo veel last van, maar de meeste stadsmensen moeten zich wel aanpassen om geen last meer te hebben van de geur.

Ook, als waarschuwing: ik ken geen enkele zeep, ontsmettingsmiddel, bleekmiddel of crème die in staat is om de penslucht van je handen af te

krijgen! De geur dringt in je huid en blijft een dag of twee drie hangen als je bezig geweest bent met de pens.

Weet ook dat rauwe pens veel bacteriën bevat. Enkele daarvan kunnen onder bepaalde omstandigheden schade aanrichten bij mensen, hoewel ze over het algemeen geen schade aanrichten bij honden (een belangrijke oorzaak hiervan is de lage pH waarde van de hondenmaag – bacteriën gaan dood in dat sterke zuur!).

Als je een wondje aan je handen hebt, is het beter om handschoenen te dragen wanneer je met pens aan het werk gaat, anders kun je een infectie oplopen wanneer je weerstand niet goed op peil is. (Ik heb hier zelf nooit rekening mee gehouden en ik heb er ook nooit problemen mee gehad – maar er een van mijn werkneemsters kreeg een pijnlijk infectie aan haar hand omdat ze geen handschoenen droeg bij het snijden van de pens. Ze was na een paar dagen antibiotica weer heel snel opgeknapt maar een herhaling van deze ervaring is niet nodig.)

Probeer alsjeblieft om op de een of andere manier aan pens te komen ondanks alle problemen die je er mee kunt hebben. Het is de ultieme eiwitbron voor je hond. Er is niets dat ook maar enigszins in de buurt komt van de voedingswaarde van pens!

Wanneer je niet aan pens kunt komen, kun je andere soorten vlees voeren. Misschien zal je hond het niet echt waarderen, maar zelfs voor een eeuwige "pens-gek" zoals mijn hond was, was variatie op zijn tijd goed ...

Je hoeft geen vlees van "topkwaliteit" te gebruiken. Rundvlees met veel vet wordt beschouwd als "laag in kwaliteit" voor mensen, maar bij honden dekt het hun behoefte aan vet ook meteen ...

Varkensvlees heeft minder waarde – en is vaak veel duurder. De verminderde waarde komt omdat de meeste varkens gemest worden met varkensbrokjes – ze hebben geen mogelijkheid om vrij te eten zoals koeien in een wei dat kunnen. Om deze reden kun je ook beter ver blijven van kalfsvlees.

Als je mogelijkheden hebt om aan vlees van andere dieren te komen is dat ook prima. Buffel, lam, geit, hert, konijn, eend, gans, struisvogel, emoe – allemaal goede vleesbronnen.

Voor kip geldt hetzelfde als voor varken – prima, maar niet erg waardevol en over het algemeen vol met chemicaliën – door de geïndustrialiseerde manier van voeden. Goede rauwe vleesbronnen die zeer populair zijn, zijn kippenvleugels, karkassen en nekken. Zolang je ze *rauw* geeft, zijn ze goed

voor een hond. Ze hebben ongeveer net zo veel bot en vet als rauw vlees, maar hun voedingswaarde is lager dan de meeste andere vleessoorten.

Wanneer je wel eens gaat jagen (of een jager kent) heb je misschien kans om aan hertenvlees te komen of andere soorten vlees en ingewanden van wild. Het is een prima bron als afwisseling – van veel betere kwaliteit dan welk boerderijdier dan ook.

Vis is prima. Alle soorten zijn goed. Sommige honden zijn er dol op, andere hebben een bepaalde voorkeur. Zoetwatervis kan parasieten bevatten maar deze hebben geen uitwerking op een hond – ze worden verteerd! Zalm uit de Grote Oceaan is een uitzondering. Er kan een vervelende parasiet in zitten waar honden gevoelig voor zijn. Hij wordt echter vernietigd door invriezen. Een paar dagen op -18°C (0°F) in een professionele vriezer is voldoende. In minder koude vriezers (zoals -12°C in de meeste vriezers voor huishoudelijk gebruik) duurt het een paar weken om de beestjes te vernietigen.

Orgaanvlees van praktisch alle dieren is goede voeding voor honden, met varken en kip onderaan op de lijst.

Lever is een waardevol orgaan om te voeren – maar niet te veel. Wanneer je niet aan pens kunt komen is lever heel belangrijk omdat er grote hoeveelheden voedingsstoffen in zitten die niet voorkomen in spiervlees. Maar wees voorzichtig met lever en geef het niet vaker dan een keer per 10 maaltijden. Lever heeft een hoge voedingswaarde maar er zitten ook enkele afvalstoffen in door de voortdurende afbraak van afvalstoffen in dit orgaan.

Nieren zijn waardevol. Ze zitten qua voedingswaarde een beetje tussen lever en spiervlees in.

Longen en strotten zijn waardeloze vulmiddelen. Er zitten wel wat goede dingen in maar veel minder dan in het andere vlees dat je kunt krijgen.

Varkensoren zitten op de grens van wat wel en niet kan. Ze hebben weinig voedingswaarde, zelfs niet als ze vers zijn. Er zijn honden die er gek op zijn. Maar wees voorzichtig wanneer je ze geeft.

Wanneer je gekookt vlees overhoudt van je eigen maaltijden, mag je dit best aan je hond geven zolang het niet de belangrijkste vleesbron is.

Maar pre-mix hamburgers en veel soorten gesneden vleeswaren zijn over het algemeen niet goed voor honden – ze zitten vol met ongezonde chemische conserveringsmiddelen (ook niet goed voor jou, maar jij kunt je eigen keuzes maken...) Deze chemische conserveringsmiddelen (MSG's, meestal nitrieten en nitraten) zorgen ervoor dat het vlees kan *bederven bij anaerobische*

omstandigheden – hetgeen bacteriën voortbrengt die gevaarlijk voor een hond kunnen zijn.

"Anaerobische conditie" betekent "een omgeving waar geen wederzijds contact is met de atmosfeer". De meeste levende organismen zijn afhankelijk van zuurstof in de lucht of in het water om te kunnen ademen, zelfs de meeste bacteriën. Maar bepaalde bacteriën niet. Die hebben andere manieren ontwikkeld om te kunnen beschikken over chemische energie, en stikstof met een hoog oxidatie gehalte (zoals nitrieten en nitraten, enkele zeer waardevolle bemesters...) zijn bronnen voor bepaalde van ze. Weer andere gebruiken zwavel als hun energiebron. Deze bacteriën kunnen echter alleen leven onder zeer speciale omstandigheden en komen zelden tot nooit voor in een natuurlijke omgeving waar planten en dieren naast elkaar leven. Maar voedingsmiddelen die geconserveerd worden met MSG's zijn wel een ideale leefomgeving waar deze bacteriën zowel kunnen tieren als ook andere gewone bacteriën dood kunnen maken... Deze bacteriën brengen afvalstoffen voort (hun ontlasting, zogezegd...) die zeer giftig zijn en vaak de directe oorzaak zijn van botulisme ("voedselvergiftiging"), iets dat voor honden net zo gevaarlijk is als voor mensen.

Zolang vlees niet bewerkt is met chemicaliën of een mens er andere dingen mee gedaan heeft, kan een hondenmaag de bacteriële cultuur die ontstaat wanneer vlees bederft, gemakkelijk aan. *Jouw* maag echter niet – jij zou waarschijnlijk ziek worden wanneer je zoiets zou eten.

Je hoeft niet bang te zijn dat je hond ziek wordt van vlees dat een beetje te lang "gelegen" heeft, zolang het maar niet geconserveerd is met chemicaliën! Worstjes en ham zijn het ergste, maar soms wordt zelfs gehakt behandeld met nitraten om te voorkomen dat het grijs verkleurt aan de buitenkant wanneer het blootgesteld wordt aan de zuurstof in de lucht...

Groente voor carnivoren

Honden hebben geen groente nodig. Maar de kans dat ze alle voedingsstoffen binnen krijgen die ze nodig hebben is veel groter als je wel groente toevoegt aan hun eten. Over het algemeen bevat groente vitamines en mineralen die nauwelijks voldoende aanwezig zijn in vlees, en te veel vlees veroorzaakt vaak allergische reacties, vooral wanneer steeds dezelfde vleessoort gevoerd wordt.

Daarnaast beschouwen honden de maaginhoud van hun prooi als een delicatessen. We weten ook dat honden gras eten. En als je de hond meeneemt naar een weiland met koeien of paarden zul je snel ontdekken hoeveel waardering hij heeft voor de restanten van een vegetarische voeding... ☺

Het is verleidelijk om hele stukken groente aan de hond te geven, vooral wanneer hij houdt van de smaak en het gevoel van knapperige groente (veel

honden zijn dol op wortels en bloemkool bijvoorbeeld), en je mag dat rustig doen. Maar hij kan die hele stukken niet zo goed verteren. Zijn natuurlijke bron is de maaginhoud van zijn prooi. En die groente is al voorgekauwd en gedeeltelijk verteerd. Door *het toevoegen van pens* aan de voeding kom je dicht bij het voorverteren.

Voor een goede voedingswaarde is het nodig om de groente tot een complete moes te malen. Zo'n "voorgekauwde" kwaliteit van de groente kan gemaakt worden met de keukenmachine of sapmachine.

Daarom hoef je niet veel meer bij te voegen om de voeding te balanceren, als je gemalen groente met pens geeft. 10-15% groente in de totale voeding is dan voldoende. Maar als je niets doet om de vertering te helpen, dan komt 30-35% dichter in de buurt. Wanneer je de andere bestanddelen van de voeding flink varieert en afwisselt, kun je minder groente voeren – maanden achtereen zelfs helemaal geen groente. Voor honden met allergische problemen kun je tot 50% groente geven – maar nooit meer dan dit. Geen enkele hond doet het goed als vegetariër! Ze overleven het wel een paar jaar maar je maakt ze langzaam dood als je ze dwingt tot een puur vegetarische voeding.

Je moet zoveel mogelijk afwisseling aanbrenge in de groente. Alles wat je voor jezelf gebruikt, kun je ook gebruiken voor je hond: broccoli, broodwortel, raap, witte peen, zoete patatten, zucchini, bonen, bloemkool, komkommer, wortelen, aardappelen, pompoen, squash, sla, kool, bietjes, appels, kantaloep, aubergine, peren, erwten.

Je kunt vruchten toevoegen (pruimen, tomaten, bessen, kersen enz.) maar *nooit* de buitenste schil van tropische vruchten (bananenschillen en sinaasappelschillen zitten vol pesticiden...), en de pitten van pruimen en kersen moeten verwijderd worden – ze kunnen gevaarlijk zijn wanneer ze gekraakt worden door de hond.

Wees voorzichtig met uien – honden kunnen ze niet goed verteren ... prei hoort ook bij de uienfamilie. Een klein beetje is OK voor de meeste honden maar wees voorzichtig, vooral wanneer je hond aangeeft dat hij gevoelig is voor uien. Wanneer je bijvoorbeeld een klein uitje door je salade gemengd hebt, dan mag je over het algemeen het restje rustig aan je hond geven. Maar geef hem geen hele uien...

Wees ook voorzichtig met de nachtschade planten: aardappelen, tomaten, aubergines. Ondanks hun grote voedingswaarde (bij aardappelen echter alleen de schil), kunnen ze problemen veroorzaken wanneer ze in grote hoeveelheden gevoerd worden, vooral wanneer dat regelmatig gebeurt. Geef ze daarom af en toe en slechts als een klein onderdeel van een maaltijd.

Wanneer je gekookte groente overhoudt van je eigen maaltijd, mag je die best aan de hond geven zolang je er maar voor zorgt dat de hond de *meerderheid* van zijn groentes *rauw* krijgt ...

Wat je ook moet weten is dat de **schil** van veel groentesoorten die je weghaalt voordat je ze klaarmaakt voor je 2-benige familieleden vaak ook een uitstekende voedselbron kan zijn voor een hond! Aardappelschillen bijvoorbeeld, hebben meer voedingswaarde dan de rest van de aardappel. Dat geldt ook voor wortels, komkommers, appels, zucchini enz. Voordat je ze schilt, moet je ze goed wassen en de "slechte stukken" wegsnijden. Dan stop je de schillen in de keukenmachine, je pureert ze tot moes – en je hebt een prima en voedzaam groente supplement voor je hond!

Botten = skeletstukken van voorheen levende dieren

Wanneer je botten kunt krijgen met vlees er aan, heb je twee vliegen in een klap te pakken. Kippenvleugels zijn een goed voorbeeld. Maar grotere botten hebben extra waarde als speelgoed waar aan geknaagd kan worden, zorg er voor dat je hond minstens een keer per week een groot bot krijgt. "Groot" betekent "zo groot dat hij het niet in een dag op kan eten". De waardevolste botten zijn gewrichten en mergpijpjes (een prima vetbron!)

Gekookte botten hebben weinig voedingswaarde, behalve als speelgoed. Geef nooit gekookte botten van kip, lam, geit of varken – deze worden erg splinterig en scherp wanneer ze gekookt zijn en zijn ronduit gevaarlijk voor een hond, behalve wanneer ze zo groot zijn dat hij ze niet kan inslikken.

Wanneer je voor je familie aan het koken bent, hou er dan rekening mee dat je de botten nodig hebt voor je hond. Snij ze weg voordat je de rest kookt of bakt.

Het kan soms ook nog voordelig uitpakken voor jou, zoals ik mocht ervaren met kalkoen. Toen ik de botten van de kalkoen weggesneden had voordat hij de oven in ging, kwam ik erachter dat het witte vlees veel sneller gaar werd dan het donkere vlees – en het smaakte ook nog veel beter! (het donkere vlees heeft meer tijd nodig om gaar te worden en wanneer je een hele kalkoen aan een stuk in de oven zet, is het onmogelijk om al het vlees "precies goed" te krijgen...)

Als je wat beloningshapjes voor je hond wilt maken van je eigen kipmaaltijd, bijt dan de stukjes kraakbeen aan het eind van de botjes af. Er gebeurt niets met je hond zolang je het middenstuk dat kan gaan splinteren, niet geeft.

Denk alsjeblieft ook aan de betekenis van "botten": "stukken geraamte van voorheen levende dieren". Al het andere dat de naam "bot" draagt door de

vorm die het heeft, is over het algemeen *niet* geschikt om te voeren – de kans bestaat dat het ofwel van granen gemaakt is (iets dat volwassen honden bijna nooit mogen hebben), ofwel dat het met chemicaliën behandelde vellen of andere synthetische rommel is (die niemand zou moeten eten). Ik vind het een beetje raar dat ik dit moet uitleggen maar ik heb te veel mensen meegemaakt die echt dachten dat allerhande koekjes in de vorm van botjes "botten" waren...

Tot slot een paar woorden over "**botten veiligheid**". Honden die als pup al geleerd hebben om botten te eten, doen het meestal wel goed en hun maag zal zich chemisch en mechanisch aanpassen aan deze voedselbron.

Maar dit is geen garantie dat een volwassen hond die geen botten gewend is, botten, deze ook zal eten op de gepaste "manier". Er zijn honden die er gewoon grote stukken afbijten en naar binnen slaan. Vooral bij ribbotten en kippenpoten... Zulke grote stukken kunnen schade aanrichten in de maag als ze te veel scherpe punten hebben en daarnaast ook nog te groot zijn.

In de maag lossen de rauwe botten op in de verteringssappen en transformeren tot een stof die op vloeibare, witte cement lijkt. Op deze manier zullen zelfs de scherpste botten geen schade kunnen aanrichten, vooral niet als ze gemengd zijn met andere bestanddelen van de maaltijd.

Ervan uitgaande dat alles normaal functioneert... Bij honden die pas overgeschakeld zijn op rauwe voeding kan het gebeuren dat het vermogen om botten te verteren nog niet helemaal past bij hun enthousiasme om ze te eten – en dan heb je een probleem dat je misschien moet oplossen. Als je grote stukken onverteerd bot in de ontlasting ziet, dan eet je hond te grote stukken die zijn maag nog niet compleet kan verteren (of zo compleet als ze verteerd kunnen worden) – of er worden niet voldoende enzymen geproduceerd om de botten effectief aan te pakken.

Bij zo'n hond moet je oppassen dat hij geen te grote stukken bot naar binnen werkt. Je kunt dit doen door alleen kleine botten (geplet) te geven die geen mechanische schade kunnen aanrichten of botten te geven die zo groot zijn dat hij alleen aan de uiteinden kan knagen zonder dat hij er grote stukken af kan bijten.

Wanneer een hond een bot in zijn maag krijgt dat te groot of te hoekig is, dan braakt hij het weer op, vaak met een beetje ander eten dat er omheen zat. Hij eet dan misschien het andere eten – en laat het bot liggen...De meeste honden slikken alleen botten door wanneer ze die in kleinere stukken geknipt hebben, maar je kunt er nooit helemaal zeker van zijn – houd het dus goed in de gaten!

Als het probleem bestaat uit onvoldoende productie van verteringsenzymen voor de botten, kun je twee dingen doen om dit te verbeteren:

1. *Grotere maaltijden* geven die meer tijd nodig hebben om verteerd te worden – hierdoor verteren de botten in de maaltijd ook beter;
2. Veel *gemalen botten* geven zodat er veel botoppervlakte in de maag is – dit is een chemische stimulatie om meer van de benodigde enzymen te produceren.

Vet – geen smeervet of reuzel

Er is over het algemeen gemakkelijk aan vet te komen wanneer je vlees van een "mindere kwaliteit" koopt (menselijke standaard). Je hebt dan naast het vet in het beenmerg geen extra vet nodig.

Een andere belangrijke vetbron is kippenvellen. Varkenspoten zijn ook prima.

Het is verleidelijk om gekookt vet van je eigen maaltijd te gebruiken. In veel gezinnen is gesmolten vet iets dat altijd overblijft na het koken. Het vet van bacon is een klassiek voorbeeld... Maar deze vetsoort is net zo slecht voor je hond als voor jou, geef het hem daarom nooit! (Je kunt hier meer over lezen in het artikel "[Waarom vet in de voeding niet 'slecht' is als je een hond bent...](#)")

Andere goede voedselbronnen voor de gedomesticeerde wolf

Eieren zijn prima. Ze tellen mee als *vlees*. Je mag nooit *alleen het wit van het ei* geven, behalve wanneer het gekookt is! Er zitten eiwitten in die vitamine B12 afbreken. Door het koken worden deze eiwitten vernietigd. Maar er zit voldoende vitamine B12 in het eigeel, dus zolang je een rauw heel ei geeft, zit je goed en is er een overschot aan vitamine B12.

Je kunt de eierschalen ook geven – ze leveren wat mineralen, hoewel de balans tussen kalk en fosfor niet optimaal is. Daarom kunnen eierschalen niet gegeven worden in plaats van botten.

Het is OK om af en toe kaas en andere melkproducten te geven. Je kunt ze meetellen als *vet*, hoewel er ook wel veel waardevolle eiwitten in zitten. Als je ongepasteuriseerde producten rechtstreeks van de boer kunt krijgen, dan is dat het allerbeste. Maar de gepasteuriseerde producten in de supermarkt zijn niet helemaal waardeloos, hoewel er door het verhittingsproces wel voedingsstoffen zijn vernietigd. Je mag best melkproducten voeren als je dat

wil, maar maak er geen standaard onderdeel van de voeding van, behalve voor jonge pups.

De meeste honden eten af en toe gras. Laat ze maar – het kan geen kwaad en het zou een waardevolle plantaardige aanvulling op de voeding kunnen zijn.

Als je muizen hebt, kun je ze aan je hond voeren, zolang je zeker weet dat ze niet vergiftigd zijn want dan zou je hond vergiftigd worden wanneer hij ze opeet!

Voor veel honden is poep van andere dieren een waardevolle aanvulling op hun voeding, soms eten ze zelfs hun eigen poep! Echt waar, je mag het leuk vinden of niet maar het kan geen kwaad voor een hond, tenzij het van dieren is die brokjes eten! Paardenpoep en koeienpoep zijn eigenlijk heel waardevolle supplementen! Hoewel de totale voedingswaarde beperkt is (de eerste "gebruiker" heeft het beste er al uit gehaald), beschikt geen enkel dier over een perfecte spijsvertering en wanneer je verteerd voer van een dier met een totaal ander metabolisme "hergebruikt", zijn er altijd nog wel wat "extraatjes" uit te halen.

Dit geldt niet voor poep van honden die brokjes eten. Zoals ik voorheen uitgelegd heb, zitten er ["smaakversterkers"](#), in veel droogvoerders, niets anders dan drugs om het voer lekkerder te maken. Soms zijn deze drugs verslavend zoals veel voorkomt bij kattenvoer. De meeste worden niet vernietigd tijdens de spijsvertering en zitten daarom nog in de poep als een verleidelijke voedselbron zonder enige waarde.

Af en toe vindt de hond misschien een kadaver of een dood dier. Een dode vogel, muis of vis. Als hij het wil eten, kun je over het algemeen aannemen dat het veilig is. Als het niet veilig is, waarschuwt zijn neus hem wel. Een uitzondering vormen dieren die vergiftigd zijn. De gifstoffen zitten nog in het lichaam en richten schade aan bij de hond.

Vuilnis is over het algemeen wel een groot probleem. Laat je hond niet aan het huisvuil gaan – vaak zitten er plastic verpakkingsmateriaal, stukjes metaal, gekookte kippenbotjes, en veel gevaarlijke andere zaken in...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Dagelijkse supplementen - voor de zekerheid...

Rauw vlees, verse groente en rauwe botten leveren over het algemeen de vitamines, mineralen en sporenelementen die een hond nodig heeft.

Als je de beschikking hebt over goede en gezonde voedselbronnen hoef je niets toe te voegen. Maar misschien heb je dat geluk niet... De landbouwgronden hebben nog maar zo weinig van hun belangrijkste voedingsstoffen dat de Noord Amerikaanse consument tegenwoordig gemiddeld nog maar over de helft van veel essentiële voedingsstoffen kan beschikken die er 50 jaar geleden nog wel waren...

Dit heeft niet alleen invloed op de waarde van de groente maar zeker ook op het vlees van de dieren die leefden van de planten van die uitgeputte bodems – of brokjesachtige onnatuurlijke voeding kregen totdat ze geslacht werden.

Dit is een lokaal probleem en daarom is het onmogelijk om algemene aanbevelingen te geven over het gebruik van supplementen wanneer je alleen over "standaard voedsel" kunt beschikken.

Daar komt nog bij dat je rekening moet houden met het feit dat veel fijne supplementen ook allergieën kunnen veroorzaken – vooral wanneer je te maken hebt met een hond die overdreven vaak gevaccineerd is. Met "overdreven vaak" bedoel ik vaccinaties voordat de pup 6 maanden oud is, vaccinaties met gecombineerde entstoffen en herhalingen van vaccinaties die voordien ook al gegeven zijn. (Als je bewijsmateriaal wilt zien van de schade die hierdoor aangericht kan worden, lees dan Catherine O'Driscoll's uitgebreide studie eens. Je kunt een uittreksel vinden op <http://www.bogartsdaddy.com/bouvier/health/vaccination-concerns-uk.htm>)

Dit betekent dat zelfs als je denkt dat het nodig is om supplementen te gebruiken, je alert moet zijn op mogelijke allergische reacties – en onmiddellijk je supplementen moet testen, een voor een, om te kijken of het de aanleiding is die je beter kunt vermijden.

Tegen deze achtergrond wil ik je aanraden om je tot de supplementen te beperken, of minder:

A. **Een multivitamine tablet** (eentje die je zelf ook gebruikt – aangepast aan zijn gewicht. Wanneer de hond half zo zwaar is als jij, krijgt hij de helft van wat je zelf neemt.) De eenvoudigste manier om een vitamine tablet in een hond te krijgen (of medicijnen, als dat ooit nodig mocht zijn) is om het in iets lekkers te verpakken. De ultieme oplossing is roomkaas

die in gemalen, gebakken lever gerold wordt. (Je kunt lever of een andere vleessoort drogen door het in de oven te leggen met de temperatuur op de laagste stand, als je geen droger hebt. Met "laagste stand" bedoel ik lager dan het kookpunt van water.)

Let wel, dat vitamine A vitamine A is, en vitamine B12 vitamine B12 – en dat honden over het algemeen dezelfde vitaminen nodig hebben dan wij mensen, behalve vitamine C die honden helemaal niet nodig hebben. De behoefte is niet helemaal hetzelfde maar de verschillen zijn niet zo groot, je hoeft je niet druk te maken over de details wanneer je gezonde rauwe voeding geeft. (Lees ook de artikelen "[Waarom het toevoegen van vitamine C aan de voeding van je hond niet altijd verstandig is...](#)" en "[De waarheid over vitamine E](#)".)

- B. Een eetlepel (theelepels voor kleine honden) **plantaardige olie**, zoals olijfolie, lijnzaadolie of "Essential Balance Oil" (een mix van verschillende oliën). Wanneer je hond een droge huid heeft, kun je meer olie geven, tot tien keer zoveel... Gebruik geen canola, zonnebloemolie, maïsolie of een andere goedkope olie, af en toe kan geen kwaad – er is geen goede natuurlijke balans van de belangrijkste onverzadigde vetzuren (ook wel Omega 3, Omega 6 en Omega 9 genoemd). Je moet ook weten dat er honden zijn die allergisch reageren op lijnzaad olie.

Gebruik alleen olie die *koudgeperst* is. Dit betekent dat er geen verhitting heeft plaatsgevonden (de goedkoopste manier om olie uit planten te trekken is door verhitting maar de hitte vernietigt de chemische eigenschappen van de vetten in de olie) Uiteraard gebruik je ook geen gehydrogeniseerde oliën zoals margarine – ze zijn *niet* ontdekt door de Natuur! (Wanneer vetten verhit worden, wordt hun chemische structuur onherstelbaar veranderd. Gesmolten dierlijk vet wordt een vaste massa in de vorm van reuzel, een totaal andere stof die niet voorkomt in de Natuur. Deze vetsoorten zijn ook gevaarlijk als voeding voor mensen – ze bevatten grote hoeveelheden chemicaliën die bijdragen aan kanker en vaatziekten.)

Vis olie (zoals levertraan of zalm olie) is vaak een fantastische en waardevolle vervanging als je problemen hebt met plantaardige oliën. Vis olie bevat ook de drie omega's, maar hun samenstelling is over het algemeen anders zodat je het beste resultaat krijgt als je beide geeft.

Natuurlijke olie die gewonnen wordt uit *zeeleeuwenvet en walvissen* zijn goede bronnen van onverzadigde vetzuren. Vanwege politieke redenen kun je ze echter niet kopen met een etiket waar precies op staat wat er in zit – maar men gebruikt vaak handelsnamen als "arctic oil".

C. **Een kruidenmix.** Er zijn veel verschillende mixen te krijgen in de natuurwinkels maar als je de volgende zaken toevoegt:

- ◆ primitieve zee-algen (spirulina, blauwgroene algen, zeewier of kelp)
- ◆ Alfalfa, tijm, en peterselie
- ◆ Knoflook

zit je over het algemeen wel goed. Een halve eetlepel voor een hond ter grootte van een Retriever, minder voor een kleinere hond, meer voor een grotere hond.

D. Wat **bijenpollen** voor een goede weerstand. Je kunt dezelfde richtlijnen gebruiken als voor de vitamines waarbij je uitgaat van je eigen gewicht en dat van je hond.

Je kunt ook samengestelde supplementen kopen. Sommige zijn erg goed, andere zijn ronduit gevaarlijk. Je moet de labels goed lezen en uitkijken voor grondstoffen die er *niet* in horen (zoals biergist, vitamine C, kleurstoffen, antibiotica, zetmeel, vulmiddelen, drugs enz.) – en dat wat er niet in zit, zelf toevoegen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Hoe je de voeding aan je jager geeft

Als je aan hele prooidieren zoals kip of konijn kunt komen, dan is het voeren heel eenvoudig: geef het dode dier aan je hond en laat hem maar beginnen! De eerste keren moet je hem misschien een beetje helpen door het bijvoorbeeld hier en daar open te snijden zodat de hond beter kan ruiken en gemakkelijker bij het vlees en de ingewanden kan komen.

Ik weet dat er niet veel mensen zijn die dit kunnen. Maar als je de kans krijgt, doe het dan alsjeblieft!

Een goed alternatief is om het vlees, vet en de botten in zo groot mogelijke stukken aan de hond te geven en hem erop te laten werken met zijn tanden, poten en nek. Dit is eigenlijk ook nog fantastische lichaamsbeweging – en een fantastische manier om zijn hersenen te stimuleren!

Als je geluk hebt, kun je hetzelfde doen met de groente... De meeste honden eten alleen bepaalde, favoriete groentes in grote stukken. De knapperige soorten zoals wortel en bloemkool zijn vaak de grote favorieten. Maar er zijn ook veel honden die alle groente vermijden, behalve wanneer ze veel honger hebben of de groente zo goed gemengd wordt met iets lekkers, dat hij alles

moet opeten en niet alleen het vlees er uit kanpakken en de groente laten liggen.

Mijn hond Bettemuir heeft mij er 16 jaar lang van weten te overtuigen dat "echte honden geen erwten eten". Ze at heel consequent al het andere uit haar bak – maar de erwten bleven altijd over. Zelfs als ik er maar één erwttje in had gestopt om te testen, bleef die liggen. We maakten er grappen over totdat mijn vrouw haar op een goede dag een erwt als beloning gaf in plaats van het gebruikelijke stukje lever. De erwt ging naar binnen! Mijn vrouw maakte wat erwten fijn en mengde die bij de volgende maaltijd door het vlees. Dat ging ook naar binnen! Vanaf dat moment had Bettemuir geen problemen meer met erwten. Ze was er vooral dol op wanneer ze bevroren waren!

Er zijn een aantal lessen te leren uit dit verhaaltje – dat ook goed aansluit bij wat ik van andere mensen gehoord heb over honden met hun eigenaardigheidjes:

- ◆ Op de eerste plaats eten veel honden alleen wat ze gewend zijn te eten. Iets nieuws dat ze nog nooit gehad hebben, wordt vermeden. Die afkeer moet doorbroken worden – want dit natuurlijke instinct beschermt een hond alleen wanneer hij in het verleden *gezonde* voeding gekregen heeft...
- ◆ Vervolgens moet je geen "neen" accepteren wanneer je hond je laat weten dat hij dat wat je hem voorzet, niet kan eten. Zoek een manier om het naar binnen te krijgen. Gebruik je creativiteit en je hersenen.
- ◆ Tot slot begin je met kleine hoeveelheden die gemalen zijn, je mengt het door iets dat hij heel lekker vindt en geleidelijk geef je steeds meer. Op deze manier breek je de afkeer van de hond en wordt alles veel gemakkelijker.

Veel mensen moeten op deze manier te werk gaan bij bijna alle groente... het zij zo. Doe het. Wanhoop niet omdat je geen rauwe botten met vlees kunt geven. Snij het vlees er af en maal het fijn. Pureer de groente, meng alles door elkaar, voeg de kruiden en de olie toe – en geef het aan hem! (Ik weet het – het ziet er in jouw ogen misschien niet zo lekker uit, maar het is de *neus* van de hond die uiteindelijk beslist!)

Wanneer je hond er eenmaal aan gewend is om zijn eten op deze manier te krijgen – zonder dat hij de kans krijgt om bepaalde dingetjes er uit te eten en de rest te laten staan – dan kun je beginnen om geleidelijk minder vlees er door te mengen – en dit in grotere stukken geven. Als je het goed

aanpakt, leert je hond om de groentemix te eten zoals je het voor hem neerzet, met weinig tot geen vlees er in. Ik raad je aan om het zo te doen, niet alleen om het gemakkelijker te maken voor jezelf, maar ook om je hond flexibel te houden voor veranderingen in zijn voeding. Het belangrijkste wat je kunt doen voor een goede weerstand is zoveel mogelijk variatie en afwisseling in de voeding aanbrenge!

Wanneer je hem zijn eten geeft, geef het dan nooit zomaar. Honden krijgen geen gratis voedsel. Het zijn jagers die *werken* voor hun eten. Laat je hond werken voor zijn eten. Al zijn het maar een paar gehoorzaamheidsoefeningen die je hem laat uitvoeren, laat hem het eten dat je voor hem gemaakt hebt, verdienen als beloning voor het uitvoeren van wat je hem geleerd hebt.

Tot slot, wanneer de hond niet alles opeet, moet je het niet laten staan behalve wanneer je hem een groot stuk hebt gegeven om op te werken. Laat de bak maximaal 30 minuten staan en ga dan kijken. Wanneer het eten bijna niet is aangeraakt, gaat het in de koelkast en wordt het een deel van de volgende maaltijd. Wanneer hij bijna alles gegeten heeft, kun je het restant laten staan zodat hij het laatste ook nog kan eten – maar de restanten tellen mee als onderdeel van de volgende maaltijd!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Vastendagen en waarom je hond ze nodig heeft

Je moet begrijpen dat de maag en de darmen van jouw hond er ongeveer 20-24 uur over doen om een volledige maaltijd te verteren. Een "volledige maaltijd" is: **een maaltijd die zijn maag vult totdat hij vol is, zoals bij een carnivoor in de natuur als die de kans krijgt.**

Vergelijk dit eens met *jouw* maag die een normale maaltijd verteert in 3-4 uur...

Dit betekent dat jouw maag 's nachts als je slaapt, leeg is tenzij je nog wat gegeten hebt voordat je ging slapen. Zelfs als je dat gedaan hebt, heeft je maag minstens 6 uur rust voordat je ontbijt. ("breakfast" betekent eigenlijk "het vasten doorbreken"...) Over een periode van 24 uur rust jouw maag 25% van de tijd, elke dag.

Hoe zit dat dan met de hond? Welnu, wanneer het een volle dag duurt voordat een maaltijd verteerd is, dan heeft het geen zin om vaker dan *maximaal een keer per dag* te voeden. Maar dan heeft de maag nog geen tijd gehad om te rusten. 25% rust betekent dat er van elke vier dagen maar drie dagen gegeten zou moeten worden. Je kunt dit uitrekken naar *eenmaal per week* (zes dagen van elke zeven), en gezien de onzekerheid van deze getallen zou dat rekenkundig niet fout zijn. (Het zou eigenlijk beter zijn om een hond minstens *twee* dagen per week te laten vasten wanneer je onze menselijke standaard gebruikt...) En als we er van uitgaan dat een hond een carnivoor is en geen aap, dan zou het aantal vastendagen zelfs nog hoger moeten zijn...

Dit geldt voor een volwassen hond. Pups hebben per dag tot 4 maaltijden nodig. Wanneer ze nog bij de moeder drinken, 10-15. Een hond is over het algemeen volgroeid wanneer hij 10-14 maanden oud is (voor heel grote rassen zoals Deense Doggen, kan het tot 16 maanden duren, maar nooit veel langer!)

De maag van een hond kan alleen rusten wanneer je hem een dag laat vasten. Op vastendagen geef je wel water, maar je moet de zaak niet voor de gek houden door een bot te geven of te gaan trainen met ontzettend veel beloningen!

De wekelijkse vastendag kun je het beste houden op de dag voordat je met hem gaat trainen of intensief met hem gaat werken!

Maar als je hond een maaltijd weigert voordat hij 12 maanden oud is, kun je de vastendag al eerder inlassen, ook als dit gebeurt op de leeftijd van 8-10 maanden.

Een vastendag verricht wonderen bij honden die te dik zijn. Als je hond te zwaar is, is het beter om het *aantal* maaltijden te verminderen – niet de afmetingen ervan!

De ultieme voeding is één degelijke maaltijd per twee dagen – op een tijdstip dat de hond niet kan voorspellen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar inhoudsopgave](#)

Hoeveel, wanneer - en maaltijd management

Het doel van een maaltijd per twee dagen kun je bereiken door over een periode van 3-6 maanden het aantal voerdagen geleidelijk aan te verminderen. Tegelijkertijd kun je langzaam steeds meer eten per maaltijd geven en je zult verbaasd staan als je merkt dat je hond de voeding veel beter en efficiënter benut wanneer hij zijn buik minstens 3 keer per week *vol eet*. (Ja, dit is precies het omgekeerde van hoe het bij een mens in elkaar zit!)

Wanneer je denkt aan Voorvader Wolf en zijn mogelijke [voerschema's](#), dan hoeft het allemaal helemaal niet zo schematisch te gebeuren. Er gebeurt niets met je hond wanneer hij een paar dagen achter elkaar elke dag eten krijgt!

En er gebeurt ook niets met hem wanneer hij soms twee of drie dagen achter elkaar vast!

Zo zullen er ook dagen zijn dat hij min of meer de hele dag door eten krijgt, bijvoorbeeld als je met hem traint. Zolang dit maar niet elke dag gebeurt, kan het geen kwaad.

Wanneer je een hond leert dat hij elke dag op een bepaalde tijd (bijvoorbeeld nadat jullie gegeten hebben) zijn eten krijgt, dan maak je het erg moeilijk voor hem om een voerschema te accepteren waarvan hij zelf niet begrijpt dat zijn lichaam het nodig heeft. De meeste mensen maken er een gewoonte van om hun hond op een bepaald tijdstip te voeren. De hond leert heel snel wanneer dit het geval is. Allerhande kleine signalen functioneren als een aanwijzing dat er eten aankomt en worden gebruikt om een geconditioneerde reflex in het lichaam tot stand te brengen.

Deze geconditioneerde reflex is voor het eerst ontdekt door Pavlov, die in 1905 de Nobel Prijs won voor zijn ontdekkingen. De klassieke experimenten van Pavlov toonden aan dat zijn honden speeksel en maagsappen begonnen te produceren bij het horen van een bel.

Jouw hond doet hetzelfde. Elk signaal dat hij krijgt *voorafgaande* aan de voeding heeft dezelfde functie als de "bel van Pavlov". Wanneer er verteringssappen aangemaakt worden in de maag, krijgt hij problemen wanneer er geen voeding komt. Deze sappen zijn sterke chemicaliën die organisch materiaal afbreken. Wanneer er geen voedsel in de maag komt als dit gebeurt, zullen ze de maag zelf aanvallen. Meestal zal een hond proberen te braken om ze kwijt te raken en het hoeft geen betoog dat dit nogal

vervelend is voor hem. (Meer hierover in het artikel "[Waarom het geen goed idee is om je hond altijd hetzelfde en altijd 'op tijd' te voeren...](#)")

Dit is de reden waarom je *nooit* op een vast tijdstip moet voeren. Je voert je hond altijd op de meest onverwachte momenten. Onvoorspelbaar voor hem wat betreft de relatie tussen zijn voertijd en andere zaken die in familieverband gebeuren. Soms voer je 's middags. Soms voordat je zelf je avondmaaltijd eet, soms laat 's avonds. Hij weet het nooit van tevoren! Op deze manier krijg je geen problemen met de "bel van Pavlov" – en je krijgt ook geen last van vervelend bedelgedrag!

De beste tijd om te voeren is nadat je samen lekker gewerkt hebt. Dit betekent dat de hond zijn voer krijgt als beloning voor een geslaagde training! Als je ergens op een locatie traint, neem je het voer mee en je geeft het nadat hij een goede prestatie heeft neergezet! Je bent dan uiteraard klaar met trainen zodat hij zijn eten kan verteren en uitrusten.

Wanneer je thuis voert, is het goed om wat oefeningen te doen voordat hij eten krijgt, zodat je het voer kunt geven als beloning. Een uurlang gehoorzaamheidsoefeningen is echt niet nodig maar als je geen 5 tot 10 minuten vrij kunt maken, dan heb je ook geen tijd om een goede baas te zijn...

En wie zegt dat het saaie gehoorzaamheidsoefeningen moeten zijn? Er zijn ontzettend veel leuke dingen die je hem kunt leren – die veel waarde hebben op het gebied van de stimulatie van de hersenen en het oplossen van problemen (Kijk maar in mijn e-boek "[Hersengymnastiek voor slimme honden](#)" als je wat inspiratie op dit gebied nodig hebt.)

Wanneer je traint met je hond, zijn beloningen OK. Wanneer je niet van plan bent om hem na de training te voeren, dan mag je niet meer geven dan maximaal 10% van een maaltijd. Wanneer je van plan bent om de training te beëindigen met een maaltijd dan maakt het niet uit hoeveel je voert tijdens de training, zolang je de beloningen meetelt als deel van de maaltijd en als onderdeel van de totale balans.

Al train je nog zo graag met hem, toch moet je ook rekening houden met zijn behoefte om minstens een dag per week te vasten waarbij een volwassen hond helemaal niets krijgt zodat zijn maag zich in kan vouwen en rusten. Wanneer je maar een dag per week vast, mag hij *geen* beloningen krijgen op die dag. Dit betekent dat de hond een dag per week niet traint en ook niet beloond wordt.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Beloningen – hoe je ze gebruikt en hoe je ze maakt

Beloningen of hapjes moeten met de nodige voorzichtigheid gegeven worden. Zoals je al begrepen hebt, zijn honden geen apen die een constante aanvoer van voedsel nodig hebben – maar ze zijn wel goed in staat om veel kleine maaltijden aan te kunnen, af en toe gedurende een korte periode.

Dit betekent dat je zeker wel kleine hapjes kunt geven als *beloning tijdens de training* – als je er maar voor zorgt dat ze gezond zijn!

Maar het betekent ook dat je ze niet aan je hond moet geven alleen maar "omdat ie zo lief is" of wat voor excuus dan ook om wat liefde te *kopen*. (De liefde van een hond is niet te koop – je hond heeft er niets aan wanneer je probeert om je eigen emoties op deze manier te bevredigen...)

Beloningen die je wel kunt gebruiken - en beter niet

Gebruik geen worstjes of burgers – deze vleessoorten zijn over het algemeen flink met chemicaliën behandeld.

Gebruik geen koekjes, biscuitjes en soortgelijke producten die voornamelijk gemaakt worden van granen. De kruimels van deze gebakken deegwaren blijven aan de tanden van je hond plakken en hij heeft geen enzymen in zijn speeksel om de koolhydraten van zijn tanden te verwijderen – zoals wij.

Gebruik geen chocola – veel honden vinden het lekker maar het is niet zo best voor hen...

Chocola is echter niet zo giftig als men je wil laten geloven maar de waarschuwing is wel op zijn plaats voor kleine honden zoals een mini poedel, die een stuk chocola van 200 gram te pakken krijgt. Zo'n kleine hond wordt erg ziek na het eten van zoveel chocola – het komt overeen met 5-6 pond chocola die je zelf zou eten! Jij zou daar ook goed beroerd van worden!

Zoals je ziet, zijn er niet veel beloningen in de handel die in aanmerking komen om gekocht te worden...

Veel Chinese winkels hebben allerhande soorten gedroogde visjes. Kleine ansjovissen zijn fantastische beloningen. Maar eerst moet je zeker weten dat ze bederven wanneer ze nat worden! Doen ze dat niet, dan zitten ze vol met chemicaliën waardoor ze niet geschikt zijn om gegeten te worden!

Je moet de voedingswaarde van de beloningen meetellen bij de totale voeding. Wanneer je op een dag veel vleesachtige beloningen geeft, dan moet je minder vlees geven in de maaltijd die je diezelfde dag of later in de week geeft.

Vergeet niet dat er minstens een dag per week is waarop je hond helemaal geen eten krijgt (alleen volwassen honden), en ook geen beloning. Zijn maag heeft die rustdag nodig.

Tot slot nog een waarschuwing over lekkere hapjes: asjeblieft nooit geven wanneer de hond ze wil hebben of er om vraagt – het gaat een gewoonte worden die hij later zal gebruiken om je af te persen. Geef *alleen* een beloning wanneer hij goed gepresteerd heeft tijdens de training. Je mag zo veel trainen als je wilt maar geef je hond nooit iets gratis, omdat hij zo lief is...

Hoe je zelf beloningen kunt maken

Je kunt ook zelf gezonde beloningen maken door rauw vlees te drogen. Stukjes gekookt vlees zijn ook goed, zolang je er maar niet te veel van geeft... Lever is bij veel honden de absolute favoriet. Snij de rauwe lever in dunne plakjes (vaak kun je het al zo kopen in de supermarkt) en droog de reepjes in de oven, zodat je ze gemakkelijk in de gewenste afmeting kunt knippen (Gebruik wel een goede schaar –gaat veel sneller)

Je kunt ook je eigen favorieten maken door wat gehakt of kip of varken te mengen met wat je maar wilt – zolang het maar geen meel is of brood.

Wanneer je er wat eieren door mengt, wordt het wat steviger, zoals deeg. Als je alles goed door elkaar gemengd hebt, rol je het zo dun mogelijk uit en bak je het in de oven op een lage temperatuur. Hoe lager hoe beter. Probeer om een ovenstand te vinden tussen de 65-85 °C, een temperatuur tussen heet water waar je nog net je hand in kan stoppen en kokend water. Hoe heter de oven, hoe sneller het gaar wordt – en hoe kleiner de voedingswaarde... Het proces kan versneld worden als je ervoor zorgt dat het verdampende vocht gemakkelijk uit de oven kan door af en toe de deur even te openen.

Wanneer het baksel lekker stevig begint te worden, haal je het er uit en knip je het in stukjes. Deze mogen niet meer aan elkaar plakken. Doen ze dat wel, dan heb je het te snel uit de oven gehaald. Wanneer het moeilijk is om er doorheen te knippen, heb je het te lang in de oven laten zitten...

Wanneer het baksel "precies goed" is om in stukjes geknipt te worden, is het nog steeds te vochtig om goed te bewaard te kunnen worden. Dat is niet erg wanneer je de stukjes gebruikt in de komende dagen. Maar als je ze wilt bewaren voor later, dan kun je ze ofwel invriezen ofwel nog wat langer laten bakken zodat ze wat droger worden. Wanneer je ze in een open bakje in de vriezer zet, krijgen ze "vriesbrand" – een prima droogproces in dit geval!

Je kunt ook een eenvoudig drooggoventje kopen. Er zijn best wel goedkope op de markt en om je eigen beloningen te kunnen maken heb je geen professionele nodig.

Je kunt je beloningen niet lang bewaren, hoe goed je ze ook droogt. Zelfs in de koelkast bederven ze na een maand of zo, omdat ze vocht uit de atmosfeer aantrekken waardoor er schimmels en andere micro-organismen kunnen groeien aan de oppervlakte kunnen groeien. Bewaren in een goed gesloten verpakking helpt wel – maar ook niet zo lang.

Veel honden zijn dol op groente en fruit als beloning. Rozijnen vinden ze een delicatessen. Weer andere houden van wortels of bloemkool. Of nootjes.

Zelfs popcorn! (Niet iets dat ik zou aanbevelen...)

Hoewel een hond bepaalde beloningen wel zal eten uit nieuwsgierigheid, heb je er niet veel aan om mee te trainen. Dan heb je iets nodig dat echt aantrekkelijk is voor hem. Er is een verschil tussen een hond die bereid is om een beloning aan te nemen en een hond die bereid is om er voor te werken! Hou jezelf niet voor de gek wat dit betreft...

Hoe je een beloning geeft

Tot slot een opmerking over hoe je een beloning aan je hond geeft: maak er een gewoonte van om het op de uitgestrekte palm van je hand te geven en niet tussen je vingers. Honden zijn niet in staat om iets met hun lippen te pakken. Ze doen dat met hun tanden en misschien zitten je vingers in de weg.

Een hond gebruikt wel zijn *tong* als alternatief en hij "drinkt" de beloning als hij het niet met zijn tanden kan pakken. Bij een plat vlak zoals je open handpalm heeft hij geen andere keuze – en je leert hem automatisch een gewoonte aan waarbij hij zijn tong gebruikt om voorzichtig iets lekkers te pakken.

Wanneer je het nog mooier wilt maken, kun je hem leren om iets wat je tussen je lippen hebt, voorzichtig te pakken!

En als je het helemaal mooi wilt maken, dan leer je hem om het uit de lucht te vangen als je het voor hem opgooit! Maar je moet hem ook leren dat hij *niets* van de grond mag pakken wanneer het hem niet lukt om het te vangen, anders heeft het weinig waarde... (Dit wordt verder uitgelegd in mijn e-boek ["Hersengymnastiek voor slimme honden"](#).)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het balanceren van de voeding

De inhoud van dit hoofdstuk:

Waarom balanceren belangrijk is	88
De drie hoofdregels van het balanceren	90
Het gebruik van cijfers en de waarde ervan	91
Het begrijpen van het ultieme doel – weg met de verwarring	96

Balanceren is een kunst en het is onmogelijk om alles perfect te krijgen. Er moeten compromissen gesloten worden en zijweggetjes bewandeld worden. Veel "deskundigen" komen opdraven met allerhande cijfers en getallen, maar er is een enorm verschil tussen een hond en een hond, en tussen de voedselbronnen waarover mensen kunnen beschikken. Kijk maar eens naar de analyse van de voedingswaarden van een aantal bronnen en je ziet meteen hoeveel ze van elkaar verschillen – toch is het wel mogelijk om een algeheel beeld te krijgen...

Het is belangrijk om "de balans te balanceren". Het is niet nodig om fanatiek te worden maar je moet ook niet zomaar wat doen.

Waarom balanceren belangrijk is

Elk voedingsmiddel heeft wat de voedingsstoffen betreft zijn eigen specifieke samenstelling. Sommige hebben wat meer, andere wat minder. Sommige voedingsstoffen zijn wat hoeveelheid betreft belangrijker dan andere. In sommige voedingsmiddelen zitten veel waardevolle voedingsstoffen, in andere maar heel weinig.

Er is niet een enkele voedselbron waar alles in zit wat een hond nodig heeft!

Kippenvleugels bijvoorbeeld zijn prima als bron van vlees, vet en botten. Maar wanneer kippenvleugels meer dan 50% uitmaken van alle

voedingsstoffen binnen deze groepen, dan krijg je problemen... Bij de groente is dit nog belangrijker, want er zijn enorme verschillen tussen de voedingswaardes van de verschillende soorten groenten.

Je hoeft de voeding niet elke dag te "balanceren". Wanneer je de verschillende onderdelen over een periode van een week of twee balanceert voor een volwassen hond dan zit je altijd goed, en de hond ook.

Eigenlijk hebben honden geen andere eiwitbronnen nodig wanneer ze rauwe pens krijgen, maar ze houden van afwisseling en variatie net zoals jij en ik. *Daarom*, en om de conditie van hun maag flexibel en goed te houden, is het goed om een of twee keer per week een andere eiwitbron te geven zoals kalkoen, lam, geit, rund, vis of iets dergelijks.

Vergeet de groente echter niet – niet *alle* benodigde voedingsstoffen zitten in pens. Wat er niet in zit, is volop aanwezig in de meeste groente. En de natuurlijke enzymen in de pens helpen je hond om efficiënter te kunnen omgaan met de voedingsstoffen in de groente.

En vergeet de wekelijkse botten niet, bij voorkeur als toetje na een goede maaltijd!

Zelfs bij grote honden met een goede eetlust moet je voorzichtig zijn met de hoeveelheid eiwitten in de voeding (vooral vlees – pens is niet zo erg, maar het meeste spiervlees wel.) Wanneer je een actieve hond hebt, kun je net zoveel *rauw vet* toevoegen als het vlees of de pens die je voert. (Zoals bijvoorbeeld in "[Energie Supplement](#)" dat beschreven wordt in het hoofdstuk over het voeren van pups.)

Wanneer je aan vuile pens kunt komen, moet je minstens een keer per week pens voeren. Een lap pens is de beste tandenborstel die je maar kunt bedenken. Wanneer je hond zijn groente niet wil eten als er geen gemalen vlees of pens doorheen zit, doe er dan alleen wat gemalen vlees doorheen zodat je de pens kunt "opsparen" om af en toe een hele lap te geven.

Een laatste opmerking over balanceren, recht uit het hart van een chemicus: **probeer niet om de voeding van je hond te micro managen door je te concentreren op de individuele, chemische bestanddelen van de voeding!** Het is volslagen onmogelijk om het goed te doen, zelfs voor de best opgeleide chemicus, nutritionist, biochemicus of wat dan ook! *Niemand* kent alle details en zelfs als dat wel het geval zou zijn, dan zijn er veel te veel om als mens te kunnen balanceren. De *enige* zinvolle manier om te balanceren is om natuurlijke grondstoffen te gebruiken, die al gebalanceerd zijn wat betreft de chemische details.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De drie hoofdregels van het balanceren

Er zijn drie hoofdregels voor het balanceren van de voeding:

Regel 1:

Hou je aan de hoofdgroepen wat betreft voedingsstoffen in de verhouding van ongeveer

- ◆ **1/3 Rauw vlees en organen**, waarvan 10-30% organen
- ◆ **1/3 Rauwe groente**
- ◆ **1/3 Rauw vet en rauwe botten**, half/half voor de meeste honden, maar met aanzienlijk meer vet voor honden die hard moeten werken, lichamelijk.

"1/3" betekent "25-40% volgens gewicht." (Dit komt over als slordig rekenwerk – weet ik wel, maar ik zal het zo uitleggen.)

Regel 2:

Zorg voor zoveel mogelijk afwisseling binnen elke groep, vooral groente en vlees. Geen enkele afzonderlijke grondstof mag meer uitmaken dan 50% van het totaal van de groep.

Regel 3:

Gebruik supplementen en experimenteer met grondstoffen terwijl je het effect op de gezondheid van je hond goed in de gaten houdt.

Over het algemeen kun je binnen een paar dagen veranderingen zien aan de vacht, maar het is belangrijk om op *alle* indicaties wat betreft de gezondheid te letten. Pas de voeding aan, aan hetgeen je leert over de behoefte van *jouw* hond! Gebruik de lijst met supplementen die ik eerder gaf als een startpunt en gebruik daarnaast andere middelen als dat nodig mocht zijn. Verander niet meer dan een supplement per keer, geef het minstens 2-3 weken de kans om te werken en neem dan pas een beslissing of je er mee doorgaat, gebaseerd op de uitwerking die je ziet.

Wanneer je hond ziek is en medische verzorging nodig heeft, ga dan alsjeblieft met hem naar de dierenarts. Dit boek is geen boek over alternatieve geneeskunde! Er zijn dierenartsen die er niets voor voelen om "alternatieve" geneeswijzen zoals kruiden en voedingssupplementen te gebruiken om een ziekte te genezen en er zijn er ook die voldoende kennis hebben over dit enorme gebied om tenminste waardering te kunnen opbrengen voor de toepassing bij niet-acute situaties. (Het toevoegen van supplementen aan de voeding is iets dat op de lange termijn ondersteuning geeft aan het lichaam en het kan nooit een vervanging zijn voor de behandeling van een acuut en ernstig medisch probleem.)

Wanneer je een dierenarts zoekt die je ondersteunt op je zoektocht naar de beste supplementen die je elke dag kunt geven, neem dan eens een kijkje op <http://k9joy.com/education/vets.html> <http://k9joy.com/education/vets.html>.

Tot slot moet je weten dat er een heel eenvoudige oplossing is voor het veelgevreesde probleem van de kalk/fosfor balans: voldoende rauwe botten voeren! Deze twee mineralen zijn een beetje verraderlijk omdat honden zich ontdoen van de overbodige kalk door fosfor uit hun botten te halen – en omgekeerd. Zolang je geen van beide toevoegt, maar rauwe botten voert zoals je behoort te voeren, zul je er nooit problemen mee krijgen. Lees het artikel [kalk en fosfor balans](#) voor meer informatie.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

Het gebruik van cijfers en de waarde ervan

Cijfers kunnen op heel veel manieren gebruikt worden. Pas op dat je niet in de war raakt wanneer de zaken een beetje anders voorgesteld worden, dan je gewend bent. Het 1/3, 1/3, 1/3 aandeel vlees & orgaanvlees/groente/vet & botten is niet meer dan een ruwe schatting. Het hadden ook percentages zoals 34/33/33 kunnen zijn. Ik weet wel dat 33% en 34% niet precies 1/3 is – maar serieus: deze verschillen zijn gewoon niet belangrijk (grotere verschillen ook niet, zoals ik straks zal uitleggen...).

Je kunt het ook zien als 33/33/17/17 aandeel van vlees/groente/vet/botten – heeft dezelfde betekenis, maar geeft daarnaast info over de hoeveelheid vet en botten die je geeft.

Of 20/10/33/17/17 vlees/orgaanvlees/groente/vet/botten, als je het op die manier wilt indelen en dit geeft aan dat je twee keer zoveel vlees als orgaanvlees voert...

Het is nog steeds hetzelfde plaatje van 1/3, 1/3, 1/3...

Daarnaast is het belangrijk om te weten dat je heel gemakkelijk in de war raakt wanneer we het hebben over getallen en cijfers die verband houden met de voedingsstoffen in het voedsel, vooral als je er te veel betekenis aan geeft

Om dit te begrijpen, moet ik eerst wat basis chemie uitleggen. De chemische energie (of "waarde") van een voedingsstof wordt niet direct opgemeten aan de hand van zijn *concentratie*, zoals veel mensen denken. Het wordt bepaald door **de logaritme van de concentratie...**

Voor het geval dat je meetkunde leraar niet je beste vriend was, volgt hier een snel overzicht van getallen en hun logaritme:

<i>Getal</i>	1	2	5	10	20	50	100	1000
Logaritme	0	0.30	0.70	1.00	1.30	1.70	2.00	3.00

<i>Getal</i>	1	0.50	0.20	0.10	0.05	0.02	0.01	0.001
Logaritme	0	-0.30	-0.70	-1.00	-1.30	-1.70	-2.00	-3.00

Zoals je ziet komt het er op neer dat je de exponent van 10 gebruikt om de logaritme van een getal te vinden. Met andere woorden: de logaritme van een getal is het aantal keren dat je 10 met zichzelf moet vermenigvuldigen om dat getal te krijgen. ($1000 = 10^3$ - de logaritme van 1000 is 3. Zo is $0.01 = 10^{-2}$ en de logaritme van 0.01 is -2. Ik hoop dat je nu een idee hebt hoe het werkt...)

Een bekend gevolg hiervan is het gebruik van **pH** als maatstaf van de zuurgraad of de concentratie van zure stoffen in een oplossing. De zuurheid wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van waterstofatomen (H^+) die voortkomen uit een zuur dat een waterstof ion vrijlaat uit zijn basis molecule. De omschrijving van pH is "het negatieve logaritme van de concentratie van waterstof ionen, gemeten in moles/liter". In neutraal water zijn de waterstof ionen in balans met de hydroxyl ionen, elk met een concentratie van 0.000,000,1 moles/liter. Nou en omdat $0.000,000,1 = 10^{-7}$ is de pH van neutraal water $-(-7) = 7$. (De chemische uitdrukking van de concentratie is *moles/liter*. Bij een chemisch middel met een moleculair gewicht van x is het gewicht van een mole van dat middel x gram. Zo wordt het aantal moleculen in een monster uitgedrukt in moles ongeacht de verschillen in het gewicht van deze moleculen.)

Wanneer de concentratie van zuren toeneemt, neemt het aantal waterstof ionen toe en het aantal hydroxyl ionen vermindert evenredig. Met een pH van 5 is de concentratie van waterstof ionen 0.000,01 moles/liter, een concentratie van zuren die 100 x zoveel is als neutraal. Dit is de pH waarde in de mensenmaag tijdens de vertering. Wanneer we de zuurgraad verhogen tot ongeveer pH=4 dan wordt dat te veel voor de meeste bacteriën. Ze gaan dood. Op pH=3 zijn ze allemaal verdwenen. Maar de zuurgraad in een hondenmaag bij het verteren van rauwe voeding is nog lager, tussen pH=1 en pH=2! (PH=1 is gelijk aan een concentratie van zuren die een miljoen keer zo groot is als neutraal...)

Het gevolg van deze logaritmische afhankelijkheid is dat je nooit tweemaal het chemische effect krijgt wanneer je tweemaal zoveel voert van een bepaalde voedingsstof. De logaritme van 2 is maar 0.30 en wanneer je een dubbele hoeveelheid voert van een bepaalde voedingsstof is de chemische uitwerking op het metabolisme in het lichaam niet meer dan 30%. Wanneer je een dubbele uitwerking wilt hebben, moet je de hoeveelheid van de voedingsstoffen met 10 vermenigvuldigen omdat 2 de logaritme van 10 is.

Idem dito wanneer je de hoeveelheid vermindert. De helft geven vermindert de chemische uitwerking met 30%. Maar als je 10% van het totaal geeft wordt de uitwerking de helft van wat het was...

Het is een slechte zaak dat deze materie moeilijk is voor veel mensen die niet thuis zijn in de wiskunde maar het is een goede zaak dat je helemaal geen wiskunde hoeft te kennen om deze berekeningen te kunnen maken – je hebt het alleen nodig om te kunnen **accepteren dat de uitwerking van kleine veranderingen in de hoeveelheid voedingsstoffen veel minder is dan wat de cijfers aangeven!** Het maakt daarom niet veel uit of je, zeg maar 50 gram of 65 gram van een bepaald onderdeel geeft. De logaritme verandert er weinig door. Pas wanneer je meer dan de helft toevoegt of weglaat, begint de chemische uitwerking zichtbaar te worden.

Ook hebben chemicaliën bepaalde eigenschappen die een directe relatie hebben met hun concentratie. Dat is het geval wanneer chemische energie omgezet wordt in lichaamsenergie. De lichaamsenergie die vrijkomt wanneer chemicaliën verbranden, bijvoorbeeld. Wanneer je de geproduceerde calorieën wilt verdubbelen, moet je de concentratie van het chemische middel dat de brandstof levert, verdubbelen. Zelfs dan is de uitwerking nog steeds geen twee keer zo groot!

Dat komt omdat er in het lichaam bepaalde processen opgestart worden om de veranderingen tegen te gaan. Wanneer je ineens twee keer zoveel eten geeft, wordt er ogenblikkelijk actie ondernomen om de overvloed weg te werken en over het algemeen wordt het metabolisme verlaagd waardoor je minder gewichtstoename krijgt dan je zou verwachten bij het verdubbelen van de calorieën. Nog steeds een toename, maar niet zoveel als je zou denken.

Hetzelfde gebeurt wanneer je de inname van calorieën vermindert. Veel mensen ervaren dit wanneer ze een dieet volgen om af te vallen. Ze zullen snel merken dat het lichaam veel efficiënter wordt bij de benutting van het beetje energie dat vrijkomt en de uitwerking op de gewichtsafname is veel minder dan men verwacht wanneer je deze chemische werking niet kent.

Daarnaast wordt de zaak nog ingewikkelder omdat veel voedselgroepen reageren op elkaar. Wanneer je bijvoorbeeld rauwe, ongebleekte pens samen met rauwe groente voert, dan hoef je over het algemeen veel minder groente te voeren omdat de verteringsenzymen in de pens ervoor zorgen dat de hond veel beter in staat is om de waardevolle voedingsstoffen er uit te halen. De hond krijgt dan alle voedingstoffen van die groente binnen terwijl er minder groente gegeten wordt. Wanneer je spiervlees en groente geeft in een verhouding van 50/50, dan kun je pens en groente geven in een verhouding van 70/30, of zelfs 80/20 wanneer je voedzame kruiden toevoegt.

Maar we kunnen ook wat wiskunde toepassen bij een prooidier, zoals een schaap. Zoals ik al eerder aangaf, heb ik schapen geslacht die gemiddeld het volgende opleverden:

- 15% bot (inclusief hoeven en schedel)
- 20% vet
- 10% huid en pezen
- 35% spiervlees
- 15% organen, inclusief longen en strot
- 5% maaginhoud en darminhoud

Wanneer je een beetje wiskunde toepast, zie je dat deze getallen behoorlijk dicht in de buurt komen van de verhouding van 1/3, 1/3, 1/3 die ik gebruikt heb om het algehele beeld van de balans te schetsen.

(Geloof er tussen haakjes maar niets van dat je ooit *lamsvlees* aantreft in hondenvoer. Deze "lammeren" zijn volgroeide schapen als het al geen "meel" is van schapen – heel wat anders dan vlees...)

Bij wild zoals een hert of een konijn, zijn er variaties. Een wild schaap zal waarschijnlijk ook niet zoveel vet hebben. Maar zelfs als het vetaandeel maar de helft is, brengt het niet veel verandering in het algehele beeld. Vooral niet wanneer je bedenkt dat de uitwerking op het metabolisme van de hond varieert met de *logaritme* van deze cijfers, het maakt daarom echt niet veel uit of ze helemaal precies kloppen of niet. Wat ik bedoel is: zelfs wanneer de botten in totaal 20% zouden uitmaken – of 10% - zou dat niet echt veel verschil uitmaken.

Maar 5% groente is niet veel. Zoals ik hiervoor al uitlegde moet je een aanzienlijke hoeveelheid verse, rauwe groente voeren om ongeveer dezelfde uitwerking te krijgen als van vuile pens en zijn voorverteerde plantaardige materiaal. En dan moet je er ook nog rekening mee houden dat wolven soms de inhoud van de maag niet eten en soms wel... (voor mijn honden was een schapenmaag *plus inhoud* altijd de ultieme delicatessen.) En dan hebben we het nog niet eens gehad over wolven, die soms rauw plantaardig materiaal

eten zonder iets anders erbij – vermoedelijk omdat er al een aantal dagen geen prooidier te vinden was... Ook eten ze soms, net als honden, gras, waarschijnlijk als een supplement.

Zou je dan vlees, groente, botten en vet kunnen voeren in de verhouding van 35/35/15/15?

Nou, dat zou goed zijn. Maar het zou ook goed zijn om 50/20/15/15 aan te houden wanneer je vuile pens geeft als hoofdbron van dierlijke eiwitten.

Wanneer je verder aanvult met groentesoorten die een hoge voedingswaarde hebben zoals blauwgroene algen, zeewier, kelp enz. kun je ook volstaan met 60/10/15/15.

Dezelfde overwegingen gelden voor de botten en het vet. Pups die opgroeien hebben meer botten nodig, waarschijnlijk tweemaal zoveel als een volwassen hond. Misschien zelfs driemaal zoveel maar dat zou het maximum zijn (het zou betekenen dat 45% van de voeding uit botten bestaat; meer dan wat er in een kippenvleugel zit, en dat is waarschijnlijk aan de hoge kant – wanneer je bedenkt dat je dan nog maar 55% overhoudt om te balanceren met de rest...) Pups hebben dus meer botten nodig.

Werkhonden die lichamelijk actief zijn, hebben meer vet nodig, misschien zelfs nog meer dan wat ze krijgen aan vlees.

Werk met percentages, als je wilt. Het is eenvoudige wiskunde. Ik hoop dat je een beetje begrijpt waar het over gaat.

Dan heb je nog het probleem dat je maar een soort eiwitbron tot je beschikking hebt, bijvoorbeeld kip. Nou, als je 60% van de voeding laat bestaan uit kip dan krijg je zeker problemen... Kippenvlees is niet erg veelzijdig wat betreft de eiwitten. Er zitten veel voedingsstoffen in van slechts een paar belangrijke stoffen. Pens aan de andere kant, bevat bijna *alles wat we weten* dat een hond nodig heeft. (Behalve bepaalde mineralen die overvloedig aanwezig zijn in groente.) Elke grondstof komt in de juiste, kleine hoeveelheid voor waardoor het lichaam niet "overbelast" wordt (vaak te merken aan huiduitslag of "eiwitgevoeligheid" of "allergieën"...) Maar nogmaals, dit kun je ruimschoots compenseren door variatie en afwisseling aan te brengen in de vleesbronnen door bijvoorbeeld vis en orgaanvlees toe te voegen.

Maar wat ga je doen met al die cijfers? Je kunt ze niet gebruiken wanneer je niet bereid bent om ook je gezonde verstand te gebruiken en een basisbegrip te krijgen van de hele spijsvertering, ook de gecompliceerde chemische kant ervan...

Daar komt nog bij dat ik vind dat cijfers zoals deze *totaal* waardeloos zijn. En als je ze aan mensen doorgeeft als een "beproefd recept", dan ben je gedoemd om problemen te veroorzaken wanneer iemand er mee begint te werken, zonder rekening te houden met waar ze vandaan komen en waar ze tekort schieten, vooral wanneer men ook nog afhankelijk is van wat men in de supermarkt kan kopen.

En ik wil niet dat iemand naar mij toe stapt om me te vertellen dat die cijfers niet kloppen! Ik weet dat ze wel kloppen – maar ik weet ook dat ze alleen kunnen werken wanneer ze toegepast worden met een goed begrip van het hele concept van natuurlijke voeding. Ik wil niet dat mensen denken dat het eenvoudig is terwijl het niet zo eenvoudig is. Maar ik wil ook niemand bang maken door hem te laten geloven dat het te ingewikkeld is, want dat is ook weer niet waar. Wat je moet begrijpen is dat er meer nodig is dan alleen maar wat simpele hoeveelheden...

Dan komt natuurlijk de vraag wat je dan moet doen met al die cijfers als je van tevoren al weet dat je nooit kunt beschikken over alle onderdelen van een natuurlijk prooidier want zelfs als je dat zou kunnen, zijn we nog niet in staat om 100% natuurlijk te voeren, omdat er meer is dan wat een enkel prooidier leveren kan. Dan moet je oppassen dat je niet dogmatisch wordt en uitlatingen lanceert als "en dan doe je dit en dat en zus en zo" ...

Ik hoop in ieder geval dat ik duidelijk gemaakt heb waarom het nutteloos is om *overbezorgd* te zijn over de cijfertjes – zo lang je het grote geheel maar in de gaten blijft houden.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het ultieme doel – weg met de verwarring

Er is maar een degelijk alternatief: proberen om hier zoveel mogelijk van te begrijpen om daarna eigen je keuzes te maken die zo dicht mogelijk in de buurt komen van wat Voorvader Wolf zou eten. Dan zie je zelf waar je niet goed zit – en kun je dat zo goed mogelijk compenseren met wat je tot je beschikking hebt of waar je wel aan kunt komen. Compenseren wordt nog extra vervelend wanneer je bedenkt dat de meeste moderne voedselbronnen niet meer dezelfde rijke voedingswaarde hebben als slechts 20 jaar geleden.

Een wolf in de natuur kan zich heel gemakkelijk aanpassen. Hij schikt zich naar bijna alle omstandigheden en voedselbronnen die hij kan vinden. Dat is

fantastisch nieuws voor ons, omdat het de mogelijkheid biedt om een grote variëteit aan voedselbronnen te gebruiken voor onze honden.

Maar er zijn wel regels voor deze vrijheid. In de natuur wordt een prooidier voor bijna 100% opgegeten. En er zijn periodes waarin er geen vlees beschikbaar is, alleen planten en misschien oude botten. Er zijn gebieden met veel prooidieren, maar allemaal van dezelfde soort. In andere gebieden zijn er wel veel verschillende soorten. Maar altijd bestaat de maaltijd uit een *heel dier*, niet slechts een klein stukje ervan. En er is ook nooit genoeg zodat een wolf *kieskeurig* kan worden – in een periode met slechts weinig voeding, worden minder heerlijke maaltijden geaccepteerd en ze leveren een belangrijke bijdrage aan de algehele balans in de voeding!

Wanneer je dit in je achterhoofd houdt, is het niet moeilijk om de voeding te balanceren. De drie hoofdgroepen:

- ◆ 1/3 vlees en organen
- ◆ 1/3 groente
- ◆ 1/3 vet en botten

geven een beeld dat je ervan zal weerhouden om "de mist in te gaan. "

Wanneer je deze indeling gebruikt om variatie aan te brengen terwijl je een heel prooidier in je hoofd houdt dan begrijp je ook dat je biefstuk, varkenshart en varkenstong, kippenruggen en nekken, kalkoenkarkassen, vissenkoppen, sardientjes, runderlever, schapenpens, ganzenmagen, kabeljauwlever, geitenstaarten, varkenspoten en schapenkoppen kunt voeren – en uitkomt op iets dat dicht bij een heel prooidier zit! Wel een raar beest – zeker weten! Maar dat maakt niet uit. Het gaat er om dat je *alles* voert, in porties die enigszins kloppen zodat het in ieder geval een gek fantasiedier wordt.

Dit is waar we het over hebben wanneer we praten over het balanceren van vlees & orgaanvlees en vet & botten.

Met de groente is het niet zo gemakkelijk omdat er meer keuze is – en er is ook meer variëteit en verschil in voedingswaarde. Maar het goede nieuws is dat alles, wat honden niet goed uit vlees kunnen halen, wel uit bijna *alle* groente kunnen halen. Wanneer je voldoende variatie aanbrengt in het vleesgedeelte, heb je niet zoveel variatie nodig bij de groente – en omgekeerd. Het beste is natuurlijk om zoveel mogelijk variatie en afwisseling te hebben als maar mogelijk is, op elk gebied.

Ik wil je voorstellen om 7-10 verschillende bronnen van vlees & organen te gebruiken, 7-10 verschillende soorten groente, en 7-10 verschillende bronnen van vet & botten. Vlees en organen gaan vaak samen met vet & botten. Kippenvleugels bijvoorbeeld doen mee in beide categorieën.

Vervolgens zorg je er voor dat geen enkele voedselbron meer dan 50% uitmaakt van zijn eigen groep. En geen van de 7-10 bronnen minder dan 5%. Gemiddelde ligt tussen 10-17%, maar zal soms hoger uitvallen, soms lager. Hiermee kun je heel flexibel te werk gaan – en het is bijna een garantie dat je een prima balans behoudt!

Wanneer je weet dat er bepaalde problemen zijn met je voerplan of dat er bepaalde tekorten zijn, probeer dan goede supplementen te vinden voor hetgeen er ontbreekt.

De beste ondersteuning die je kunt krijgen, kun je aan je zelf geven door je hond zorgvuldig in de gaten te houden. Als het goed gaat met hem, gaat het goed met jou. Wanneer het niet zo goed gaat als zou moeten, moet je bekijken wat er zou kunnen ontbreken – en besluiten om dat toe te voegen.

Ik raad je ook ten zeerste aan om af en toe te *experimenteren met nieuwe soorten voedsel die je hond nog nooit gehad heeft*, al was het maar om er iets van te leren en om te variëren. Je kunt nooit weten – het zou een zegen kunnen zijn. Het zou ook anders kunnen uitpakken. Het is in elk geval waardevol omdat de spijsvertering van je hond variatie blijft accepteren – hetgeen heel erg belangrijk is om hem flexibel en sterk te houden.

En dan is er soms een klein probleempje waarvan je denkt dat het met de voeding te maken kan hebben. Als je denkt dat je weet hoe je het kunt oplossen, doe het dan! Ik bedoel: *experimenteer* een beetje – binnen redelijke grenzen, vooral met supplementen.

Ik weet wel dat het eng klinkt om te experimenteren maar er is geen andere mogelijkheid om *jouw* hond helemaal te leren kennen. Je kunt alle statistieken doornemen die er zijn – zij kunnen wel en niet van toepassing zijn in jouw geval en het enige dat uiteindelijk overblijft is om iets te proberen en te kijken wat de uitwerking is. Zolang je niet meer dan één onderdeel tegelijk verandert, kun je snel terug naar de oorspronkelijke basis wanneer je ongewenste bijwerkingen ziet. Je moet het alleen op een verstandige manier doen – zoals je ook voor jezelf of je gezinsleden zou doen.

Er zijn nog drie ondersteuning mogelijk:

- 1) Je kunt gebruik maken van de ervaringen van andere mensen. Er is veel ervaring aanwezig over de gehele wereld, maar slechts weinig in Noord-Amerika... Je kunt goede ervaringen opdoen als je lid wordt van een internetgroep zoals: <http://groups.yahoo.com/group/barf-natuurlijk> – zolang je er maar rekening mee houdt dat je uiteindelijk zelf je beslissingen neemt –

de adviezen die je krijgt, kunnen gegeven worden door iemand die goed weet waar hij over praat, maar ook mensen die er niks van af weten.

- 2) Je kunt gebruik maken van je eigen observaties, zoals ik al aangaf – waarbij je rekening houdt met je beperkingen. En als je het geheel goed begrijpt, kun je hier inderdaad een heel eind mee komen...
- 3) Je kunt onderzoeken laten verrichten door je dierenarts. Veel metabolische functies kunnen gecontroleerd worden – maar het is duur en nooit helemaal compleet, hoeveel geld je er ook aan uitgeeft... (we komen hier op terug bij het onderwerp [werken met je dierenarts.](#))

En dan dekt het nog maar een klein beetje van de lading ondanks dat het zo lang is...

Mijn belangrijkste conclusie is dat de vraag veel te ingewikkeld is om beantwoord te worden met een eenvoudig "gebalanceerd recept". Wanneer je probeert om te werken met "cijfers die kloppen" zonder dat je rekening mee houdt met *wat* die cijfers precies weergeven, dan kun je vreselijk de boot ingaan wanneer je "de juiste cijfers" gebruikt. Haal ze uit hun context en ze verliezen hun hele betekenis. De cijfers die ik heb gegeven zijn *niet* "het antwoord" – maar zijn alleen gegeven om te laten zien hoe ingewikkeld het hele onderwerp in elkaar zit. Je hebt dus *geen* enkel excuus om op te houden met denken... (Ja, het is makkelijker om gewoon brokjes te geven, de rekeningen van de dierenarts te betalen en je hond 3-5 jaar eerder te begraven ... sorry voor mijn sarcasme.)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Voedingsgids voor Pups

De inhoudsopgave van dit hoofdstuk:

Wat een wolvenouder zou doen	101	
Een grote uitdaging voor een serieuze puppy bezitter...	102	
Het totaalbeeld van een zinvol voerplan	104	
"Puppy Supplement"		105
"Energie Supplement"		107
"Volledige maaltijd"		108
Voerschema voor je carnivoor-in-spe	109	
Hoeveel voeding voor een opgroeiende pup	110	
Voedingsprocedure en protocol in jouw roedel	112	
Je ultieme referentie om het doel te bereiken	115	

Gefeliciteerd met je nieuwe pup – en gefeliciteerd met je beslissing om de adviezen van je fokker op het gebied van gezonde, natuurlijke voeding op te volgen!

En wanneer je fokker je niet aangeraden heeft om op een natuurlijke manier te voeden, dan gefeliciteerd met je beslissing om het beter te doen!

Misschien heb je aanwijzingen gekregen van je fokker over wat je aan je pup moet voeren. Misschien heb je zelfs voor een paar dagen meegekregen. Het is goed om deze voeding te gebruiken – de eerste dagen, zelfs als het geen natuurlijke voeding is. Je pup heeft stress door de verandering van omgeving en het is niet nodig om daar nog eens extra stress aan toe te voegen. Hij zal zich binnen een dag of drie aanpassen aan zijn nieuwe omstandigheden en dan hoef je niet langer door te gaan met het geven van onnatuurlijke voeding.

Je moet wel weten dat hij waarschijnlijk aan de diarree gaat wanneer je de voeding verandert. Dat is *niet* iets om je zorgen over te maken (Lees "[Poep kijken](#)" voor meer informatie.)

Wanneer je de fokker kunt aanbevelen aan anderen omdat hij/zij op een natuurlijke manier fokt, trek dan een paar minuten uit om deze fokker toe te voegen aan <http://k9joy.com/education/breeders.html> waar je mijn collectie natuurlijke fokkers kunt vinden. Alvast bedankt!

Wat een wolvenouder zou doen...

Wanneer er pups geboren worden in een wolvenroedel, worden ze verzorgd door het hele roedel. Op de allereerste plaats door de moeder maar de andere teven staan ook klaar om bij te springen wanneer er iets met haar zou gebeuren – door hun natuurlijke "schijn"zwangerschap zijn ze in staat om melk te geven aan de pups!

De eerste 3-4 weken leven de pups uitsluitend van de melk van hun moeder of een andere wolf. Als je zelf pups hebt, zorgt de moeder hiervoor en je onderneemt niets om haar daar van te weerhouden. Door de melk krijgen de pups niet alleen alle voeding die ze nodig hebben, maar ook weerstand tegen alle ziektes die de moeder met succes heeft doorstaan. (Het immuun systeem van pups functioneert namelijk nog niet goed. Voor hun weerstand zijn ze afhankelijk van de moedermelk, daarom is elke vorm van vaccinatie niets anders dan een verzwakking van de weerstand die ze al hebben. Pas wanneer ze op een natuurlijke manier gespeend zijn, zal hun immuun systeem op de juiste wijze reageren op een enting!)

Zo gauw als de pups kunnen lopen, beginnen ze te sabbelen aan de restjes van de voeding die de volwassen wolven naar huis gebracht hebben. Hierdoor krijgen ze de smaak van "echt eten" te pakken. Dit gebeurt meestal wanneer ze 4-5 weken oud zijn, maar moedermelk blijft de belangrijkste voedselbron tot ze een week of 7-8 oud zijn. Daarna krijgen ze gewoonlijk nog minstens een keer per dag een extraatje van hun moeder tot ze ongeveer 12 weken oud zijn, soms nog langer.

Om de omschakeling te begeleiden doen alle volwassen wolven mee aan een natuurlijk "puppy voerprogramma" door hun eigen eten op te braken. Wanneer de pups 6-7 weken oud zijn, beginnen ze te bedelen bij de volwassen wolven en dit stimuleert het opraken van halfverteerd voedsel.

Dit voerprogramma is over het algemeen de belangrijkste manier waarop pups gevoed worden tot ze 12 weken oud zijn, maar het gaat vaak door tot ze 16-20 weken oud zijn terwijl ze daarnaast beginnen met het eten van "echt voedsel".

Nadat ze 16-20 weken oud zijn, krijgen ze alleen "echt eten" en hun aandeel van de buit die binnengehaald wordt door het roedel. Rond deze tijd krijgen ze hun definitieve gebit.

Prima geregeld allemaal ...

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Een grote uitdaging voor een serieuze puppy bezitter...

Op de eerste plaats heb je waarschijnlijk geen moedermelk.

En misschien ook geen volwassen hond die voorverteerd voedsel aan je pup geeft.

Hoe vind je een complete en gebalanceerde vervanging voor de moedermelk en het opgebraakte voedsel van de volwassen leden van het roedel?

Lukt nooit. Maar we kunnen proberen om enkele van de belangrijkste zaken zo dicht mogelijk te benaderen.

In de periode dat een pup 8-12 weken oud is, kan hij het rauwe, natuurlijke voedsel zoals je dat aan een volwassen hond voert, nog niet zo goed verteren. Hij zal het wel eten, maar hij is nog niet goed in staat om alle voedingsstoffen er helemaal uit te halen.

Met het gevolg dat er kans is op ondervoeding...

Toch is het zo dat pups in de natuur "echt voedsel" eten vanaf dat ze 6-7 weken oud zijn. Ze kunnen het alleen nog niet zo goed verteren waardoor veel voedingsstoffen niet volledig benut worden. Een puppenmaag heeft veel energie nodig om "echt eten" te verteren en daarom kunnen we dit het beste 's avonds voeren zodat de pup 's nachts kan rusten terwijl hij aan het verteren is.

Gebrek aan voorverteerd voedsel is een grote uitdaging. We zijn niet echt in staat om een goede vervanging te vinden. We kunnen echter tot op zekere hoogte wel een aantal dingen doen om het verteringsproces te helpen:

1. We kunnen een gemalen brij maken van het eten. Hierdoor krijgen de enzymen van de pup de grootst mogelijke oppervlakte om aan te vallen, en wordt de vertering van het voedsel veel minder zwaar. Lang leve de keukenmachine!
2. We kunnen bepaalde onderdelen van het eten goed gaar koken! Gaar maken (=koken) vernietigt veel voedingsstoffen in het vlees, maar het breekt ook veel grote eiwitmoleculen af tot kleinere waar een puppenmaag beter mee om kan gaan. En het vernietigt ook een aantal onverteerbare vezels van vooral plantencellen, waardoor de inhoud van die cellen vrij komt voor de enzymen in de maag. Hierdoor is gekookte groente die gepureerd wordt met wat gekookt vlees heel geschikt als voeding, in ieder geval voor een deel daarvan. Daarnaast *ziet* het er in ieder geval *uit* als opgebraakt voedsel...! (sorry, flauwe grap...)

3. We kunnen geweekt graan voeren. Hoewel graanproducten onder aan de lijst van natuurlijke grondstoffen staan, hebben ze enkele voordelen die de moedermelk ook heeft: ze zijn gemakkelijk te verteren en ze leveren snel energie zonder te veel stress op het verteringsproces.
4. We kunnen producten voeren die bedoeld zijn voor dieren in de groei. Melk staat boven aan de lijst, maar er zitten over het algemeen niet veel voedingstoffen meer in wanneer het op de schappen van de supermarkt beland is. Andere melkproducten hebben ook waarde, zij het in mindere mate. Maar eieren zijn prima, vooral eigeel dat dient als voedsel voor het kuiken vanaf de bevruchting totdat het uitkomt.

Hou er alsjeblieft rekening mee dat je niet kunt kiezen voor een van deze opties. Geen van ze is perfect, maar je pup zal ondervoed raken wanneer je er slechts eentje uitkiest omdat die *jou* het beste aanstaat...

Met allemaal samen heb je veel meer kans dat je pup krijgt wat hij nodig heeft zonder dat zijn spijsvertering te gestresst raakt. Het is maar een overgangperiode. Van alleen moedermelk naar alleen rauw voedsel.

In het begin was moedermelk het enige voedsel. Als een pup 6-12 weken oud is, wordt het geleidelijk aan minder belangrijk en tegen de tijd dat hij 16 weken oud is, staat het niet meer op het menu.

In deze periode neemt opgebraakt eten het over en wanneer een pup begint te puberen, gaat hij mee op jacht en krijgt hij zijn deel van de prooi rechtstreeks. Daarom is opgebraakt eten vooral belangrijk in het begin van deze periode.

Tijdens de hele overgangperiode komen pups in aanraking met "echt eten" dat thuis gebracht wordt door de volwassen roedelleden en ze zullen er zeker flink van genieten!

Aan de ene kant wil je voedsel aan de pup geven dat net zo gemakkelijk te verteren is als de moedermelk. Hoewel je nooit in staat bent om de moedermelk volledig te vervangen kun je op het gebied van voedingswaarde en energie een heel eind in de buurt komen.

Het slechte van de zaak is dat zo'n product bij lange na geen complete en goed gebalanceerde voeding voor je pup is.

Daarom moet je de maag van een pup zo snel mogelijk *trainen* om een "echte" maaltijd bestaande uit rauwe voeding, te kunnen verteren. De enige manier om dit te doen is door "echte" voeding te geven – en niets anders –

al is de pup nog niet in staat om het goed te kunnen verwerken. Wanneer je het toch geeft, zal hij deze capaciteit ontwikkelen, waarschijnlijk in een paar weken.

De eenvoudigste en effectiefste manier om dit voor elkaar te krijgen is het voeren van sommige maaltijden als "vervanging van de moedermelk", sommige als "voorverteerde maaltijd" en sommige als "volledige, rauwe, volwassen maaltijd". Meng ze niet door elkaar. Elke maaltijd hoort bij een van de groepen.

In de volgende secties krijg je een overzicht van hoe je de maaltijden kunt klaarmaken. Je moet zoveel mogelijk variatie in de grondstoffen aanbrengen en de recepten alleen gebruiken als een ruwe richtlijn. Denk niet dat het orakels zijn! Ze zijn niet perfect, maar ze verschaffen een werkbare oplossing waar duizenden pups gezond mee opgegroeid zijn. Wanneer je begrijpt *waarom* ze zo gemaakt worden, kun je gemakkelijk je eigen variaties bedenken en alles aanpassen aan wat *jij* tot je beschikking hebt. Dat is in ieder geval wat een wolf zou doen...

Je voert dus drie verschillende soorten maaltijden aan je pups:

- Een "vervanging van voorverteerd voedsel";
- Een "vervanging van de moedermelk";
- Een "echte rauwe maaltijd".

Als eerste verdwijnt de maaltijd ter "vervanging van de moedermelk" (niet later dan op de leeftijd van 5 maanden) en daarna de maaltijd ter "vervanging van voorverteerd voedsel" zodat je pup alleen nog maar een "echte rauwe maaltijd" per dag krijgt wanneer hij ongeveer 10 maanden oud is. Bij de meeste pups gaat het sneller en dat is prima – we gaan er dieper op in wanneer we [hoeveel voeren](#) bespreken.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het totaalbeeld van een zinvol voerplan

Om te beginnen geef je de pup **drie maaltijden per dag**:

- Morgen ("[Puppy Supplement](#)" - vervanging van voorverteerd voedsel);
- Middag ("[Energie Supplement](#)" - vervanging van de moedermelk);
- Avond ("[Volledige Maaltijd](#)" - echte rauwe voeding).

Dit kun je gebruiken voor een pup die je van zijn moeder hebt gekregen op de leeftijd van 7-9 weken. Zorg ervoor dat hij *geen* kans krijgt om allerlei lichamelijke activiteiten te ontplooiën na een maaltijd; het is veel beter om de pup te laten rusten of kalm te laten blijven tijdens de eerste uur of twee van de spijsvertering.

Wanneer de pup 5 maanden oud is, geef je nog maar **twee maaltijden per dag** – als hij daar zelf nog niet toe over is gegaan, want de meeste pups beginnen hier zelf mee wanneer ze 14-16 weken oud zijn.

Op de leeftijd van tien maanden geef je **een maaltijd per dag**. Veel pups zullen hier zelf toe overgaan wanneer ze beginnen te puberen.

Wanneer de hond zich volledig ontwikkeld heeft (bij de meeste honden is dit het geval op de leeftijd van 12 maanden, alleen de grote rassen zoals Deense Dog, Mastiff, Newfoundlander enz. blijven doorgroeien totdat ze 14-16 maanden oud zijn), geef je niet meer dan **vijf maaltijden per week**.

Als je diepvriesvoer kunt kopen van een holistische leverancier, kun je daar eens over nadenken – maar wees asjeblijft voorzichtig met de grondstoffen. Koop nooit voer voor je pup als er geen complete lijst met grondstoffen op het etiket staat. **Geen analyse**, maar een lijst met grondstoffen, een recept! (De meeste producenten doen dit niet – het wordt dan wel erg gemakkelijk voor de concurrent om hun product na te maken. Maar als je die lijst niet krijgt, moet je gewoonweg dat product niet kopen. Punt uit.)

Je bent waarschijnlijk toch veel beter af met voer dat je zelf maakt. Je maakt dan vrij veel in een keer en verdeelt dat in kleine porties die je invriest. Je ontdooit ze een voor een, al naar behoefte. Hierdoor heb je veel minder werk met de voeding van je pup.

"Puppy supplement"

De bedoeling is een lichte maaltijd in de ochtend. Gericht op het leveren van gemakkelijk beschikbare energie en ook nog enkele waardevolle voedingsstoffen voor de groei. Dit is de maaltijd ter "vervanging van voorverteerd voedsel".

Als belangrijkste bestanddelen kun je gebruik maken van:

- ◆ Graanvlokken, gemengd met melk en beendermeel – laten inweken tot het een pudding is.
- ◆ Gekookte groente, fijngemalen tot puree inclusief het kookvocht.
- ◆ Gekookt vlees of gekookte eieren.

De granen die je gebruikt zijn gerst, rogge of havermout. Gierst of lijnzaad als afwisseling, als je er aan kan komen. Het allerbeste is gekiemd graan. *Gebruik geen tarwe, maïs, rijst of gluten – hun voedingswaarde is erg laag!*

De beste melk is geitenmelk. Je kunt ook "gewone" melk, karnemelk of yoghurt gebruiken *maar gebruik geen afgeroomde melk of een ander vetarm melkproduct*. Wanneer je aan verse melk van de boer kunt komen, is dat het allerbeste!

Voor de gekookte groente kun je alles gebruiken wat je zelf ook eet.

Voor het vlees kun je alles gebruiken wat overblijft van je eigen eten. Zorg voor voldoende variatie en afwisseling!

Je moet het water waar je het eten in kookt, niet weggooien. Voeg de andere grondstoffen toe en stop alles in de keukenmachine. De hoofdbronnen van gekookte groente en gekookt vlees zullen waarschijnlijk restjes zijn van je eigen maaltijden, daarom moet je daar rekening mee houden als je voor jezelf aan het koken bent.

Je moet echter wel oppassen dat je *geen* vet of olie waarmee je het vlees gebraden hebt, geeft, vooral niet wanneer het vlees gebakken is.

Je voegt ongeveer 5-10% natuurlijk beendermeel toe. Het is te krijgen bij een natuurwinkel of soms ook bij een slachthuis maar je kunt het ook zelf maken. Kippenruggen, nekken en vleugels zijn kleine botten die gemakkelijk tot poeder of puree te malen zijn in een sterke keukenmachine (750 W of meer). Vissenkoppen zijn ook prima. Wanneer je een vis fileert, zijn de graten die je anders weg zou gooien, ook goed. Het is OK om wat vlees en vellen aan de botten te laten zitten wanneer je ze maalt. Andere botten zijn ook prima, zolang je ze rauw verwerkt en goed maalt. Grote botten van runderen, varkens, en lam enz. zijn prima – als je ze tot moes kunt malen voordat je ze geeft.

De bedoeling van "puppy supplement" is het maken van een aanvullende maaltijd die wat betreft voedingswaarde en verteerbaarheid zo dicht mogelijk in de buurt komt van voorverteerd eten. De granen leveren hoofdzakelijk koolhydraten en vezels, en de melk voornamelijk vet. Hoewel koken een armzalige vervanging is voor de enzymatische vertering in de maag van een volwassen hond, is het beter dan niets – en het dient voornamelijk als zekerheid voor jou totdat de pup in staat is om de rauwe voeding goed te verteren. Veel belangrijke voedingsstoffen worden vernietigd bij het koken van vlees maar op deze manier kan het beter verteerd worden door de pup.

In granen en melk en gekookte groente en vlees zitten *geen* correct gebalanceerde voedingsstoffen die een hond nodig heeft om lichaamsvolume op te bouwen, maar wel energie die gemakkelijk benut kan worden en daarom is "puppy supplement" een goed ontbijt voor een jonge pup.

Wanneer je het *niet* al te lekker maakt, zal de pup het vanzelf weigeren wanneer hij het niet meer nodig heeft. Dit gebeurt wanneer hij de "volledige maaltijd" die je de avond ervoor gegeven hebt, volledig kan verteren. Daarom moet je geleidelijk minder gekookt vlees geven en meer rauwe voeding als avondmaaltijd. Doe het zodanig dat het gekookte vlees helemaal verdwenen is na 4-6 weken – het hoeft niet langer gegeven te worden en al helemaal niet als de pup ouder is dan 14 weken. Zo wordt hij ook niet te enthousiast over deze onnatuurlijke voeding.

"Energie supplement"

Een lunchhap met de bedoeling om energie te leveren zonder al te veel stress op de spijsvertering te zetten. Je bereikt dit door een maaltijd met weinig eiwitten.

Je mengt gemalen dierlijk vet met wat granen, beendermeel en water. 50% vet en 50% geweekte granen. Dan voeg je beendermeel toe zoals in "puppy supplement". Eigenlijk is dit hetzelfde als het "puppy supplement" maar de melk is vervangen door stevig rauw vet en weinig eiwitten.

Rauw rundvet of vet van andere dieren is goed. Gebruik wat je wegsnijdt van je eigen vlees voordat je het in de pan gooit! Kippenvellen zijn ook een goede bron van dierlijke vetten.

Kaas en boter zijn prima vetbronnen, vooral voor pups, als je niet op elke stuiver hoeft te letten...

Gebruik nooit gesmolten vet of vet dat gebruikt is om te koken! Vet is na verhitting ronduit ongezond voor een pup!

Gebruik geen spekvet! Er zitten meer chemicaliën in dan goed is voor een pup.

(Elk vet dat verhit wordt, verandert zijn chemische structuur in iets dat een hoop narigheid oplevert voor het metabolisme en de enige waarde ervan is, is dat het calorieën levert. Dit geldt niet alleen voor pups, maar ook voor volwassen honden en mensen!)

Gebruik een andere graansoort dan die je gebruikte voor het "puppy supplement", of wat gekookte groente. De 50/50 indeling geldt nadat de

granen geweekt zijn. Ze nemen 4-5 keer hun eigen gewicht aan vocht op zodat de totale hoeveelheid granen die je toevoegt nooit meer is dan 10%.

Het hoofddoel van het "energie supplement" is extra energie voor een actieve hond zonder veel extra inspanning van het spijsverteringstelsel. De koolhydraten uit de granen worden snel opgenomen en hoewel vet meer tijd nodig heeft om te verteren levert het toch meer efficiënte energie dan de koolhydraten. Hierdoor is het "energie supplement" een goede lunch voor een pup – en ook een efficiënte aanvulling op de hoofdmaaltijd van een werkende hond die veel energie verbruikt.

Net als het "puppy supplement" mag ook het "energie supplement" niet echt lekker gemaakt worden. Het is bedoeld voor een pup die *echt* honger heeft midden op de dag. Zo gauw als hij de ochtendmaaltijd goed kan verteren, kan de lunch weggelaten worden – en de pup laat wel weten wanneer het zover is doordat hij zijn neus er voor ophaalt.

Je kunt het "energie supplement" later gebruiken voor honden die hard moeten werken of erg actief zijn. Het is ook een prima (gedeeltelijke) vervanging voor honden die niet teveel eiwitten kunnen verdragen.

"Volledige maaltijd"

Dit is de "gewone" maaltijd, zoals je die aan een volwassen hond zou geven:

1/3 rauw vlees & organen

1/3 rauwe groente

1/3 vet & botten.

Kruiden, olie en vitamines toevoegen (Zie ["Voedingsgids voor volwassen honden"](#) voor meer info).

Pups kunnen rauwe voeding niet optimaal verteren tot ze ongeveer 4-5 maanden oud zijn. In de Natuur krijgen ze een aantal belangrijke supplementen van hun ouders die halfverteerd voedsel opbraken, aangevuld met moedermelk. Je kunt dit enigszins imiteren door wat pens te verwerken in de meeste maaltijden.

Het is de bedoeling dat deze maaltijd zo snel mogelijk de hoofdmaaltijd wordt. Je geeft hem dan ook op een tijdstip dat de pup honger heeft oftewel met een flinke tijd tussen deze en de vorige maaltijd.

Het is prima om een ei toe te voegen, een heel ei of alleen het eigeel wanneer je andere plannen hebt met het eiwit. Rauw, uiteraard...

Vergeet niet dat deze maaltijd in het begin niet erg aantrekkelijk zal zijn voor de pup – en dat hij alles nog niet goed kan verteren. Maar je moet hem trainen om dat wel te kunnen, zo snel mogelijk. Daarom moet je er voor zorgen dat **deze maaltijd alleen uit rauw voedsel bestaat**. Voeg niets anders toe om het "beter naar binnen te laten gaan" – als je dat doet, geef je de maag een excuus om zich niet druk te maken over de productie van enzymen die nodig zijn om het rauwe voer te verteren. Hij zal zich juist gaan richten op de productie van enzymen om "de gemakkelijke delen" te verteren, en dat is in strijd met je doel.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Voerschema voor je carnivoor-in-spe

Wanneer je een aantal porties van het "[Puppy Supplement](#)" gemaakt en ingevroren hebt, voer je 's morgens de portie die je de avond ervoor uit de diepvries genomen hebt om te ontdooien. Maak een wandeling met de pup of speel en train met hem *voor* hij zijn ontbijt krijgt.

Over het algemeen geef je zoveel als hij wil eten en je moet zowel kunnen zien als voelen dat zijn buikje rond is. Alles wat na 10 minuten nog in zijn bakje zit, wordt bewaard in de koelkast voor de volgende maaltijd.

Als "lunch" (ergens overdag – bij voorkeur op een moment dat de pup niet kan voorspellen, of als beloning na een goede training), voer je het "[Energie Supplement](#)". Op precies dezelfde manier als het ontbijt.

Dan, *na* alle training en spelletjes voor de dag, komt het moment van de grote maaltijd!

Het is in je eigen belang dat dit moment los staat van andere speciale momenten in je huishouding, zoals het beëindigen van een maaltijd, omdat zulke gewoontes leiden tot een zeer ongewenste conditionering en waarschijnlijk ook tot bedelgedrag en andere vervelende zaken. Leer je pup dat jullie maaltijd echt helemaal niets te maken heeft met de zijne! De beste tijd om de avondmaaltijd te voeren is 1-2 uur voordat je naar bed gaat.

Je pup is een carnivoor, en hij is genetisch *niet* ingesteld om op tijd te eten!

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Hoeveel voeding voor een opgroeiende pup

Je moet zorgen dat de pup zich helemaal rond kan eten bij de avondmaaltijd. Dit betekent: **als de pup na 10 minuten de bak leeg heeft, moet je meer geven!** Je kunt aanvullen met restjes die je nog hebt van het ontbijt en de lunch, of gewoon meer groentemix geven. Geef niet meer pens – dit moedigt hem aan om te veel te eten!

Elke pup is een individualist. Daarom moet je leren om de grootte van de maaltijden aan te passen aan de individuele behoefte van *jouw* pup – **er zijn geen wetenschappelijke richtlijnen die aangeven hoeveel genoeg is!**

Na een paar dagen heb je wel een idee hoeveel je pup eet en je past zijn porties aan, zodat hij minstens een keer per dag een volle buik heeft, bij voorkeur 's avonds. Het is prima wanneer de avondmaaltijd net zo groot is als ontbijt en lunch samen.

Gedurende de volgende maand, kun je verwachten dat je pup enorm groeit, zijn gewicht verdubbelt – en zijn eetlust ook. Pas de porties aan, en wanneer hij een week of 10 oud is, kun je hem elke week een bot of twee geven.

Wanneer de pup 3½-4 maanden oud is, kun je verwachten dat hij een maaltijd afwijst. *Raak niet in paniek!* Dit is waar je op gewacht hebt: een indicatie dat het carnivore spijsverteringsstelsel goed begint te werken en nu in staat is om grotere maaltijden efficiënter te benutten. *Geef geen lunch* een paar dagen achter elkaar, ongeacht welke maaltijd geweigerd is of gedeeltelijk gegeten.

Als je nog wat "Energie supplement" over hebt, kun je dat samen met het "Puppy supplement" geven als ontbijt. Dit is het moment waarop elk van deze twee goed is als ontbijt voor de pup, die nu in staat is om de hoofdmaaltijd redelijk goed te verteren – zoals zijn eetlust laat zien.

Dit is ook het moment om hele lappen pens te introduceren in plaats van gemalen pens, op zijn minst gedeeltelijk. Een hele lap pens, grote botten, en trekspelletjes zijn goed voor de tandenwisseling!

Wanneer hij 5 maanden oud is, krijgt je pup niet meer dan twee maaltijden per dag, ongeacht van wat hij jou wil laten geloven!

Wanneer de pup 5-6 maanden oud is, kun je verwachten dat hij weer begint om maaltijden te weigeren – en, net als voorheen, is het een indicatie dat je

het *aantal* maaltijden kunt verminderen, daarom laat je het ontbijt vallen. Je kunt de porties "Puppy supplement" die er nog zijn, toevoegen aan de avondmaaltijden, net zoals je te werk ging toen je de lunch afschaftte.

Je voert nu nog maar een keer per dag. Wanneer de hond nog niet heeft laten merken dat hij er klaar voor is, dan kun je hier mee beginnen wanneer hij 10 maanden oud is.

De enige maaltijd per dag moet een stevige, gezonde maaltijd zijn die voor een derde van zijn gewicht bestaat uit rauw vlees of pens, voor een derde uit groentemix en voor een derde uit vet en botten. Je kunt vet toevoegen in de vorm van het "Energie supplement" wanneer je hond erg actief is en laat blijken dat hij veel wil eten.

Vergeet niet dat te veel eiwitten problemen kunnen veroorzaken (jeukende "hot spots" en andere huidproblemen), vooral wanneer je andere eiwitten voert naast de pens.

Een waarschuwend woord: bij *sommige honden* ontbreekt het natuurlijke vermogen om hun eetlust aan te passen aan de behoefte van hun lichaam. Deze honden mogen nooit zoveel eten als ze willen, omdat ze dan te dik worden. Maar, in de meeste gevallen die ik meegemaakt heb en waar dit speelde, werden de principes van een natuurlijke voeding *niet* serieus nagevolgd...

De meeste honden die een *natuurlijke* voeding krijgen, eten wat ze nodig hebben, niet meer en niet minder – als je ze hun gang laat gaan. Te dikke honden vallen af; te dunne honden komen aan. Misschien niet tot de heersende show standaard maar zeker wel tot de standaard van gezonde honden. (Veel Labradors bijvoorbeeld, groeien op tot gespierde, behendigheids Honden, zoals ze behoren te zijn – niet de lieve, lompe huisdieren die vaak een prijs winnen op hondenshows...)

In ieder geval moet je regelmatig kijken hoe het staat met de lichamelijke constitutie van de hond, want er mag geen overtollig vet aan zijn lichaam komen. Als je van boven kijkt, moet de borstkast breder zijn dan de taille en wanneer de maag leeg is, moet je de laatste rib van de ribbenkast kunnen voelen door er een vinger achter te drukken. Ga naar je dierenarts als je er niet zeker van bent of het goed is.

Wanneer je hond 10-12 maanden oud is – of wanneer hij een dagelijkse maaltijd afslaat – begin je hem te voeren als een *volwassen* carnivoor en vastendagen in te lassen. (zie "[Voedingsgids voor volwassen honden](#)").

Voedingsprocedure en protocol in jouw roedel

De manier waarop je pup gevoerd wordt heeft weinig te maken met zijn vermogen om het te kunnen verteren. (Verzet je tegen allerhande commerciële onzin om het voer in een bepaalde bak of op een verhoogde plek te geven, of welke andere gekke manier dan ook die er uitsluitend toe dient om jou goed te laten voelen wanneer je er geld aan spendeert...)

Wanneer ik het toch over een *procedure* wil hebben, dan is dat omdat ik weet dat je problemen voor jezelf creëert die later kunnen opduiken als je doet wat jij misschien denkt dat natuurlijk is, namelijk het op tijd en altijd op dezelfde manier voeren van de pup...

Op de eerste plaats moet je zorgen dat de voertijden nooit voorspeld kunnen worden. Maak er geen gewoonte van om altijd op een bepaalde tijd te voeren of op een bepaalde manier. De pup heeft zijn voeding nodig, ja, maar dan graag op het moment dat het *jou* het beste uitkomt! En het is echt geen ramp als je eens een maaltijd vergeet.

Het is ook belangrijk dat je wat oefeningen doet en met hem traint wanneer het etenstijd is. Een maaltijd is een zeer krachtige beloning. Voor een pup kan het soms het hele levensdoel zijn! Verknoei dit niet door hem toe te staan om gewoontes te ontwikkelen die jij niet onder controle kunt houden.

Er moeten een paar eenvoudige trainingsrituelen zijn die de pup moet uitvoeren voordat hij zijn eten krijgt. Hem naar de bench sturen is een eenvoudig voorbeeld dat hem uit de keuken houdt...

Zitten voor zijn voer terwijl hij wacht op jouw toestemming is een andere die je leiderschap zal versterken. Je kunt hier later nog meer zaken aan toevoegen, maar zorg er asjeblieft voor dat jij het voor het zeggen hebt tijdens het voeren en dat de pup niet begint te eten voordat je duidelijk toestemming hebt gegeven. Eis dat hij oogcontact met je maakt voordat je hem laat eten – op deze manier bevestig je dat hij weet dat *jij* het voor het zeggen hebt wat zijn voer betreft en dat hij *jou* nodig heeft om iets te kunnen eten.

De pup moet ook accepteren dat je het voer wegpakt en inspecteert en weer terug geeft. Dit is ook een kneepje waar je veel voordeel aan hebt en dat je gemakkelijk kunt leren wanneer hij nog jong is en lichamelijk gemakkelijk te overheersen... Ja, voordat je het voer terug geeft moet de pup gaan zitten en

oogcontact met jou maken! Opspringen en blaffen worden door jou niet beloond door het voer terug te geven! (Waar we het over hebben is hoe je jouw *jonge pup* leert om mensen bij zijn voer te accepteren. Dit is zeer zeker *geen* uitnodiging om dit met een volwassen hond te proberen en al helemaal niet met een hond die je niet zo goed kent... Een hond die niet geleerd heeft om te accepteren dat zijn voer "geïnspecteerd" wordt zal hoogst waarschijnlijk agressief reageren...)

Zorg ervoor dat de pup er ook aan went om aangeraakt te worden tijdens het eten. Je moet hem niet constant onderbreken en storen wanneer hij aan het eten is, maar je kunt het gebruiken om er zeker van te zijn dat de pup mensen die dicht bij zijn voer komen, niet gaat wantrouwen. Dit is vooral belangrijk wanneer er kinderen in je huis zijn. (De meeste ouders hebben snel door dat het gemakkelijker is om de hond te leren om de kinderen te tolereren dan om de kinderen respect bij te brengen voor de privacy van de hond...)

Wanneer je het eten in een bak geeft, zal de hond het daar uit eten – tenzij je grotere stukken geeft die beter ergens anders gegeten kunnen worden. Botten en lappen pens kunnen prima gegeten worden op een zacht kleedje, wat betreft de meeste honden... Wanneer jij het daar niet mee eens bent en wilt voorkomen dat het een gewoonte wordt, lijn je de pup aan tijdens het eten zodat hij gedwongen is om daar te eten waar jij het wilt. Je kunt hem ook leren dat botten en andere grotere stukken voedsel in de bench gegeten worden of op een speciaal kleed of kussen dat hij mag hebben als zijn eigen "territorium" in je huis. Zorg ervoor dat zo'n plaats zich op een veilige afstand bevindt van de verkeersroutes in je huis, zodat de hond niet gestoord wordt wanneer hij daar zijn toevlucht zoekt.

Tot slot, hoewel het op mij overkomt alsof ik je wil beledigen wanneer ik het zeg: de pup mag nooit iets te eten krijgen omdat hij jou vertelt dat hij het wil hebben! Het wordt bedelen genoemd, en het kan zich ontwikkelen tot een bijzonder vervelende gewoonte wanneer je er slechts 3-4 keer aan toegeeft! Het begint nooit met voor de hand liggend, vervelend gedrag en als je niet alert bent, heb je het misschien niet eens in de gaten voordat het te laat is om er gemakkelijk weer van af te komen.

Een voorbeeld.

Mijn hond Bettemuir was 15 jaar toen ik mijn overleden vrouw Florence ontmoette. Bettemuir was in het begin nogal gereserveerd, maar daarna konden de twee vrouwen het prima met elkaar vinden. Florence was verbaasd over de goede opvoeding van Bettemuir en haar goede manieren – en daar was een goede reden voor: deze hond was al 15 jaar in mijn roedel! Florence nam Bettemuir een aantal keren mee in de auto zonder mij. Ze reed dan langs een kleine drive-in shop om koffie te drinken. De mensen daar wilden Bettemuir graag een koekje geven omdat

ze zo rustig in de auto zat en er zo lief uit zag. Ze gaven een botvormig koekje aan Florence die het meteen aan Bettemuir gaf en die genoot er van! (Dit gebeurde voordat Florence wist dat deze koekjes niet goed waren voor een hond...)

Dit gebeurde in totaal vier keer. Toen zaten we op een goede dag met zijn allen in de auto en Florence wilde een koffie. Toen we de straat van de drive-in shop inreden, begon Bettemuir te trillen! Het viel me op en ik vroeg Florence wat ze met mijn hond gedaan had. "Niets", zei ze, maar toen ik vroeg of ze hier soms iets lekkers had gekregen wanneer ik er niet bij was, gaf ze het toe en vroeg zich af hoe ik dat kon weten. "Bettemuir trilt – ze verwacht dat ze iets krijgt hier. Ze weet dat ze niet mag bedelen maar je hebt de gewoonte om iets lekkers te verwachten, ingeprent en nu heeft ze problemen om haar opwinding in bedwang te houden."

Florence bood haar excuses aan en ik vergaf haar en lachte. Maar het heeft maanden geduurd voordat Bettemuir ophield met trillen wanneer we naar een wegrestaurant gingen...

Het meeste bedelgedrag ontstaat per ongeluk. In het voorbeeld van Bettemuir begon het met een hond die aan de koffie rook. Een heel herkenbare situatie die iets lekkers tot gevolg had. Florence was zich er niet van bewust dat het nieuwsgierige gesniffel aan de koffiégeur zich zo snel kon ontwikkelen tot bedelgedrag. De gewoonte was tot stand gekomen met slechts vier koekjes. Bettemuir trilde maar jouw hond zou ook een andere vorm van natuurlijk bedelgedrag kunnen ontwikkelen zoals naar je staren, een poot geven of blaffen. Hoe lief en aardig dat ook mag zijn, het is en blijft een recept om later afgeperst te worden!

De regel is dat je alleen maar iets lekkers aan je hond mag geven als een beloning **voor werk dat jij hem opgedragen hebt.**

Beloon geen werk waar je niet om gevraagd hebt. Beloon een hond nooit omdat ie zo lief is. En al helemaal geen beloning voor een of ander eigen initiatief dat op *jou* gericht is met het doel om iets lekkers te krijgen!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Je ultieme referentie om het doel te bereiken

Nog een paar zaken die je moet weten:

De meeste mensen (inclusief veel dierenartsen in Noord-Amerika!) begrijpen niet, weten niet, en kunnen geen waardering opbrengen voor het feit dat jouw hond een carnivoor is en als zodanig gevoed

dient te worden, en niet als een varken of een kip. Heb geduld met ze wanneer ze het niets eens zijn met wat je doet, zelfs als het je dierenarts is! (Meer hierover in het hoofdstuk ["Werken met je dierenarts"](#).)

Er is vooral helemaal geen enkele reden om bang te zijn voor de gevolgen van het voeren van *rauwe* voeding – het zuur in de maag van jouw hond is ongeveer 10.000 keer zo geconcentreerd dan het jouwe (4 pH eenheden lager). Dit betekent dat bijna alle bekende parasieten en bacteriën die een infectie zouden veroorzaken in *jouw* buik gedood worden in de "verteer machine" van je hond. Wormen en andere inwendige parasieten die honden soms kunnen krijgen, zijn *niet* afkomstig van het rauwe voer!!! (meer hierover in ["Poep kijken"](#).)

Je pup heeft er niets aan wanneer je hem aanmoedigt om te vaak te eten. Het doel van het voerplan voor puppies is om een goede omschakeling van de moedermelk op het volwassen voer tot stand te brengen, en als je de richtlijnen volgt die ik hier gegeven heb, gaat het goed. Wanneer je er op deze manier over blijft denken, is het in de praktijk gemakkelijk te doen.

Het is nuttig, af en toe, om ook een beetje te begrijpen van de chemische spijsvertering en hoe het lichaamsmetabolisme gebruik maakt van de voedingsstoffen, maar dat is geen reden om tot de conclusie te komen dat wetenschappers alles weten.

Ze weten het niet. En de goeie weten dat maar al te goed...

Maar de voerproducenten voor wie ze werken en de verkopers die voor deze producenten werken willen graag dat je gelooft dat zij "de sleutel hebben tot alle belangrijke kennis".

Bluf. Ze hebben geen flauw idee van wat ze *niet* weten.

Vertrouw op je gezonde verstand – Moeder Natuur heeft iets moois tot stand gebracht toen ze de honden maakte en als we dat respecteren, kunnen wij en onze honden veel meer genieten van ons leven.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Omschakelen op natuurlijke voeding

De inhoudsopgave van dit hoofdstuk:

Problemen die je kunt vermijden tijdens de omschakeling	116
Verschillende benaderingswijzen - pros and cons	119
"Cold turkey"	119
Het mengen van het voer	120
Het afwisselen van de maaltijden	121
Het kiezen van de juiste optie voor jouw hond...	122
Veilig omschakelen – managent van de omschakeling	123
Op weg naar het ultieme voerschema	128
Zaken die wijzen op mogelijke problemen...	129
Wat je – soms – veilig kunt negeren!	130
Braken	130
Verlies van eetlust - lethargie	132
Meer eetlust	133
Diarree	133

Wanneer je hond een pup is die jonger dan 12 weken is, kun je "cold turkey" overschakelen. Je hoeft dit hoofdstuk dan niet te lezen voor je eigen pup...

Problemen tijdens de omschakeling die je kunt vermijden

Wanneer je hond ouder is dan 12 weken, heeft hij al tijd gehad om zich aan te passen (of eigenlijk *verkeerd aan te passen*) aan onnatuurlijke voeding en een plotselinge verandering kan problemen veroorzaken die je net zo goed kunt voorkomen. Enkele van deze problemen zijn:

- De maag van de hond heeft nog niet voldoende **elasticiteit en spierkracht** opgebouwd om het veel grotere volume van een natuurlijke

maaltijd aan te kunnen. Dit kan leiden tot gewichtsverlies (de hond krijgt niet voldoende voeding binnen ook al lijkt het alsof hij veel meer eet dan toen hij brokjes at). Het kan ook, in uitzonderlijke gevallen, leiden tot maagtorsie (een "gekantelde maag" – een zeer gevaarlijke conditie die veroorzaakt wordt door een kanteling van de maag waardoor passage van het voedsel van en naar de slokdarm en de darmen niet meer mogelijk is. De spijsvertering komt meestal stil te liggen, en het eten is onderhevig aan een bacteriële groei waarbij gassen ontstaan die de buik van de hond laten opzwellen als een ballon.) Gevaar voor maagtorsie is vooral aanwezig bij de grotere rassen en bij honden die hun leven lang alleen nog maar kleine maaltijden gegeten hebben – en dan ineens te veel eten zonder rustperiode erna.

- ◆ De **enzymatische chemie** in de maag en de alvleesklier heeft zich aangepast aan de vertering van droogvoer – en de hond kan daardoor het natuurlijke voedsel niet goed verteren. Het duurt een tijdje (meestal een paar weken) voordat deze organen "leren" dat ze andere enzymen moeten produceren omdat hun taak veranderd is. Dit is vooral aan de hand bij honden die al lange tijd uitsluitende hetzelfde voedsel gegeten hebben, of wanneer er veel granen in het voer verwerkt waren (lees het artikel "[Graan of geen graan in de voeding van de hond?](#)" voor meer info over granen).
- De hond **eet** het voer **niet!** Dit is gewoonlijk een kwestie van geduld – na 4-6 dagen vasten, eten de meeste honden het wel... en als ze eenmaal doorhebben hoe lekker het is, zal hun voorkeur drastisch veranderen.
- De hond **eet te veel** – dit vergroot de kans op een "gekantelde maag".
- De hond gaat door een **ontgiftingsperiode** waar hij goed ziek van kan worden wanneer je hem dwingt tot ingrijpende veranderingen in het eten (zie "[Hoe je ontgiftingsverschijnselen kunt voorkomen wanneer je de voeding van je hond verandert...](#)" voor meer informatie). Een hond die al lange tijd geen fundamentele voedingsstoffen in zijn voeding gekregen heeft, zal andere chemicaliën aanmaken in zijn lichaam en deze in de vacante posities plaatsen. Wanneer echter "het echte ding" beschikbaar is, zal het lichaam proberen om van al die niet-helemaal-juiste chemicaliën af te komen. De snelheid waarmee dat gebeurt, is afhankelijk van de aanvoer van "het echte ding". Alle "verkeerde" chemicaliën worden in het bloed gedumpt, allemaal tegelijk, en dit kan tot gevolg hebben dat er vergiftigingsverschijnselen optreden.
- De hond braakt het voedsel binnen een paar minuten na het eten weer uit! Je kunt er voor 99% zeker van zijn dat de oorzaak ligt in het feit dat je in het verleden altijd gevoerd hebt op vaste en voorspelbare tijden,

waardoor je een **geconditioneerde reflex** in de maag gecreëerd hebt, het "oude" voer wordt verwacht en daarom worden de verkeerde verteringsenzymen aangemaakt. Begrijp alsjeblieft goed dat dit niet komt door het rauwe voedsel maar door je eigen voergewoontes in het verleden! (lees ook het artikel "[Waarom het geen goed idee is om je hond altijd 'op tijd' te voeren...](#)" voor meer info over conditionering.)

Onthoud goed dat alleen het volume belangrijk is. Natuurlijke voeding heeft drie keer het volume van brokjes – en het duurt veel langer om het te verteren, zodat je minder vaak hoeft te voeren, ongeveer de helft van de maaltijden die je zou geven met droogvoer. Dit betekent een verdubbeling van de gemiddelde omvang van een maaltijd – die al drie keer zo groot is als een brokjesmaaltijd, waardoor een natuurlijke maaltijd 6 keer zo groot is als waar de hond aan gewend was met zijn vele kleine brokjesmaaltijden. De maag zal dus veel sterkere spieren nodig hebben om een volledige natuurlijke maaltijd aan te kunnen.

De chemische aspecten zijn ook niet minder ingrijpend – alleen wel moeilijker te begrijpen voor de meeste mensen. Het is voldoende voor nu om uit te leggen dat allerhande soorten gekookt voedsel, vooral producten die veel granen bevatten, een neutrale of ietsje alkalische pH nodig hebben zodat de enzymen effectief kunnen werken aan de vertering. Rauw vlees en rauwe groentes hebben een heel zure pH nodig voor een efficiënte vertering, en er moeten totaal verschillende enzymen geproduceerd worden die niet kunnen werken bij een hoge pH waarde (binnenkort meer in "[Het mengen van het voer](#)".)

Wanneer een gezonde hond afvalt, is dat meestal geen groot probleem. Je zou denken dat het eigenlijk een regelrecht voordeel is wanneer hij te dik is. Maar de reden is dat de hond het voer niet goed verteert en daarom kun je problemen krijgen met voedingstekorten die hier mee te maken hebben. Wanneer bepaalde voedingsstoffen ontbreken die nodig zijn voor het metabolisme, zou dit zoveel stress op het immuun systeem van je hond kunnen leggen dat hij ziek wordt, niet door het natuurlijke voedsel, maar omdat hij niet de kracht had om een infectie af te weren zoals het hoorde. Het is niet nodig om dit risico te lopen. Het enige dat je hoeft te doen om dit te voorkomen is een langzame en geleidelijke introductie van het natuurlijke voer over een periode van een aantal weken.

We bespreken hierna hoe je dit kunt doen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Verschillende benaderingswijzen - pros and cons

Het is niet eenvoudig om de problemen die zich kunnen voordoen allemaal tegelijk op te lossen. Er zijn honden waar een bepaald probleem zwaarder weegt dan andere, daarom moet de oplossing die jij kiest afhangen van jouw hond en zijn voorgeschiedenis. Laten we het eerst eens hebben over een paar keuzemogelijkheden die jij als verantwoordelijke hondenbezitter hebt.

"Cold turkey"

De eenvoudigste manier om over te stappen is "cold turkey", van de ene dag op de andere.

Er kunnen een aantal problemen optreden als je dit doet, behalve wanneer je een pup hebt die 12 weken of jonger is.

"Gewoon ff de smurrie van de diarree opruimen en accepteren dat je hond zich een paar dagen niet zo lekker voelt – het gaat zo over".

Maar het kan veel erger zijn dan dat, hou asjeblieft rekening met het risico dat je loopt.

Op de eerste plaats kan de maag van de hond ingesteld zijn op de vertering van *brokjes* en wanneer er dan iets in zijn maag komt, gaat deze er van uit dat het brokjes zijn – de enzymen die geproduceerd worden zullen de verkeerde zijn. De hond zal dan gaan braken of geen goed gebruik kunnen maken van de voedingsstoffen. De aanpassing duurt zelden langer dan een week of zo, daarom is het bij een gezonde hond een optie om over na te denken.

Het enige probleem dat overblijft is het volume van het voer. Natuurlijk voedsel heeft drie keer het volume van een vergelijkbare brokjesmaaltijd en om de maag te leren omgaan met de grote hoeveelheid voedsel die hij moet verwerken zonder het risico van een maagdraaiing, kun je de maaltijden opsplitsen en twee keer zo vaak voeren als voorheen. Elke maaltijd is dan ongeveer 50% groter dan wat de hond gewend is – als je voorzichtig te werk gaat en de hond 3-4 uur laat rusten na elke maaltijd, is het wel veilig om het op deze manier te doen.

Wanneer de *chemische* aanpassing een feit is (meestal 1-2 weken na het begin), kun je beginnen om meer tijd tussen de twee maaltijden te laten. Je doet dit door [het extra schema voor de omschakeling](#) te volgen, ook wanneer je al helemaal overgeschakeld hebt op rauwe voeding. Je laat meer tijd

tussen de maaltijden op een zodanige manier dat de hond er geen speld aan vast kan knopen, zodat hij nooit weet wanneer hij eten krijgt, en tegelijkertijd geef je meer voeding per maaltijd zodat de hond per week ongeveer drie keer zoveel voer krijgt als toen je nog brokjes gaf

Wanneer de hond gewend is om twee of meer maaltijden per dag te krijgen, zou dat betekenen dat je "cold turkey" overgaat op 4-6 maaltijden per dag – en dat is gewoon veel te veel. Hij krijgt geen gelegenheid om de vertering van een maaltijd af te ronden voordat je de volgende geeft. Je moet dan een andere keuze maken of je moet eerst het aantal maaltijden dat je geeft, verminderen, zodat je uitkomt bij een redelijk aantal.

Het mengen van het voer

Wanneer de hond het rauwe voer uitbraakt, ook wanneer je de conditionering doorbroken hebt door het inlassen van een [extra schema voor de omschakeling](#), dan kun je het beste werken aan een geleidelijke chemische verandering in de maag van de hond. Je doet dit door eerst een beetje van de natuurlijke voeding te geven die onmiddellijk gevolgd wordt door wat brokjes. Dit is de traditionele manier om over te schakelen.

Dit werkt over het algemeen goed bij bijna alle honden en dat is een voordeel. Het is een langzame, maar veilige en solide route.

Er is echter ook een belangrijk nadeel. De hond kan het voedsel niet goed verteren. Dat is chemisch gezien, niet mogelijk. De koolhydraten in de brokjes vragen om enzymen die alleen goed kunnen werken bij een vrij hoge pH waarde die dicht bij neutraal ligt, terwijl de rauwe voeding totaal andere enzymen nodig heeft die alleen goed kunnen werken in een extreem zuur klimaat (lage pH).

Het kan leiden tot gewichtsverlies tijdens de omschakelingsperiode en dit is niet wenselijk voor sommige honden. Je kunt het compenseren door de porties geleidelijk te vergroten wanneer je ziet dat hij afvalt. Je hoeft je geen zorgen te maken wanneer een gezonde hond die goed in zijn vet zit 5% van zijn gewicht verliest, maar 10% is een reden tot bezorgdheid!

Toch is deze procedure over het algemeen wel veilig – zolang je het niet gebruikt als een voerschema dat je langere tijd toepast. (Wanneer je langer dan twee maanden, de maximale duur van een omschakelingsperiode, doorgaat om brokjes met rauwe voeding te mengen, dan ben je bezig om problemen te creëren voor je hond...)

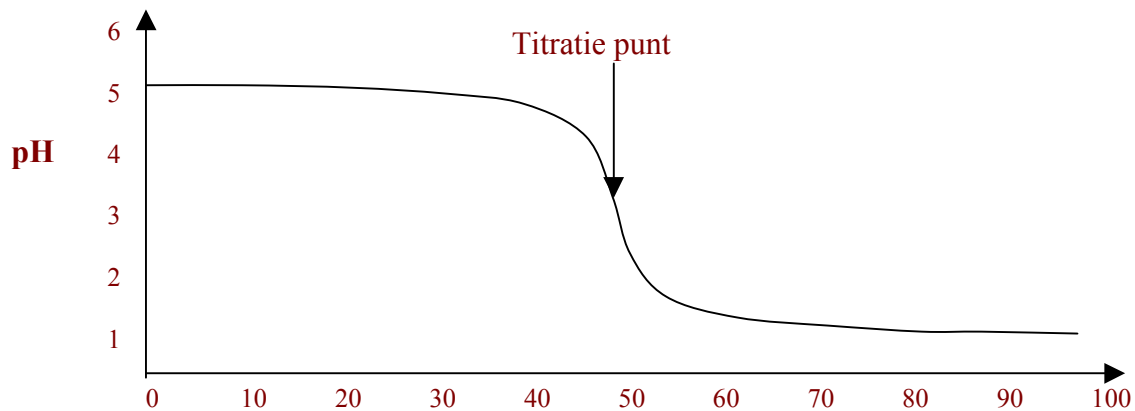
Het is belangrijk om over te schakelen door middel van een aantal stappen, waarbij de samenstelling elke keer een beetje veranderd wordt. Simpelweg half/half voeren brengt risico's met zich mee omdat de chemische vertering totaal onvoorspelbaar wordt.

Wat er aan de hand is, is het volgende: wanneer je uitsluitend rauwe voeding geeft, past een gezonde maag zijn maagsappen aan tot een waarde die rond de 1 ligt. Dit hebben de enzymen nodig om rauwe voeding te kunnen verteren. Wanneer je dan brokjes voert (voornamelijk koolhydraten), heeft de maag andere enzymen nodig die het beste kunnen werken met een pH van 5.

We gaan een experiment uitvoeren. We beginnen met 100% brokjes en meten de pH van de maag op. Deze ligt rond de 5. Dan voegen we geleidelijk rauwe voeding toe. Niet meer dan 10% om te beginnen. De maag zal nog steeds denken dat hij koolhydraten moet verteren en de pH waarde zal nog steeds rond de 5 liggen. Wanneer we meer rauwe voeding toevoegen, zakt de pH waarde een beetje, maar niet veel en al helemaal niet als je het vergelijkt met de geleidelijke verandering van de samenstelling van het voer!

Maar wanneer we aankomen op het punt dat de maag beslist dat het voer voornamelijk rauw is, zal de pH bijna ogenblikkelijk verlaagd worden tot een waarde die rond de 1 ligt!

Dit is het karakteristieke beeld van een S-vormige "titratie lijn", een wiskundig gevolg van de logaritmische aard van de chemische energie:



Verhouding rauwe voeding/brokjes als percentage rauwe voeding in een maaltijd

Het probleem is dat je niet precies weet waar het "titratie punt" is (het punt waar de lijn plotseling naar beneden gaat van de hoge pH naar een lagere). Wanneer we op de lagere waarde rond 1 zitten, zal het brokjesdeel van de voeding slecht verteerd worden. Wanneer je probeert om het "punt van balans" te vinden, zal de lijn laten zien dat er helemaal geen balans is! Een beetje te veel rauw en je zit op 55% - en daarom op een pH die dicht bij de 1 ligt. Een beetje te weinig en je zit op 45% en een pH die dicht bij de 5 ligt. Heen en weer zwaaien tussen deze twee extreme punten betekent veel stress op een maag die zich nog niet heeft aangepast – het resultaat kan zijn dat er helemaal niets verteerd wordt. In plaats daarvan heb je een brakende hond en een hond die op allerlei manieren laat zien dat hij zich niet lekker voelt.

Wanneer je echter hele kleine beetjes rauw toevoegt, worden de brokjes wel goed verteerd – en de maag zal merken dat er ook rauw voedsel aanwezig is. Wanneer je meer en meer rauw voedsel toevoegt zal er op een gegeven moment een verandering van de pH waarde plaatsvinden. Misschien gebeurt het op het moment waarop het aandeel rauwe voeding ver boven de 50% is – misschien zelfs pas bij 70% of 80%, wat vaak gebeurt wanneer de maag zwaar geconditioneerd is op brokjes en "meer bewijs" nodig heeft dat er rauw materiaal is voordat hij de verandering doorvoert. Wanneer je geen idee hebt over de mate van conditionering waarmee je te maken hebt, heb je ook geen idee over de uitwerking wanneer je plotseling 50/50 begint te voeren – misschien zijn er helemaal geen voordelen in vergelijking met de "cold turkey" manier!

Het afwisselen van de maaltijden

Er is een eenvoudige manier om de inefficiënte vertering als gevolg van brokjes gemengd met rauw te voorkomen en dat is het voeren van twee maaltijden op twee verschillende tijdstippen, een brokjesmaaltijd en een rauwe maaltijd.

Er zijn honden bij wie dit goed werkt. Het werkt bij honden die niet zo sterk geconditioneerd zijn op de aanmaak van enzymen voor de vertering van brokjes, dat ze niet meer kunnen veranderen wanneer ze *ander* voedsel op een ander tijdstip krijgen. Wanneer de hond niet braakt wanneer hij een rauwe maaltijd krijgt, is dit dus een werkbare optie.

Maar in dat geval kun je net zo goed "cold turkey" omschakelen, op voorwaarde dat de hond een maaltijd of minder per dag krijgt.

Wanneer hij echter niet mag afvallen of gezondheidsproblemen heeft waar je rekening mee moet houden, dan kan deze afwisseling van voer heel geschikt zijn omdat de hond voorbereid wordt met kleine, rauwe maaltijden terwijl hij ondertussen de nodige voedingsstoffen om gezond te blijven toch binnen krijgt, tijdelijk dan, totdat zijn lichaam zich helemaal aangepast heeft. Hoewel brokjes een gevaarlijke bedreiging zijn voor de gezondheid van de hond *op de lange termijn*, is er weinig kans dat er iets fout gaat wanneer hij ze tijdelijk krijgt, daarom zal het voeren van een *paar* brokkenmaaltijden gedurende maximaal twee manden langer waarschijnlijk geen ernstige schade aanrichten.

Het kiezen van de juiste optie voor jouw hond...

Kort samengevat: als je twijfelt over hoe je het moet aanpakken en je hond in goede gezondheid verkeert, kies dan voor "het mengen van de maaltijden" en als je hond afvalt, compenseer je dat door meer eten te geven. Je volgt

gewoon de "[standaard](#)" [omschakelingsprocedure](#) zoals die hierna besproken en uitgewerkt wordt en verder uitgewerkt in het gedetailleerde [voorbeeld](#) bij de voerschema's.

Wanneer er gezondheidsproblemen zijn, is het beter om te kiezen voor de optie van [het afwisselen van de maaltijden](#). Je volgt wel de principes van de standaard overgangsprocedure maar je geeft brokjes en rauwe voeding in twee verschillende maaltijden, ook uitgewerkt in een [voorbeeld](#) bij de voerschema's.

Wanneer je hond niet meer krijgt dan maximaal 1 maaltijd per dag en verder goed gezond is, en jij het aan kunt om twee maaltijden per dag te geven gedurende de overgangsperiode, dan kun je "cold turkey" overschakelen. Je concentreert je dan eerst op het aanpassen van de enzymatische chemie en daarna pas op de aanpassing van de hoeveelheid voedsel. Je moet twee weken uittrekken om de chemische spijsvertering een kans te geven om een nieuwe balans te vinden voordat je de rest van de overgangsperiode kunt gebruiken om grotere porties te voeren en de tijd ertussen te verlengen, door de principes die uitgewerkt worden in het [extra schema voor de omschakeling](#) te volgen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Veilig omschakelen – management van de omschakeling

Op de eerste plaats zorg je ervoor dat alle oude geconditioneerde reflexen die te maken hebben met het voeren op vaste tijden, gebroken worden. Je doet dit door variatie aan te brengen in de momenten dat de hond gevoerd wordt, zodat hij niet langer in staat is om te voorspellen wanneer hij eten krijgt. Je begint om gedurende een week of twee eten te geven voordat hij het verwacht, bijvoorbeeld door het [extra schema voor de omschakeling](#) te volgen.

Wanneer de hond er al aan gewend is om niet op een vaste tijd te eten, kun je deze voorbereiding overslaan maar als je wilt voorkomen dat er problemen optreden omdat hij het rauwe voedsel weer uitbraakt, is het heel belangrijk dat je goed oplet dat je *geen* rauwe voeding geeft op momenten dat de hond geconditioneerd is op het verteren van brokjes.

Wanneer je twijfelt, begin dan met het extra schema voor de omschakeling zodat je zeker weet dat er geen verteringsenzymen geproduceerd worden door de maag voordat hij zijn eten krijgt...

Gedurende de eerste week voer je gewoon *eerder* – als een verrassing – zodat de maag vol is wanneer het "etenstijd" is geworden... Je mag geen verandering in de voeding aanbrengen terwijl je dit doet! De week erna, geef je minder maaltijden als je dat nog niet gedaan hebt. Dus:

- Pups jonger dan 4 maanden: 3 maaltijden per dag.
- Pups tussen 4 en 6 maanden: 2 maaltijden per dag.
- Volwassen en bijna volwassen honden ouder dan 6 maanden: 1 maaltijd per dag.

In de tweede week ga je door met het variëren van het tijdstip waarop je eten geeft, en je mag nu ook "laat" voeren in vergelijking met wat de hond gewend is.

De opzet is om de maag volkomen in de war te brengen zodat hij op geen enkele manier kan weten wanneer er eten komt. Carnivoren worden niet op tijd gevoed. Ze eten wanneer er eten beschikbaar is.

Nu ben je zo ver dat je de voeding kunt veranderen.

Om de spijsvertering van je hond te helpen om zich geleidelijk en zonder negatieve bijwerkingen aan te passen, moet je de natuurlijke voeding geleidelijk introduceren over een bepaald tijdsbestek. Hoe langer je hond brokjes heeft gegeten, hoe langer deze periode zal duren.

Je kunt de lengte van de overgangperiode als volgt bepalen:

<i>Tijd op brokjes:</i>	<i>Duur omschakeling:</i>
Minder dan 6 weken (pups jonger dan 12 weeks)	Geen.
6 weken tot 6 maanden	1 week
6 maanden tot 1 jaar	2 weken
12 tot 18 maanden	3 weken
18 maanden tot 2 jaar	4 weken
2 tot 2½ jaar	5 weken
2½ jaar of ouder	6 weken

Wanneer je eenmaal de totale lengte van de omschakelingsperiode bepaald hebt, verdeel je deze in drie subperiodes. Het hoeft allemaal niet zo precies, daarom kun je een periode van 5 weken onderverdelen in drie subperiodes van 2 weken + 2 weken + 1 week. Of je kunt er zes weken van maken met 3 subperiodes van 2 weken. (Je mag de overgangperiode wel *verlengen* – maar maak hem niet korter...)

We noemen de subperiodes A, B en C, A is de eerste, C de laatste.

In subperiode A voer je:

**3/4 van de brokjes die je normaal voert
+ dezelfde hoeveelheid natuurlijk voedsel, in gewicht.**

Voorbeeld: wanneer je normaal 4 bekertjes brokjes geeft, geef je er nu 3 en daarnaast 3 bekertjes natuurlijke voeding – in totaal 6 bekertjes. Dit is 50% meer dan wat de hond gewend is – maar 2/3 van het natuurlijke voedsel is water, daarom is de totale hoeveelheid voedingsstoffen gelijk aan die van een bekertjes. Er is niets veranderd aan het totaal aan voedingsstoffen, behalve dat die van het rauwe voedsel van een veel betere kwaliteit zijn.

In subperiode B voer je:

**1/2 van de brokjes die je gaf voordat je "natuurlijk" begon te voeren
+ twee keer zoveel natuurlijk voedsel als in subperiode A.**

Voorbeeld: je geeft nu nog 2 bekertjes brokjes, de helft van wat je vroeger gaf. Daarnaast geef je 6 bekertjes natuurlijke voeding zodat het totaal nu 8 bekertjes is tegen 4 bekertjes vroeger. Het totaal van de voedingsstoffen is nog steeds hetzelfde – de 6 bekertjes met natuurlijke voeding bestaan voor ongeveer 2/3 uit water en komen overeen met 2 bekertjes brokjes. Maar het volume is nu twee keer zo groot dan de hond gewend was. Je zult denken dat je *veel* voert! Misschien eet de hond het ook niet allemaal op – in dat geval pas je de grootte van de maaltijd aan de eetlust van de hond aan. Bijv. 1½ bekertjes brokjes plus 4½ bekertjes natuurlijk voedsel vermindert het totaal met 25%.

In subperiode C voer je

1/4 van de brokjes van voordat je "natuurlijk" begon te voeden + 50% meer natuurlijk voedsel dan in subperiode B.

Bijvoorbeeld: je geeft nu 1 beker brokjes plus 9 bekers natuurlijk voedsel. Deze 9 bekers bestaan nog steeds voor 2/3 uit water en zijn daarom gelijk aan 3 bekers droogvoer. Het is nu belangrijk om ervoor te zorgen dat de hond rust na het eten. Er wordt niet gespeeld of gestoeid! Misschien eet de hond niet alles in een keer. Dan pas je de grootte aan zonder de verhouding tussen brokjes en natuurlijk voedsel te veranderen, bijvoorbeeld 1/2 beker brokjes plus 4 1/2 beker natuurlijk voedsel is de helft van de portie.

Hierbij een overzicht, voor het geval je een hekel hebt aan rekensommetjes:

Voeding voorheen:	Subperiode A:	Subperiode B:	Subperiode C:	Na omschakeling:
1 deel/brokjes	3/4 deel/brokjes 3/4 deel/natuurlijk	1/2 deel/brokjes 1 1/2 deel/natuurlijk	1/4 deel/brokjes 2 1/4 deel/natuurlijk	3 delen/natuurlijk
2 delen/brokjes	1 1/2 deel/brokjes 1 1/2 deel/natuurlijk	1 deel/brokjes 3 delen/natuurlijk	1/2 deel/brokjes 4 1/2 deel/natuurlijk	6 delen/natuurlijk
3 delen/brokjes	2 1/4 deel/brokjes 2 1/4 deel/natuurlijk	1 1/2 deel/brokjes 4 1/2 deel/natuurlijk	3/4 cup/kibble 6 3/4 deel/natuurlijk	9 delen/natuurlijk
4 delen/brokjes	3 delen/brokjes 3 delen/natuurlijk	2 delen/brokjes 6 delen/natuurlijk	1 deel/brokjes 9 delen/natuurlijk	12 delen/natuurlijk

Hou er rekening mee dat je geen pietje precies hoeft te zijn. Er is niet veel verschil tussen 6 3/4 en 7, en het is ook veilig om 2 1/4 te veranderen in 2! Alleen al door de grotere waarde van de natuurlijke voeding kun je minder voeren, aangepast aan de eetlust van de hond. Het belangrijkste is dat je een geleidelijke omschakeling bewerkstelligt door de verhouding tussen de brokjes en de natuurlijke voeding langzaam te veranderen – en dat is te doen.

Tijdens de omschakeling meng je *alle* grondstoffen van de natuurlijke voeding door elkaar. Je kunt de natuurlijke voeding mengen met de brokjes of je kunt twee maaltijden geven, zoals hiervoor uitgelegd is.

Let goed op drastische veranderingen in de eetlust van de hond. Het kan nodig zijn om de totale hoeveelheid voer aan te passen, maar verander de verhouding brokjes/natuurlijke voeding niet.

Je kunt ook verwachten dat je hond de natuurlijke voeding met de nodige argwaan bekijkt, vooral wanneer hij helemaal geen ervaring heeft met andere voeding dan brokjes. Wanneer hij geen pens lust (wat maar bij een *paar* honden het geval is), probeer dan een van de andere eiwitbronnen zoals lam, geit, rund, kalkoen of vis.

Wanneer de hond zich later helemaal aangepast heeft, kun je nog eens proberen of hij pens lust, beetje bij beetje bij een kieskeurige hond, door het andere voer gemend. Meng pens nooit van tevoren met ander voedsel maar pas wanneer je de hond gaat voeren: pens begint alles waar het mee in aanraking komt, te verteren en de meeste mensen kunnen niet tegen de lucht die dat met zich meebrengt!

Na subperiode C voer je helemaal natuurlijk, waarbij de hoeveelheid voer 3 keer zo groot is als de brokjes die je eerst voerde. Vergeet niet dat 2/3 van het natuurlijke voedsel uit *water* bestaat! Je zult het merken aan een opmerkelijke vermindering in het watergebruik van de hond.

Wanneer de hond zijn buik vol gegeten heeft, moet je er voor zorgen dat hij niet kan rondspringen en spelen. De enige manier om dit voor elkaar te krijgen is door te spelen, te trainen en oefeningen te doen *voor* het eten. De hond kent het gevaar van een "maagkanteling" niet en misschien voelt hij zich zo goed na het eten dat hij nog wat plezier wil maken! Je moet dit voorkomen. Misschien is het nodig om de hond een paar uur in de bench te laten rusten na het eten.

Tot slot moet je onthouden dat er geen precieze rekensommetjes nodig zijn. Het zou wel goed zijn om de omschakeling tussen de subperiodes nog vloeiender te laten verlopen. Het belangrijkste van de omschakeling is dat je de maag van de hond de mogelijkheid geeft om zich aan te passen. Hoe vloeiender de omzetting, hoe gemakkelijker deze aanpassing is voor de hond.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het ultieme voerschema

Nu je helemaal *natuurlijk voert*, moet je door ervaring leren hoeveel voeding je hond nodig heeft (zie "[Voedingsgids voor volwassen honden](#)".)

Tijdens de omschakelingsperiode heb je twee dingen bereikt:

- a) Door het *volume* van de maaltijden langzaam te vergroten, heb je de spieren van de maag de kans gegeven om sterker te worden en meer voedsel aan te kunnen, waardoor maagkanteling voorkomen wordt.
- b) Door de brokjes langzaam te verminderen, heb je de alvleesklier de kans gegeven om zich aan te passen aan een hernieuwde productie van de enzymen die nodig zijn voor het verteren van *rauw* voedsel; deze productie was min of meer stopgezet gedurende de periode dat je brokjes voerde!

Bij een jonge hond is punt a) minder belangrijk, vandaar de kortere omschakelingsperiode voor pups.

Bij oudere honden kan punt b) *heel* belangrijk zijn, vooral wanneer ze uitsluitend brokjes hebben gegeten gedurende een aantal jaren.

De volgende stap is om meer eten per maaltijd te geven – en de maag meer rust te geven tussen de maaltijden.

Als eerste breng je afwisseling aan in de etenstijd. Maak er een gewoonte van om je hond op een totaal onvoorspelbaar tijdstip te voeren. Altijd op een moment dat hij het helemaal niet verwacht – nooit wanneer hij denkt dat hij eten krijgt. Hierdoor wordt de gewoonte om te bedelen op bepaalde momenten of bij bepaalde gebeurtenissen die je echt niet wilt gebruiken als "etensklok", doorbroken.

De tijd die je hiervoor nodig hebt hangt af van de consequentie waarmee je hem in het verleden op gezette tijden gevoerd hebt. Vergeet niet dat een wolf in de natuur nooit "op tijd" gevoed wordt ... het is iets onnatuurlijks dat de mens de hond aangeleerd heeft! Voornamelijk uit gemakzucht of misopvattingen over de verzorging...

Wanneer je op het punt bent aangekomen dat de hond ophoudt om duidelijk te laten merken dat hij voer verwacht op de "traditionele voertijd", ga je verder naar de volgende fase. Wanneer dit niet gebeurt na 3 maanden, ga je toch door als de hond ouder is dan 12 maanden!

De volgende stap is om een maaltijd per week over te slaan. Geef wat meer in de maaltijd die er op volgt, zodat je zeker weet dat de hond zijn buik vol kan eten na de vastendag. Op de vastendag mag hij ook geen koekje of iets lekkers hebben. Alleen vers water.

Zorg ervoor dat je de vastendagen afwisselt. De ene week op woensdag, dan weer op vrijdag, maandag of dinsdag. Nogmaals: op dagen dat de hond het niet verwacht!

Wanneer je dit 2-3 maanden achtereen gedaan hebt, begin je langzaam het aantal dagen tussen de vastendagen te verminderen. Na een paar maanden ben je bij je doel: het voeren van een grote maaltijd om de andere dag! Deze maaltijd moet zo groot zijn dat er wat van over blijft. En je moet ervoor zorgen dat de hond minstens 6-8 uur rust na een maaltijd. Een goed moment om te voeren is na het trainen.

Wanneer je hond 2 jaar oud is of wanneer hij een vol jaar lang natuurlijke voeding gekregen heeft, zou jij zover moeten zijn dat hij om de dag eten krijgt.

Je zult merken dat je bij deze grote maaltijden veel minder dan twee keer de hoeveelheid eten van toen je nog elke dag voerde, hoeft te geven. Je zult ook merken dat je hond nog even fit is! Dit is alleen te verklaren door het feit dat zijn spijsvertering het voedsel veel beter kan benutten wanneer je minder vaak en meer per keer voert. Dit is inderdaad een sterke indicatie dat het ultieme voerschema de gezondste manier is om je hond te voeden!

(Ik ben me ervan bewust dat dit in schril contrast staat tot wat gezond is voor een mens! Voor mensen is het veel beter om zoveel mogelijk kleine maaltijden te eten als praktisch mogelijk is. Maar je hond is geen aap... zijn spijsvertering is totaal anders dan de onze en we kunnen onze normen niet gebruiken om te bepalen wat goed is voor hem.)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Zaken die wijzen op mogelijke problemen...

Wanneer je klaar bent met de omschakeling, moet je de volgende zaken goed in de gaten houden:

- a) **Gal bij de ontlasting:** dit geeft aan dat er problemen zijn met de alvleesklier. Misschien duurt het maar een paar dagen maar als het

een week duurt, kun je beter naar je dierenarts gaan. Vaak helpt het als je wat kruiden die de alvleesklier stimuleren en die bij de kruidenwinkel te vinden zijn, toevoegt maar wanneer de conditie van je hond na een paar dagen niet verbeterd is, moet je naar je dierenarts gaan. (ik bedoel een gewone kruidenwinkel – de kruiden die zijn alvleesklier stimuleren zijn dezelfde als die mensen gebruiken...)

Deze conditie wordt niet *veroorzaakt* door het natuurlijke voedsel. Het is een symptoom van een slecht functionerende alvleesklier, die *aan het licht gekomen is* door de omschakeling op natuurlijke voeding...

- b) **Je hond is kieskeurig** en vindt het voer niet lekker. Hoewel dit bijna nooit voorkomt, kun je het verhelpen door iets heel anders te voeren – of door een paar vastendagen in te lassen. Je maakt het soms mee tijdens de eerste paar dagen en het geeft aan dat de hond aan het ontgiften is.

Een ontgiftiging duurt gewoonlijk niet langer dan 2-5 dagen, maar als de hond veel "rommel" heeft gegeten in het verleden, kunnen er veel gifstoffen opgestapeld zijn in het lichaam. Deze stoffen worden nu vervangen door "de echte stoffen" uit de natuurlijke voeding en moeten uit het lichaam. Dat kan alleen maar via het bloed, op weg naar de lever en de nieren. Hun concentratie in het bloed is hoog gedurende de tijd die nodig is om ze naar buiten te werken, en de hond kan zich ziek voelen door deze verhoogde concentratie. In feite *is* hij ook ziek! (Dit is een goede reden om natuurlijk voedsel langzaam en geleidelijk te introduceren – "cold turkey" overstappen kan leiden tot een gevaarlijke, acute vergiftiging. Lees het artikel "[Hoe je ontgiftingsproblemen kunt voorkomen bij de omschakeling...](#)".)

- c) je hond krijgt **jeukende hot spots**: dit is een indicatie dat er te veel eiwitten in de voeding zitten. Hij krijgt waarschijnlijk te veel eiwitten en je kunt deze verminderen door meer vet en botten en/of meer groente te voeren. Je kunt ook wat vlees vervangen door een beetje "Energie supplement".

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Wat je – soms veilig kunt negeren!

Er zijn ook een paar zaken waar je je *geen* zorgen over hoeft te maken – in bepaalde gevallen. Er zijn ook gevallen waar ze een probleem aanduiden dat aangepakt dient te worden:

Braken

Er zijn een aantal redenen waarom een hond kan overgeven.

- ◆ Hij werkt iets naar buiten dat hij ingeslikt heeft en niet verteerd kan worden: als dat het geval is eet hij gewoonlijk het voer weer op, behalve het object wat hij kwijt wilde (dit komt veel voor bij honden die ineens botten te eten krijgen en daar nog geen ervaring mee hebben);
- ◆ Hij verwacht een maaltijd waarvoor bepaalde enzymen nodig zijn en deze zijn al geproduceerd door de maag en de alvleesklier, maar hij krijgt eten dat andere enzymen nodig heeft voor de vertering (zie het artikel "[Waarom het geen goed idee is om je hond altijd "op tijd" te voeren...](#)" voor meer info – dit probleem kom je zeker tegen wanneer je altijd dezelfde voeding op een vast tijdstip gegeven hebt, ongeacht het voer dat je in het verleden gaf en ongeacht de natuurlijke voeding die je nu geeft!)
- ◆ Hij wil nog een keer van zijn maaltijd genieten op een veiligere plek!
- ◆ Hij is ziek.

Dit laatste komt niet vaak *voor* en wordt *nooit* veroorzaakt door het overschakelen op natuurlijke voeding!!! De pH waarde van de maag is zo laag dat er bijna geen bacteriën of parasieten die daar belanden, kunnen overleven – ze worden een onderdeel van de maaltijd en worden verteerd! Dit gaat zeker *niet* op voor onze maag maar je moet niet vergeten dat *je hond een carnivoor is, geen aap*.

Maar ik wil er ook nog aan toevoegen dat je voorzichtig moet zijn wanneer je hond een *medisch probleem* heeft bij de omschakeling en dat het belangrijk kan zijn om een compromis te sluiten totdat zijn gezondheid weer in orde is. Elke plotselinge verandering in de voeding zet stress op de inwendige organen – iets dat je moet voorkomen wanneer je hond ziek is. Wanneer zijn metabolisme heel erg uit balans is wanneer je overschakelt, kun je te maken hebben met IBS dat zich manifesteert door bijna constante diarree gekoppeld aan vermagering en sufheid.

Als dit het geval is, raad ik je aan om langzamer om te schakelen en de drie fases verder uit te breiden zodat de veranderingen nog geleidelijker zijn, waarbij je niet meer dan een nieuw voedingsmiddel tegelijk introduceert. Dit is iets om samen [met je dierenarts aan te werken](#) – maar als je geen holistische dierenarts hebt die rauwe voeding ondersteunt, kan het een nogal vervelende zaak van toegepaste diplomatie worden.

Wanneer je hond de botten weer uitbraakt, kun je overwegen om hem botten te geven die hij noodgedwongen in kleinere stukken moet bijten om ze naar binnen te kunnen werken. Hele schouderbladen van koeien, varkens of schapen zijn hier heel geschikt voor. Kalkoenkarkassen ook. Kipkarkassen voor kleine honden. Ribbenbotten en stukken dijbeen zijn meestal niet zo geschikt – omdat de hond hier grotere stukken af kan breken dan hij in kan slikken. Grote botten die hij kan schrapen met zijn voortanden zijn prima – een nadeel is dat hij hier niet voldoende van binnen krijgt waardoor er te weinig bot in zijn voeding zit, ook al voer je er veel van! Botten waarvan het meeste op de vloer of in je tuin blijft liggen – of waar je hem ook te eten geeft – tellen niet mee.

Verder moet je er rekening mee houden dat je de behoefte van je hond om grote stukken bot naar binnen te werken, kunt sturen door de hoeveelheid bot die je voert. Als je ervoor zorgt dat hij constant botten tot zijn beschikking heeft, zal hij minder gejaagd eten – en meer knagen.

Dit is het omgekeerde van wat veel mensen doen wanneer ze in de gaten krijgen dat dit een probleem is: ze laten de hond een tijdje aan een bot knagen en wanneer het afgeknaagd is tot een klein stuk dat heel naar binnen kan, dan nemen ze het af, waarbij de hond achterblijft met een behoefte om bot te eten! Deze behoefte zal je opbreken wanneer je hem de volgende keer een bot geeft...

Verlies van eetlust - lethargie

Je moet er rekening mee houden dat honden die veel giftige stoffen opgestapeld hebben in hun lichaam (zoals de conserveringsmiddelen van brokjes), deze afgeven aan het bloed wanneer hun metabolisme voldoende gezonde voeding ter vervanging krijgt. Dit begint meestal 1-2 weken nadat je begonnen bent met de omschakeling en misschien maak je mee dat je hond ziek wordt en een paar dagen braakt. Dit is een normale reactie op de ontgiftiging, waarbij het lichaam tijdelijk wordt vergiftigd. Het beste is om een paar vastendagen in te lassen zodat de spijsvertering kan rusten.

Wanneer de hond weer honger krijgt, kun je de spijsvertering langzaam opstarten met wat karnemelk, yoghurt, soep of vleesbouillon met wat havermost.

Toch wil ik je ernstig waarschuwen: als je gewend was om je hond meerdere malen per dag te voeren of als hij "vrij toegang" had tot eten omdat er altijd wat voor hem klaarstond, dan heb je een probleem gecreëerd voor je hond en voor jezelf. Wanneer een hond die op deze manier gevoed wordt, weigert

om te eten, dan stop je om zo vaak te voeren! Je reduceert het aantal maaltijden tot wat het behoort te zijn en je geeft de hond de kans om een goede eetlust op te bouwen tussen de maaltijden.

Honden ontwikkelen snel gewoontes en met de verandering van voer wordt tevens een gewoonte doorbroken. Het is onnatuurlijk om een volwassen hond meerdere maaltijden per dag te laten eten, maar als jij hem daarop geconditioneerd hebt in het verleden gaat hij daarmee door uit gewoonte. Wanneer je de voeding verandert, kun je uit deze oude gewoonte stappen en zal de hond zeer waarschijnlijk weer normaal gedrag vertonen!

Meer eetlust

Er zijn ook honden die zo dol zijn op het natuurlijke voedsel, dat ze meer willen eten! Hoe verleidelijk het ook is om ze meer te voeren, je zult moeten wachten tot na de omschakelingsperiode. Misschien heb je een hond waarbij het organisme dat de eetlust controleert, niet goed werkt.

De meeste honden komen vanzelf en op een natuurlijke manier op hun ideale en gezonde gewicht wanneer ze volledig natuurlijk gevoed worden. Maar je moet hier niet op rekenen zolang je nog gedeeltelijk brokjes voert.

Wanneer je eenmaal door de omschakelingsperiode heen bent en je hond nog steeds meer eten wil dan je hem voorzet, dan kun je het ultieme voerschema versneld invoeren.

Wanneer je dan nog problemen hebt, kun je de maaltijden nog groter maken – evenals de tijd tussen de maaltijden – totdat je hond op een gewicht zit dat goed voor hem is. Je moet niet proberen om minder te voeren. Dan krijg je het tegenovergestelde resultaat ...

Diarree

Gewoonlijk krijgt een hond diarree wanneer je hem iets te eten geeft waar hij niet aan gewend is. Je kunt daarom wat diarree verwachten gedurende de eerste dagen dat je natuurlijk voert. (Meer uitleg hierover in "[De darmen](#)".)

Een andere oorzaak van diarree kan *stress* zijn. Honden die bang zijn of angstig kunnen plotseling hun darmen ledigen voordat de vertering beëindigd is. Dit kan gebeuren als gevolg van schrik, maar het kan ook herhaaldelijk voorkomen wanneer hij in een omgeving woont die hem erg veel stress geeft.

De stress die diarree veroorzaakt, kan ook inwendig zijn. Vaak is ziekte de oorzaak. Dit symptoom is aanwezig bij veel ziektes, vaak ook nog met overgeven en koorts.

Er zijn honden die lange tijd op brokjes hebben geleefd die "**irritable bowel syndrome**" ontwikkelen wanneer ze overgeschakeld worden op rauwe voeding. Het kan veel stress opleveren voor de eigenaar omdat deze geen oorzaak van het probleem kan vinden. Veel mensen hebben succes bij de behandeling door toevoeging van wat Boombastmeel of pompoen aan de voeding, maar ernstige gevallen moeten door een dierenarts behandeld worden. (Dit is een gebied waar ik veel goede resultaten gezien heb met een homeopathische behandeling – en ook veel gevallen waar de traditionele allopathische behandeling geen gewenst resultaat had)

Wanneer de diarree een week of langer aanhoudt, heb je een reden om bezorgd te zijn maar nogmaals: de oorzaak is niet het natuurlijke voedsel – er is iets anders niet in orde en je moet je dierenarts naar de hond laten kijken en de ontlasting laten onderzoeken op parasieten en misschien ook op andere darmaandoeningen! (Zie "[Poep kijken](#)".)

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Voorbeelden van voerschema's en recepten

De inhoud van dit hoofdstuk:

<u>Voorbeelden van Voorvader Wolf</u>	136
Voerschema van voorvader wolf in de zomer	137
Voerschema van voorvader wolf in de winter	138
Toelichting op de voerschema's van voorvader wolf	139
<u>Voorbeelden voerschema's volwassen honden</u>	140
Volwassen hond, ultieme voerschema A	142
Volwassen hond, ultieme voerschema B	143
Volwassen honden, ultieme voerschema C	144
Toelichting op de voerschema's	145
<u>Omschakelingsschema's volwassen honden</u>	146
Volwassen hond, eenvoudig omschakelingsschema	147
Volwassen hond, meer maaltijden schema	149
Volwassen hond, extra schema voor de omschakeling	152
Toelichting op de omschakelingsschema's voor volwassen honden	153
<u>Voorbeelden van voerschema's voor puppies</u>	154
Jonge pup, 3 maaltijden per dag	156
Medium pup, 2 maaltijden per dag	158
Half volwassen hond, 1 maaltijd per dag	159
Toelichting op de voerschema's voor pups	160

Het is altijd gevaarlijk om een specifiek voerschema met specifieke recepten te maken. Men zou het kunnen opvatten als "de manier" en dat klopt helemaal niet. Een van de belangrijkste zaken die je goed moet begrijpen als je met een voerschema voor je hond aan de slag gaat is dat **er voor de hond geen enkel schema bestaat!** Wanneer een hond in de gaten heeft dat jij een schema hebt, dan heb je een *slecht schema* en ben je beter af zonder schema! Je mag je hond nooit elke dag op dezelfde tijd voeren. Nooit. Als je dat doet, ontwikkel je een geconditioneerde reflex in zijn maag die allerhande problemen kan veroorzaken terwijl jij van alles en nog wat de schuld geeft ...

Het is daarom belangrijk dat je goed begrijpt dat de volgende schema's bedoeld zijn als een resultaat van goede voerpraktijken – en niet meer dan **voorbeelden ter illustratie** van dat resultaat zijn.

Voorbeelden van Voorvader Wolf

De wolf, canis lupus, is een van de best gelukte diersoorten die Moeder Natuur ooit geschapen heeft.

Dat komt deels omdat wolven bijzonder goed in staat zijn om zich aan te passen aan verschillende leefomstandigheden – en ze zijn goed in het doorgeven van hun ervaringen aan de volgende generatie!

Wolven hebben de laatste 15 miljoen jaar altijd aan de top van de voedselketen gestaan, zowel in de poolstreken als in de tropen, in droge prairies en natte regenwouden.

Het is bekend dat ze zo ongeveer elk dier eten dat ze kunnen vangen. Ze zijn bekend als aaseters en eten soms ook allerlei soorten plantaardig materiaal

Maar omdat de mens systematisch bezig geweest is om wolven af te maken alleen maar om zijn eigen voedsel te beschermen, zijn er nu alleen nog maar vrije wolven in afgelegen gebieden en alleen zij die erg bang zijn voor mensen hebben een kans om te overleven...

Dit betekent dat onze mogelijkheden om wolven in het wild te bestuderen erg gelimiteerd zijn, om maar niet te zeggen nihil. Onze kennis omtrent de voorkeur van hun voedsel is een samenraapsel van veel kleine stukjes, meestal over de inhoud van hun maag nadat ze gedood zijn.

Daar komt nog bij dat er geen natuurlijke leefomgeving voor wolven meer bestaat. Wij bepalen hun voedselbronnen door te bepalen hoeveel natuurlijke prooidieren er zijn – om het jachtinstinct van de menselijke jager te bevredigen zodat deze het voedsel van de wolf ook kan afschieten. En we bepalen zeer zeker ook het aantal wolven door ze neer te schieten vanuit helikopters. De gedachtegang hierachter is, dat als de Natuur zijn gang zou kunnen gaan, dit meer ellende zou veroorzaken voor iedereen, ook voor de wolven, omdat ze constant op de rand van uithongering zouden leven omdat ze hun eigen voedselvoorraad ingeperkt hebben...

Het klopt wel een beetje, maar het betekent ook dat er op de hele planeet Aarde nergens meer wolven zijn in een natuurlijk leefgebied... De wolven die nog over zijn, worden "in de watten gelegd" doordat er meer voedsel is dan waar ze voor geschapen zijn. Dit beïnvloedt hun voerkeuze en het zal zeer waarschijnlijk ook van invloed zijn op hun algehele gezondheid. Wolven eten net als honden, niet veel plantaardig materiaal wanneer ze veel vlees tot hun beschikking hebben... We weten gewoonweg niet echt wat voor uitwerking dit heeft op de wolven van tegenwoordig – en hun algehele gezondheid. Wanneer we proberen om een beeld te krijgen van de natuurlijke voeding van de wolf, dan zitten we met een grote portie waarschijnlijkheden...

Toch zijn er wel veel conclusies die we hieruit *kunnen* trekken.

Met alle beperkingen in ons achterhoofd gaan we een scenario opzetten door te bekijken wat er op het menu van Voorvader Wolf *zou kunnen* staan (en NEE, de oma van Roodkapje hoort er *niet* bij...!):

WOLF/ZOMER

Zondag:	5 muizen Struik met bessen	6 vogeleieren uit een nest beetje gras	1 eekhoorn
Maandag:	1 konijn (gedeeld met maatje) Nog wat oude botten van de restanten van een hert	7 muizen	1 dode kraai
Dinsdag:	4 muizen Veel verse hertenpoep...	2 eekhoorns 1 kwartel	veel wilde appels
Woensdag:	Een hert! FEEST!!!!		
Donderdag:	Nog steeds bezig met het hert...		
Vrijdag:	De laatste botten van het karkas...		
Zaterdag:	Niets – alleen maar rusten en uitbuiken...		
Zondag:	1 muis gevangen die zichzelf uitnodigde, maar niet echt zin om hem op te eten.		
Maandag:	1 jong eendje kwam te dichtbij... De laatste botten van de ree	Een paar blauwbessen	
Dinsdag:	2 muizen	beetje mais	beetje gras
Woensdag:	9 muizen	1 marmot (gedeeld met maatje)	4 squash beetje gras
Donderdag:	1 konijn	7 muizen en een heel nestmet kleintjes	1 korhoen
Vrijdag:	1 bever	4 muizen	een paar onrijpe bessen beetje gras
Zaterdag:	1 dode zeemeeuw Grote struik met rijpe bessen	6 muizen 1 konijn	beetje elandenpoep...
Zondag:	4 dode vissen die iemand achtergelaten had bij de rivier – stinkend lekkerrr!! 5 muizen	1 gewonde kraai	4 vogeleieren uit een nest
Maandag:	Weer elandenpoep, maar deze was niet vers...	1 konijn	6 muizen

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar inhoudsopgave](#)

WOLF/WINTER

Zondag: Niets.

Maandag: Niets.

Dinsdag: Een paar bevroren bessen.

Woensdag: Halve oude, dode zalm.

Donderdag: Niets.

Vrijdag: 1 konijn – samen met 8 roedelleden... niet iedereen heeft wat gekregen...

Zaterdag: Niets.

Zondag: Niets.

Maandag: Verse elandenpoep!

Dinsdag: Een eland! Feest!!!!

Woensdag: Nog steeds eland aan het eten...

Donderdag: Nog wat elandenvlees als toetje...

Vrijdag: Knabbelen aan elandenbotten, maar meer uitbuiken en verteren.

Zaterdag: Zorgen dat alleen de hoeven en de hoorns overblijven voor de kraaien...

Zondag: Niets – maar eigenlijk had niemand trek...

Maandag: Niets.

Dinsdag: Niets.

Woensdag: Niets.

Donderdag: Niets.

Vrijdag: 1 korhoen.

Zaterdag: Niets.

Zondag: Niets.

Maandag: Niets.

Dinsdag: 1 konijn.

Woensdag: Niets.

Donderdag: Een berggeit!!!!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Toelichting op de voerschema's van Voorvader Wolf

Hoorde ik iemand "oeps" zeggen?

Tja, dat wintermenu ziet er niet echt aantrekkelijk uit voor veel mensen...

Het is echter een feit dat de wolven in het westen van Canada in de winter gemiddeld twee grote maaltijden per maand krijgen.

Je hond is wel een gedomesticeerde wolf, maar we hoeven dit model niet zo strikt over te nemen. Toch wil ik dat je in je achterhoofd houdt dat je hond gebouwd is om deze soort van stress aan te kunnen (als hij goed gezond is) – dus asjeblijft niet jammeren over een vastenperiode van een dag of twee!

Het is belangrijk om het lichaam van een hond in goede vorm te houden. En dat kan niet wanneer het nooit uitgedaagd wordt. Ik bedoel helemaal niet dat we dit de hele tijd moeten doen, maar om de flexibiliteit die ooit van cruciaal belang kan zijn, te behouden, is het nodig om "tot het uiterste gaan" ook op te nemen in het algehele schema.

Dit betekent dat een hond prima om kan gaan met een aantal kleine maaltijden per dag. En hij kan ook prima omgaan met een paar dagen zonder eten. Veel kleine hapjes kan hij net zo goed aan als een gigantisch grote maaltijd waarbij zijn buik bijna op de grond hangt, maar hij heeft ook momenten nodig om de maag te laten rusten.

Een wolf wordt op een natuurlijke manier gedwongen om dit allemaal mee te maken. Heel geleidelijk, beetje bij beetje, terwijl hij opgroeit. Omdat wolvenpups geboren worden op het einde van de winter en opgroeien tijdens de zomer wanneer er eten in overvloed is.

Wanneer je soortgelijke ervaringen, wel veel minder extreem, aan je hond kunt geven, dan ben je goed bezig. Maar wanneer je hond deze introductie in het leven niet gehad heeft toen hij een pup was, dan moet je voorzichtig omgaan met plotselinge veranderingen – er zouden wel eens nare consequenties aan vast kunnen zitten wanneer de omschakeling verkeerd aangepakt wordt.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Voorbeelden van voerschema's voor volwassen honden

Ik heb de [omschakelingsschema's](#) en het [voeren van pups](#) al behandeld en er is dus geen enkel risico dat je dit verkeerd kunt uitleggen... Dan kunnen we nu gaan kijken naar drie voorbeelden van de voeding van een volwassen hond – op voorwaarde dat we bij deze fase aanbeland zijn op een gedegen manier!

Deze drie schema's kunnen in principe afkomstig zijn uit één gezin, maar ook van drie verschillende gezinnen met verschillende voedselbronnen. Geen van ze is volmaakt, maar alle drie zijn iets om trots op te zijn!

Schema A is duidelijk van iemand die aan vuile pens kan komen. Het is een prima vleesbron maar je ziet dat deze hond niet genoeg heeft aan *uitsluitend* pens... Ik hoop dat je de verscheidenheid aan botten in dit voerplan opmerkt – pens levert niet alle essentiële mineralen, daarom moet je zorgen voor veel botten en veel verschillende groentesoorten wanneer er zoveel pens gegeven wordt.

Schema B hoort duidelijk bij iemand die gemakkelijk aan goedkope kip kan komen. Je ziet hier veel kip en ander gevogelte – maar ook de consequenties van kip, die op het gebied van voedingsstoffen nou niet bepaald het allerbeste is: er wordt veel lever en orgaanvlees gegeven – een goede manier om de beperkte voedingsstoffen die kip levert, te compenseren. Bij deze manier van voeden is een grote verscheidenheid aan groente noodzakelijk. Maar je ziet ook hoe "een beetje van alles", zoals je zou klaarmaken voor je gezin, heel veel kan bijdragen aan deze variatie.

Schema C is duidelijk seizoen gebonden. Het is prima om de groente die er is, te gebruiken, vooral als je die zelf teelt. Je moet er wel voor zorgen dat elke groentesoort die je een tijdlang regelmatig gebruikt nooit meer uitmaakt dan 50% van alle groente die je voert. Ook is het prima om zoveel mogelijk variatie aan te brengen bij het vleesgedeelte wanneer je niet veel keuze hebt bij de groente – zoals aangegeven wordt in het schema, met veel "raar vlees". Over een periode van twee weken geen enkele dag hetzelfde: gemalen lamsvlees, varkensstaart, makreel, runderlever, zalmkoppen, varkensgehakt, schouderblad van een varken, rundergehakt, een muis, en een beetje gekookt vlees. Dit voorbeeld geeft erg weinig botten – maar dat is OK voor een paar weken. Dan geef je de weken daarna wat meer botten wanneer je er wat makkelijker aan kunt komen...

Bij alle drie schema's zie je toevoegingen met **kruidenmix** en **oliën**. Ik raad je aan om de oliën af te wisselen, zoals dat in de schema's aangegeven

wordt. En de kruidenmix is gemakkelijk te maken in grote hoeveelheden en toe te voegen vlak voor het eten.

In alle schema's heeft de "**kruidenmix**" te maken met supplementen waar je hond het goed op doet. Als je niet weet waar je moet beginnen, dan heb ik een eenvoudig recept voor je dat ik gekregen heb van de Deense dierenarts [Finn Smed](#) (deze link brengt je naar zijn Deense website...), die het uitgetest heeft op duizenden honden:

Een mengsel van peterselie, alfalfa, tijm en zeewier, een theelepel (gedroogde kruiden) voor een middelgrote hond, met ongeveer half zo veel bijenpollen en knoflook. Voeg een halve multi-vitamine tablet (geschikt voor mensen) toe of een hele tablet om de andere dag.

Dubbele portie voor grotere honden, de helft of minder voor kleinere honden. Een middelgrote hond weegt 15-25 kilo (30-35 lbs) bij deze dosering.

Verder heeft je hond behoefte aan afwisseling in zijn voeding. De schema's die ik in dit boek weergeef, kunnen beter worden omschreven als "mogelijke resultaten" van een goed voerplan – of geen voerplan. Als je jouw manier van voeren zodanig organiseert dat het uiteindelijk dicht in de buurt komt bij een van mijn schema's hier, dan ben je waarschijnlijk prima bezig – of je het nu zo gepland had of niet.

Ik wil je ook zeker aanmoedigen om te **improviseren met hetgeen binnen je bereik ligt** – in je tuin, je keuken of je supermarkt. Maak je niet te druk om voortdurend te balanceren – maar corrigeer een of andere onbalans die je wel acceptabel vindt voor een paar dagen, gedurende de dagen erna.

Deze voerschema's en maaltijdschema's kunnen alleen gebruikt worden met een goed begrip van wat ik tot nu toe uitgelegd heb, en niet als een manier om te snel te kunnen beginnen zonder dat je weet waar je mee bezig bent!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Volwassen hond, ultieme voerschema A

Zo zou het er uit *kunnen* zien wanneer je kunt beschikken over **pens**:

Zondag: de hele middag trainingshapjes. Op het eind van de training, gemalen pens met gemalen wortels, inclusief de aardappelschillen van het eten van gisteren. Thuis gekomen nog een paar gekookte aardappels en het kraakbeen van de varkensribbetjes van het eten van de mensen van gisteren. Met olijfolie en kruidenmix. Als toetje een runderbot.

Maandag: Niets.

Dinsdag: na het trainen in de avonduren een paar kippenruggen. Tijdens de training beloningen – ongeveer een handvol in totaal. Als extraatje een bevroren groentemix, half ontdooid – maar de hond heeft maar de helft opgegeten.

Woensdag: de rest van de groentemix, over van gisteren. In de namiddag.

Donderdag: Niets – alleen beloningen tijdens de avondtraining.

Vrijdag: kippendarmen en bloemkool, samen gemalen in de keukenmachine. Met stukjes rauwe runderlende die de mensen gisteren gegeten hebben, samen met olie en kruidenmix. Een groot runderbot als toetje. Na de training, net voor het slapen gaan.

Zaterdag: Niets.

Zondag: de hele middag beloningen tijdens de training. Gemalen pens met een groentemix er doorheen gemengd aan het einde van de training, als beloning voor de laatste oefening.

Maandag: Niets.

Dinsdag: Niets.

Woensdag: Wat rauwe varkenslever samen met een restje kool met wortels (allemaal rauw, zonder extraatjes; er zat ook een ui in de mix, niet meer dan een lepel in totaal), plus 3 kippenvleugels. Om 12 uur met kruidenmix en levertraan.

Donderdag: Niets.

Vrijdag: 's Morgens een lap pens als beloning voor de training. Om 12 uur een ontdooid groentemix, met wat gekookt vlees dat overgebleven is van het eten van de afgelopen dagen, voor de smaak. Een varkenspoot als toetje.

Zaterdag: Niets, behalve wat trainingshapjes in de namiddag en runder nekwervels bij thuiskomst.

Zondag: de hele middag beloningen tijdens de training. Een lap pens op het einde, als beloning voor het spoorzoeken. Een ontdooid groentemix met gemalen pens om de maag te vullen.

Maandag: Niets.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Volwassen hond, ultieme voerschema B

Veel mensen die iets over BARF gehoord hebben, denken dat ze bijna uitsluitend kippenvleugels kunnen voeren. Doe het niet. Doe het als volgt:

Dinsdag: gemalen runderlever met fijngeprakte rutabaga en zoete patatten. Met kruidenmix en olijfolie in de vroege namiddag.

Woensdag: Niets.

Donderdag: beloningen tijdens de training in de vroege avond. Gemalen zalm met wortels, bloemkool en broccoli, samen met kruidenmix en olie na de training.

Vrijdag: Niets.

Zaterdag: 's Morgens beloningen tijdens het trainen. Twee kippenvleugels als extraatje.

Zondag: 's Middags hapjes tijdens het trainen. Meer gemalen wortelen, bloemkool en broccoli, gemengd met stukjes weggesneden vet en met kruidenmix en olie in de namiddag na de training.

Maandag: Niets.

Dinsdag: Vel en weggesneden stukjes vet van de kalkoen die we gisteren hebben gegeten, inclusief wat sla, tomaat, komkommer, avocado, wortel en champignons, allemaal in de blender gemixt, en olie en kruidenmix. Net voor etenstijd van de familie en als toetje het karkas van de kalkoen.

Woensdag: Niets.

Donderdag: Niets.

Friday: Hele kip! Was in de aanbieding... heel gegeven.

Zaterdag: Niets, behalve wat overgebleven stukjes kip van gisteren....

Zondag: Niets.

Maandag: Gemalen varkenslever en varkenstong, gemengd met bietjes, broodwortels, zoete patatten en nog wat overgebleven salade van gisteren [zonder saus], 's Morgens met kruidenmix en levertraan.

Dinsdag: 's Avonds beloningen tijdens het trainen. Een kippenvleugel als afsluiting.

Woensdag: Gemalen kalkoen, gemengd met gemalen wortels, kool, selderij en paprika, voor het avondeten met kruidenmix en olijfolie. Groot runderbot als toetje.

Dinsdag: Niets.

Vrijdag: Kippenruggen en kippennekken, samen met de ingewanden van twee kippen, rond achten 's avonds met wat koolraap.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Volwassen hond, ultieme voerschema C

Tot slot een voorbeeld van het gebruik van groente uit eigen tuin en wat je over het algemeen in de supermarkt kan kopen:

Maandag:	Hele bietjes en wortels uit de tuin gemalen en gemengd met wat gemalen lamsvlees. Laat in de middag met kruidenmix en lijnzaad olie.
Dinsdag:	Niets.
Woensdag:	hapjes tijdens de training 's avonds. 5 varkensstaartjes en groene tuinbonen.
Dinsdag:	Niets.
Vrijdag:	Hele markeel. Vroeg 's avonds als beloning na het trainen.
Zaterdag:	Niets, behalve wat er nog over was van de makreel...
Zondag:	De hele middag beloningen tijdens het trainen. Hele wortels en bietjes uit de tuin, gemalen in de keukenmachine en gemengd met gemalen runderlever en wat rundvet. Net voor het slapen gaan met kruidenmix en lijnzaad olie.
Maandag:	Niets.
Dinsdag:	Niets.
Woensdag:	Zalmkoppen en -staarten, samen gemalen met aardappelen, erwten en maïs. Gemalen botten en vel van de gekookte zalm erbij gegeven na het eten. Een uur na onze avondmaaltijd met olijfolie met twee hele eieren erdoorheen.
Donderdag:	Niets.
Vrijdag:	Wortelen en bietjes uit de tuin gemalen in de keukenmachine en gemengd met varkensgehakt. Net voor het avondeten met kruidenmix en olijfolie.
Zaterdag:	Niets.
Zondag:	De hele ochtend getraind met hapjes. Als afsluiting een groot schouderblad van een varken met wat vlees er aan.
Maandag:	Ontdooide groentemix uit de diepvries, tegen de middag met rundergehakt, kruidenmix en olijfolie.
Dinsdag:	Niets.
Woensdag:	Kaas die een beetje beschimmeld was met drie varkenskarbonades die een dag te lang in de koelkast hadden gelegen... Voor het avondeten. Later op de avond een verse muis die in de val in het keukenkastje zat.
Thursday:	Hele wortels en bietjes uit de tuin gemalen met wat tafelrestjes in de keukenmachine (spaghetti met tomatensaus en rundergehakt) over van het eten van gisteren. Laat in de avond met kruidenmix en olijfolie.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Toelichting op de voerschema's voor volwassen honden

Ik hoop dat je ook beseft dat de restjes van je eigen eten die er af en toe zijn, helemaal geen schade aanrichten bij je hond – het kon wel eens een welkome afwisseling zijn. Zorg wel dat de verhouding rauw/gekookt minstens 2/1 is bij alle drie hoofdgroepen.

Met dit voerschema kun je een hond zoveel laten eten van elke maaltijd als hij maar lust. Wanneer je meer voert dan hij eet, kun je het laten staan zodat hij de rest ook nog eet. Je kunt het ook wegnemen en in de koelkast bewaren en in volgende maaltijd verwerken.

Als een hond niets eet van hetgeen je hem geeft, moet je het niet laten staan zodat hij het later kan eten. De kans dat hij een afkeer krijgt tegen speciaal dit eten is groot en dan wordt het daarna nog moeilijker om hem zover te krijgen dat hij het eet, totdat jij de "terreur wedstrijd" wint door het eten net zo lang te laten staan totdat het bederft... Als je het daarentegen weghaalt voordat hij er teveel over kan nadenken, zal het de volgende dag niet zo duidelijk in zijn geheugen gegrift zijn – de kans dat hij dan hongerig genoeg is om het een kansje te geven is veel groter.

Ik hoop dat je het niveau waarop "genade" verleend wordt aan kieskeurigheid opgemerkt hebt: nul komma nul! Als hij groente laat staan, krijgt hij dat als volgende maaltijd! Laat de hond niet beslissen wat je hem gaat voeren. Jij weet veel meer over voeding dan de hond, en als hij kieskeurig wil zijn dan accepteer je dat alleen in ruil voor een extra vastendag.

Wat betreft de algehele balans zijn alle drie voerschema's gebaseerd op de standaard regel

1/3 vlees en organen

1/3 groente

1/3 vet en botten

over de hele periode van dat schema. Het is niet nodig om elke afzonderlijke maaltijd te balanceren. Maar als de hond vandaag gesmuld heeft van een hele makreel of een hele kip, dan geef je de komende dagen wat minder vlees zodat hij wel de groente krijgt die hij nodig heeft.

En vergeet niet om de hapjes bij de hoofdgroep waarbij ze horen, te tellen: vlees!

Het aandeel dat het moeilijkste te balanceren is, is vet en botten – maar dat is ook het gedeelte dat niet zo belangrijk is wanneer het gaat om precies

maatwerk. Maak je maar niet druk wanneer je er naast zit met het percentage van 33% - zolang je maar ergens tussen de 25% en 40% zit, misschien zelfs 50% als je extra vet voert aan een hond die zwaar lichamelijk werk verricht, kan er niks gebeuren met je hond.

Ik hoop dat je ook opgemerkt hebt dat de maaltijden totaal onvoorspelbaar zijn, wat betreft het moment waarop ze gegeven worden. Er is een schema – ja – maar het is heel "losjes" en de hond kan nooit iets van tevoren weten. Zo hoort het te zijn, om de simpele reden dat je voorkomt dat er een geconditioneerde reflex insluipt. Het is ook zeer voordelig voor jou – het betekent dat je geen zorgen hoeft te hebben wanneer een geplande maaltijd uitvalt! De hond weet niet eens dat je hem eten had willen geven – hij kan dus ook niet teleurgesteld worden!

Tot slot hoop ik dat je opgemerkt hebt hoe maaltijden kunnen (en zouden moeten) fungeren als een beloning voor goed werk. Je hoeft dit niet altijd te doen maar zo vaak als je kunt, het biedt veel voordelen die je niet zomaar moet laten schieten.

In de natuur krijgt geen enkele wolf gratis eten en niet elke jacht is succesvol. Daarom mogen er nooit minder trainingssessies zijn dan maaltijden! Als jij, de roedelleider geen zin hebt om te trainen, dan wordt er niet gejaagd die dag – en dus geen eten.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Unhoudsopgave](#)

Overschakelingsschema's voor volwassen honden

Zoals je weet zijn er drie belangrijke doelstellingen bij de omschakelingsperiode:

1. Het stimuleren van de maag om rauw voedsel te accepteren zonder een shock effect te veroorzaken dat braken tot gevolg zou kunnen hebben;
2. Een geleidelijke vergroting van het volume van een maaltijd;
3. De zekerstelling dat onvolledige vertering van het nieuwe voedsel niet leidt tot ondervoeding, vooral wanneer de overgangperiode wat langer duurt.

Wanneer je de hond gevoerd hebt volgens een heel strak schema en heel consequent wat betreft hetgeen je hem gegeven hebt, dan moet je eerst door een voor-omschakelingsperiode heen om de geconditioneerde reflexen van je hond te doorbreken. Dit doe je door het [extra schema voor de omschakeling](#) te volgen.

Soms hebben honden problemen om brokjes (gebaseerd op granen) samen met rauw voedsel (eiwitten en vet) te verteren, en daar is chemisch gezien een goede uitleg voor: de dominante koolhydraten in graanproducten hebben over het algemeen een andere soort enzymen nodig voor hun vertering dan degene die nodig zijn voor de vertering van rauw voedsel.

"Graan enzymen" werken alleen efficiënt bij een behoorlijk hoge pH waarde (bijna neutraal), terwijl "rauw voer enzymen" het beste werken bij een heel lage pH waarde (erg zuur). Dit kan problemen opleveren vanwege een inefficiënte vertering, omdat de maag de pH en de productie van enzymen zeer waarschijnlijk zal aanpassen aan het voedsel dat in de grootste concentratie aanwezig is. In subperiode A is dit droogvoer, in subperiode B droogvoer of rauw voer, en in subperiode C zal dit het rauwe voer zijn. Wanneer de overgangperiode kort is, valt dit nauwelijks op. Wanneer deze langer duurt, kan het wat gewichtsverlies tot gevolg hebben.

Als dit een reden tot bezorgdheid is, kun je beter [het meer maaltijden overgangsschema](#) gebruiken. Er zijn een aantal goede redenen voor:

- ◆ Je hond krijgt al langer dan 18 maanden droogvoer, daarom heb je een overgangperiode nodig die langer duurt dan een maand.
- ◆ Je hond heeft gezondheidsproblemen en is niet in optimale vorm voor extra stress.
- ◆ Je hond wordt meerdere keren per dag gevoerd.

Als je een keer per dag voert en geen vaste voertijd aanhoudt en niet vastzit aan een bepaalde soort voeding, dan is het [eenvoudige omschakelingsschema](#) geschikt voor de omschakeling op natuurlijke voeding. Als je merkt dat er gekotst wordt kort na het eten, dan heb je het mis gehad en kun je beter gebruik maken van [het meer maaltijden omschakelingsschema](#).

Het voedsel dat je gebruikt voor beide schema's is hetzelfde als voor een hond die volledig overgezet is, je begint alleen met kleine beetjes. Het aandeel brokjes staat voor het voer dat je in het verleden gebruikt hebt.

Bij een hond die 18 maanden of korter brokjes gegeten heeft, goed gezond is en niet meer dan een keer per dag gevoerd wordt, ga je als volgt te werk:

je [bepaalt de lengte van de drie subperiodes](#) aan de hand van de totale overgangperiode. Verdeel het totaal in drie ongeveer gelijke subperiodes. Schrijf het op je kalender of in je agenda. Ik verwijs naar ze als subperiode A, B en C, zoals ik voorheen gedaan heb.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Volwassen hond, eenvoudig omschakelingsschema

Dit is je basisschema. Als je niet goed weet hoe je de overgangperiode moet aanpakken, volg je dit schema:

Eenvoudige omschakeling, subperiode A

Je bepaalt de grootte van een normale maaltijd – wat de hond gewend is om per dag te eten. (Je kunt dit naar volume of gewicht doen – werkt allebei, alleen de manier waarop je de maat gebruikt is anders. Vergeet niet dat er bijna geen vocht in brokjes zit, daarom moet je voor elk deel droogvoer twee keer zoveel water (in dit geval in je hoofd) toevoegen om het wat betreft de concentratie van voedingsstoffen, te kunnen vergelijken met natuurlijk voedsel.)

Tijdens deze eerste periode verminder je het aandeel brokjes per maaltijd tot $\frac{3}{4}$ van wat je altijd gaf. Dan voeg je net zoveel natuurlijk voedsel toe als nodig is om de hoeveelheid brokjes weer te laten kloppen wat betreft gewicht of volume, ligt er aan welke je gebruikt.

Bij alle maaltijden geef je eerst het natuurlijke voedsel en de brokjes als "toetje". Als je hond niet al het natuurlijke voedsel opeet, neem je het weg en zet je het minstens 10-12 uur in de koelkast, en hij krijgt in die periode niets anders te eten!

10-12 uur later probeer je het nog eens, eerst met het natuurlijke voedsel. Als het opgegeten is, geef je de brokjes als toetje. Als de hond nog steeds weigert om te eten, herhaal je deze procedure.

Verander de natuurlijke voeding en probeer het geen vierde keer. Gooi weg wat je wat je gemaakt had en maak iets anders dat ook natuurlijk is. Dan herhaal je alles nog eens, waarbij je het voer elke 10-12 uur aanbiedt aan de hond. Er zijn weinig honden die nog steeds niet willen eten als je dit doet. Als hij nog steeds weigert na jouw derde poging met deze andere samenstelling, dan wordt het tijd om te experimenteren met wat hij wel zou willen eten op het gebied van natuurlijke voeding. Koop een beetje van zoveel mogelijke verschillende dingen om zijn eetlust te testen. Daarna geef je kleine beetjes als beloning totdat je weet wat hij lekker vindt. Gebruik hier vlees voor, geen groente.

Als je weet welk vlees hij lekker vindt, maak je er onmiddellijk een maaltijd mee. Geef het aan hem en geef hem brokjes als toetje – maar niet meer dan wat hij mag hebben – hij mag zijn maag niet vol eten met brokjes (of welk ander voer dan ook) – dat is gevaarlijk.

Ik weet het – de hond blijft er hongerig door – maar dat is precies wat je nodig hebt voor de volgende maaltijd...

Als je eenmaal een paar soorten vlees kent die hij lekker vindt, blijf je deze de eerste periode geven. Je mag wel wat variëren met de groente, maar verander nooit meer dan de helft daarvan in een keer.

Als je in het begin geen "hongerstaking" gehad hebt, dan kun je het vleesaandeel van de voeding wel veranderen. Maar als er startproblemen waren, geef je alleen vlees dat hij wil eten, minstens een week lang.

En vergeet niet om de brokjes pas te geven *nadat* de hond het natuurlijke voer gegeten heeft. En niet andersom. Je bent niet bezig om zijn maag voor te bereiden op de vertering van brokjes – om daarna een natuurlijke maaltijd te geven. Vaak moeten honden hiervan overgeven. Als je eerst de natuurlijke voeding geeft, dan geef je zijn maag de kans om zich aan te passen en die heeft dat nodig voor een goede spijsvertering. In het begin zal dat niet zo efficiënt verlopen waardoor de natuurlijke voeding niet optimaal verteerd wordt. Daarom vul je aan met brokjes waar zijn maag aan gewend is en die wel goed verteerd worden. Omdat brokjes het hoofdbestanddeel van de voeding uitmaken (hoewel het lijkt alsof het maar de helft is), gebeurt er niets met je hond.

Eenvoudige omschakeling, subperiode B

In deze periode verminder je het aandeel brokjes per maaltijd tot ½ van wat je gaf voordat je natuurlijk begon te voeren. De portie natuurlijke voeding wordt verdubbeld. Je geeft nog steeds eerst de natuurlijke voeding en de brokjes als "dessert" en alleen als hij de natuurlijke voeding opgegeten heeft.

Het is belangrijk om de voertijden af te wisselen. Je mag nooit op een voorspelbare manier of op vaste tijden voeren. Als een hond weet wanneer er voer in aankomst is, ontstaat er een geconditioneerde reflex in de maag, die schadelijk kan zijn voor hem.

Goed onthouden: in deze periode geef je ongeveer twee keer zo veel volume aan voer dan de hond "vroeger" kreeg. Dit veroorzaakt een beetje stress op de maagspier, die uitgerekt wordt en moet werken. Het is daarom erg belangrijk dat je ervoor zorgt dat de hond minstens 6-8 uur na zijn eten rust. Je kunt af en toe met hem gaan wandelen – maar je kunt hem geen weggegooide ballen laten opvangen of andere activiteiten laten ondernemen waardoor hij gaat rennen en springen. Spelen met andere honden is al helemaal uit den boze! Als je hier geen rekening mee houdt, vergroot je het risico van een maagtorsie – iets dat erg gevaarlijk is wanneer het niet onmiddellijk behandeld wordt.

Eenvoudige omschakeling, subperiode C

In deze periode verklein je het aandeel brokjes tot een symbolisch toetje. Niet meer dan ¼ van wat je vroeger gaf. De helft van wat je in periode B gaf. Je compenseert dit door 50% meer natuurlijk voedsel te geven, waardoor de maaltijd nu drie keer zo groot is als toen je begon met de omschakeling.

Je geeft nog steeds eerst het natuurlijke voedsel en de brokjes als "dessert" en alleen wanneer hij het natuurlijke voedsel heeft gegeten.

Het is nog steeds belangrijk dat je de voertijden afwisselt. En dit blijft zo voor de rest van

zijn leven!

In deze periode geef je geleidelijk aan meer natuurlijk voedsel en minder brokjes totdat je aan het eind helemaal geen brokjes meer geeft.

Zorg er asjeblieft altijd voor dat de hond de gelegenheid krijgt om te rusten wanneer hij een hele maaltijd heeft gehad. Bij voorkeur 6-8 uur. Met hem wandelen af en toe een paar uur na het eten is OK – maar laat hem niet spelen, rennen en springen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Volwassen hond, meer maaltijden omschakelingsschema

Je gebruikt dit schema wanneer een van de volgende condities van toepassing is:

- ◆ Je hond heeft langer dan twee jaar brokjes gegeten, daarom duurt de overgangperiode langer dan een maand.
- ◆ Je hond heeft problemen met zijn gezondheid en kan geen extra stress hebben.

Je hond krijgt meerdere malen per dag eten.

Meer maaltijden omschakeling, subperiode A

Je bepaalt wat je hond per dag *in totaal* eet door alle maaltijden bij elkaar te rekenen. (Je kunt volume of gewicht bepalen – kan allebei, alleen de manier waarop je de afmeting gebruikt, verschilt.)

Je maakt twee maaltijden per dag voor de hond: een brokjesmaaltijd ('s morgens) en een natuurlijke maaltijd ('s avonds).

In deze eerste periode verklein je de brokjesmaaltijd tot $\frac{3}{4}$ van wat je gewend was om in totaal per dag te geven. Geef dit als ontbijt, zo vroeg mogelijk.

Dan bepaal je hoeveel natuurlijk voedsel nodig is om de brokjes die je gegeven hebt aan te vullen, per gewicht of per volume, wat je wilt. (Als je met volume werkt, moet je het voedsel eerst malen voordat je het afmeet.) De natuurlijke maaltijd wordt 's avonds gegeven. In het begin zo laat mogelijk – om er zeker van te zijn dat de hond honger heeft en helemaal klaar is met de vertering van de brokjes.

Als de hond niet alles opeet van de natuurlijke maaltijd, neem je het weg en bewaar je het minstens 10-12 uur in de koelkast. In de tussentijd geef je niets anders te eten!

Wanneer de 10-12 uren voorbij zijn (de volgende morgen), probeer je het nog eens met

het natuurlijke voedsel. Als de hond nog steeds weigert om te eten, herhaal je de procedure en bied je het nog eens aan in de avonduren, hetzelfde eten. In de tussentijd geen ander eten geven!

Misschien heeft hij hierdoor zijn eerste vastendag gehad. Dat is OK. Verander het natuurlijke voedsel, voordat je het een vierde keer aanbiedt. Gooi weg wat je had gemaakt en maak iets anders, nog steeds natuurlijk – en rauw. Dan herhaal je alles nog eens waarbij je het eten elke 10-12 uur aanbiedt. Er zijn weinig honden die doorgaan met weigeren wanneer je dit doet. Als het toch gebeurt, wordt het tijd om na de derde aanbieding te gaan experimenteren om te ontdekken wat hij wel wil eten op het gebied van natuurlijke voeding. Koop een beetje van zoveel mogelijk verschillende dingen om zijn eetlust te testen. Dan geef je kleine stukjes als beloning totdat je weet wat hij lekker vindt. Hiervoor gebruik je vlees, geen groente.

Als je ontdekt hebt wat voor vlees hij lekker vindt, maak je hier onmiddellijk een maaltijd mee. Geef het aan hem en ga terug naar de routine om daarna een brokjesmaaltijd te geven. Vergeet niet dat deze brokjesmaaltijd nooit meer mag zijn dan $\frac{3}{4}$ van wat je in totaal gaf op een hele dag! Het is gevaarlijk om hem zijn maag te laten opvullen met brokjes, daarom blijft hij een beetje hongerig totdat hij de volgende natuurlijke maaltijd krijgt. Je zal deze extra honger waarderen wanneer je de volgende natuurlijke maaltijd aanbiedt..

Als je eenmaal weet welk vlees de hond lekker vindt, blijf je dit geven voor de rest van deze periode. Je mag wel wat afwisseling brengen in de groente, maar je moet nooit meer dan de helft veranderen.

Als je in het begin geen "hongerstaking" gehad hebt, kun je gewoon variatie aanbrengen in het vleesgedeelte van de natuurlijke voeding. Maar als je startproblemen gehad hebt, geef je alleen het vlees dat hij lekker vindt, minstens een week lang. Daarna kun je beginnen om af te wisselen.

Elke keer als je hond een maaltijd weigert, haal je het voer weg en probeer je het 10-12 uur later nog eens. Misschien stuurt dit het principe om 's avonds natuurlijke voeding te geven, in de war maar je kunt gewoon 's nachts omwisselen en 's morgens weer met een brokjesmaaltijd beginnen.

Als het "ijs" eenmaal gebroken is, wissel je de maaltijden weer af. 's Morgens brokjes en 's avonds rauwe voeding. Je doet je hond en jezelf een groot plezier door op het einde van deze periode zoveel mogelijk tijd tussen de brokjes en het natuurlijke voedsel te laten.

Meer maaltijden omschakeling, subperiode B

In deze periode verklein je het aandeel brokjes tot $\frac{1}{2}$ van wat je in totaal per dag voerde voordat je begon met natuurlijke voeding. Je geeft twee keer zo veel natuurlijke voeding.

Je geeft nog steeds 's avonds de natuurlijke voeding en de brokjes als ontbijt.

Het is belangrijk dat je afwisseling aanbrengt in de voertijden. Je moet nooit op een voorspelbare manier voeren of op vaste tijden, en dat geldt vooral voor de natuurlijke voeding. Als een hond weet wanneer er voer in aankomst is, begint zijn maag om een geconditioneerde reflex op te bouwen en het kan schadelijk voor hem zijn als er verkeerde verteringssappen geproduceerd worden. (Zie het artikel "[Waarom het geen goed idee is om je hond altijd "op tijd" te voeren...](#)" voor meer details.)

Goed onthouden: tijdens dit deel van de omschakelingsperiode voer je qua volume bijna twee keer zo veel als de hond "vroeger" kreeg. Al voer je dit in twee keer, toch ontstaat er

wat stress op de maagspier, deze wordt uitgerekt en aan het werk gezet. Daarom is het heel belangrijk dat je er voor zorgt dat de hond minstens 6-8 uur na zijn natuurlijke maaltijd rust. Je kunt wel af en toe met hem wandelen – maar je kunt geen spelletjes doen of andere activiteiten ontplooiën waardoor hij gaat rennen en springen.

Meer maaltijden omschakeling, subperiode C

In deze periode wordt het aandeel brokjes verkleind tot een symbolische portie. Niet meer dan ¼ van wat je vroeger gaf. Dat is de helft van wat je in periode B gaf. Ter compensatie vergroot je het aandeel natuurlijke voeding met 50%, waardoor het nu drie keer zo groot is als toen je begon met de omschakeling.

Maak je niet druk wanneer hij een brokjesmaaltijd overslaat – dat is wat je wilt bereiken.

Het is nog steeds belangrijk om de voertijden af te wisselen. En dat blijft zo voor de rest van zijn leven!

En nog steeds: zorg er asjeblieft voor dat de hond voldoende rust krijgt na zijn grote avondmaaltijd.

In deze periode geef je langzaam meer natuurlijke voeding en minder brokjes totdat je op het eind helemaal geen brokjes meer geeft. Als je de tijden waarop hij zijn ontbijt kreeg flink hebt afgewisseld, zal het hem niets uitmaken dat er geen ontbijt is wanneer hij de avond ervoor laat een stevige maaltijd gehad heeft.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Volwassen hond, extra omschakelingsschema

Dit schema is voor honden die gewend zijn om "op tijd" gevoerd te worden.

Voor de omschakeling

Wanneer je de hond altijd op vaste tijden gevoerd hebt, heeft zijn maag een geconditioneerde reflex ontwikkeld waardoor deze begint met de productie van enzymen voor het eten dat hij verwacht en dit gebeurt op het moment dat er indicaties zijn dat het er aan komt. Maar de enzymen die hij nodig heeft voor de vertering van brokjes (voornamelijk koolhydraten) zijn andere dan die hij nodig heeft voor de vertering van een natuurlijke maaltijd. Door dit conflict komt het vaak voor dat een hond die voor het eerst kennis maakt met natuurlijke voeding, braakt! Het betekent niet dat het eten niet goed is – het betekent dat de hond de verkeerde voorbereidingen getroffen had!

De oorzaak van dit probleem is dat jij een geconditioneerde reflex hebt opgebouwd in de normale routine van de maag. Er kunnen allerhande redenen zijn waarom je dat gedaan hebt, zoals denken dat het goed is voor je hond omdat het ook goed is voor jou.

Om dit te kunnen oplossen moet je begrijpen dat tijd en voortdurende herhaling de kern

van het probleem zijn. Daarom moet je eerst de "etensklok" van je hond doorbreken voordat je iets anders kunt doen, zodat zijn maag niet meer kan voorspellen wanneer er eten in aankomst is. Hij moet leren dat hij moet wachten tot er wat voedsel is om te testen, zodat hij weet wat er gearriveerd is en de benodigde enzymen produceert in plaats van de enzymen voor het eten dat hij verwachtte.

Het kan zo erg zijn dat sommige honden gal braken als je een maaltijd overslaat. Dit gebeurt om dezelfde reden: de maag produceerde deze gal (vol met verteringsenzymen) omdat hij eten verwachtte. Als er geen voedsel komt, moet hij de gal zo snel mogelijk zien kwijt te raken omdat deze schade kan aanrichten aan de maagwand...

Om dit probleem op te lossen, begin je om je hond te voeren op momenten die totaal onvoorspelbaar zijn – en je doet dit op zo'n manier dat zijn maag al vol is wanneer het "etenstijd" is geworden. Als je hond een lege maag heeft op het moment dat hij een maaltijd verwacht, dan heb je een probleem. Maar als je door blijft gaan met voeren op vaste tijden, dan krijg je later problemen als je hem overzet op andere voeding. Conclusie: je blijft hem voeren wat hij gewend was, maar je voert hem consequent eerder dan hij gewend is om te eten. Minstens 30 minuten eerder, of beter nog: een uur of twee eerder. Elk nieuw tijdstip van voeren hou je maximaal drie dagen aan. Daarna verander je het weer.

Stel dat je gewend was om je hond om 8 uur 's morgens te voeren. Drie dagen lang verschuif je dat naar bijvoorbeeld 6 uur 's morgens. Daarna wordt het half 6 's morgens – vroeger lukt niet.

Als je dit drie dagen achter elkaar gedaan hebt, ga je weer terug naar *een maaltijd* om 8 uur. Daarna voer je een week lang ergens tussen half 6 en 8 uur en je zorgt ervoor dat je hond onmogelijk kan weten wanneer zijn eten er aan komt.

Als je dit een week gedaan hebt, is het tijd om te testen. Je geeft hem om 9 uur 's morgens te eten! En je houdt hem om 8 uur goed in de gaten om te kijken of hij problemen heeft. Als dit het geval is, moet je hem nog niet meteen eten geven – dat verergert de zaak alleen maar! Maar je weet nu wel, dat je nog wat meer "verwarring" teweeg moet brengen bij de klok van de maag, daarom ga je de week erna terug naar het voeren op variabele tijdstippen tussen half 6 's morgens en 8 uur 's avonds.

When you can do the test at 9:00 PM with no problems shown at 8:00 PM, you are done and can move on to the real transition period.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Toelichting op de omschakelingsschema's voor volwassen honden

Hou er asjeblieft rekening mee dat de diverse schema's opgesteld zijn voor verschillende doeleinden. Je moet zelf het schema uitkiezen dat het beste aansluit bij *jouw* situatie.

Het zal je opgevallen zijn dat er geen schema is om "cold turkey" over te schakelen. Ik denk dat je dat heel goed kunt doen zonder een schema. Ook bij een "cold turkey" overstap is het echter nodig om geleidelijk meer eten te geven zoals dat aangegeven wordt in de schema's. Wanneer je dat doet

zonder geleidelijke overgang, loop je nog steeds het risico van maagdraaiing hetgeen hem zijn leven zou kunnen kosten.

Daarom gebruik je bij "cold turkey" een van de schema's voor volwassen honden maar zonder vastendagen aan het begin. In plaats daarvan voer je 2 maaltijden. De omschakeling duurt net zo lang maar je gebruikt deze alleen om langzamerhand de maaltijden groter te maken zodat je uiteindelijk uitkomt op 5 maaltijden per week volgens een onregelmatig, onvoorspelbaar schema.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Voorbeelden van voerschema's voor pups

Het voerplan voor pups heeft twee doelstellingen:

- ◆ Zorgen voor voldoende hooggekwalificeerde voeding zodat hij groeit en zijn lichaam zich op een langzame en solide manier kan ontwikkelen;
- ◆ Zorgen voor een efficiënte omschakeling op een totaal rauwe, natuurlijke voeding.

Je doet dit door drie verschillende maaltijden te geven:

1. Een alternatief voor het voorverteerde voedsel dat opgebraakt wordt door de ouders – het ontbijt. Deze maaltijd kan gegeven worden tot de pup 10 maanden oud is, bij de meeste kan deze al weggelaten worden wanneer ze in de puberteit komen.
2. Een alternatief voor de moedermelk die overdag gevoerd wordt. Deze maaltijd kan vervallen wanneer de pup maximaal 5 maanden oud is maar bij de meeste pups kan het al 4-6 weken eerder.
3. Een "volwassen" maaltijd die volledig uit rauwe grondstoffen bestaat en die 's avonds gegeven wordt, nadat alle belangrijke lichamelijke inspanningen verricht zijn. Dit is de maaltijd die uiteindelijk, wanneer de pup opgroeit en volwassen is geworden, de enige maaltijd wordt.

Tegen het einde van deze periode mag je meer geven van de "volwassen" maaltijd – maar je verandert niets aan de andere twee. De bedoeling is dat ze van het menu verdwijnen en daarom zorg je dat je pup honger heeft

wanneer de laatste maaltijd gegeven wordt en niet al te veel honger bij de twee andere maaltijden –in ieder geval niet meer dan genoeg is om de hoeveelheid voedsel op te kunnen eten.

Dit betekent dat je niets doet om het ontbijt en de lunch van de pup lekker te maken. Als hij ze nodig heeft, zal hij ze wel eten – en zo niet: prima!

Dit heeft tot gevolg dat je alles waarvan je weet dat de pup het zeer zal waarderen, toevoegt aan de *avondmaaltijd*. Als je iets lekkers zou willen geven, doe je dat bij het avondmaal, niet 's morgens en ook niet overdag.

Toch moet je er wel voor zorgen dat de pup zo veel kan eten als hij wil, minstens twee keer per dag, totdat hij 16 weken oud is.

Om het jezelf gemakkelijk te maken kun je een grote portie van bijvoorbeeld gerst of havermost inweken in geitenmelk en dan verdelen in porties die je apart invriest en ontdooit wanneer je ze nodig hebt. Denk er wel aan dat je pup snel groeit zodat je porties groter en groter worden! De in de melk geweekte granen vormen ongeveer de helft van de maaltijd.

Als je gaat winkelen om eten voor jezelf te kopen, hou er dan rekening mee dat je het vet en de botten goed kunt gebruiken voor de pup. Als je vlees koopt, kun je een mindere kwaliteit kopen dan je gewend bent – en het vet en de botten en een beetje vlees wegsnijden voor de hond, voordat je het kookt. Net als bij de geweekte granen kun je wat porties invriezen voor de dagen dat je misschien niet genoeg overhoudt van je eigen eten. Dit is dan de andere helft van de lunch. (Zie ["Puppy supplement"](#), ["Energie supplement"](#), en ["Volledige maaltijd"](#) in het hoofdstuk ["Voedingsgids voor pups"](#))

Je zou ook altijd een beetje meer kunnen koken voor jezelf en je gezin en dat toevoegen aan het puppy ontbijt 's morgens. Kook geen vet – het heeft geen enkele waarde voor de pup. Gekookt vlees en gekookte groente lijken qua chemische samenstelling een beetje op voorverteerd eten. Als je eens niets over hebt, kun je altijd een paar rauwe eieren toevoegen. Dit is dan de andere helft van het ontbijt.

Tot slot moet er ongeveer 10% beendermeel in het ontbijt en lunch zitten. Als je beendermeel van een goede kwaliteit kunt vinden [zoals bijvoorbeeld bottenzaagsel van het slachthuis – het "zaagsel" dat overblijft wanneer botten gezaagd worden] dan kun je dat nemen. Maar je kunt het ook zelf maken. Maal wat kippenvleugels of nekken of ruggen, of wat vissenbotten. (Bijvoorbeeld koppen en staarten die je wegsnijdt voordat je de vis voor jezelf klaarmaakt) Zoveel mogelijk verschillende soorten botten, die kunt malen en invriezen in kleine porties, ongeveer 10% van een puppy maaltijd.

Als je iets gebruikt dat niet alleen bot is, maar waar ook vet en vlees aan zit (zoals vissenkoppen en kippenvleugels), dan maak je de porties groter. (Hou er wel rekening mee dat je een goede keukenmachine nodig hebt om kippenvleugels en ruggen te malen – 750 Watt of meer.)

[Terug naar bein van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Jonge pup, 3 maaltijden per dag

Woensdag:

- Ontbijt:** Geitenmelk met gerstevlokken, gemengd met tafelrestjes van gisteren: wat gekookte bonen, aardappelen en wat gebakken varkensvlees. Gemalen botten van kippennekken toegevoegd. Na ons ontbijt nadat al het werk in de keuken gedaan was.
- Lunch:** In melk geweekte haverhout plus een paar gemalen kippennekken met extra vet en vellen van ons eten. Om 3 uur na een kleine trainingssessie.
- Diner:** Gemalen pens met rauwe wortels, bloemkool en spinazie. Kruidenmix en olijfolie toegevoegd. Na de training (met beloningen) rond ongeveer 9 uur.

Donderdag:

- Ontbijt:** Yoghurt waar 's nachts gerstevlokken in geweekt zijn. Twee hele rauwe eieren en wat tafelrestjes van gisteren: beetje kip (voornamelijk kraakbeen van het einde van de botten) en aardappelsalade, zonder saus en zonder uien. Gemalen botten van vissenkoppen toegevoegd. Voor ons ontbijt gegeven.
- Lunch:** Gekookte haverhout met stukjes weggesneden lamsvlees van de lamskarbonaadjes van gisteren, inclusief wat gemalen botten. Na wat oefeningen om 4 uur.
- Diner:** Rauw varkensvlees met rauwe gemalen aardappelen en groene bonen. Kruidenmix en lijnzaad toegevoegd. Om 8 uur gegeven.

Vrijdag:

- Ontbijt:** Haverhout, in melk gekookt, samen met rundergehakt (gekookt) en wat fijngeprakte zoete patatten. Gemalen kippenruggen toegevoegd. Meteen na het uitlaten 's morgens.
- Lunch:** Gerst, geweekt in geitenmelk, gemengd met gemalen rundvet. Beendermeel per ongeluk vergeten... Na een korte training om 4 uur.
- Diner:** Rauw zalmvlees met gemalen rapen, zonder uien en zonder saus. Kruidenmix en olijfolie toegevoegd. Na de training om 9 uur.

Zaterdag:

- Ontbijt: Beetje omelet dat nog over was. Twee verkruimelde sneetjes geroosterd brood geweekt in melk. Gemalen zalmkop met botten. Na een kleine training na ons ontbijt.
- Lunch: Gierst, geweekt in karnemelk. Gemalen rundvet. Gemalen zalmkop + botten. Om 2 uur.
- Diner: Rauwe kalkoenborst met gemalen jams en zoete patatten. Kruidenmix en levertraan toegevoegd. Om 7 uur.

Zondag:

- Ontbijt: Geitenmelk met gerstevlokken, gemengd met wat kalkoenvlees en gekookte zoete patatten van ons eten van gisteren. Na wat oefeningen na ons ontbijt.
- Lunch: Gierst, geweekt in karnemelk. Gemalen rundvet. Gemalen zalmkoppen + botten. Om 3 uur.
- Diner: Twee rauwe kalkoenvleugels – eentje laten liggen. Rauwe groentemix uit de diepvries is ook blijven staan. Om 9 uur na een lange training met beloningen.

Maandag:

- Ontbijt: Kippensoep met mi, daar havermout in geweekt tot het een puddingachtig iets werd. Rauw ei toegevoegd. Tijdens ons ontbijt.
- Lunch: Gerst, geweekt in geitenmelk. Gemalen, weggesneden varkensvet. Gemalen kippennekken. Kruidenmix en olijfolie toegevoegd. Om 5 uur na de training.
- Diner: De kalkoenvleugel die gisteren was blijven liggen en de rauwe groentemix, ook van gisteren. Om 8 uur gegeven, maar om 10 uur nog niets gegeten (vergeten om het weg te nemen...)

Dinsdag:

- Ontbijt: Yoghurt gemengd met aardappelpuree en wat gemalen gekookt kalkoenvlees. Kalkoenkarkas as toetje. Vlak voor ons ontbijt.
- Lunch: Is nog steeds aan het knagen op het kalkoenkarkas – geen belangstelling voor geitenmelk met gierst... Om 3 uur gegeven en om half 4 in de koelkast gezet.
- Diner: Pens en gemalen wortels, jams, broccoli en erwten. Kruidenmix en lijnzaad olie toegevoegd. Om 9 uur na wat oefeningen met hapjes. Kalkoenkarkas als toetje.

Woensdag:

- Ontbijt: Havermout, gekookt in melk, met gekookte zalm en bloemkool van

	ons eten gisteren. Gegeven toen iedereen bezig was om te vertrekken naar het werk. Kalkoenkarkas van gisteren als toetje en zoethouder omdat hij alleen in zijn bench was.
Lunch:	Gerst, geweekt in geitenmelk – van de lunch van gisteren die geweigerd was. Weggesneden stukjes vet van lamsvlees. Om 5 uur na wat oefeningen.
Diner:	Lamsbotten met vlees. Gemalen lamsvlees met gemalen wortels en groene bonen. Kruidenmix en olijfolie toegevoegd. Na het trainen om ongeveer 10 uur.
Donderdag:	
Ontbijt:	Geitenmelk met geweekte havermout, een beetje meer gekookte zalm met wat wortels en bonen van ons eten van gisteren. Na het uitlaten met wat oefeningen.
Lunch:	Gierst, geweekt in karnemelk. Wat lammerenvet en wat extra rundvet. "Zaagsel" beendermeel toegevoegd. Om 2 uur na een kleine training.
Diner:	Gemalen tong, gemengd met aardappelen en erwten. Kruidenmix en lijnzaad olie toegevoegd. Om 8 uur na ons eten.
Vrijdag:	
Ontbijt:	Yoghurt met geweekte havermout, wat gekookt lamsvlees van ons eten gisteren plus wat wortelen en bonen van ons eten van woensdag. Na ons ontbijt en wat oefeningen.
Lunch:	Gierst geweekt in karnemelk. Om 2 uur na wat getraind te hebben – maar geweigerd.
Diner:	Gemalen pens gemengd met gemalen raapstelen (geen uien en geen saus). Kruidenmix en olijfolie toegevoegd. Groot rundbot (van gisteren) als toetje. Om 9 uur na een training met beloningen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Medium puppy, 2 meals per day

Het belangrijkste doel van deze periode is om de pup van de gekookte voeding en de voeding die koolhydraten bevat, af te krijgen en over te zetten op totaal rauwe, natuurlijke voeding.

De eerste stap is om een maaltijd te maken van de twee "niet-natuurlijke" maaltijden (ontbijt en lunch) – en om daarna meer eten te geven bij het "volwassen" avondmaal.

Wanneer kun je een maaltijd weglaten?

De pup krijgt 20 minuten de tijd om te eten. Wanneer hij niet alles gegeten heeft, haal je het weg en tel je het als een weigering. Zet het eten in de koelkast tot de volgende dag en geef het weer. Deze keer zorg je ervoor dat er meer tijd zit tussen deze maaltijd en de vorige, zodat je weet dat hij honger heeft.

Wanneer hij **drie maaltijden in een week** (maakt niet uit welke) geweigerd heeft, dan weet je zeker dat hij niet ziek is of het eten niet goed is, maar dat hij aangeeft dat hij minder frequente en grotere maaltijden nodig heeft. Dit gebeurt vaak op de leeftijd van 12-16 weken, soms later. Bij sommige pups moet je er gewoon zelf mee beginnen. (Probeer asjeblieft niet om een pup een maaltijd te laten eten die hij niet wil of nodig heeft.)

Wanneer de pup 5 maanden oud is (kleinere rassen 4 maanden) dan voer je hem waarschijnlijk geen drie keer per dag meer, maar heb je ontbijt en lunch samengevoegd tot een maaltijd.

Voor deze "brunch" kun je beide recepten gebruiken. Maak er een ontbijt van of een lunch. Of een mix van beide. Je kunt ze ook afwisselen om zoveel mogelijk variatie te krijgen.

Over het algemeen geef je de "brunch" wat vroeger op de dag. Als je dat niet doet, heeft de pup minder honger bij het avondmaal – en deze is het belangrijkste van de twee.

In deze periode geef je 's morgens geen grotere porties. Ze blijven net zo groot als aan het begin van deze periode en je maakt je niet druk wanneer de pup nog meer wil als de "brunch" op is. Deze maaltijd (ontbijt/lunch) is de volgende die van het menu zal verdwijnen en het is niet nodig om hem hier te veel van te laten eten.

Nu begin je om 's avonds meer eten te geven (het "volwassen" rauwe voer) en wel net zo veel als de pup opkan. Zorg ervoor dat zijn buikje gevuld wordt en dat hij daarna een goede nachtrust krijgt.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Halfvolwassen hond, 1 maaltijd per dag

Het variëren van de voertijden...

Wanneer de pup zijn uiteindelijke hoogte bereikt heeft, groeit zijn lichaam verder in een veel langzamer tempo, de spiermassa wordt "opgevuld" en de botten worden versterkt. Zijn behoefte aan eten wordt beduidend minder wanneer dit gebeurt.

Nogmaals, als hij meerdere keren een maaltijd geweigerd heeft (maakt niet uit welke), dan moet je dit serieus nemen en geen brunch meer geven, waarbij de rauwe avondmaaltijd de enige is die je nog geeft.

Als je nog een voorraadje bevroren brunch porties hebt, kun je deze nog wel een paar

weken blijven geven als onderdeel van het avondmaal, maar het mag niet meer dan een klein beetje van de gehele maaltijd uitmaken.

Bij kleine honden gebeurt dit wanneer ze ongeveer 8-10 maanden oud zijn. Bij grotere honden wanneer ze ongeveer 10-12 maanden oud zijn. *Geen enkele hond* mag meer dan 6 maaltijden per week krijgen als hij 14 maanden oud is – bij de grote rassen (zoals Deense Doggen) 16 maanden (wanneer hun botten helemaal ontwikkeld zijn)!

Een van de belangrijkste taken van deze periode is om er voor te zorgen dat **het eten nooit op tijd komt!**

Je doel is om het aantal maaltijden geleidelijk aan terug te brengen tot 3-4 per week wanneer de hond 16 maanden oud is (kleine honden) of 18-20 maanden. (grote honden) Je hebt voldoende tijd tussen dit en 6 maaltijden per week op een leeftijd van 12 maanden (kleine honden) en 16 maanden. (grote honden)

De eenvoudigste manier om minder frequent te voeren is om op afwisselende tijdstippen te voeren, bijvoorbeeld ergens tussen 6 uur en 10 uur 's avonds. Als je nog laat op bent, geef je hem zijn eten net voordat je gaat slapen, bijvoorbeeld half 12. Dan weer een paar dagen tussen 8 uur en 10 uur 's avonds – gevolgd door een dag waarop je "vergeet" om hem te voeren voordat je naar bed gaat – maar dan geef je het hem vroeg 's morgens de dag erna. Misschien krijgt hij nog een maaltijd die avond maar het kan ook zijn dat je het weer vergeet en dan krijgt hij pas de volgende dag weer eten. Wie zal het zeggen? De hond in ieder geval niet! Zo heb je in feite een vastendag geïntroduceerd...

De tijden waarop je voert zijn niet belangrijk, zolang

- ◆ De hond maar niet weet wanneer hij zijn eten krijgt;
- ◆ Je geen eten geeft voordat hij zware lichamelijke inspanningen moet verrichten, wandelen valt hierbuiten.

Als aanvulling hierop kan ik je ten zeerste aanraden om eten te gebruiken als een betekenisvolle beloning voor goed werk. Elke hond in deze leeftijdsgroep zou intensief bezig moeten zijn met training, en je krijgt een veel beter, sneller en betrouwbaarder resultaat van je training als je de maaltijden gebruikt als "betaling" voor goed werk. Neem het eten mee en geef het ter plekke als je aan het trainen bent, op het moment dat de hond gedaan heeft wat je van hem verwachtte. Op deze manier krijg je een maximum effect!

Ik stel voor dat je er een regel van maakt dat de hond *geen* eten krijgt tenzij je er wat mee gedaan hebt... Dus op de dagen dat je te druk bent om te trainen, heb je het ook te druk om hem eten te geven. Echt waar, trainen is op deze leeftijd belangrijker dan voer, haal deze prioriteiten dus niet door elkaar!

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

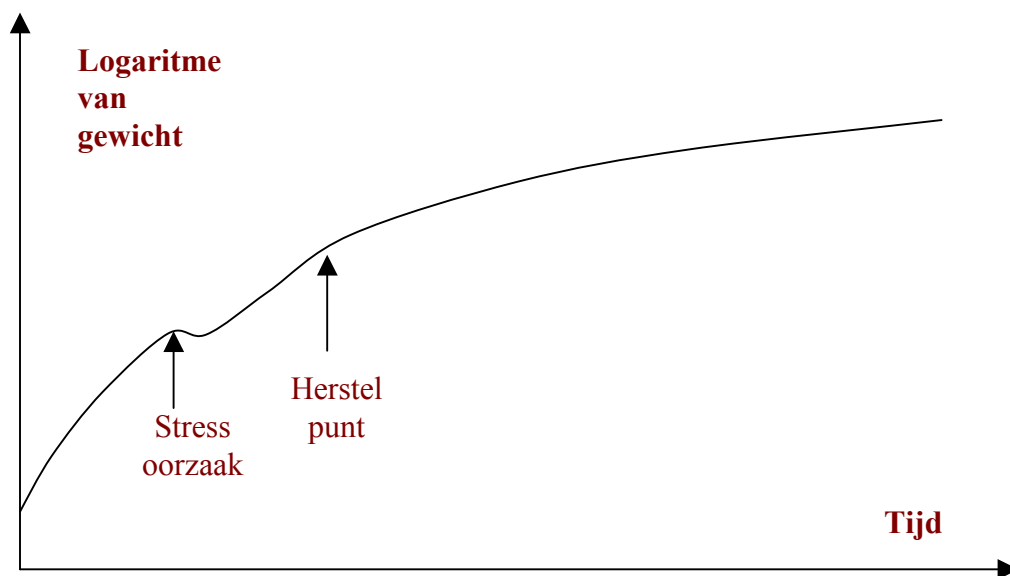
[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Toelichting op de voerschema's voor pups

Ik raad je ten zeerste aan om de groei van je pup bij te houden zolang hij nog drie maaltijden per dag krijgt, door hem elke dag te wegen, en om de andere dag als je twee maaltijden geeft, en daarna een keer per week.

Als je het gewicht op grafisch papier uitzet met de data langs de abscis (horizontale lijn) en het gewicht wordt voorgesteld door de afstand daarvan, dan krijg je een mooie lijn (curve) die in het begin nogal steil is en daarna geleidelijk wat afvlakt als de puppy zijn geheel volwassen gewicht nadert. Je zult echter snel buiten het papier uitkomen omdat de curve te steil wordt, dus het wordt moeilijk om veel bewijs te leveren met de grafiekgegevens, tenzij je de schaal op de verticale lijn aanpast.

Om dit te vermijden zou je met een calculator de *logaritme van het gewicht* kunnen berekenen en daarna een grafiek maken van de logaritmes en de tijd. Als je dat doet, krijg je een lijn die er ongeveer zo uitziet:



Door de logaritme af te zetten tegen de tijd in plaats van het gewicht, kun je de hele groei van de pup op een kaart in beeld brengen – en je hoeft je ook geen zorgen te maken over kleine fluctuaties in de groei waar je echt geen zorgen om hoeft te hebben...

Zolang de lijn er mooi en regelmatig uitziet en steeds minder en minder stijgt wordt wanneer hij zijn uiteindelijke gewicht nadert, gaat het waarschijnlijk heel goed met je pup.

De grafiek geeft de *relatieve* gewichtstoename van de pup per dag aan – dit is de belangrijke factor die in de gaten gehouden moet worden, niet het aantal grammen dat hij per dag aankomt.

Of je nu gewichten of logaritmes uitzet, alle stress die de pup meemaakt is te zien aan een afvlakking van de lijn, zoals je hierboven kunt zien. Een wormkuur, vaccinaties, of de tandwisseling zorgen er al snel voor dat er 2-4

dagen niet gegroeid wordt, mogelijkwijze zelfs een klein gewichtsverlies. Wanneer de groei nog steeds stagneert na 8-10 maaltijden (3 dagen bij een kleine pup met 3 maaltijden per dag), dan is er een probleem dat je moet bespreken met je dierenarts! Wanneer je de cijfers elke dag of om de andere dag in grafiek brengt, dan kun je dit niet missen. De pup raakt er tegelijkertijd ook aan gewend dat hij "behandeld wordt" wordt – iets waar je later veel profijt van hebt.

Een zeer belangrijk doel van deze grafiek is de hulp die hij biedt bij de overstap van drie naar twee maaltijden per dag en van twee naar een. Als de lijn nog steeds verloopt zoals het hoort, zelfs wanneer je een maaltijd weglaat, dan weet je dat je dit op het goede moment gedaan hebt. Wanneer je een grote verandering ziet, dan heb je misschien een andere reden gehad om de maaltijden te verminderen. In dat geval geef je een paar dagen achtereen weer een extra maaltijd om te kijken of de lijn weer terug gaat naar waar hij had moeten zijn. Als dat gebeurt, blijf je die extra maaltijd geven totdat de pup weer begint om maaltijden te weigeren.

Wanneer je pup eten weigert en jij ziet dat zijn gewicht tegelijkertijd stagneert of vermindert, dan kun je rustig aannemen dat er een reden voor is en dat die niets te maken heeft met het eten! Als je die reden niet kent, dan is dat een goede reden om naar je dierenarts te gaan – de kans is groot dat je pup een infectie aan het bestrijden is of een of ander probleem heeft waar hij hulp bij nodig heeft...

Ik beloof je dat als je een grafiek maakt, je veel twijfel en onzekerheid voorkomt in situaties waar dat niet nodig is!

[Terug naar begin van de sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het bewaren van het voedsel

De inhoud van dit hoofdstuk:

Invriezen – langdurige opslag	163
Tijdelijke opslag in de koelkast	166
Ongekoelde opslag	167
Reizen met je hond	168

Voeding die niet aan bederf onderhevig is bij kamertemperatuur is niet geschikt om gegeten te worden.

Je hond heeft geen problemen met rauw vlees dat op een natuurlijke manier bederft.

Bedorven groente is echter volkomen ongezond voor een hond – maar het zal je waarschijnlijk ook niet lukken om hem dat te laten eten... Honden hebben een sterke rem wat betreft eten van natuurlijk voedsel dat niet goed voor ze is. (En ook een sterke rem om iets dat ze niet kennen of herkennen als voedsel, te eten...)

Invriezen - langdurige opslag

Over het algemeen kun je alle voedingsmiddelen die je koopt en niet meteen gebruikt, het beste bevroren bewaren bij een temperatuur van -12°C of lager. (Een normale diepvries.) Als je eten dat bestemd is voor menselijke consumptie in dezelfde vriezer bewaart, kun je beter wat oude kranten om de pakken pens wikkelen om te voorkomen dat de sterke geur in daarvoor gevoelige voedingsmiddelen zoals brood trekt. De geur van pens is erg sterk en het is bijna onmogelijk om het weer uit voedingsmiddelen te krijgen die er aan blootgesteld waren, zelfs als dat maar een betrekkelijk korte tijd was.

Over het algemeen kun je alles jarenlang in de diepvries bewaren en nog steeds veilig aan je hond geven. Wat betreft *pens* wordt er echter

aangeraden om het niet langer dan 6 maanden te bewaren, tenzij het ergens ongestoord kan blijven zitten. (Nooit de vriezer openen.) Theoretisch bestaat de mogelijkheid dat er bepaalde zeldzame bacteriën kunnen groeien in de bevroren pens en sommige daarvan kunnen de darmen van de hond irriteren. Hoewel ik nog nooit meegemaakt heb dat dit gebeurde, zijn er wel gevallen gerapporteerd en het is niet nodig om dit risico te nemen.

Wanneer pens ontdooid is, moet het meteen gevoerd worden. Wanneer het bevroren gevoerd wordt en je hond niet gewend is om bevroren voedsel te eten, kun je diarree verwachten, daarom is het beter dat je gewend raakt aan de speciale geur – maar als je bedenkt hoe lekker *hij* het vindt, stinkt het al veel minder erg!

De eerste keer dat mijn overleden vrouw pens rook, wilde ze het voorgoed en compleet verbannen uit het huis. Maar Bettemuir en ik bleven volhouden dat dit fantastisch hondenvoer is. We bereikten een compromis en de pens werd gedeeltelijk bevroren gevoerd – waardoor de geur niet zo sterk is. Bettemuir en ik hebben mams geleidelijk aan getraind om de geur te tolereren en na een paar weken had ze er helemaal geen last meer van. (Het is me opgevallen dat dit met *iedereen* gebeurt die voor het eerst pens voert. Probeer het asjeblijft – je tegenzin verdwijnt. Echt waar.)

Mijn verloofde vindt pens OK wanneer het *vers* gevoerd wordt (ze maakt er zelfs maaltijden mee), en dat het pas begint te stinken als het een tijdje gestaan heeft!

Ik moet je een verhaal vertellen. In het begin van de 90er jaren toen ik begon met mijn hondenschool in BC, waren er veel studenten die pens van me wilden hebben. We hadden een collectieve afspraak gemaakt en iedereen verzamelde plastic zakken zodat we de pens gezamenlijk konden snijden en de individuele porties konden verpakken en invriezen.

Op een gegeven moment begon het raar te ruiken in mijn slaapkamer na zo'n "pens dag"... en ik wist niet wat het was. Ik verschoonde de lakens, waste de gordijnen, maakte de vloer goed schoon – maar de lucht werd alleen maar erger!

Ik besloot toen om de kasten ook schoon te maken en ik vond een zak met plastic zakken. Ik wist wel dat hij daar was – het waren de lege zakken voor onze volgende pens sessie, dacht ik.

Ik had het mis – het was een zak met plastic zakken met penslappen die al lang in de vriezer had moeten zitten – het zat al bijna twee weken in die kast!

Nou, in ieder geval wist ik toen waar de lucht vandaan kwam. Mijn honden waren erg behulpzaam – ze boden meteen aan om het vuil voor me te ruimen, gratis! Ik twijfelde – maar ze overtuigden me: de zak ging mee naar de tuin en terwijl ik het plastic verwijderde, zorgden zij voor de pens! Er was veel meer dan ze op konden, daarom nodigden we wat vrienden uit zodat hun honden ook konden genieten. De stank was verschrikkelijk, maar ik was verbaasd dat de pens nog goed was.

Ik denk dat het voornamelijk komt doordat de pens, die in gesloten plastic zakken zat, geen contact heeft kunnen hebben met zuurstof.

Alle pens verdween. Alle 7 honden waren gelukkig. 3 hadden wat losse poep de dag erna, eentje bijna diarree. Alle honden hebben vervolgens vrijwillig 2-3 dagen gevast. Geen van ze heeft er iets van overgehouden!

Het duurde trouwens wel wat langer voordat de burens me konden vergeven...

Dit is geen voorbeeld van hoe *jij* het zou moeten doen. Het is alleen maar een illustratie, dat je neus en je ideeën er een probleem van maken. Honden hebben een heel andere mening over wat "lekker" is!

Je kunt pens wel op kamertemperatuur laten ontdooien, maar het is beter om dit te doen op een vrij lage temperatuur, zoals in je koelkast. Als de lucht een probleem is, doe je er een krant omheen tijdens het ontdooien. Het papier absorbeert het meeste van de gassen die vrijkomen. Als je de pens met de krant er omheen ook nog in een emmer of een container met een goed sluitende deksel pakt, heb je helemaal geen problemen met de rest van het eten in de koelkast. Wanneer je pens in de koelkast zet zonder absorberende verpakking eromheen neemt het meeste eten, en zeker alle melkproducten, de geur op na een paar uur.

Nu je zoveel geleerd hebt over het niet koken van het hondenvoer, heb je misschien vragen *waarom* invriezen dan wel OK is... Koken levert *warmte* en warmte betekent dat er *fysieke energie overgebracht wordt op de grote eiwitmoleculen en de enzymen in het eten*. Deze energie komt hoofdzakelijk in de vorm van vibratie en rotatie. Hoe hoger de temperatuur, hoe heftiger de vibratie en rotatie.

Welnu, als een grote "lompe" structuur zoals een eiwitmolecule heen en weer geslingerd en gedraaid wordt, valt hij in stukjes uit elkaar. Deze stukjes komen niet meer bij elkaar wanneer ze afkoelen – ze zijn permanent vernietigd...

Bij het *invriezen pak je juist energie af* van die moleculen. Ze rusten bij een energieniveau dat lager is dan normaal. Hierdoor blijven ze intact. Het lage energieniveau zorgt er ook voor dat bacteriën niet kunnen groeien – dus het rottingsproces stopt.

Over het algemeen is *verdamping* er de oorzaak van dat menselijk voedsel "niet goed" is na langdurige opslag in de vriezer:

1. Water verdampt langzaam uit het voedsel en kristalliseert zich als ijs aan de buitenkant daarvan. Als dat maar lang genoeg duurt, droogt het eten uit. Hierdoor vinden er een aantal veranderingen plaats binnen de eiwitstructuren waardoor het eten anders (en minder lekker) smaakt.

2. Er verdampen ook andere lichte, aromatische bestanddelen uit het voedsel, waardoor het nog eens anders gaat smaken.

Deze verdampingsprocessen zorgen ervoor dat het voedsel aan "kwaliteit verliest" (het wordt min of meer smakeloos) – maar de uitwerking op de voedingswaarde is volkomen onbelangrijk.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Tijdelijke opslag in de koelkast

Je kunt pens 2-3 dagen in de koelkast bewaren zonder dat de voedingswaarde voor de hond verloren gaat, maar op het moment dat het ontdooid is, zal hij beginnen om zichzelf te verteren – en dat ruikt *niet* goed voor de meeste menselijke neuzen! Dit proces vindt ook plaats bij een niet bevroren, gesloten zak met pens. Voor honden is het nog steeds OK om op te eten!

De vele verteringsenzymen in de pens zijn ook een reden om pens *niet* te mengen met iets anders dat je een dag wilt bewaren. Het maakt niet uit om welk voedsel het gaat, maar alles waar pens mee in contact komt, wordt verteerd en waarschijnlijk zul je deze lucht niet zo kunnen waarderen. De voedingswaarde is nog steeds dezelfde, maar misschien haalt zelfs de hond zijn neus er voor op – het ruikt nogal typisch!

Het is beter om alleen pens door de maaltijd te mengen als je zeker weet dat de hond alles meteen opeet. Wanneer hij daarna nog honger heeft, geef je hem wat groente erbij... je zult er snel achter komen wat de werkelijke oorzaak was van die honger!

Groentemix, Energie supplement en Puppy supplement kun je minstens een week in je koelkast bewaren in goed gesloten verpakking.

Eten dat je hond laat staan gaat na een half uur in de koelkast, voor pups na 10 minuten. Je geeft het gewoon opnieuw bij de volgende maaltijd.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Ongekoelde opslag

Beloningen kunnen goed bewaard worden op een droge plek in de open lucht – als je ze goed gemaakt hebt. Als je ze in een droge en gesloten container bewaart, blijven ze minstens een maand goed, niet bevroren en niet gekoeld.

Als je ze langer moet bewaren, kun je ze invriezen in een open container boven in je diepvries, ze worden dan "ge-vriesbrand" en blijven droog genoeg om niet te gaan schimmelen wanneer je ze gebruikt. Je kunt de *droge* beloningen ook in een goed gesloten container stoppen en op een andere plaats in de diepvries bewaren.

Je kunt je hond de botten, wanneer ze ontdood zijn, *buiten* laten opeten. Veel honden houden ervan om op een zachte ondergrond zoals vloerkleden aan botten te knagen maar dat hoeft je niet toe te staan. Je hoeft ook niet te piekeren over "bederf" van het bot. Je kunt "afgekloven" botten eindeloos laten liggen, als je er tenminste geen last van hebt. Ze zijn niet schadelijk voor een hond.

Botten kunnen ook goed ingegraven in de grond bewaard worden om contact met de lucht te voorkomen. De natuurlijke, bacteriële afbraak van het organische weefsel helpt de hond om de waardevolle mineralen uit die "walgelijke" botten te halen, vooral wanneer ze een paar weken in de grond hebben gezeten. Het is dus veilig om hem zo lang als hij maar wil, aan deze botten te laten knagen – maar geef wel minstens een keer per week een vers bot ongeacht de voorraad die hij her en der opgeslagen heeft.

Botten die achterblijven op het gras en in contact komen met lucht en allerhande organismen, verliezen hun voedingswaarde na een paar weken. Insecten en bacteriën hebben er dan al het goede van af gegeten.

Vlees "bederft" snel als je het ongekoeld bewaart. Maar dit is niet zo slecht voor honden als je misschien denkt. Groente is veel erger. Als die niet vers meer is, kan een hond er geen waardering voor opbrengen en vaak prefereren ze een extra vastendag boven het eten van oude, half bedorven groente.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Reizen met je hond

Als je op reis gaat, kun je bevroren eten meenemen in een koelbox met ijs. Wanneer de temperatuur op het vriespunt gehouden wordt, blijft al het eten dat je wilt bewaren minstens 2 weken goed. Daarna zal de pens een beetje beginnen te stinken omdat hij zichzelf begint te verteren.

Als je trip langer duurt dan twee weken, is het beter om wat van het bevroren eten in een diepvries te bewaren (als je er een kunt gebruiken ergens) zodat je daar verder mee kunt gaan wanneer de voorraad van de eerste 2 weken op is. Daarna kun je andere eiwitbronnen gebruiken zoals lam, kalkoen, rund enz die je langer dan 2 weken op ijs kunt bewaren.

Het is helemaal niet erg wanneer het voor *jou* niet meer veilig is om het vlees te eten – als je vlees geeft dat niet gemanipueerd is met chemicaliën, vindt er een natuurlijk rottingsproces plaats dat niet schadelijk is voor een hond! (Geen hamburgers, ham, worstjes en alle andere soorten bewerkt voedsel geven – deze zijn allemaal geconserveerd met bacteriën die een onnatuurlijk rottingsproces in de hand werken, voornamelijk anaerobische bacteriën waartegen een hond zich niet kan verweren ... "Hamburgers" zijn allerhande voorgevormde schijven die niet verkocht worden als "gehakt".)

Soms kan gedroogd vlees een uitkomst bieden maar vergeet niet dat gedroogd voedsel nooit "echt" voedsel wordt wanneer je er water aan toevoegt... Door het drogen wordt de chemische structuur onherstelbaar veranderd waarbij belangrijke voedingsstoffen verloren gaan, maar het kan geen kwaad om een gezonde hond gedroogd vlees te laten eten als je een paar weken op reis gaat – zolang het niet langer is dan een paar weken en je weer verse voeding geeft als je thuis komt.

Dan is er natuurlijk ook nog de optie om dagelijks te winkelen en wat te kopen voor de hond. Je hoeft je niet zo druk te maken om de puntjes op de i te zetten wat betreft de balans wanneer het niet langer duurt dan een paar weken. Als je er maar voor zorgt dat de hoofdgroepen ongeveer kloppen...

1/3 rauw vlees + 1/3 rauwe groente + 1/3 rauw vet en botten

... dan zal je hond graag met je op vakantie gaan. (Je laat je kameraad toch niet alleen thuis wanneer je voor je plezier op reis gaat...)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Poep kijken

De inhoud van dit hoofdstuk:

Normale ontlasting - hoe hondenpoep er uit ziet	169	
Zwarte of grijzige poep		171
"Betonpoep"		171
Hele stukken onverteerd voedsel		171
Waarschuwingstekens die je niet mag negeren	172	
Diarree - and parasieten		172
En nog wat		174
Gratis mest voor je tuin – een goed zaak	175	

Poep is belangrijk. Honden weten dat! Misschien ben je er niet zo weg van om het te onderzoeken zoals je hond dat doet, maar je kunt wel veel informatie verzamelen over je hond door zijn ontlasting te bestuderen...

Je zou er een gewoonte van moeten maken om elke keer dat je hond gepoept heeft naar zijn ontlasting te kijken. Als je hem uitlaat op een openbare plaats, dan is er een goede gelegenheid om dat te doen wanneer je het opruimt, als je tenminste een verantwoordelijke hondenbaas bent.

Normale ontlasting – hoe hondenpoep er uitziet

De ontlasting moet zacht zijn en toch stevig. De kleur hangt af van wat hij gegeten heeft en varieert van lichtbruin tot donkerbruin, bijna zwart.

Wanneer je hem alleen vlees gegeven hebt, kun je een zachte, bijna zwarte ontlasting verwachten.

Het is OK als het lijkt op cementpoeder na een bottendag, zolang je het maar kunt verkrummen met je vingers (wel graag met een plastic zakje ertussen!) Het zou heel goed zijn als je een keer per maand of vaker, zo veel

botten tegelijk voert dat de ontlasting bikkelhard wordt! Het helpt om de anaalklieren goed te laten functioneren.

Als je ziet dat je hond over de grond schuift met zijn achterwerk ("sleetje rijden"), dan moet je er rekening mee houden dat er problemen met de anaalklieren kunnen zijn omdat die niet voldoende mechanische stimulatie gehad hebben, en wordt het tijd om heel snel een "bottendag" in te lassen... (Blijft hij daarna nog doorgaan met "sleetje rijden", dan is het tijd om de dierenarts even te laten kijken naar de anaalklieren – dit probleem is over het algemeen eenvoudig en snel op te lossen...)

Af en toe (zeg maar om de zoveel weken) kun je een grijzige slijmlaag om de ontlasting aantreffen en dat is OK: het is een gezond teken dat aangeeft dat de oude slijmlaag afgestoten is door de darmen.

Soms zie je restanten van gesneden groente in de ontlasting. Dit is normaal omdat een hond niet in staat is om de celwanden van vers plantaardig materiaal te verteren. Maar als de groente maar fijn genoeg gesneden is, worden de meeste voedingsstoffen er wel uitgehaald en blijft er een bijna lege huls over. De grotere plantaardige stukken helpen om de mechanische functie van de darmen te stimuleren en daarom zijn ze toch nuttig en geen verspilling.

Wanneer je iets aan je hond geeft dat hij niet gewend is, kan hij *diarree* krijgen. Niets om je druk over te maken wanneer deze diarree maar een paar dagen duurt – behalve dan de rommel die je moet opruimen. De "buikloop" ontstaat omdat de darmen niet voldoende tijd gehad hebben om het vocht uit de voedingsstoffen te halen, iets dat normaal wel gebeurt.

Dit op zijn beurt komt omdat er een sterke stimulatie plaatsvindt van de maag en de dunne darm, waardoor het hele spijsverteringsproces versneld wordt – het is een normale reactie op voedsel dat af en toe gegeven wordt. Geen teken van ziekte. Als je niet weet waar de diarree vandaan komt, dan is de kans groot dat je hond ergens iets gegeten heeft terwijl jij het niet in de gaten had...

Je moet ook niet vergeten dat er vaak bepaalde stoffen toegevoegd worden aan droogvoer met het speciale doel om de ontlasting stevig te maken zodat je het kunt wegvegen met een bezem – veel gemakkelijker dan met een schop die je daarna ook nog eens moet schoonmaken...

Deze stoffen zijn over het algemeen 100% onverteerbaar (zaagsel wordt veel gebruikt...) en dit zit uiteraard niet in jouw natuurlijke voeding. Daarom zal de ontlasting van je hond over het algemeen wat *zachter* worden – zoals het hoort te zijn - wanneer je overstapt op natuurlijke voeding...

Zwarte of grijze poep

Zwarte poep die erg zacht is tot bijna vloeibaar, vertelt jou dat de hond waarschijnlijk een maaltijd heeft gegeten die uitsluitend uit vlees bestond. Niets om je druk over te maken.

Grijze poep die zacht is of stevig maar niet hard, is een indicatie dat de hond te veel graan en te weinig rauw vlees en verse groente krijgt. Wanneer je de maaltijden "opvult" met rijst of pasta kan dit betekenen dat je meer verse producten moet gebruiken. Het kan ook zijn dat iemand brokjes aan je hond heeft gegeven! Niet echt iets om je druk over te maken, behalve wanneer je voeding niet optimaal is en je moet overwegen om bepaalde veranderingen aan te brengen...

"Betonpoep"

Van tijd tot tijd komen er kleine harde stukjes als ontlasting. Wit of grijs, bijna stoffig. Als je er in drukt, valt het uit elkaar.

Dit zijn de goedverteerde restanten van de botten die je aan je hond hebt gegeven...

Deze harde poep is erg gezond voor een flinke botteneter want het helpt om de anaalklieren goed in vorm te houden. Zorg ervoor dat je minstens een keer per maand zoveel botten voert dat dit het gevolg is. Misschien is het zelfs nodig om die ene keer per maand bijna alleen maar botten te voeren.

Hele stukken onverteerd voedsel

Stukjes groente in de ontlasting is normaal bij honden die grotere stukken groente gekregen hebben om aan te knabbelen. De maagsappen kunnen de cellulose van de celwanden van plantencellen niet afbreken en daarom wordt de buitenkant van die stukjes groente niet verteerd. Misschien heb je de neiging om ze te "recyclen", maar er zitten niet veel voedingsstoffen meer in. Ze richten geen schade aan, maar zijn niet goed voor jouw financiën omdat je een inefficiënte voedingsbron gebruikt hebt. Het is beter om de groente te vermalen tot pulp zodat de hele oppervlakte maximaal bewerkt kan worden door de maagsappen.

Stukjes bot in de ontlasting is een ander verhaal. Ze geven aan dat je hond de botten die je voert, niet verteert zoals het hoort. De bottenstructuur zou

door de verteringsenzymen vernietigd moeten zijn waardoor er alleen poeder overblijft, zoals besproken bij de "betonpoep" hiervoor. Hier kunnen veel redenen voor zijn maar misschien is het raadzaam om eens wat verandering aan te brengen in de manier waarop je de botten geeft zodat hij geen grote stukken kan inslikken.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Waarschuwingstekens die je *niet* moet negeren

Wanneer een hond ***alles uitbraakt*** wat er naar binnen gegaan is, en daarbij ook nog diarree heeft, moet je rekening houden met een ernstige ziekte zoals parvo, en hem *onmiddellijk* naar de dierenarts brengen om uitdroging, waar hij in minder dan 12 uur aan doodgaat, te voorkomen. Het is niet de diarree die het uiteindelijke sein geeft maar het braken. En dit is tevens het gevaarlijkste deel van de symptomen...

Wanneer de temperatuur hoger is dan normaal (koorts), samen met diarree of braken, moet je ook naar je dierenarts gaan.

Wanneer alle drie symptomen: diarree, braken en koorts tegelijk komen, moet je *meteen* naar de dierenarts gaan al is het midden in de nacht.

Diarree - en parasieten

Zolang er geen andere symptomen zoals braken, bloed in de ontlasting, koorts, gedragsveranderingen enz optreden na de diarree, hoef je je geen zorgen te maken tenzij de diarree langer duurt dan 3 dagen. Wanneer dit het geval is, heb je misschien te maken met een parasitaire infectie, vooral wanneer het begint met een dag diarree gevolgd door een paar dagen normale ontlasting. Dan weer een dag met diarree, daarna een paar dagen zonder diarree, totdat je ongeveer alleen nog maar diarree ziet.

Er zijn verscheidene parasieten die dit kunnen veroorzaken en het is belangrijk om een monster van de ontlasting te laten onderzoeken door je dierenarts voordat je begint met een behandeling. Elke parasiet heeft zijn eigen wormmiddel en elk wormmiddel kan giftig zijn voor een hond, daarom is het niet goed om een mix van te veel verschillende chemicaliën aan een hond te geven...

Aan de andere kant is een te lage dosering ook niet goed. Hierdoor kan de parasiet resistentie opbouwen tegen het wormmiddel, waardoor je er de volgende keer meer van moet gebruiken om hetzelfde resultaat te bereiken – met meer risico voor je hond.

Laat dus alsjeblieft een monster van de ontlasting analyseren voordat je begint met een behandeling. Geef duidelijk aan dat je *a/* deze parasieten onderzocht wil hebben:

- ◆ Zweepwormen
- ◆ Haakwormen
- ◆ Spoelwormen
- ◆ Lintwormen
- ◆ Salmonella
- ◆ Coccidia

Elk van ze kan diarree veroorzaken en ze kunnen geïdentificeerd worden door middel van de ontlasting: eitjes in de ontlasting is een teken dat ze er zijn. Ze zijn microscopisch klein en zijn niet te zien met het blote oog.

Al deze parasieten kunnen doeltreffend behandeld worden wanneer je weet waar je mee te maken hebt. Laat een specifieke diagnose stellen voordat je een of andere wormkuur koopt in een dierenwinkel – als je verkeerde medicijnen gebruikt in een verkeerde dosering wordt de situatie alleen maar erger doordat deze parasieten immuun worden.

Waarschijnlijk zul je geen parasieten in de ontlasting vinden, zelfs als een hond ernstig besmet is. Als je ze wel ziet, is er iets ergs aan de hand en is je hond al een hele tijd besmet...

Wanneer je

- ◆ "komkommerzaadjes", of
- ◆ "vermicelli" (of kleine bewegende spaghetti...)

in de ontlasting ziet, breng dan een monster naar je dierenarts en laat het *onmiddellijk* onderzoeken. De "komkommerzaadjes" duiden op een lintwormfamilie. De "vermicelli" hoogst waarschijnlijk op spoelwormen.

Zweepwormen en haakwormen zijn kleine schepseltjes, ongeveer zo groot als een oogwimper. Verwacht niet om deze te zien – ze komen niet vaak "met de ontlasting mee" en als ze dat wel doen, dan zitten ze er binnenin.

Wormen zijn vervelende beestjes die door het lichaam van de hond reizen en allerhande ingewikkelde omweggetjes kennen om de maag met zijn sterke zuur waarin ze dood gaan, te omzeilen. In plaats daarvan trekken ze door de longen, de bloedvaten, de nieren, de lever en de spieren om in de darm te komen, waar ze zich tegoed doen aan het eten van de voeding van de hond.

Het grootste probleem is niet het voedsel dat ze opeten – het is de schade die ze aanrichten in het lichaam wanneer ze er doorheen trekken. Een hond met een ernstige wormbesmetting zal ook ernstige inwendige bloedingen hebben.

Coccidia en salmonella zijn bacteriën, die te klein zijn om zonder microscoop te kunnen zien. Beide komen veel voor in kippen. Een besmetting met coccidia komt zelden voor – maar is wel gevaarlijk. Een hond die besmet raakt, sterft na 9-12 maanden wanneer hij geen goede medische behandeling krijgt. Je kunt de symptomen niet missen: sloomheid, gewichtsverlies, weinig levenslust – alle symptomen verergeren naarmate de tijd verstrijkt.

Salmonella is de enige parasiet die ook een probleem kan zijn voor de mens. Hij zorgt voor koorts en diarree gedurende een paar weken, zeker niet prettig – maar ook niet gevaarlijk wanneer je de correcte medische behandeling krijgt met antibiotica.

De meeste honden lopen ooit in hun leven wel een salmonella besmetting op en het is voor hen ook niet levensbedreigend. Wanneer ze het eenmaal gehad hebben, hebben ze een goede weerstand bij een herbesmetting.

Het zou goed zijn om de ontlasting regelmatig te laten nakijken, minstens een keer per jaar, en vaker wanneer je in een besmet gebied woont (in Europa wordt het regelmatig gedaan door clubs en verenigingen om de verenigingsterreinen vrij van parasieten te houden). Onthoud goed dat er weinig is dat je kunt doen om een besmetting met inwendige parasieten te voorkomen. Je hond verbieden om aan de ontlasting van een andere hond te snuffelen helpt niet. De larven kunnen een heel eind wegkruipen van de ontlasting waarin ze uitgekomen zijn en ze kunnen het lichaam van een hond binnendringen door de huid tussen de voetkussentjes, door vlooiën, doordat de hond speelt met een andere hond, of door eenvoudigweg daar te lopen waar een besmette hond gelopen heeft.

En nog "wat"

Gele gal geeft aan dat er een probleem met de alvleesklier is. Er zijn veel kruiden om een goede werking van de alvleesklier te stimuleren. Je kunt ze kopen bij een drogist of een kruidenwinkel. Wanneer het langer duurt dan een week, moet je naar de dierenarts gaan.

Bloed is een serieus probleem. Het kan een parasiet zijn, maar ook vele andere zaken. Als je bloed in de ontlasting ziet, moet je onmiddellijk een monster naar je dierenarts brengen. Denk er aan dat bloed niet altijd rood

hoeft te zijn. Als het niet vers is, kan het bijna zwart van kleur zijn. Dit komt voor bij bloed dat enige tijd in de darm gezeten heeft voordat het naar buiten komt. Wanneer dit het geval is, zal niet de hele ontlasting deze kleur hebben en het verschil met de ontlasting na een vleesmaaltijd is gemakkelijk te zien.

Je hoeft je, zoals eerder aangegeven, geen zorgen te maken over de "**grijze cellofaan verpakking**": het is een natuurlijke afstoting van de slijmwand en je ziet het elke 1-2 maanden.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Gratis mest voor je tuin – een goede zaak!

De ontlasting van honden die natuurlijk gevoed worden, kan gemakkelijk verwerkt worden tot compost. Het vernietigt je tuin niet – zoals brokjespoep ... (Er zitten zoveel giftige chemicaliën in brokjes dat de meeste planten er niet tegen kunnen.)

Idem dito met de urine. Urine van honden die natuurlijk gevoed worden laat geen gele vlekken achter op je gazon. Een hond die brokjes eet, zorgt voor plekken met gras die witter (of zelfs helemaal dood) zijn. Je kunt precies zien waar die hond een paar dagen ervoor heeft geplast.

Er zijn maar weinig honden die poep eten van andere honden die natuurlijk gevoed worden! Dit in tegenstelling tot de poep van honden die brokjes eten. De droogvoerproducenten voegen veel chemicaliën toe. Bepaalde daarvan worden "[smaakverbeteraars](#)" genoemd. Een fijne naam voor chemicaliën die geen enkele andere functie hebben dan de smaak van de brokjes zo lekker te maken, dat een hond ze graag wil eten al is de voedingswaarde ook zo laag dat hij er anders zijn neus voor op zou trekken.

Die "smaakverbeteraars" zijn niet altijd verteerbaar – ze zitten in de ontlasting. Dit is vaak aan de hand met commercieel kattenvoer. Katten zijn veel afhankelijker van rauw vlees dan honden en het is over het algemeen niet zo gemakkelijk om ze onnatuurlijk voedsel te laten eten. Maar ze kunnen overgehaald worden met behulp van de chemie. Deze chemicaliën komen naar buiten met de ontlasting en nu weet je waarom honden zo geïnteresseerd zijn in de kattenbak...

Denk je er wel aan om altijd zakjes mee te nemen? Misschien wil je hond ergens een visitekaartje achterlaten, terwijl je bureu dat niet zo kunnen waarderen.

Je kunt trouwens de ontlasting ook veel beter controleren wanneer je het oppakt... :-)

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Werken met je dierenarts

De inhoud van dit hoofdstuk:

Mogelijke belangenconflicten	177
Waar dierenartsen voor opgeleid worden door de overheid...	178
Waarom dierenartsen niet altijd vrijuit kunnen praten	179
Hoe voerfabrikanten de dierenartsen achter zich krijgen	180
Hoe een dierenarts zijn brood verdient	181
Het financieel/ethische dilemma van je dierenarts	182
Het ontwikkelen van wederzijds vertrouwen	184
Hoe je bekendheid geeft aan de verbeterde gezondheid van je hond	186

Zoals je waarschijnlijk al wel begrepen hebt, kun je een conflict met je dierenarts krijgen over "dat idee om je hond rauwe en natuurlijke voeding te geven". Hierbij een aantal tips hoe je daar mee om zou kunnen gaan.

Misschien heb je het geluk dat er een holistische dierenarts is bij jou in de buurt. Als dat zo is, geweldig! Geniet van je gesprekken met hem/haar over voeding en haal zoveel mogelijk informatie en ondersteuning als je maar kunt krijgen!

Zo niet, praat dan niet te veel over voeding en vermijd een confrontatie.

(Neem eens een kijkje op deze website als je een holistische dierenarts zoekt of iemand kent die je kunt aanbevelen: <http://k9joy.com/education/vets.html>. Ik hoop dat je me wilt helpen om een goede en informatieve bron te maken van deze pagina, gebruik daarom het formulier om elke dierenarts waarvan je vindt dat hij thuishoort op die lijst, toe te voegen!)

Mogelijke belangenconflicten

Wanneer je weet wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn dat je dierenarts het niet eens is met jouw ideeën over natuurlijke voeding, dan wordt het

gemakkelijker om de relatie goed te houden. Wie weet heb je hem ooit nog dringend nodig, maak het dus niet kapot!

Je moet weten dat de meeste dierenartsen voor hun beroep gekozen hebben omdat ze van dieren houden. De meeste dierenartsen hadden aan het begin van hun carrière geen flauw benul van de gigantische belangenconflicten waar ze mee te maken zouden krijgen waardoor hun liefde voor dieren al snel zou kunnen veranderen in een financiële nachtmerrie.

Waar dierenartsen voor opgeleid worden door de overheid...

Op de eerste plaats moet je begrijpen dat de overheid geen jarenlange opleidingen aanbiedt om "hondendokters" voort te brengen. **Het doel van de overheid om dierenartsen op te leiden is bescherming van onze menselijke voedselbronnen.** We eten geen honden en katten en daarom is er geen noodzaak om iets zinnigs over honden en katten op te nemen in het curriculum van de veterinaire opleiding. Dierenartsen worden opgeleid om koeien, varkens, kippen en andere herbivoren gezond te houden totdat ze geslacht worden. Ze worden niet opgeleid om zieke huisdieren te behandelen. Ja – dat was een hele ontnuchtering toen ik het hoorde van een afdelingshoofd van Agriculture Canada! En het werd er niet beter op toen de FDA in de VS precies hetzelfde vertelde.

Je dierenarts heeft dan waarschijnlijk ook helemaal geen waardevolle opleiding gehad over de voeding en het voeren van een carnivoor. Door het lezen van dit boek weet je veel meer dan hij/zij wist bij het afstuderen!

Veel verantwoordelijke dierenartsen doen aanvullende opleidingen en veel exploitanten van dierenziekenhuizen en klinieken erkennen hun tekort aan scholing op bepaalde gebieden en zullen daarom hun kennis uitbreiden. Maar ze zijn niet verplicht om dat te doen – de vergunning voor het houden van een dierenziekenhuis of een dierenkliniek bevat geen enkele voorwaarde op dit gebied!

Helaas worden dierenartsen die een praktijk hebben dagelijks met van alles en nog wat gebombardeed. Vertegenwoordigers van allerhande bedrijven willen hun spullen verkopen. Verkopers willen dat ze hun producten ondersteunen of afnemen voor wederverkoop. De overheid wil dat ze bulletins, regelingen en richtlijnen doornemen. De veterinaire associatie wil dat ze allerhande uitgezonden informatie lezen. Het is onmogelijk dat iemand dat allemaal kan bijhouden. Het is zelfs te veel om *vluchtig door te kunnen nemen*.

Het gevolg is dat het merendeel er uit pikt *wat hem het meeste interesseert* – op zich geen slecht idee. Maar helaas ook niet zo best, want er zit waarschijnlijk niets bij al die informatie dat over de voeding van carnivoren gaat. Noch de overheid, de associatie, de huisdiervoedselindustrie, de medische industrie, noch de handel en zijn vertegenwoordigers hebben tot nu ook maar enige interesse getoond in het verstrekken van informatie over natuurlijke voeding aan dierenartsen!.

Ze moeten er zelf op uit gaan om *die* informatie te vinden! Als je dierenarts dat gedaan heeft, heb je geluk gehad! Zo niet, geef dan de moed niet op! Je moet dan de aanvullingen zelf geven...

Waarom een dierenarts niet altijd vrijuit kan praten

Het volgende probleem is, dat zelfs als je dierenarts er van overtuigd is dat natuurlijke voeding het beste is voor je hond, er nog een paar opmerkelijke obstakels kunnen zitten tussen zijn persoonlijke mening en een open en positieve ondersteuning van jou.

Er zijn Veterinaire Associaties. Je moet weten dat deze associaties *machtige verenigingen zijn met overheidsprivileges*. Ze hebben de autoriteit om elk van hun leden op elk gewenst moment een beroepsverbod op te leggen door de praktijkvergunning in te trekken of het lidmaatschap te beëindigen. Een dierenarts die zijn praktijk wil blijven houden kan niets inbrengen tegen hetgeen *zij* willen. Terecht of onterecht is niet altijd belangrijk. Het is een kwestie van leven of dood, financieel.

Deze associaties hebben een groot belang bij het veiligstellen van de welvaart van hun leden. Het zijn *vakverenigingen!* Dit betekent dat zij hun leden niet zullen toestaan om informatie of meningen te verspreiden die de inkomsten van andere leden zouden kunnen schaden. Omdat ze de macht gekregen hebben om vergunningen af te geven aan *alle* dierenartsen, kunnen ze de tent sluiten op ieder gewenst moment als ze daar een reden voor kunnen vinden – en een dierenarts heeft geen enkele mogelijkheid om zich te verweren, behalve dan dat hij het voor kan leggen aan de rechter! Ondertussen heeft hij geen vergunning om te werken totdat er uitspraak gedaan is – en zolang er nog geen uitspraak is, zit hij zonder inkomsten.

Wanneer de associatie bepaalde richtlijnen aanbeveelt, kan jouw dierenarts hier niet openlijk tegen in gaan of een andere mening ondersteunen, hoe zeer hij er ook van overtuigd is dat een andere aanpak veel beter en passender is. Tenzij hij bereid is om zijn broodwinning op het spel te zetten.

Hoe producenten van diervoeders dierenartsen achter zich krijgen

Er zijn veel voorbeelden van dierenartsen die in dienst zijn bij een associatie en daarnaast betrokken zijn bij zowel de regulerende overheidsinstanties met beslissingsbevoegdheden als de huisdiervoedselindustrie.

Veel dierenartsen laten zich goed betalen om een bepaald merk voer te promoten. Hetzelfde geldt voor de associaties. Het gaat om een belangrijk financieel belang van de leden dat beschermd moet worden. (Net zoals als reclame voor tabak bij sport evenementen...)

In 1995 bijvoorbeeld, ging de Australische Veterinaire Associatie [AVA] een 3-jarig contract aan met de drie grootste fabrikanten van huisdiervoeders. Een van de AVA bestuursleden, die tegelijkertijd voorzitter was van de Australische Veterinaire Associatie voor Kleine Huisdieren, werkte ook als adviseur bij Friskies en ontkende in het openbaar dat er een belangenconflict was... Kun je nagaan!

En al die advertenties waar dierenartsen verklaren dat ze een of ander voer aanbevelen. Op de eerste plaats hebben ze wel wat autoriteit op het gebied van hondenvoeding, maar geen enkele scholing om die te onderbouwen! Ten tweede worden ze ervoor betaald! Dus, serieus: wat voor waarde heeft het dan nog? Ik zal je het antwoord besparen...

Naar mijn mening is omgaan met *gebrek aan kennis* het ergste wat er is. Onwetendheid mag dan wel zaligmakend zijn maar omgaan met de onwetendheid van andere mensen is dat zeker niet. Vooral niet wanneer het mensen zijn die graag gezien worden als deskundigen. In dergelijke situaties moet je erg voorzichtig zijn en vasthouden aan wat logisch op je overkomt. Niemand kan iets met kennis die hij niet bezit... Ga maar gewoon door en maak gebruik van de kennis die je *zelf* hebt!

Ik kan me niet voorstellen dat zoveel hoog opgeleide mensen niet in staat zijn om dezelfde conclusies te trekken als ik getrokken heb uit eenvoudige en logische observaties, gebaseerd op eenvoudige biologische principes waarvan ik weet dat ze er voldoende over geleerd hebben om ze te kunnen begrijpen... Maar als ze er wel weet van hebben en nog steeds droogvoer en blikvoer ondersteunen, dan is het een koudbloedige en cynische uitbuiting van jouw liefde voor jouw hond wanneer ze doorgaan om producten waarvan ze weten dat die ongezond zijn voor honden, te promoten.

De problemen die hieruit voortvloeien zijn trouwens wel heel erg gezond voor hun zaken!

Ik weet dat ik hiermee een heel gevoelig onderwerp aangesneden heb, en het is niet mijn bedoeling om dierenartsen te beschuldigen van egoïstisch handelen in hun eigen voordeel wanneer ze droogvoer of blikvoer aanbevelen in plaats van natuurlijke voeding. Ik beweer ook niet dat dierenartsen frauduleuze motieven hebben of andere oneerlijke bedoelingen. Maar ik zeg je dat er enorme belangenconflicten meespelen!

Hoe een dierenarts zijn brood verdient

Er zijn zelfs holistische dierenartsen die wat bijverdienen door de verkoop van commercieel voer...

Dat kan handig en comfortabel zijn voor jou, maar het kan ook tegen je werken wanneer je dierenarts er geen strikte normen op na houdt. Maar zelfs dan: in hoeverre kun je een dierenarts vertrouwen die veterinaire adviezen voor je hond geeft, terwijl hij daarnaast ook droogvoer verkoopt dat gebaseerd is op granen en geconserveerd met BHT aan iedereen die het maar wil kopen zonder te waarschuwen voor de gevaren van dit voer?

Je kunt niet verwachten dat jouw dierenarts als zakenman zijn financiële belangen opzij schuift, hoewel ik weet dat vele dat wel doen – of in ieder geval serieus proberen om dat te doen. Dat zijn de artsen die alleen maar voer verkopen om hun bedrijf gezond te houden, zij weten dat het onmogelijk is om "al die rommel", die mensen sowieso willen kopen, tegen te houden omdat hun mond gesnoerd is door de associatie. Het is niet *hun* taak om het publiek voor te lichten. Ze worden er niet voor betaald – ze krijgen wel problemen wanneer ze het proberen...

Ze weten dat de brokjesklanten hun brokjes wel ergens anders kopen wanneer zij het bij hen niet te verkrijgbaar is. Waarom zouden zij het dan niet verkopen? Wanneer de mensen het kopen bij hun dierenarts, heeft hij in ieder geval de mogelijkheid om contact met ze te houden en misschien, ooit, kan hij ze laten zien dat er andere keuzes zijn om over na te denken.

En tussen haakjes, hoe kan een dierenarts die hondenvoer wil verkopen de producten van Hill's "Science Diet" weigeren als dit bedrijf eigendom is van zijn eigen veterinaire associatie en er door gecontroleerd wordt?

Ik kan veel sympathie opbrengen voor dierenartsen en de voorwaarden die hen opgelegd worden wanneer ze hun passie tot hun beroep maken. Het is een enorme uitdaging om op een integere manier om te gaan met de zorg voor onze honden.

Ik heb zelf in een soortgelijke situatie gezeten. Toen ik lezingen gaf over het voeren van rauwe, natuurlijke voeding (op de manier waarop ik er over schrijf in dit boek), werd ik uitgenodigd om het bedrijf dat de eerste producent werd van rauwe hondenvoeding in Noord Amerika, Canine Choice Natural Foods Inc op te starten. (Later verkocht ik mijn belangen in het bedrijf en het bestaat niet meer onder deze naam.) Als aandeelhouder verdiende ik geld wanneer mensen dit voer kochten. Zolang dit het enige bedrijf was dat rauwe voeding produceerde, had ik geen problemen met ethische conflicten bij de lezingen. Maar toen de concurrenten links, rechts en overal begonnen op te duiken, werd het steeds moeilijker om "mijn favoriet" niet op de voorgrond te laten treden! Ik denk dat ik redelijk eerlijk en objectief gebleven ben, maar zo werd het niet altijd *ontvangen* en soms gaf ik mensen een onverdiende, positieve indruk van een concurrerend voer om de eenvoudige reden dat ik niet al te vooringenomen wilde overkomen...

Toch is het wel mogelijk om hier mee om te gaan *wanneer je het begrijpt en onderkent*. Maar je dierenarts heeft geen enkele mogelijkheid om conflicten te ontvluchten. Hij is gedoemd wanneer hij eerlijk is en hij is gedoemd wanneer hij dat niet is.

Het financieel/ethische dilemma van je dierenarts

Een dierenarts verdient meer geld wanneer jouw hond ziek is dan wanneer hij gezond is. Hij heeft niet zoveel *financieel belang* bij het ondersteunen van jouw activiteiten om je hond zo gezond te houden dat je zijn diensten niet nodig hebt.

Ik wil graag geloven dat hij er wel *moreel en ethisch* wel in *geïnteresseerd* is maar ik ben niet zo naïef om te geloven dat dit het geval is bij alle dierenartsen...

Het is zoals een van mijn dierenartsen zei ooit: "Mogens, ik zou je ideeën graag openlijk ondersteunen, maar mijn kinderen moeten ook eten..."

Daarmee is alles gezegd, of niet?

Voordat je hier een oordeel over geeft, is het zaak om ook eens na te denken over andere "deskundigen" die diensten, gebaseerd op hun superieure kennis van een bepaald vakgebied, aan je verkopen.

Je tandarts bijvoorbeeld. Waarom is hij zo rijk? Als iedereen zijn gebit goed zou verzorgen, kon hij de tent wel sluiten...Als je een probleem hebt, zijn er waarschijnlijk meerdere oplossingen – waaronder de "perfecte oplossing" die financieel helemaal niet haalbaar is voor jou. Maar die oplossing zou hem wel het meeste geld opleveren!

Idem dito met je advocaat. Als je een probleem hebt en advies vraagt, dan weet je gewoon dat hij niet veel verdient aan een advies om de onenigheid onderling te regelen – de zaak laten escaleren en naar de rechter stappen levert veel meer op!

Daarom moet je de touwtjes in je eigen handen houden bij deze professionele deskundigen. Hun doel is niet hetzelfde dan wat jij nastreeft, daarom kunnen zij niet voor jou beslissen, en ze zijn ook niet op de hoogte van omstandigheden waardoor hun advies een slechte keuze voor jou zou kunnen zijn.

Je moet ze laten uitleggen wat de opties zijn – zodat je goed begrijpt wat de gevolgen en de voordelen en nadelen zijn van elke optie. Daarna beslis *jij* met welke optie de jouw ingehuurd deskundige door kan gaan.

Wie de rekening betaalt, die is de baas. Laat je niet intimideren door deskundigheid. Gebruik het in je eigen voordeel.

Het concept van het gebruiken van de deskundigheid van iemand anders in je eigen voordeel gaat ook op voor je dierenarts. Hij wordt ingehuurd om je deskundig te adviseren over de opties die er zijn bij een bepaalde situatie. Hij moet die opties aan je uitleggen op een begrijpelijke manier zodat je in staat bent om een beslissing te nemen – omdat *jij* de beslissing neemt, niet de dierenarts.

Veel serieuze en gewetensvolle dierenartsen pakken het ethische dilemma rond het geld verdienen aan jouw pech aan door zich op de *preventieve gezondheidszorg* te richten. Maar dit is financieel gezien een gevecht tegen de bierkaai.

Vanwege het feit dat de meeste mensen die honden hebben helaas niet bereid zijn om geld uit te geven aan preventieve testen en behandelingen. Ze wachten gewoon tot het probleem er is – en klagen dan over de rekening!

Zaken als gezondheidscontrole, regelmatig onderzoek van de ontlasting, titer testen in plaats van entingen, testen over het functioneren van de organen en testen van de hormoonwaarden in het lichaam verschaffen waardevolle informatie over de gezondheid van een hond – en vaak wordt een sluimerend probleem ontdekt voordat het gevaarlijk wordt.

Bij een titer test wordt gemeten hoeveel antilichamen van een bepaalde ziekte er in het bloed van de hond zitten. Deze antilichamen worden geproduceerd om de ziekte af te weren maar ze zijn ook een reactie op een succesvolle vaccinatie. Wanneer ze redelijk geconcentreerd aanwezig zijn, is het niet alleen onnodig om opnieuw te vaccineren, het kan zelfs de bescherming die de hond al heeft, vernietigen.

Het is een groot probleem dat de gemiddelde hondenbezitter zich hier niet druk om maakt – of niet inziet hoe noodzakelijk het is – of er gewoonweg niet voor wil betalen. Ze hebben niet door dat ze zich uiteindelijk een paar flinke rekeningen kunnen besparen – en veel leed voor hun hond.

Deze aanpak is "niet op het spoor" van wat de *associaties* ondersteunen en promoten en een dierenarts die graag zo wil gaan werken, kan rekenen op een flinke kostenstijging wanneer hij deze ideeën uitwerkt en toepast.

Ik denk niet dat er veel dierenartsen zijn die hun opleiding gevolgd hebben omdat ze briljante verkopers zijn en willen uitblinken op dit gebied...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Het ontwikkelen van een wederzijds vertrouwen

Ik had veel vertrouwen in de dierenarts (en nog steeds al woon ik niet meer bij hem in de buurt) die vertelde dat hij een gezin moest onderhouden en ik vertrouwde op zijn adviezen omdat ik wist dat hij oprecht holistisch was in zijn benadering van medische problemen. Hij kon er alleen niet openlijk voor uit komen. Dit is bedroevend, maar toen ik het eenmaal wist, kon ik met hem werken. Ik vertrouwde op zijn ervaring toen hij mijn hond een paar keer moest behandelen, en hij vertrouwde op mijn respect voor zijn conflictvolle situatie

Zijn vertrouwen in mij maakte dat het klikte tussen ons.

Onthoud dit goed, alsjeblieft. Als je een goede, werkbare relatie wilt met je dierenarts, ook wat betreft voedingsproblemen, is het belangrijk om hem een rotsvast vertrouwen te geven in jou en je gezonde verstand en de zorg voor je hond. Als dit niet gebeurt, kun je niet verwachten dat hij *jou* ondersteunt!

Je ontwikkelt geen vertrouwen wanneer je een confrontatie aangaat. Als je hem onderwerpt aan een kruisverhoor, krijg je geen eerlijke antwoorden. Je mag wel controversiële vragen stellen zonder je zelf te committeren. De antwoorden kunnen nuttig zijn. Maar doe het alleen om te checken hoe "warm het water is". Ga er niet op door of begin geen discussie over het antwoord, zelfs als je het er helemaal niet mee eens bent.

Je moet vragen stellen die antwoorden opleveren waar je nog wat van kunt leren! Laat de dierenarts uitleggen wat de betekenis is van zijn diagnose en

waarop hij dat baseert, als je een hond brengt met een probleem dat onderzocht moet worden. Je hebt het recht om dat te weten, en elke prof die trots is op zijn beroep zal je graag uitleg geven! Zolang je vragen stelt met het doel om een beter begrip te krijgen van de situatie waarin je hond verkeert...

Stel ook vragen over de behandeling en over de medicijnen die nodig zijn. Zorg ervoor dat je precies begrijpt wat de uitwerking van de behandeling is. Of er mogelijke bijwerkingen zijn waar je op moet letten. Vergeet niet dat je zijn assistente bent! Jij bent degene die voor de hond zorgt volgens de instructies van je dierenarts wanneer je hem meeneemt naar huis. Je moet weten wat je moet doen! Als je dierenarts om je hond geeft, zal hij deze informatie graag geven.

Over het algemeen kun je bijna alles vragen wanneer je het doet met empathie en wanneer het duidelijk is, dat je iets wilt leren. Wanneer je laat zien dat je belangstelling hebt voor de problemen waar je dierenarts mee te maken heeft en geïnteresseerd bent om te begrijpen wat hij doet voor jouw hond, dan heb je een grote kans dat je een waardevolle relatie kunt opbouwen.

Je kunt ook vragen stellen over voeding en voeren – zolang je maar niet vertelt over je plannen om natuurlijk te voeren totdat je weet dat ze ondersteund worden. Als dat het geval is, prima! Zo niet, dan moet je voorzichtig zijn.

Op de eerste plaats zou je nu voldoende over je dierenarts moeten weten om te besluiten of het de moeite waard is om hem aan te houden... Als je daar van overtuigd ben, dan laat je de hond grondig onderzoeken zodat je dierenarts een goed beeld heeft van de algehele conditie van hem op dit moment.

Daarna verander je de voeding en duurt het een paar maanden om alles goed te krijgen.

Dan ga je nog een paar maanden door met de natuurlijke voeding waarbij je allerhande positieve veranderingen opmerkt in de gezondheid van je hond.

Na 6-9 maanden ga je opnieuw naar je dierenarts voor een gezondheidsonderzoek. Je vraagt zijn/haar commentaar op de zichtbare verbeteringen zoals een zachte, glimmende vacht, schone tanden, heldere ogen, grote vitaliteit enz.

Wanneer deze verbeteringen bevestigd worden, leg je uit dat je de voeding veranderd hebt...

Aan de reactie die je dan krijgt, merk je wel of je ondersteuning kunt verwachten of niet.

Ik denk dat je het nu wel door hebt...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Hoe je bekendheid geeft aan de verbeterde gezondheid van je hond

Dan zijn er ook nog veel mensen die niet begrijpen, accepteren, weten of waarderen dat een hond een carnivoor is en als zodanig gevoed moet worden. Hou asjeblieft rekening met hen en maak geen ruzie. Lever geen kritiek op wat ze doen, tenzij ze daar specifiek om vragen! (Er zijn maar weinig mensen die dat doen...)

Er zijn zelfs mensen die geloven dat een hond vals wordt als hij rauw vlees krijgt...

Weer anderen zijn zo afgestemd op alle reclame dat ze verder geen vragen hebben wanneer het "op teevee was" of "in de krant geschreven stond". Het zal dan wel waar zijn...

Bijna net als bij de politiek. Of een geloof. Veel mensen hebben zo'n heilig geloof in hun eigen gelijk dat ze zich volledig afsluiten voor logica en bewijs. Jij kunt dat niet veranderen.

Het is ook niet zo aangenaam om kwesties aan te snijden waar je je hersenen bij moet gebruiken. Het is veel gemakkelijker, mentaal zowel als lichamelijk, om te blijven geloven in de sprookjes die de commercie jou vertelt.

Ik weet wel dat het moeilijk is om passief te blijven als je weet dat de hond een hoge prijs moet betalen voor deze onwetendheid. Maar het is nog steeds beter om een confrontatie te vermijden.

Wanneer je respect hebt voor het recht van iedereen om zijn eigen fouten te maken, dan wacht je gewoon af totdat iemand belangstelling toont in de stralende gezondheid van *jouw* hond. Laat zijn gezondheid *zien* en *voelen*, wanneer hij een paar maanden natuurlijke voeding gehad heeft!

En dan lach je terwijl je antwoord geeft op de vraag, "Wat geef je hem te eten? "

Ze *stellen* deze vraag wanneer ze van hun eigen hond houden... 😊

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Water

De inhoud van dit hoofdstuk:

Wat zijn de problemen	189
De problemen met het transport	191
De problemen met de opslag en de distributie	193
Vervuiling door de mens	194
Hoe komen we aan veilig drinkwater	195
Wanneer gebruik je welke techniek	198
Kun je water te schoon maken?	199
Individuele en tijdelijke opslag van drinkwater	200
Verantwoordelijk water management	201

Water is het belangrijkste bestanddeel van natuurlijk voedsel. Het is het bestanddeel dat in de grootste concentratie aanwezig is. Minstens 2/3 van de voeding bestaat uit water en daarnaast moet een hond ook nog kunnen beschikken over drinkwater, zodat alles wat er naar binnen gaat bij een hond voor ongeveer 80-90% uit water bestaat. Water is ook het bestanddeel dat sneller tot de dood leidt dan elk ander bestanddeel wanneer het ontbreekt...

Maar water is geen water meer. Wat we via onze kranen aangeleverd krijgen door de openbare toeleveringsbedrijven is meer dan alleen water. Zeker, er zit veel water in die vloeistof. Maar ook veel giftige chemicaliën waaronder organische verontreinigingen en gevaarlijke metalen, micro organismen, modder en chemische "conserveringsmiddelen" en andere chemicaliën die toegevoegd worden!

Kun je dit aan je hond geven?

Het antwoord is "ligt er aan"...

Ligt er aan waar je woont. Ligt er aan wat de bron van jouw kraanwater is. Ligt er aan welke vervuilingproblemen er zijn in het gebied waar jouw water

vandaan komt. Het ligt er aan hoe het water opgeslagen, behandeld en vervoerd wordt voordat jij het krijgt. En het ligt er aan wat je er mee doet wanneer je het krijgt! Wordt het gefilterd? Met wat voor filter? Wordt het gekookt? Wordt het gedistilleerd?

Of heb je het opgegeven en koop je flessen water? Als je dat doet, hoe weet je dan zeker dat dit water niet uit iemand anders zijn kraan komt?

Misschien laat je de hond gewoon drinken uit de dichtstbijzijnde sloot? Of uit de plassen langs de weg?

Ik vind het belangrijk om de hele omvang van het probleem te bekijken en niet slechts een paar losse fragmenten die kunnen leiden tot onjuiste conclusies.

Wat zijn de problemen

Zoals je wel begrijpt is het probleem niet het water zelf- maar wat er in kan zitten... Hoewel er veel mensen zijn met een uitgesproken mening, worden er te vaak en te veel verkeerde conclusies getrokken wanneer het geheel niet bekeken wordt. Regenwater in Californië en regenwater in Alaska zijn twee verschillende zaken. En de kwaliteit van het water van twee buursteden in dezelfde provincie kan behoorlijk verschillen. Daar komt nog bij dat een en ander echt ingewikkeld wordt omdat we de beschermende maatregelen van onze overheden niet kunnen vertrouwen. (Misschien denk je dat de milieumaatregelen dat doen, maar de harde werkelijkheid is dat deze richtlijnen voortgekomen zijn uit politieke compromissen die zeker weten ook van alles en nog wat te maken hebben met economische belangen... Geen enkele overheid gaat over tot sluiting van industrieën die belastingcenten binnen brengen "alleen maar" omdat er "wat bezorgdheid over het milieu" is in de hoek van "een paar belangengroepen uit het volk". Wanneer de volksgezondheid de enige relevante input zou zijn bij de totstandkoming van de richtlijnen, dan is er geen enkele reden waarom elke staat/provincie/natie middels eigen richtlijnen kan bepalen hoeveel van elk verontreinigend middel acceptabel is in het drinkwater. Deze richtlijnen laten een hoge tolerantie zien wat betreft bepaalde vervuilingen in gebieden waar de betreffende middelen geproduceerd worden door economisch belangrijke industrieën...)

Om te beginnen moeten we begrijpen dat de rommel die met het water meekomt varieert per locatie en bron. Er zijn geen twee waterbronnen met dezelfde onzuivere bestanddelen – en er zijn geen twee dezelfde vervuilende

stoffen die in alle waterbronnen zitten. De enige gemeenschappelijke noemer is water. Puur water.

Helaas komt er in de natuur geen puur water voor. Alles wat met water in contact komt, lost er in meerdere of mindere mate in op en wordt er een onderdeel van.

Ons probleem heeft nu twee kanten:

- 1) Wat zijn de vervuilers? Zijn ze schadelijk of nuttig? Als ze niet schadelijk zijn (of zelfs waardevol zijn), kunnen we dit water drinken. Zo niet, dan moeten de stoffen eerst verwijderd worden.
- 2) Welke techniek(en) kunnen we gebruiken om de schadelijke vervuilers te verwijderen? Zijn ze effectief? Zijn er ongewenste bijwerkingen?

De vervuilers zijn afkomstig van verschillende bronnen:

- a. Natuurlijke mineralen van de rotsen en het zand waar het water door of langs stroomt. Hierbij zitten veel gifstoffen uit het milieu die voor het grootste deel afkomstig zijn van onverantwoordelijke handelingen van mensen, in het verleden en nu, en ook zit er materiaal bij van de buizen waar het water doorheen geleid wordt.
- b. Levende organismen die afkomstig zijn van de levende toplaag van de bodem en alle oppervlaktes waar het water mee in aanraking komt.
- c. Menselijke bijdragen, waaronder conserverende en beschermende maatregelen.

Alle drinkwater op Aarde wordt verkregen in de vorm van regen of sneeuw. Helaas valt de regen door een lucht die verontreinigd is. Wanneer water ondrinkbaar wordt door deze oorzaak, zou je die lucht ook niet meer moeten inademen – dat is vaak nog gevaarlijker dan het drinken van het water... Als dit van toepassing is op jou situatie, dan moet je VERHUIZEN! Flessen water kopen is GEEN oplossing...

Wanneer het water uit de bergen komt sijpelen door de bodem waarbij meren, kreken en rivieren ontstaan die uitlopen in de oceanen, pikt het onderweg allerhande verontreinigende stoffen op. Sommige zijn waardevol, andere buitengewoon gevaarlijk. Wat deze stoffen zijn, verschilt per locatie.

Water uit een bron in de bergen is bijna "puur natuurlijk" water, tenzij deze bergen zich precies achter een grote stad met veel luchtverontreiniging bevinden. Maar alleen al doordat het water in aanraking komt met de rotsen

in de bergen, neemt het talrijke mineralen op, bijna altijd in heel kleine concentraties die zelden tot nooit gezondheidsproblemen veroorzaken. Deze bergen zijn al miljoenen jaren lang gewassen door de regen waardoor de oplosbare substanties al heel lang geleden afgevoerd zijn naar de oceanen.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De problemen met het transport

Hoe groter de afstand waarover het water getransporteerd wordt, hoe meer "dingetjes" het meeneemt onderweg – en hoe meer organismen van allerhande oorsprong er in groeien, behalve wanneer het alleen maar in de grond sijpelt om grondwater te worden. Grondwater zal echter vaak bijna verzadigd worden met mineralen uit de geologische lagen waarin het zich bevindt. De meest gebruikelijke zijn kalksteen, krijt en andere krijtlagen (die ongeveer 70-130 miljoen jaar geleden gevormd zijn) die allemaal kalk en magnesium leveren plus een aantal andere mineralen die voorkomen in die lagen; deze verschillen per locatie. Zo krijg je "hard" water. "Hard" water is niets meer of minder dan water met daarin kalk en magnesium in de vorm van opgeloste ionen.

Over het algemeen zijn kalk en magnesium en de andere mineralen die daarbij horen goed voor ons en onze honden. Maar de hoeveelheden die oplossen in water zijn slechts een kleine fractie van wat wij en onze honden nodig hebben, behalve in die zeldzame gevallen waar de oplosbaarheid van kalk versterkt is door de aanwezigheid van koolstofdioxide maar deze minerale bestanddelen zijn niet altijd dezelfde. Verder weet je waarschijnlijk niet eens wat er allemaal precies in zit zodat je dit supplement ook niet kunt gebruiken om de inname van die voedingsstoffen uit andere bronnen te beperken.

Kalk ionen hebben een positieve elektrische lading en ze veranderen de "normale" eigenschappen van water behoorlijk. De problemen die je hebt wanneer je huid in contact komt met "hard" water worden niet veroorzaakt door de kalk, maar door de negatief geladen ionen die met kalk, afkomstig van rotsen, mee komen, voornamelijk carbonaat – een behoorlijk sterk zuur dat de pH waarde flink kan verhogen, afhankelijk van de concentratie. Je huid en een hoge pH waarde gaan niet zo goed samen...

Kalk ionen gaan een reactie aan met zeep en wasmiddelen, waarbij een zogenaamde "chelerende" samenstelling ontstaat die niet langer een geconcentreerde elektrische lading heeft. In de meeste soorten zeep en wasmiddelen zitten grote, negatief geladen ionen en deze pakken een kalk

ion op zoals een hand een golfbal pakt en daarbij wordt hun negatieve lading gebalanceerd door de positieve lading van de kalk ion.

De gevolgen zijn tweeledig:

- 1) het verbruikt het wasmiddel (een kostbare zaak als je iets schoon wilt maken), en
- 2) het zorgt ervoor dat de kalk min of meer onbruikbaar wordt voor het lichaam.

Dit is geen voordeel want kalk is niet schadelijk. En omdat er niets met de carbonaat gebeurt, kan de valse indruk gewekt worden dat het water "beter" is... Wanneer het "verzachtings"proces gebaseerd is op het gebruik van chelerende bestanddelen om de kalk te binden (waardoor het water "zacht" wordt), wordt de kwaliteit van het water in feite verslechterd, niet verbeterd. Wanneer echter het "verzachtings"proces gebaseerd is op het verwijderen van zowel de kalk ALS het carbonaat (gebeurt allemaal bij Omgekeerde Osmose, Ionen Uitwisseling en Distillatie), dan wordt de kwaliteit van het water verbeterd omdat de kalk die verwijderd wordt toch niet zoveel waarde heeft als voedingsbron – onze honden krijgen genoeg door de botten die we voeren. Zo niet, dan moeten we meer botten geven... (Zelfs buitengewoon hard water bevat niet meer dan 1 gram kalk per liter – 0,1%, dat is alles!)

Een kleine toelichting op de chelerende middelen die gebruikt worden, om te voorkomen dat mensen in gebieden waar ze gebruikt worden, bang worden: het goedkoopste en meest gebruikte middel is EDTA (Ethyleen-Diamine-Tetra-Acetic zuur) of de natriumzouten daarvan. Het is erg onschadelijk voor ons lichaam ondanks de vreselijk klinkende chemische benaming en het bezit enkele zeer positieve eigenschappen, die medisch worden toegepast. Het dichtslibben van bloedvaten kan aanzienlijk verminderd worden wanneer kalk en magnesium verwijderd worden uit het vetweefsel dat hier de oorzaak van is. Ja, EDTA is hier heel goed voor! Er is een medische procedure ontwikkeld waarbij de bloedvaten op een dialyseachtige manier doorgespoeld worden, en de resultaten zijn veelbelovend.

Maar trek alsjeblieft niet de conclusie dat een *langdurige* blootstelling aan EDTA alleen maar positieve effecten heeft... De nodige onderzoeken op dit gebied hebben nog niet plaats gevonden – maar wanneer iemand gegevens zou inzamelen van mensen die in steden wonen waar het water behandeld is met EDTA, dan zullen we over een jaar of twintig vast wel wat meer weten...

Mijn conclusie: drink niet continue water dat behandeld is met EDTA – maar maak er ook geen probleem van om het af en toe wel te drinken.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

De problemen met de opslag en de distributie van water

Opgeloste mineralen zijn zelden een reden tot bezorgdheid. De uitwerking is over het algemeen langzaam, hoewel deze ook behoorlijk fataal kan zijn, zoals bij de oude Romeinen toen zij een loodvergiftiging opliepen omdat hun waterleidingen van lood waren... In de meeste andere gevallen is het effect minimaal, hoewel het vaak accumuleert en erger wordt bij langdurige blootstelling.

Er wordt niet veel aandacht aan besteed in de media, we horen er weinig over. Het levert pas grote koppen in de kranten op wanneer mensen ziek worden! En ze worden ziek wanneer er te veel verkeerde organismen in het water zitten.

Een van de ergste problemen met ons drinkwater ontstaat tijdens de *opslag*. Om voldoende water te hebben voor de droge tijden moeten we drinkwater verzamelen en opslaan, en transporteren vanuit deze opslagplaatsen.

Opslaan van water in natuurlijke omstandigheden betekent ook dat er allerlei organismen in het water kunnen leven en groeien...

Dit maakt voor een hond niet zoveel uit vanwege de zeer lage pH waarde in zijn maag, waardoor praktisch al die bacteriën en micro organismen vernietigd worden. Voor mensen is het echter wel een probleem.

Daarom voegen we gifstoffen toe aan het water om het gezond te houden...

Ik denk dat iedereen wel inziet hoe belachelijk dit is... Maar dat is wat men doet in veel steden. Men maakt zich niet druk over de effecten van een chloorvergiftiging op de lange termijn. Men denkt alleen maar aan de grote koppen in de kranten die men liever niet wil.

Chloor is erg giftig. Daarom is het zo effectief bij de "conservering" van de kwaliteit van het water. *Het doodt!*

Maar er zijn wel manieren om het er uit te krijgen. Veel manieren, eigenlijk – en de meeste zijn behoorlijk effectief – en eenvoudig:

- ◆ Koken van het water werkt.
- ◆ Het aanbrengen van koolstoffilters werkt.

- ◆ Distillatie werkt ook.
- ◆ Omgekeerde Osmose werkt – maar is minder effectief.
- ◆ Ionen Uitwisseling heeft weinig effect, maar kan wel gebruikt worden met andere materialen die effectief zijn bij de verwijdering van chloor.
- ◆ Je kunt ook een vacuüm creëren, door het water snel en onder hoge druk door een waterslang te sturen die je afknijpt aan het uiteinde. (Als je water heel snel in een richting laat stromen, reageert het als de motor van een straaljager, er ontstaat een vacuüm langs de buitenkant van de straal – en dit vacuüm zuigt het chloor letterlijk uit het water.)
- ◆ Luchtballen in het water blazen door een rietje werkt ook heel goed om het chloor er uit te krijgen! Een leuke bezigheid voor de kinderen om het water te zuiveren! (Het effect ontstaat door de vele bewegende oppervlaktes van de luchtballen. Chloor is een gas en de moleculen ervan vervliegen wanneer ze in de buurt komen van lucht waar geen chloor in zit.)

Een probleem dat nog veel erger is, is **fluor**... Mensen voegen vaak fluor toe aan drinkwater in de vorm van fluorzouten en beweren dat dit goed is voor onze tanden! Dat kan wel zo zijn, maar er zijn overtuigende wetenschappelijke bewijzen dat fluor in het drinkwater van de *hond* het glazuur van de tanden aantast zodat het gemakkelijk breekt wanneer hij aan een bot knaagt...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Vervuiling door de mens

Eigenlijk zouden we nu klaar moeten zijn met de meeste problemen van ons drinkwater.

Maar er zijn nog een paar ernstige problemen over. Ze hebben te maken met milieuverontreiniging door de mens. Deze drie zijn de voornaamste:

- 1) Anorganische mineralen, bijvoorbeeld van mijnen, en de uitstoot door fabrieken en landbouwgronden.
- 2) Organische chemicaliën zoals pesticiden, oplosbare middelen en afval van chemische bedrijven en landbouwgronden.

- 3) Micro organismen van onze eigen ontlasting – de uitstoot van bedrijven waar rioolwater "behandeld" wordt om het te zuiveren, waarbij er vaak water vrijkomt dat alles behalve "schoon" genoemd kan worden... Ook hier zijn landbouwgronden de grote veroorzakers.

Het is belangrijk om te begrijpen dat het verschilt per locatie. Er is geen algemene noemer. (Zelfs de normen die gehanteerd worden door de overheid zijn niet altijd even logisch. Zoals ik al eerder aangaf heeft elke staat/provincie/natie zijn eigen normen en ik weet uit bittere persoonlijke en professionele ervaring dat deze normen NIET uitsluitend dienen om jouw gezondheid te waarborgen. Ze dienen ook om BANEN veilig te stellen in de verontreinigde steden ZONDER dat dit resulteert in aandacht van de media en "storende" koppen... Het is een politiek compromis dat ontstaan is uit veel tegenstrijdige belangen, waarvan er enkele helemaal niets te maken hebben met de volksgezondheid of de milieubescherming.)

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar het begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Hoe komen we aan veilig drinkwater

Wat kun je doen om jezelf te beschermen?

Nou, het zou een goed idee zijn om gecertificeerd Canadees bronwater te kopen. Canada is groot – veel groter dan de VS, met maar 10% van de bevolking. De steden bevinden zich allemaal langs de grens met de VS. De bergen en de waterbronnen zijn ver verwijderd van de steden. Er wordt enorm veel water geproduceerd in Canada op een natuurlijke manier, door het weer...

Maar wat moet je dan doen als je geen gecertificeerd bronwater uit Canada kan krijgen?

Hier volgen mijn suggesties:

Op de eerste plaats moet je uitzoeken waar het water van jouw stad vandaan komt. Is het afkomstig uit maagdelijke bergmeren? Of van de rivier die langs loopt? Of wordt het uit de grond gepompt?

Dan zoek je uit wat de problemen zijn met het lokale water. Met welke verontreiniging heb je te maken? Wat zijn de problemen van de lokale autoriteiten op het gebied van de kwaliteit van het drinkwater?

En dan moet je nog weten wat de verschillende methoden die er zijn, eigenlijk doen met je water.

Hier volgt een kort overzicht:

Bij **distillatie** wordt water dat gekookt wordt, verdampt en tijdens het afkoelen op een andere plek gecondenseerd. Dit is een heel goede manier om te zorgen dat mineralen en levende organismen achter blijven. Het is ook een prima manier om gassen (zoals chloor) te verwijderen. Maar het is niet altijd efficiënt bij het verwijderen van organische vervuilers. De zware gassen blijven achter bij de mineralen, maar de lichtere (bijvoorbeeld organische oplosmiddelen zoals bepaalde stoffen in benzine), gaan mee met het "opgeschoonde" water, in alarmerende concentraties...

Ionen uitwisselaars komen altijd in tweevoud, anders zouden ze de pH van het water drastisch veranderen. De ene neemt metalen ionen weg en vervangt deze door waterstof ionen en de andere pakt carbonaat ionen en andere negatief geladen ionen aan en vervangt deze door hydroxyl ionen. De waterstof ionen en de hydroxyl ionen binden zich onmiddellijk en genereren puur water. Ionen uitwisselaars zijn bijzonder efficiënt wanneer je te maken hebt met verschillende minerale vervuilers wanneer de stoffen die de ionen vervangen, passen bij de vervuilers – maar ze kunnen niets met organische vervuilers, en misschien vernietigen ze levende organismen of misschien ook niet.

Omgekeerde Osmose is gebaseerd op de doorlating van water door een membraan waarbij de richting waarin het water stroomt gecontroleerd wordt door druk op een van de twee uiteinden van het membraan. De oplosbare vervuilers reageren op de verschillen in druk en daardoor zal hun concentratie aan de uiteinden anders zijn. De verschillen zijn niet zo groot maar als het proces vele malen herhaald wordt, kun je zelfs behoorlijk drinkbaar water kunnen maken van water uit de oceaan. Omgekeerde osmose kan efficiënt zijn bij vervuilers die de verdampingsdruk beïnvloeden, i.e. voornamelijk minerale vervuilers. De efficiëntie is een stuk minder bij organische vervuilers met een kookpunt dat dicht bij dat van het water ligt (organische oplosmiddelen...), en zijn uitwerking op levende organismen hangt voor een groot deel af van de constructie, hoewel die meestal (in principe) wel erg goed is.

Door **koken** worden alle opgeloste gassen, zoals chloor, verdreven en de hitte doodt levende organismen. Het verandert niet veel aan de minerale bestanddelen of de organische vervuilers. Bij erg "hard" water (i.e. water waar veel kalk in zit), zie je bij het koken vaak een neerslag van de mineralen. Dit komt omdat je de koolstofdioxide uit het water jaagt en dat,

op zijn beurt, verlaagt de oplosbaarheid van de kalk ionen behoorlijk. Toch zullen er nog genoeg overblijven. Maar je koffie en thee smaken veel beter!

Gedeeltelijke bevrozing. Het omgekeerde van koken is feitelijk een heel goede manier om schoon water te genereren: je vriest een *gedeelte* van het water in, neemt het ijs er uit, ontdooit het, en je hebt dan behoorlijk schoon water, bijna ongeacht de vervuilers! Commercieel gezien is het echter een duur proces en het is ook niet zo gemakkelijk om de continuïteit er in te houden, omdat je te maken hebt met blokken ijs.

(Let op, het water wordt niet schoon wanneer je ALLES bevroest ... het zuiveringseffect is er omdat slechts een kleine fractie van het water bevroest waardoor de vervuilers achterblijven in de rest van het water dat je weg gooit. Wanneer water bevroest, binden de watermoleculen zich met elkaar en sluiten daarbij alle andere moleculen uit van deze strakke en georganiseerde structuur. Zolang water vloeibaar is, kan elke watermolecule zich onafhankelijk van de rest bewegen en zichzelf binden met en loskoppelen van de andere moleculen in de oplossing, maar zo snel als het water ijs is geworden, worden alle "vreemde" moleculen buitengesloten van de kristallen structuur van het ijs – en blijven ze achter in het water. Wanneer de concentratie van deze vervuilers toeneemt (er is minder en minder water om in op te lossen wanneer het voortdurend bevroest), wordt het moeilijker en moeilijker voor het ijs om de vervuilers buiten te houden. Alle vervuilers zitten dan ook in het ijs van de laatste fractie van het water dat bevroest.)

Eenvoudige mechanische filtering is geen oplossing voor enig belangrijk probleem – maar het verwijdert wat je met het blote oog kunt waarnemen...

Filteren met actieve koolstof met een filter dat gemaakt is van actieve koolstof, is echter iets anders. Actieve koolstof is koolstof die gemaakt wordt door organisch materiaal te "roosteren" onder condities die een "hooiberg structuur" van houtskool tot stand brengen met een enorme interne oppervlakte, meerdere hectares per gram. (Zoiets als een landbouwveld van 1 ha dat bedekt is met extreem dun papier, en dan neem je het papier en verfrommelt het tot een klein balletje ter grootte van een kers. Dat is ongeveer de oppervlakte van actieve koolstof!)

Koolstof van dit formaat zal bijna alle uitwasemingen, organisch of anorganisch naar zich toe trekken en het toestaan om een dunne film te vormen aan de oppervlakte. Hoewel het in werkelijk een proces is waarbij adsorptie plaatsvindt, ziet het er uit alsof de koolstof de gassen absorbeert. Door de grote inwendige oppervlakte kunnen er aanmerkelijke hoeveelheden geadsorbeerd worden. Water dat met deze koolstof gefilterd wordt, wordt letterlijk gestript van alle organische vervuilers – totdat de kool verzadigd raakt en alles er doorheen laat gaan... Actieve koolstof doet niets met

levende organismen en is zeer inefficiënt bij ionische stoffen zoals opgeloste mineralen.

[Terug naar het begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Wanneer gebruik je welke techniek

Laten we eens bekijken hoe je om kunt gaan met de voornaamste problemen waarbij je gebruik maakt van de beschikbare technieken.

Bij MINERALEN of ANORGANISCHE VERVUILERS kun je een Ionen Uitwisselaar of een filter voor Omgekeerde Osmose aanschaffen. Vergeet de koolstoffilters – zij kunnen het werk niet doen. Distillatie is ook prima, maar valt op de lange termijn waarschijnlijk duurder uit. Omgekeerde Osmose is waarschijnlijk het beste (en goedkoopste) als je te maken hebt met een grote verscheidenheid aan mineralen, maar Ionen Uitwisseling is veel efficiënter en het bespaart veel meer kosten wanneer er niet meer dan een paar welbekende vervuilers zijn.

Bij ORGANISCHE VERVUILERS kun je de ionen uitwisselaar vergeten – werkt niet. Gebruik een koolstoffilter... Omgekeerde osmose zou ook kunnen, maar is niet altijd effectief – het hangt voor een groot deel af van de constructie van de filter en de betreffende vervuilers. Wanneer we het hebben over organische oplosmiddelen (producten van de petrochemie, zoals stoffen in de benzine), zou ik het water niet durven drinken...

Wanneer CHLOOR het probleem is, kook je het water of blaas je er lucht doorheen. Koolstoffilters werken tot op zekere hoogte ook wel, maar ionen uitwisseling noch omgekeerde osmose hebben enig effect van betekenis.

Wanneer je te maken hebt met MICRO ORGANISMEN, kook je het water. Koolstoffilters en ionen uitwisselaars hebben geen effect, maar omgekeerde osmose misschien wel wanneer de constructie in orde is. Koken is veel goedkoper... in ieder geval op kleine schaal voor huishoudelijk gebruik.

Wanneer water TROEBEL is, kun je het gewoon negeren... of een microfilter gebruiken om een visueel effect te krijgen. De enige effectieve manier om met troebelheid om te gaan is distillatie. Maar meestal is het een cosmetisch probleem. Het is bijna nooit een gezondheidsprobleem, tenzij de vertroebeling afkomstig is van de activiteiten van micro organismen, bijvoorbeeld van rioolzuiveringsinstallaties, maar dan zal troebelheid niet het enige probleem zijn...

Wanneer je te maken hebt met meer dan een probleem, moet je misschien meer dan een techniek toepassen om het effectief te kunnen aanpakken. En dan heb je een financieel probleem gecreëerd dat het kopen van gebotteld water tot een aantrekkelijk alternatief maakt, vooral als je de technische kennis om te controleren of je manier van zuiveren wel OK is en of de filters toe zijn aan vervanging, niet in huis hebt...

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Kan water te schoon gemaakt worden?

Het antwoord is NEEN. Water dat dubbel gedistilleerd is en tot drie keer behandeld met de ionen uitwisselaar is volkomen veilig om te drinken – maar het heeft bijna GEEN smaak... Het heeft bijna geen mogelijkheden om de pH te bufferen, waardoor de kleine beetje koolstofdioxide die er in oplossen wanneer het even blijft staan en in aanraking komt met lucht de pH drastisch verlagen – maar dat richt geen schade aan bij jouw hond. Jeetje, je drinkt ook koolzuurhoudende soft en bier en champagne zonder problemen! (De problemen die je krijgt van soft hebben niets te maken met de koolstof, maar alles met de andere rommel die de fabrikanten er in stoppen. Het merendeel van die grondstoffen is veel slechter voor je gezondheid dan welk bestanddeel dan ook van zeer "verdacht" stedelijk drinkwater...)

Er zijn andere stoffen die zich kunnen opstapelen in water dat in aanraking komt met lucht, die minder prettig zouden kunnen zijn voor JOU – maar niet echt voor je hond. Het gaat vooral om levende organismen. Ze worden niet vernietigd in de pH van *jouw* maag – maar met je hond gebeurt er niets.

Je moet ook niet vergeten dat de meeste mineralen die in normaal drinkwater zitten, belangrijk voor je zijn. Water, waar *alles* uit gehaald is, is geen goede bron om constant te gebruiken. Het is daarnaast ook niet goed om het lichaam altijd alleen maar volkomen pure voedingsstoffen te geven – het verzwakt de capaciteit om met natuurlijke variatie om te kunnen gaan.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Individuele en tijdelijke opslag van drinkwater

Water dat langere tijd in contact is geweest met lucht moet met zorg worden bekeken. Als alle contacten puur natuurlijk zijn (oftewel, zonder milieuvervuiling en verontreiniging door de mens), dan kun je over het algemeen de neus van je hond vertrouwen. Als hij iets "slechts" ruikt, zal hij het water niet drinken. Als zijn neus de kwaliteit van het water goedkeurt, is het veilig om het hem te laten drinken. Maar misschien is het niet veilig voor JOU... En nogmaals: dit gaat alleen op wanneer je ZEKER weet dat er geen watervervuiling is door toedoen van mensen ... zijn neus waarschuwt hem hier misschien niet voor! (De neus van de hond is veel en veel gevoeliger voor veel chemicaliën, meer dan 400 x zo gevoelig als onze neus. Er zijn veel voorbeelden waarbij de neus van de hond beter werkt dan de beste techniek bok het opsporen van gaslekken, dus we kunnen niet echt aangeven hoeveel beter zijn neus is in vergelijking met onze standaard analytische methoden!)

PVC-buizen zijn niet zo slecht als veel mensen denken. De harde plastic soorten geven geen gifstoffen af aan het water. PVC bevat chloor, jawel, maar deze chloor is chemisch zo sterk gebonden, dat je het niet kunt opmeten in het water, zelfs na maandenlang contact ... Dit is een van de grootste milieuproblemen met PVC – het ontbindt gewoonweg niet!

Zacht plastic zoals een tuinslang, is nog veel erger! De buigzaamheid van plastic is technisch mogelijk gemaakt door organische stoffen toe te voegen aan de polymeer structuur terwijl het gemaakt wordt. Deze vreemde elementen ("verzachters") verzwakken de structuur en maken het plastic buigzaam en flexibel. Maar deze elementen migreren in het water... Je tuinslang wordt hard en breekbaar na jarenlang gebruik – omdat de verzachters weggespoeld zijn. Een conclusie die je hier uit kunt trekken is dat je nooit Tupperware of een andere zachte plasticsoort moet gebruiken voor de waterbak van je hond. Metaal, glas of keramiek graag! Als het plastic moet zijn, gebruik dan harde PVC! (Dit betekent ook dat je nooit water kunt zuiveren in een plastic container in de microwave – het ene probleem wordt vervangen door het andere!)

Koperen buizen zijn over het algemeen erg veilig. Kleine beetjes van het koper lossen op in het water maar dat is veel minder dan de hoeveelheid die we dagelijks nodig hebben en daarom is dit niet echt een risico. De koppelingen worden over het algemeen gesoldeerd en het metaal dat daarvoor gebruikt wordt lost niet zo snel op in water – en is minder schadelijk. (Dit gaat niet helemaal op voor een aquarium: vissen zijn bijzonder gevoelig voor koperconcentraties, die vele malen kleiner zijn dan wat veilig is voor mensen en honden!)

IJzeren buizen zijn ook veilig. Opgelost ijzer (roest of andere ijzerionen) is in feite een belangrijke voedingsstof voor ons en onze honden, hoewel we veel meer nodig hebben dan hetgeen water dat door ijzeren pijpen loopt, bieden kan. Op veel plaatsen worden de aanvoerbuizen van water van beton gemaakt. Beton is chemisch gezien een zeer onoplosbare vorm van kalksteen, er vindt geen alarmerende watervervuiling plaats.

En onthoud goed dat jij de oorzaak kunt zijn van vervuiling wanneer je het water van de hond in een plastic bak geeft die chemicaliën afgeeft aan het water... Over het algemeen is het beter om geen zachte materialen te gebruiken. Roestvrij staal, keramiek, glas – dat zouden je keuzes moeten zijn. Geen plastic, alsjeblieft... De enige uitzondering is een bak of kom die je meeneemt op reis zodat je onderweg water aan je hond kunt geven. Het duurt vele uren voordat de chemicaliën in het water beginnen op te lossen, een contact van enkele minuten met het plastic is niet genoeg om het ongeschikt te maken als drinkwater.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Verantwoordelijk water management

Dit dekt het grootste deel van de problemen die te maken kunnen hebben met de kwaliteit van het drinkwater. Als ik iets vergeten ben, zal ik het graag aanvullen. Maar het belangrijkste dat ik duidelijk wilde maken is dat je NIET KUNT generaliseren zonder de exacte problemen te kennen die in jou omgeving spelen. Wat een goede oplossing is voor de een, kan gevaarlijk zijn voor de ander. Vertrouwen op de overheid is waarschijnlijk gevaarlijker dan al het andere bij elkaar. Daarom is er geen andere uitweg dan een zo goed mogelijk inzicht in de problemen te krijgen, zodat we onderbouwde beslissingen kunnen nemen voor onszelf – op een individuele basis.

Deze materie zou op de scholen onderwezen moeten worden maar ik denk dat jouw overheid niet echt wil dat je dit allemaal weet...

De hoofdconclusie is dat je voorzichtig moet zijn bij de keuze van water voor je hond, net zoals voor jezelf, hoewel een hond bepaalde vervuilers veel beter kan verdragen dan jij! Hij kan prima omgaan met de *natuurlijke* problemen, maar is net zo gevoelig als jij wanneer het gaat om vervuiling die afkomstig is van mensen.

Het is verleidelijk om te denken dat je beter af bent door gewoon gebotteld water te kopen, maar pas op: het is al vaker gebeurd dat er doodgewoon gebotteld kraanwater verkocht werd in supermarkten! En er zijn ook gevallen bekend waarbij de flessen chemicaliën die niet zo gezond zijn, afgaven aan het water. Het is helaas ontzettend duur om water te laten analyseren op "alles" dat mogelijkerwijze een probleem zou kunnen zijn op het gebied van vervuiling. Om de concentratie van de gegeven chemicaliën te kunnen vinden, moet je eerst weten welke het zijn. Als je niet weet wat je zoekt, kun je het ook niet vinden bij een standaard analyse.

Het ergste is dat je er alleen voor staat. Je moet je eigen beslissingen nemen, gebaseerd op de kennis die je hebt verzameld. Ik hoop dat dit hoofdstuk nuttig is bij het vinden van een balans tussen overdreven angst en gevaarlijke onwetendheid.

[Terug naar begin van deze sectie](#)

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

[Verder naar referenties en bronnen](#)

Hoe je gebruik maakt van dit boek

Ik hoop dat je naast alles wat je aan de hand van dit boek geleerd hebt, vooral **respect voor het gezonde verstand** gekregen hebt. Het valt soms niet mee om je gezonde verstand te gebruiken, maar je moet er toch een beetje mee leren werken om onderbouwde beslissingen te kunnen nemen – en ook moet je de principes waarop je die beslissingen baseert, begrijpen. Wanneer je het concept van natuurlijke voeding eenmaal begrijpt en het "hele plaatje" ziet van voorvader wolf die zich voedt met hele prooidieren, dan kun je ook bepalen welke mogelijkheden *jij* hebt om dit toe te passen in jouw dagelijkse leven.

Je moet begrijpen dat er geen enkele perfecte oplossing mogelijk is, tenzij je kunt beschikken over hele prooidieren, iets dat maar voor heel weinig mensen is weggelegd. Maar uit wat ik uitgelegd heb over de chemie en de balans weet je ook dat er geen reden tot bezorgdheid is wanneer je 95% of 99% van de perfecte oplossing kunt bereiken. Het maakt een heel verschil als je van 50% naar 90% gaat en maar heel weinig als je van 90% naar 95% gaat – terwijl de extra moeite net zo groot is als om van 50% naar 90% te gaan...

Als je iemand bent die strakke schema's nodig heeft, maak ze dan alsjeblieft! Zorg er voor dat ze overeenkomen met de principes die ik aangegeven heb en stap niet in de valkuil van voorspelbaarheid en eentonigheid. Misschien kun je een aantal pagina's uitprinten om in je keuken te gebruiken als referentie.

Ik denk dat het voor de meeste mensen belangrijk is om het eten voor de hond in hun achterhoofd te houden als ze gaan winkelen. Wanneer je daar wat standaard procedures voor jezelf aan toevoegt, is het goed werkbaar. Maak voor een paar weken voer en vries de individuele porties in bijvoorbeeld – dan hoef je niet elke dag bezig te zijn met het voer. Zoals je weet is een balans over 2-4 weken prima.

Gebruik alles wat er toevallig in je keuken is. Wanneer je eens wat extra wortels over hebt van je eigen eten, gebruik ze dan voor je hond. Als het te weinig is voor een maaltijd bewaar je ze in de koelkast tot de volgende dag en dan meng je ze met wat je dan over hebt! Als je niets hebt, dan geef je wat minder eten die dag – en maak je de dag erna een extra grote maaltijd. Zorg er voor dat je altijd wat bevroren eten in huis hebt. Maak gebruik van leveranciers in je omgeving of waar ze ook zijn, bijvoorbeeld op het internet.

Ze sturen het zelfs naar je toe – hoewel de vrachtkosten behoorlijk hoog kunnen uitvallen wanneer je niet veel tegelijk bestelt.

Als je een overzicht wilt hebben, kijk dan eens op

<http://k9joy.com/education/foodsuppliers.html>

Neem ook een kijkje als je een leverancier kent waar je blij mee bent en die je wilt aanbevelen aan anderen!

Voor veel mensen spelen de financiën een rol, maar als je verstandig inkoopt, geef je niet meer geld uit aan gezonde rauwe voeding dan aan brokjes. Bovendien kun je verwachten dat de rekeningen van je dierenarts veel lager zijn als je rauw voert. De enige factor die tegen de financiën werkt is dat je de hond 4-5 jaar langer moet voeren dan wanneer je brokjes zou geven – maar ik hoop dat je dat een voordeel vindt...☺

Veel plezier met het voeren – op de gezondheid van je hond!



Mogens Eliassen

PS. Als je vragen hebt of commentaar wilt leveren op dit boek, mail me dan op mogens@k9joy.com. Ik zal zeker terugschrijven – en als ik een antwoord voor je kan vinden, doe ik dat!

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken, diende 19 jaar in het Deense leger als actieve Intelligence Officer, werkte 10 jaar in de industrie als chemische onderzoeker, en heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en als ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "The Peeing Post", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere boeken en artikelen die hij heeft gepubliceerd.

[Terug naar vorige hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

[Verder naar Aanvullende Artikelen](#)

Referenties en Bronnen

Mogens Eliassen:

"Feeding Your Dog - The Natural Way"

(60 min. instructie video) 1999 - K9joy Education

<http://k9joy.com/education/fydvideo.html>

Deze video is een fantastische aanvulling op dit boek als je wilt horen en zien hoe het gedaan wordt.

Mogens Eliassen's gepubliceerde artikelen over hondenvoeding en het voeden van honden:

<http://k9joy.com/dogarticles>

Francis Pottenger, Jr.:

"Pottenger's Cats"

1983 - Price-Pottenger Nutrition Foundation, Inc. (ISBN 0-916764-06-0)

Katten zijn ook carnivoren! Zelfs nog meer dan honden! De klassieke studie van Pottenger is helaas nooit gedaan bij honden (en als je de resultaten bij de katten bekijkt, dan wil je dat dit nooit gebeurt!). In de periode 1932-42 was Pottenger gedwongen om zijn katten ongekookte voeding te geven (hij kon niet aan brandstof komen) – en ze deden het fantastisch!!

"POTTENGER'S CATS" kost ongeveer \$7.95 en is verkrijgbaar bij:

Price-Pottenger Nutrition Foundation Inc.
P.O.Box 2614, La Mesa, CA 91943-2614, USA
Phone (619) 574-7763 - Fax: (619) 574-1314.

Ian Billinghamurst:

"Give Your Dog a Bone"

Ian Billinghamurst, Bathurst, N.S.W., Australia 1993.

Een fantastisch boek met een schat aan informatie over de voeding van carnivoren. Jammer dat Ian Billinghamurst het schreef voordat hij wist dat er *wel* vuile pens te krijgen was in Noord Amerika...

Kymthy Schultze:

"Natural Nutrition for Dogs and Cats: The Ultimate Diet"

Hay House, Inc., Carlsbad, California 1999

Een fijne samenvatting – gebracht door een goede lerares. Het boek is erg goedkoop en een kleine goudmijn voor de hondenbezitter die nog wat onzeker is over natuurlijke voeding.

Ed Dorosz:

"Let's Cook for Our Dog"

1992 - Our Pet's Inc.

Dit is een al wat oudere uitgaven vol met waardevolle informatie. Ed Dorosz ontdekte de "missing links", een groot aantal fundamentele voedingsstoffen die in rauw vlees zitten en onherstelbaar vernietigd worden door elke vorm van hitte.

Ann Martin:

"Food Pets Die For"

1997 - NewSage Press.

Onthullingen over de moderne diervoedselindustrie en hun verborgen praktijken om bang van te worden. Als je dit gelezen hebt, voer je nooit brokjes meer. Helaas durft Ann Martin het niet aan om de volgende stap te nemen en rauwe voeding aan te bevelen...

Mogens Eliassen:

"Brainwork for Smart Dogs - How to get a happy and well-behaved dog by having 15 minutes of challenging fun per day"

December 2003 - K9joy Education (met 325 pagina's en meer dan 100 foto's en illustraties)

<http://k9joy.com/BrainWorkForSmartDogs>

Als je genoten hebt van "Real Dogs Don't Eat Kibble" en hoe je de hond lichamelijk gezond houdt, dan vind je in dit e-boek alles wat je nodig hebt om je hond *mentaal* gezond te houden.

[Terug naar begin van dit hoofdstuk](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)



Voedselinspecteur Bettemuir aan het werk...

Deze foto is genomen toen ze al ouder dan 18 jaar was – ze heeft geleefd volgens de principes van dit boek en alleen een dierenarts nodig gehad voor een baarmoederontsteking die uiteindelijk resulteerde in het operatief verwijderen van haar baarmoeder. We hebben haar laten inslapen toen te veel organen in haar lichaam versleten waren, en genezing en een leven zonder pijn niet meer mogelijk was. Haar laatste maaltijd was een zaligmakend "alles-wat-je-maar-kunt-eten" buffet met rauw vlees.

Zou je me een plezier willen doen?

Ik zou het waarderen om *jouw mening* over dit boek te weten. Ik heb een eenvoudige vragenlijst gemaakt waar je snel wat antwoorden aan kan klikken, zodat het niet veel tijd kost – een paar minuten maar. Het is te vinden op

<http://k9joy.com/RawFoodForDogs/Feedbackform.html>

Klik alsjeblieft op de link en voeg jouw mening toe.

Mogens Eliassen

[Terug naar Referenties](#)

[Terug naar Inhoudsopgave](#)

[Terug naar Voorpagina](#)

Mogens Eliassen:

Aanvullende artikelen over Hondenvoeding en het voeren van honden

De volgende artikelen zijn openbaar. Het zijn geen richtlijnen over het voeren van een hond, maar aanvullingen met het doel om meer inzicht te geven in bepaalde onderwerpen die te maken hebben met het voeren van rauwe, natuurlijke voeding aan je hond.

Er zit geen copyrights op wanneer ze voor privé gebruik bestemd zijn. Je mag ze gebruiken om te kopiëren, te printen, aan een nieuwsbrief toe te voegen, op een forum te plaatsen of op een andere manier te delen met mensen als je wilt – zo lang je geen veranderingen aanbrengt en de biografie op het eind bijvoegt.

Je mag zoveel artikelen gebruiken als je maar wilt, zo lang je de hele collectie niet kopieert of uitbrengt zonder voorafgaande en geschreven toestemming.

Als je zelf de voordelen ervaart van het voeren van rauwe, natuurlijke voeding aan je hond, dan wil je anderen overhalen om het ook te doen. Wanneer je dat probeert, zullen mensen het vaak niet met je eens zijn. Hopelijk bieden deze artikelen een ondersteuning – en misschien helpen ze om anderen wat begrip bij te brengen over een aantal zaken die alles te maken hebben met rauwe natuurlijke voeding als enige verantwoorde keuze.

De artikelen zijn:

[Waarom het geen goed idee is om je hond altijd hetzelfde en "op tijd" te voeren...](#)

[Hoe je ontgiftingsproblemen kunt voorkomen bij de verandering van voeding van je hond...](#)

[Waarom gekookt hondenvoer allergieën en ondervoeding kan veroorzaken...](#)

[Wel of geen graan in voeding voor honden?](#)

[Waarom vet in de voeding niet "slecht" is als je een hond bent...](#)

[Waarom honden regelmatig hun buik vol moeten eten](#)

[Het balanceren van de kalk/fosfor verhouding bij rauwe voeding voor honden](#)

[Waarom het niet altijd verstandig is om vitamine C toe te voegen aan de voeding van je hond](#)

[De waarheid over Vitamine E](#)

Mogens Eliassen: "Rauwe voeding voor honden - het ultimate naslagwerk voor hondenbezitters"

Elk artikel heeft een link naar een eenvoudig Words.doc dat automatisch verstuurd wordt naar je emailadres. Deze link staat altijd onder de titel. Het Words.doc bevat alle gegevens die relevant zijn voor het artikel, zoals totaal aantal woorden, karakters, regels, etc.

Je kunt deze optie gebruiken wanneer je een van deze artikelen per e-mail naar iemand anders wilt sturen. Je mag ze ook uitgeven in een e-zine of een gedrukte nieuwsbrief als je wilt!

Je mag ook elk artikel in zijn geheel uitprinten en verspreiden onder mensen die je kent, bijvoorbeeld leden van je club of vereniging.

Hier hoeft je allemaal geen toestemming voor te vragen, zolang je de biografie op het eind van het artikel bijvoegt en niets verandert in de tekst en zolang je niet meer dan een artikel per keer gebruikt.

Cheers and woefs!



Mogens Eliassen



June 05, 2003

Waarom het geen goed idee is om je hond altijd hetzelfde en altijd "op tijd" te voeren...

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Geschreven door Mogens Eliassen, 3 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

Carnivoren zoals onze honden, hoeven niet op tijd gevoerd te worden. En ze zijn er ook niet op gebouwd om elke keer dat ze eten, dezelfde voeding te krijgen. Ze zijn genetisch ingesteld op *variatie* – zowel wat betreft etenstijd als de samenstelling van het voer.

Helaas richten onze honden zich heel snel naar een regelmatig voerschema en een bepaalde samenstelling van het voer. Er kunnen problemen ontstaan wanneer je zomaar ineens begint af te wijken van het schema dat ze gewend zijn. Misschien maak je mee dat er gal gebraakt wordt of zijn er andere symptomen van een verminderd welzijn wanneer je alleen maar *iets anders* voert – of *op een ander tijdstip* dan hij gewend is.

Conditioneren op een voorspelbaar voerschema

Als je hond elke dag om, zeg maar 8 uur, eten krijgt, dan bereiden alle organen die met de spijsvertering te maken hebben, zich voor op hun taak bij de vertering om 8 uur. *Of er nou wat te eten komt of niet* (de bekende experimenten van Pavlov ongeveer 100 jaar geleden zijn het klassieke bewijs...)

Wanneer je zomaar ineens een vastendag inlast nadat je jarenlang consequent op dezelfde tijd gevoerd hebt, dan heb je problemen gecreëerd voor je hond! Wat moet hij doen met de overtollige spijsverteringssappen die op het voorgeprogrammeerde tijdstip aangemaakt werden? Er is maar een manier: uit het systeem verwijderen door te braken! Deze sappen bevatten sterke chemicaliën. Als er geen eten is om ze te neutraliseren, kunnen ze schade aanrichten door te beginnen met de vertering van de maagwand!

Helaas denken veel mensen dat dit een bewijs is dat het ongezond is voor een hond om op verschillende tijdstippen gevoerd te worden, om nog maar te zwijgen over het invoeren van een gezonde vastendag ... Ik hoop dat je begrijpt dat deze conclusies helemaal verkeerd zijn!

Conditioneren op voorspelbaar voedsel

Veel mensen maken soortgelijke problemen mee wanneer ze proberen om hun hond iets te laten eten dat hij niet gewend is. Deze problemen doen zich met name voor wanneer je van brokjes wilt overstappen op een gezonde rauwe voeding.

Er zijn veel gevallen bekend waarbij dit de oorzaak was dat een hond begon te kotsen. En dan denkt de eigenaar dat er iets niet in de haak is met het rauwe voer...

Alweer: verkeerde conclusie.

Droogvoer bestaat over het algemeen voor het grootste deel uit koolhydraten die afkomstig zijn van granen. Meer dan de helft van het gewicht bestaat uit koolhydraten, als het geen 70% of nog meer is. Maar granen komen niet voor op het menu van een natuurlijke voeding ... Koolhydraten kunnen in de hondenmaag alleen maar verteerd worden door enzymen die hun werk goed kunnen doen bij een zuurgraad die dicht bij neutraal zit [pH 6-7] – en dat is ver weg van de sterke zuurgraad [pH 1-2] die nodig is voor de enzymen die het rauwe vlees aanpakken.

Bij een hond die "geprogrammeerd" is op eten dat voornamelijk uit koolhydraten bestaat om bijvoorbeeld 8 uur 's avonds, begint de alvleesklier alvast om heel veel enzymen aan te maken om de koolhydraten die verwacht worden, te verteren en de maag zal zijn pH niveau instellen op ongeveer 6. Dit gebeurt kort voor 8 uur 's avonds... elke dag...

Wanneer je nu de spijsvertering in de war stuurt door rauw vlees te voeren i.p.v. de verwachte koolhydraten, dan kan een hond niets met deze fantastische voeding – alles is ingesteld op de vertering van *koolhydraten*. De enzymen die geproduceerd zijn door de alvleesklier en andere klieren zijn niet geschikt voor dit voedsel en de zuurgraad in de maag klopt niet. De enige verdediging die een hond heeft, is om alles er weer uit te kotsen en daarmee het probleem op te lossen.

De boosdoener is niet de voeding, maar het voedingsschema en de biologisch onjuiste voedselbron.

Voorzorgsmaatregelen bij het overschakelen op natuurlijke voeding.

Het is beter om eerst de conditionele reflexen uit te schakelen, de reflexen die je hond gecreëerd heeft als reactie op jouw onnatuurlijke, regelmatige en voorspelbare voeding zodat je hond deze traumatische ervaring niet mee hoeft te maken.

Dat gaat heel makkelijk. Je begint gewoon om het tijdstip waarop je voert, te veranderen. Twee uur vroeger op bepaalde dagen, op andere een uur eerder, af en toe op het tijdstip waarop je gewend was te voeren – maar nooit twee dagen achter elkaar op dezelfde tijd! Een paar weken lang voer je eerder en eerder – en je zorgt er gelijktijdig voor dat het moment waarop hij zijn eten krijgt, steeds minder voorspelbaar wordt. Als hij een maaltijd overslaat – laat hem maar. Jouw doel is om hem maximaal 6 maaltijden per week te voeren, op momenten die hij van tevoren niet kan weten.

In het begin van deze omschakeling *voer je nooit later dan je gewend was* – anders krijg je de bekende problemen omdat hij niet "op tijd" gevoerd werd ... problemen die je niet krijgt met een reeds gevulde maag wanneer de "etenstijd" er aan komt.

Er is niet veel voor nodig om een geconditioneerde reflex zoals het produceren van verteringssappen op een voorspelbaar tijdstip te doorbreken. Wanneer jij, ik roep maar wat, 100 herhalingen nodig had om de geconditioneerde reflex te laten ontstaan, dan heb je maar 2-5 keer nodig om deze conditionering "te doorbreken" waardoor hij niet meer werkt. Dit betekent dat zelfs als jouw hond al jarenlang "geprogrammeerd" is, er niet meer dan een aantal dagen, maximaal een week nodig is om de oude conditionering ongedaan te maken.

Wanneer deze geconditioneerde reflex van het spijsverteringsstelsel van de hond eenmaal ongedaan gemaakt is, hoef je verder geen problemen meer te verwachten wanneer je hem overzet op gezonde, natuurlijke voeding. Hij zal niet langer enzymen aanmaken omdat hij bepaalde voeding verwacht – en ophouden om op het verkeerde paard te gokken.

Hij zal af en toe best nog wel eens beginnen te kwijlen wanneer hij iets lekkers ruikt, maar zijn maag zal niet meer beginnen met de productie van verteringsenzymen totdat het voedsel door de slokdarm naar binnen gegleden is – en wanneer jij een onvoorspelbaar voerschema aanhoudt, zal dat zo blijven.

Het grootste voordeel dat je er uit haalt, is dat het vermogen van jouw hond om *allerhande verschillende voedingsmiddelen* te kunnen verteren er enorm op vooruit gaat. Dit komt omdat je zijn maag gedwongen hebt om "het startschot af te wachten" en niet te beginnen met het verteringsproces terwijl er nog geen voeding is. Hierdoor blijft de spijsvertering flexibel wat betreft het aanpassen van de vertering van de voeding die binnen komt. En op deze manier zorg jij voor een betere gezondheid van je hond.

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "[The Peeing Post](#)", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Waarom gekookt hondenvoer allergieën en ondervoeding kan veroorzaken...

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Geschreven door Mogens Eliassen, 5 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

Wie heeft er wel eens gezien dat een wolf zijn potje kookt bij het kampvuur?

Wanneer we voedingsmiddelen verhitten, wordt de chemische samenstelling daarvan drastisch veranderd. Mensen koken hun eten omdat we voeding eten waar we biologisch niet op ingesteld zijn. We kunnen geen rauw vlees verteren – wel gekookt vlees...

Honden zijn carnivoren. Ze zijn ingesteld op de vertering van *rauw vlees* – en ze kunnen niet zo goed overweg met gekookt eten...

De chemische spijsvertering

Eiwitten zijn grote moleculen – combinaties van duizenden atomen. Ze zijn zo groot dat ze niet door de semi-doordringbare darmwand heen kunnen om opgenomen te worden in de bloedbaan. Ze moeten eerst afgebroken worden tot kleinere moleculen, soms zelfs tot de kleinste bouwsteentjes van eiwitten – de aminozuren (ongeveer 10-100 atomen). Zo ver gaat het verteringsproces echter vaker niet dan wel. Het lichaam is niet in staat om *alles* op te bouwen uit aminozuren. De "eiwitfracties" die geproduceerd worden tijdens het spijsverteringsproces zijn dan ook een heel goed en passend "compromis" tussen de hele eiwitmoleculen (die te groot en te gecompliceerd zijn voor gebruik) en enkelvoudige aminozuren (die daar te klein voor zijn).

Elke diersoort heeft zijn eigen unieke "eiwitfracties" (meestal een paar honderd atomen). Ze vormen een delicate balans tussen de voedingsstoffen die het lichaam nodig heeft en goed kan benutten, en de specifieke chemie die de enzymen in de maag leveren wanneer ze toegang krijgen tot het natuurlijke voedsel.

Je kunt je een voorstelling maken van een enzym als een "handje" dat een stukje van de grote eiwitmolecule pakt en afbreekt. Dit stukje is nu een "eiwitfractie" geworden met een unieke chemische structuur. Het enzym gaat hier mee door tot er geen stukjes meer aan de eiwitmolecule zitten, die hij kan pakken.

Er zijn duizenden verschillende enzymen. Elk van ze is uniek. Elk van ze valt een bepaald gedeelte van een eiwitmolecule aan.

Elk enzym moet eerst vinden wat bij hem past om het van de grote eiwitmolecule te kunnen "afbreken". Alle enzymen samen breken alle eiwitten af tot "eiwitfracties" die klein genoeg zijn om opgenomen en getransporteerd te kunnen worden door het bloed. Deze fracties zijn bijzonder uniek en passen precies bij wat het lichaam nodig heeft. Elk enzym produceert zijn eigen "fractie" van een adequate voedselbron. Als de voedselbron niet correct is, kan hij ook

niets produceren, zelfs al lijkt het alsof de voeding "alle fundamentele voedingsstoffen" bevat in de vorm van alle juiste aminozuren...

Verhitting van eiwitten – afbraak van de structuur

Het enzymatische afbraakproces lijkt een beetje op wat er gebeurt wanneer je eiwitten verhit. De algemene betekenis van hitte is "het aanleveren van moleculaire energie". Deze energie wordt door de eiwitmoleculen opgenomen door *te bewegen*. Ze trillen en draaien. Hoe meer hitte, hoe sneller ze bewegen.

Welnu, wanneer je begint te schudden en te draaien met een grote "lompe" moleculaire structuur zoals een eiwit, dan valt hij in stukken uit elkaar. Letterlijk. Wanneer je die stukken laat afkoelen, hergroeperen ze zich niet, omdat ze van elkaar gescheiden zijn... vandaar de onherstelbare, structurele verandering door het koken.

Veel van de stukjes die ontstaan bij verhitting, zijn nu klein genoeg om door de darmwand heen te dringen zodat ze worden opgenomen in het bloed. Andere bevatten nog delen die op juiste manier verder bewerkt kunnen worden door enkele van de enzymen, in ieder geval gedeeltelijk. Er kunnen zelfs nog stukjes zijn die identiek zijn aan degene die gemaakt werden door de enzymen toen alleen zij aan het werk waren – maar dat is een uitzondering...

Het lichaam zal tot op zekere hoogte best nog wel gebruik kunnen maken van al deze fracties. Het zal ook best wel in staat zijn om een manier te vinden om deze "andere" fracties te benutten. Het zou echter wel wat stress kunnen veroorzaken...

Het probleem is dat een mengsel van eiwitfracties die geproduceerd zijn door het koken *met* eiwitfracties die geproduceerd zijn bij de enzymatische vertering, NIET hetzelfde is dan wat er geproduceerd wordt door alleen de enzymen...

Het is gedocumenteerd dat er een aantal vitale bestanddelen ontbreken (minstens 30 bekende chemische "eiwitfracties", ook wel "missing links" genoemd, zijn van vitaal belang voor honden, zoals vitamines voor jou en mij – en deze "missing links" zijn niet aanwezig in met hitte bewerkt vlees.)

Waarom sommige honden allergieën krijgen van gekookt vlees...

Er worden ook bestanddelen gegenereerd die niet passen bij het metabolisme van het lichaam maar ze zijn klein genoeg om opgenomen te worden in het bloed... Het zouden wel eens allergenen kunnen zijn!

Dit risico is vooral groter geworden omdat er bij verhitting veel "eiwitfracties" voortgebracht worden die identiek zijn – en daarom in grote aantallen voorkomen. "Groot" in vergelijking met wat het lichaam aan kan op het gebied van de verwerking van inadequate eiwitten. Er is niet veel voor nodig om de drempel van het immuun systeem wat betreft "reden tot zorg" te overschrijden – en je maakt een allergische uitbraak mee als resultaat van het voeren van gekookt vlees, hetgeen in werkelijkheid niets anders is dan een overdreven reactie van het immuun systeem op een vreemde stof waar het op geen enkele andere manier mee om kan gaan...

Stolling

Er is nog een groot verschil tussen rauw en gekookt. Veel eiwitten zullen bij verhitting niet alleen in kleine stukjes uit elkaar vallen, maar deze kleine stukjes zullen zich in bepaalde gevallen ook hergroeperen en een stof vormen die op een plastic polymeer lijkt. Er is nog een groot verschil tussen rauw en gekookt. Zo wordt het originele eiwit getransformeerd tot een andere grote molecule die al dan niet gemakkelijk aangepakt kan worden door de enzymen.

Iets dergelijks kan ook gebeuren bij het drogen.

De klassieke voorbeelden zijn eigeel en bloed. Eigeel stolt bij verhitting en wordt een vaste stof die nog steeds veel van de originele bouwelementen van het rauwe eigeel bevat, maar niet allemaal. Daar komt nog bij dat de structuur helemaal veranderd is door de polymerisatie, en er is geen enkele mogelijkheid om het originele eigeel ooit nog terug te krijgen...

Idem dito bij bloed, behalve dat hier de stolling veroorzaakt wordt door een gecombineerde uitwerking van het drogen en het contact met de zuurstof in de lucht. Zoals moeders wel weten, wordt een bloedvlek niet vloeibaar wanneer je water toevoegt...

Het gecombineerde effect van dit alles

Afbraak door verhitting heeft ook wel wat positieve effecten: het vergemakkelijkt bepaalde onderdelen van het verteringsproces en het vereist minder werk van de enzymen omdat het kookproces al een deel van hun werk deed bij de afbraak van de grote eiwitmoleculen in de voeding. Maar de prijs die betaald wordt is een tol op de beschikbare voedingsstoffen en de creatie van bepaalde voedingsstoffen die helemaal geen adequaat voedsel zijn...

Voor mensen die niet geschapen zijn als carnivoren en vlees willen eten is dit goed nieuws – hierdoor kunnen wij vlees eten! Maar voor een hond die geschapen is om rauw voedsel te eten, is het ronduit desastreus.

Stolling alleen al maakt duidelijk waarom bepaalde voedingsstoffen "verdwijnen" wanneer je het eten kookt. Maar beide processen werken er aan mee. Persoonlijk denk ik dat de combinatie van beide het totale effect tot stand brengt.

De conclusie ligt voor de hand: kook geen eten voor je hond!

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "The Peeing Post", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Hoe je problemen met de ontgiftung kunt voorkomen Wanneer je de voeding van je hond verandert...

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Geschreven door Mogens Eliassen, 3 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

Wel eens biologisch onjuiste voeding (zoals commercieel droogvoer aan je hond gegeven?
Wel eens besloten om hem over te zetten op iets anders (zoals rauwe, natuurlijke voeding)?
Je verwacht dat je hond veel gezonder wordt door de nieuwe en betere voeding, nietwaar?

Toch schrikken de meeste mensen wanneer ze de eerste dagen na de verandering *een tijdelijke, maar behoorlijke daling van de gezondheid* meemaken!

Het proces achter dit fenomeen staat bekend als **ontgiften** – en het kan een ernstig probleem met de gezondheid worden. Het ergste is dat jij misschien denkt dat er iets niet goed is met het eten...

Maar, het feit dat een roker ziek wordt wanneer hij "cold turkey" stopt, wil niet zeggen dat roken gezond is. Zo is het ook met voeding.

Het opslaan van "vervangende middelen" bij gebrek aan de benodigde voedingsstoffen

Wanneer er verkeerde voeding gegeten wordt, wordt er bij gebrek aan goede voeding in het lichaam veel van het "slechte spul" opgeslagen in de organen en andere depots. Wanneer het lichaam dan ineens "goed spul" krijgt aangeleverd, wil het alle "slechte spul" weg werken.

Hierdoor ontstaat er een plotselinge toename van de concentratie "slecht spul" in het bloed en in de organen die moeten zorgen voor de verwijdering van dit afval, vooral in de nieren en de lever. De hoeveelheid "slecht spul" kan gemakkelijk de limiet van de stress die het lichaam aankan, overschrijden...

Het is iets dat kan gebeuren wanneer je voeding geeft, die *niet* gemaakt is van rauwe, natuurlijke bestanddelen. Wanneer rauw vlees verhit wordt, worden er minstens 30 fundamentele voedingsstoffen vernietigd die een hond net zo hard nodig heeft als wij vitamines. Bij gebrek aan deze belangrijke voedingsstoffen, zal het lichaam proberen om "er het beste van te maken" met alles wat wel beschikbaar is. Wanneer je dan overschakelt op gezonde, natuurlijke voeding krijg je problemen...

Stel je eens voor: je bouwt een huis met bouw materiaal van een slechte kwaliteit. Dan kun je ineens materiaal krijgen dat je altijd al gewild had. Je begint meteen om het slechte, oude materiaal te vervangen door het nieuwe dat veel beter voldoet! Terwijl je daarmee bezig bent, creëer je een berg afval waar je van af wilt – en misschien zijn er tijdelijk wat problemen om een geschikte opslagruimte te vinden totdat je het weg kan brengen naar de vuilvernietiging!

Neutralisatie van binnenkomende gifstoffen

Een voorbeeld van een ander karakter is nicotine. We weten allemaal dat nicotine een hele reeks met slechte uitwerkingen heeft op het lichaam. Om de gifstoffen aan te kunnen worden er in het lichaam grote antilichamen van eiwitmoleculen gemaakt die zich binden met de nicotine om deze te neutraliseren.

Wanneer er voortdurend nicotine aangeleverd wordt, zal het lichaam proberen om de inname "bij te houden" door zichzelf in te stellen op een voortdurende productie van antilichamen. En om het nog erger te maken: het duurt lang (een aantal maanden) om dit proces goed op gang te krijgen – en het duurt een aantal maanden om het te stoppen...

Welnu, als dit antilichaam onschadelijk zou zijn, zouden we geen problemen hebben. Maar dat is het niet. In werkelijkheid is het net zo schadelijk voor het lichaam als de nicotine... Wanneer je de nicotine aanvoer stop zet, heeft het lichaam nog steeds te maken met deze overproductie van antilichamen die niet zo snel gestopt kan worden als jij kunt stoppen met roken... Het gevolg is dat je lichaam op een onprettige manier vergiftigd wordt met zijn eigen antilichamen! Iedereen die rookt en geprobeerd heeft om te stoppen ken dit gevoel wel...

Alle droogvoer en blikvoer zijn geconserveerd met gifstoffen die op het etiket vermeld worden als "chemische conserveringsmiddelen" en deze zijn minstens net zo schadelijk voor het lichaam als nicotine, vaak nog schadelijker...

Het voorkomen van problemen...

Als je niet voorbereid bent op het ontgiftingsproces, kun je meemaken dat je hond ziek wordt van de natuurlijke voeding! Maar in werkelijkheid is het de prijs die je nu betaalt voor het voer dat je in het verleden gaf...

Maar het is niet moeilijk om het te voorkomen. Het enige wat je moet doen is om de nieuwe voeding en zijn goede voedingsstoffen *langzaam* te introduceren, over een bepaalde periode. Op deze manier kan het lichaam de opgeslagen gifstoffen verwijderen en zijn productie van antilichamen zodanig aanpassen dat de inwendige organen niet gestresst raken.

Je kunt gebruik maken van een "omschakelingsperiode", twee weken voor elk jaar dat de hond brokjes gegeten heeft maar nooit langer dan drie maanden. Het rekensommetje dat je moet gebruiken om zo'n geleidelijke omschakeling te begeleiden hoeft niet pietje precies te kloppen. Het is over het algemeen voldoende om de "omschakelingsperiode" te verdelen in vier fases met

Mogens Eliassen: "Rauwe voeding voor honden - het ultimate naslagwerk voor hondenbezitters"

verschillende verhoudingen van de oude/nieuwe voeding zonder dat de hond een trauma oploopt bij de omschakeling naar de nieuwe voeding.

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "[The Peeing Post](#)", met tips en adviezen waar allerlei problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Graan of geen graan in de voeding van de hond?

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [\(Words.doc\)](#))

Geschreven door Mogens Eliassen, 3 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

Carnivoor of omnivoor?

Dit zijn indelingen die door mensen bedacht zijn. Als je ze strikt toe wil passen, zorgen ze gegarandeerd voor veel verwarring. Het is voldoende om te weten dat er een aantal verschillen zijn tussen het spijsverteringsstelsel van een hond en een mens. Of beide binnen het spectrum van de "omnivoor" vallen of dat de hond een "carnivoor" is, is niet belangrijk.

Er is slechts een autoriteit waar we op kunnen terugvallen: *Canis Lupus*, de wolf – en hoe deze zich zou voeden in zijn natuurlijke leefomgeving. De genetische verschillen tussen honden en wolven zijn niet veel groter dan het verschil tussen zwarte en blanke mensen.

Daarom bestaat de enige betekenisvolle voedingsfilosofie die er is, uit een poging om zo dicht mogelijk te benaderen wat Moeder Natuur aan een wolf zou geven als voeding. Het is een slechte zaak dat je dit nooit perfect kunt doen – de meeste mensen kunnen niet aan hele prooidieren komen... en je wilt ook niet zover gaan dat je de drijfveer van de hond om alle groente te eten die hij nodig heeft, stimuleert: uithongering...

Het gebruik van granen in commercieel voer

Er zijn veel zwaarwegende redenen om granen te voeren:

- 1) Graan is verreweg de goedkoopste energiebron die er is.
- 2) Graanproducten en hun grote concentraties van complexe koolhydraten worden over het algemeen beschouwd als gezond voor mensen, en het is gemakkelijk (maar volkomen verkeerd) om hieruit te concluderen dat het ook goed is voor je hond.
- 3) Er zijn honden die dik worden (goed voor sommige mensen) als ze granen eten.
- 4) Veel honden zijn net zo gek op granen als kinderen op snoep...
- 5) Het lijkt of veel honden het goed doen met aanzienlijke hoeveelheden graan in hun voeding, in ieder geval een jaar of 7 tot 10... Het is onmogelijk om aan te tonen dat *granen* er de oorzaak van zijn dat de lever of de nieren kapot gingen waardoor hij niet nog 3-4 jaar langer had kunnen leven...
- 6) Er zijn nooit ongewenste effecten aangetoond bij het voeren van kleine hoeveelheden graan in de vorm van een kleine toevoeging en er is geen enkele grootschalige studie gedaan om aan te tonen dat er een directe relatie is tussen zelfs kleine hoeveelheden granen in het hondenvoer en specifieke problemen bij een specifieke hond.

Toch zijn er een aantal goede redenen om *geen* graan te voeren:

- 1) Geen enkele hondachtige beschikt in de natuur over graan als een belangrijke voedselbron, behalve de kleine halfverteerde beetjes die ze binnen krijgen door het eten van hele knaagdieren.
- 2) Granen bestaan voor het merendeel uit complexe koolhydraten – een groep voedingsstoffen die een hond gewoonweg niet nodig heeft. Een hond *kan* deze koolhydraten echter wel omzetten in energie ter vervanging van het vet, dat ze veel beter kunnen benutten.
- 3) Aanzienlijke hoeveelheden koolhydraten in een maaltijd kunnen de chemische spijsvertering behoorlijk bemoeilijken door de stijging van de pH waarde waardoor de vertering van rauwe voeding inefficiënt wordt. Dat gebeurt wanneer de concentratie koolhydraten 10% of meer van de maaltijd uitmaakt.
- 4) Veel honden vallen enorm af wanneer ze geen graan krijgen – en andere vallen af wanneer ze *een beetje* krijgen.
- 5) Graanproducten laten een laagje plaksel achter op de tanden van een hond, vooral wanneer ze gebakken of gekookt zijn. Honden hebben geen enzymen in hun speeksel om deze koolhydraten op te ruimen (zoals wij).
- 6) Honden die brokjes eten leven gemiddeld 30% korter dan honden die op een rauwe, natuurlijke manier gevoed worden. Brokjes bestaan voor ongeveer 70% uit graanproducten...
- 7) De meeste honden zijn qua gezondheid veel beter af zonder graan in hun voeding. Er zijn nog nooit ongewenste bijwerkingen gedocumenteerd bij honden die helemaal geen granen eten ...

Waar graan zou passen in het plaatje van de natuurlijke voeding

Het is verraderlijk dat honden het best wel goed doen, in ieder geval op de korte termijn, op eten dat bijna uitsluitend bestaat uit graanproducten! Dit kan van belang zijn voor honden waar je rekening moet houden met de maag (een pH waarde die rond neutraal ligt geeft veel minder stress dan een lagere, sterk zure waarde.) Het kan soms verstandig zijn voor een zieke hond. Ook bij pups die nog te jong zijn om rauwe voeding goed te kunnen verteren als het niet eerst door hun ouders voorverteerd is. En tot slot, voor werkhonden die snelle energie nodig hebben voor bepaalde prestaties die veel energie vereisen. Maar als standaard bestanddeel van de regelmatige voeding zou er geen ruimte moeten zijn voor granen.

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "The Peeing Post", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Waarom vet in de voeding niet "slecht" is als je een hond bent...

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als een [Words.doc](#))

Door Mogens Eliassen, 3 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

De meeste mensen in onze moderne maatschappij zijn geconditioneerd op de opvatting dat vet slecht is – punt

Wanneer mensen goed willen zorgen voor hun honden is het maar al te gemakkelijk om te concluderen dat dit ook opgaat voor hun hond...

Niet waar.

Een hond is een heel andere diersoort en heeft totaal andere behoeften dan een mens. Wat goed is voor jou kan slecht zijn voor je hond – en omgekeerd!

Rauw vet versus verwerkt (gekookt) vet

Vet dat verkocht wordt bij de kruidenier of de supermarkt is zelden *rauw vet*. Als dat zo zou zijn, hadden we nu niet zoveel problemen gehad! Dat bewerkt vet veel problemen veroorzaakt voor ons is totaal onbetwistbaar, hoewel er voorbeelden genoeg zijn van Eskimo's in Noord Canada en Groenland (Denemarken) die veel rauw vet eten van robben en walvissen – en uitstekend gezond zijn! Let op: *rauw*...

Bak eens wat bacon in een pan en laat het vet er af smelten. Daarna laat je het vet afkoelen en kijk je wat je overhoudt. Je hoeft geen chemicus te zijn om te concluderen dat de reuzel die je ziet niet dezelfde chemische structuur heeft als het rauwe vet! Er hebben enkele veranderingen plaatsgevonden in de chemische structuur die niet meer ongedaan gemaakt kunnen worden, en door deze veranderingen is het een totaal andere stof geworden, ook qua voedingswaarde!

Natuurlijk wordt het chemisch nog steeds ingedeeld bij de "vetten" oftewel "glycerol esters van vetzuren" – hetgeen de chemische benaming is. Maar de verhitte substantie heeft een andere chemische structuur dan vet dat nooit verhit is geweest. In de natuur zijn alleen onverhitte vetten beschikbaar zijn als voedselbron. Verhitte vetten komen gewoonweg niet voor als voedselbron en het lichaamsmetabolisme kan ze niet omvormen tot wat ze waren voordat ze verhit werden.

Hoe honden gebruik maken van vet

Nog een belangrijk iets om in je achterhoofd te houden is dat het metabolisme van de hond veel efficiënter is dan dat van ons, mensen, als het aankomt op het verwerken van vet!

Een voorbeeld ter illustratie: honden hebben niet dezelfde problemen als wij bij het afvallen. Het menselijke lichaam is snel in het omzetten van overvloedige energie in vet – en erg langzaam om dat vet weer weg te laten gaan wanneer er weinig energie aangevoerd wordt. Wij verbranden letterlijk onze eiwitten in de spieren terwijl de vetdeposito's intact blijven... Daarom ben je moe wanneer je gaat diëten, en daarom werken diëten over het algemeen niet – het gewicht dat je kwijt was (plus nog wat) zit er meteen aan wanneer je weer "normaal" begint te eten.

Zo is het niet bij honden. Honden voelen zich niet moe wanneer je een maaltijd overslaat of twee of drie. Ze zouden niet kunnen overleven als jagers wanneer dat het geval zou zijn. (Het kan wel zijn dat ze jouw pogingen om hen te laten vasten niet kunnen waarderen – maar dat komt alleen maar omdat jij *gewoonten* tot stand hebt gebracht waar hun verwachtingen een gevolg van zijn.)

Ik heb meegemaakt dat reuen van mij tot 12 dagen vastten op vrijwillige basis, wanneer er een loopse teef was. Zij verloren echt geen energie – wel gewicht. En dat kregen ze snel weer terug in minder dan drie weken nadat de oestrus over was. En mijn reddingshonden werken aanzienlijk efficiënter op een lege maag! Zelfs *dagen* achter elkaar. Dat zou een mens niet kunnen...

Vet leveren om te werken – geen koolhydraten

Veel mensen hebben rapporten gelezen over nierproblemen of leverproblemen door het eten van vet. Maar deze studies zijn ofwel gedaan voor mensen ofwel gebaseerd op het gebruik van gekookt vet (of beide) en zijn daarom niet van toepassing op onze honden. Persoonlijk denk ik dat die leverproblemen en nierproblemen een andere oorzaak hebben: vaccinaties, behandelingen met vlooienbestrijdingsmiddelen, medicijnen tegen hartworm, wormkuren, shampoo's – er is een lange lijst van gevaarlijke chemicaliën beschikbaar voor mensen die niets weten van chemie...

Het is welbekend dat mensen die hun honden hard laten werken (zoals sledehonden, speur- en reddingshonden enz.) ervaren hebben dat de honden veel beter presteren wanneer ze extra veel vet in hun voeding krijgen. Geen extra eiwitten, en zeker geen extra koolhydraten. Maar vet. Totaal het tegenovergestelde van wat goed is voor een mens. Te veel eiwitten kunnen allergieën veroorzaken. Graanproducten (*onze* hoofdbron voor koolhydraten en energie) veroorzaken problemen bij de vertering van andere bestanddelen van het voedsel en horen helemaal niet thuis in natuurlijke voeding.

Dan blijft alleen nog vet over als een verantwoordelijke keuze voor de levering van extra energie. Rauw natuurlijk...

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "The Peeing Post", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Waarom het belangrijk is dat je hond zijn buik regelmatig vol kan eten

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Door Mogens Eliassen, 3 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

De meeste hondenbezitters die van hun honden houden, proberen zo veel mogelijk TLC (Tender Love & Care) te geven als mogelijk. Wanneer ze er van uit gaan dat wat goed is voor hen, ook goed is voor de hond, maken ze een vreselijke fout... Honden zijn *geen* apen!

Anatomische feiten om over na te denken...

Een hondenmaag is rekbaar, als een accordeon. Wanneer hij leeg is, vouwt hij zichzelf in en dan lijkt hij bijna op een verlengstukje van de darmen. Wanneer hij vol is, kan er tot 7-8% van het gewicht van de hond in zitten! (Voor een mens die 60 kilo weegt, zou dit overeenkomen met een maaltijd van bijna 5 kilo – maar een menselijke maag is een zakje met weinig elasticiteit – er gaat gewoon niet meer in dan 10% hiervan...)

Verder zit een hondenmaag vol met kleine kliertjes die verteringsenzymen produceren. Deze klieren beginnen te werken op het moment dat ze in aanraking komen met voedsel. Sommige beginnen op het moment dat er eten in de maag komt, maar door de opvouwbaarheid van de maag komen de meeste klieren niet in aanraking met eten, tenzij de maag helemaal gevuld en helemaal uitgerekt wordt!

De verbazingwekkende consequentie hiervan is dat de spijsvertering van een hond efficiënter werkt wanneer hij een grote maaltijd krijgt! Hij verteert een bepaald gedeelte van een kleine maaltijd, maar hij verteert veel meer van een grote maaltijd! Honden die bijna uitsluitend "volledige maaltijden" (maaltijden die de maag vullen) krijgen, hebben over het algemeen 20-30% minder voer nodig dan honden die veel kleine maaltijden krijgen. [Dit is precies het omgekeerde van hoe het bij ons werkt...]

De ultieme ervaring van een carnivoor

Honden zijn net als andere carnivoren, niet afhankelijk van een constante aanvoer van eten. Wanneer hun maag vol is of pas gevuld is geweest, hebben ze geen interesse om een nieuwe prooi te zoeken. Er wordt op zeer onregelmatige momenten gegeten – wanneer er wat te eten is en de jacht succesvol was. Op deze momenten eten ze zichzelf helemaal vol – en het hoeft geen betoog dat ze daarvan genieten!

Veel mensen hebben ervaren dat hun hond iets nieuws wel willen eten als hij eerst iets gekregen heeft wat hij lekker vindt, wanneer het moeilijk is om hem iets nieuws te laten eten – en dat hij *daarna* bijna alles zal eten om zijn maag gevuld te krijgen! Dit laat zien dat *het vullen van de maag* belangrijker is voor hem dan "een klein hapje".

Toch krijgen de meeste huishonden nooit de gelegenheid om dit mee te maken...

De uitgehongerde hond...

Er zijn niet veel hondenbezitters die hun hond willen uithongeren of constant hongerig willen houden. Toch is dit wat er gebeurt bij de meeste mensen, die hun hond meerdere maaltijden per dag voeren. Omdat ze denken dat het net zo goed is voor een hond als voor een mens.

Een volwassen hond heeft per dag gemiddeld 2-3% van zijn lichaamsgewicht nodig aan voedsel. Als je dan weet dat er 6-8% aan voeding nodig is om de maag te vullen, dan is het onmogelijk dat de gemiddelde hond ooit de voldoening van een volle maag zal meemaken... Met 2-3 kleine maaltijden per dag is hij wel heel ver verwijderd van dit doel!

Het veranderen van het voerpatroon

Je kunt niet zomaar beginnen om een hond toe te staan dat hij zijn maag vol eet, cold turkey, als hij dat nog nooit gedaan heeft. Dat zou gevaarlijk zijn (kans op maagdraaiing vanwege de veel te zwakke spieren die nog nooit gebruikt zijn). Met brokjes is het uiteraard helemaal onmogelijk – brokjes zijn veel te geconcentreerd.

Ook is het zo dat je hond nooit meer dan 3-4 maaltijden per week kan eten, wanneer hij uiteindelijk bij elke maaltijd net zo veel kan eten als hij maar wil!

Wanneer je hiertoe overgaat zal zijn gedrag veranderen omdat hij niet meer op "zoek gaat naar eten" en je zult meemaken dat een te dikke hond afvalt en een te magere hond aankomt.

Je moet – naast je eigen emoties – nog een belangrijke hindernis nemen voordat het veilig is om je hond 3-4 volledige maaltijden per week te voeren:

- ◆ Je moet de **maagspieren trainen** om een grotere hoeveelheid voedsel per maaltijd aan te kunnen. Net als een gebroken been getraind moet worden voordat je er weer mee kunt gaan skiën. Doe het geleidelijk en langzaam over een periode van 3 maanden, 6 maanden is beter. (Lees ook het artikel over [Conditioneren](#) als je hulp nodig hebt.)

Ik weet wel dat het concept om slechts 3-4 keer per week te voeren wreed klinkt – maar dat is het echt niet! Ik voer mijn honden al langer dan 30 jaar op deze manier en ik zeg je dat ze van hun eten genieten!!! En ze genieten ook van de tijd tussen de maaltijden. Ik heb nog nooit problemen gehad met hun gewicht – dat regelt zich vanzelf bij elke individuele hond. Ik heb letterlijk honderden studenten van mij geholpen om hetzelfde te doen en allemaal zijn tevreden met het fantastische resultaat... zonder uitzondering!

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "[The Peeing Post](#)", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Het balanceren van de kalk/fosfor verhouding bij rauwe hondenvoeding

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Door Mogens Eliassen, 5 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken

De meeste mensen die rauw voeren aan hun honden kennen het probleem van de kalk/fosfor balans wel. Een verraderlijk probleem wanneer je niet beschikt over een chemisch laboratorium, en nog verraderlijker als je weet dat veel beschikbare voedselbronnen helemaal ontdaan zijn van hun fundamentele voedingsstoffen. Nog erger: dit gemis varieert per gebied en per industriële normen voor de boeren die het voedsel produceren.

Het probleem met chemische analyses...

Het is *geen* oplossing om je toevlucht te nemen tot droogvoer met de juiste balans...

Een chemische analyse van het kalkgehalte en het fosforgehalte van een voer hoeft nog *niet* de volle waarheid te vertellen over de balans tussen deze twee voedingsstoffen. Wat opgemeten kan worden met een standaard analyse en wat van belang is voor het lichaamsmetabolisme is niet hetzelfde... Wat chemisch geanalyseerd wordt is *de totale concentratie van de chemische elementen*, ongeacht waar ze in voorkomen.

Wanneer rauwe, natuurlijke voeding jouw kalkbron en fosforbron is, dan is de kans groot dat je beide elementen aanvoert in chemische verbindingen die verteerbaar zijn en die benut kunnen worden door het metabolisme. Als je kunstmatige grondstoffen gebruikt als supplement, kan het wel zijn dat een chemische analyse aangeeft dat de concentratie "correct" is – maar in werkelijkheid geeft het niet aan in hoeverre de voedingsstoffen bruikbaar zijn. Voorbeeld: kalksteen bevat behoorlijke concentraties kalk, en zal bij een chemische analyse een hoog kalkgehalte geven. Maar kalksteen is praktisch onverteerbaar en alle kalk zal net zo naar buiten komen met de ontlasting als het naar binnen gegaan is...

Het gebruik van rauwe botten als bron

Nu er alleen nog maar natuurlijke bronnen van kalk en fosfor overblijven, gaan we eens kijken naar *botten* als de bron van deze twee voedingsstoffen. De balans in de botten is precies wat een hond nodig heeft. Wanneer we daar voldoende van voeren, is het probleem van de balans opgelost.

Maar hoe zit het dan met alle andere zaken in de voeding die niet in balans zijn? Moeten we die compenseren? Bijvoorbeeld, als er te weinig kalk is, moeten we dan niet meer fosfor toevoegen dan wat er in de botten zit?

Het antwoord is dat het niet uitmaakt – zolang je maar *voldoende* botten voert.

Waarom dat zo is: stel dat de correcte verhouding tussen kalk en fosfor 1:1 is – 50% van elk. Laten we verder stellen dat een hond per dag 100 milligram (0.1 gram) van elk nodig heeft, en dat er in botten 10% van elk zit. Dit leidt dan tot de conclusie dat we een totaal van 1.000 milligram (1 gram) botten per dag moeten voeren om aan de behoefte te voldoen, er van uitgaande dat alle kalk en fosfor in de botten verteerbaar is.

Maar er kan te weinig kalk zitten in de maaltijd die we geven. Stel dat er niet meer dan de helft in zit (50 milligram in plaats van 100 milligram), maar dat het in orde is wat betreft het fosforgehalte. Dan zitten we fout met de balans – de 1:1 verhouding is slechts 0.5:1 – en dat is kritiek.

Maar dan voeren we nu 10 gram rauwe botten extra. Dit geeft ons een aanvulling van 1.000 milligram kalk en 1.000 milligram fosfor in totaal. Voeg hier aan toe wat we voeren middels de andere bronnen. De algehele balans is nu niet langer 0.5:1 maar $(1050/1100) = 0.95:1$. We zitten er nog steeds 5% naast. Maar 5% variatie kan er altijd zijn in de natuur, dat maakt dus niet zoveel uit... (De meeste standaard chemische analyses geven ook geen precies resultaat: +/- 5% is behoorlijk nauwkeurig voor een analyse...)

Als je echter 100 gram botten voert, zie je dat de verhouding naar 0.995:1 gaat – minder dan 5% verschil...

Het is een goede zaak dat honden het heel goed doen op veel rauwe botten. (Een wolf in de natuur laat maar heel weinig achter van een prooi, meestal alleen de hoeven en de schedel.)

En nog beter: je hoeft niets te weten over de tekorten van kalk of fosfor in de voeding die je geeft. Je hoeft zelfs niet te weten welke van de twee ontbreekt of onvoldoende is. Je hoeft alleen maar *veel rauwe botten* aan je hond te geven om te zorgen dat de onbalans die er is totaal onbelangrijk wordt.

Hoeveel is "veel"? Een natuurlijk prooidier zou een goede richtlijn kunnen verschaffen – ongeveer 7-10% van zijn totale gewicht bestaat uit botten, dus alles boven 10% van de totale voeding zou "veel" zijn. Je zou niet meer moeten geven dan ongeveer 25% - omdat je ook nog ruimte moet houden voor andere voedingsstoffen...

Honden houden van botten – je zult een geliefde roedelleider zijn!
Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "The Peeing Post", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

Waarom het niet altijd verstandig is om vitamine C toe te voegen aan de voeding van je hond...

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Door Mogens Eliassen, 3 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

De inwendige productie van vitamine C (Ascorbaatzuur) van de hond

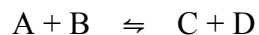
Een hond produceert ongeveer 40 milligram per kilo lichaamsgewicht van deze vitamine – of 18 milligram per lb. Een hond van 40 lb produceert net zo veel als twee grote tabletten (500 milligram) per dag! Een hond met het gewicht van een mens produceert ongeveer 6-8 van die grote 500 mg tabletten per dag – een enorme hoeveelheid, zelfs in vergelijking met wat een mens nodig heeft!

Onderzoek heeft aangetoond dat een grote overdosering van vitamine C zowel bij honden als bij mensen een flinke oppepper geeft aan het immuun systeem en het lichaam helpt bij de snelle genezing van wonden.

Het is dus logisch om te concluderen dat extra vitamine C goed is voor mensen. Maar het is niet logisch om deze conclusie door te trekken naar honden...

Een beetje fundamentele lichaamschemie

Je moet iets weten over de fundamentele van de chemie om dit te begrijpen. Stel, dat er twee chemicaliën zijn, A en B, die een reactie aangaan met elkaar om de producten C en D te produceren. Stel dat er een fijn evenwicht is tussen A en B dat in balans is met C en D.



Dit betekent dat elke keer wanneer een A molecule tegen een B molecule aanloopt, er een verbinding kan ontstaan waaruit C en D voortkomen – of ze gaan weer uit elkaar als A en B. Hetzelfde doet zich voor met C en D. Wanneer ze elkaar ontmoeten, kan er een reactie zijn tussen beide waaruit A en B voortkomen. Er is een evenwicht wanneer we geen veranderingen in de totale concentratie van elk van de vier chemicaliën kunnen opmeten. Dit evenwicht wordt in stand gehouden door voortdurende chemische activiteiten door de twee reacties die precies het tegenovergesteld van elkaar zijn.

Wanneer er een evenwicht is, kunnen we zien wat er gebeurt wanneer we meer A toevoegen aan de mix. Dit is een enorme vergroting van de mogelijkheid dat B moleculen een A molecule ontmoeten, er is dus een grotere kans dat B moleculen reageren met A moleculen. Het resultaat is dat door onze toevoeging van A een groot gedeelte van wat er aan B was, geconsumeerd is – en dat er meer C en D geproduceerd is!

Wanneer we echter meer C toevoegen, dan vindt er een "omgekeerd" proces plaats en de extra hoeveelheid C zal reageren met een groot deel van D om meer A en B te produceren.

Waar het op neerkomt, is dat er door *de toevoeging van C minder D* in het lichaam is!

De problemen van het supplementeren...

Het is een slechte zaak dat we de specifieke chemische reacties in het lichaam van de hond waaruit ascorbaatzuur voortkomt, niet precies kennen. Het zou de C molecule in bovenstaand voorbeeld kunnen zijn. We weten ook niet of er bij het proces nog andere chemicaliën ontstaan naast ascorbaatzuur – de D's zijn niet bekend. Misschien zitten er belangrijke zaken bij voor het metabolisme – we weten het niet!

Wat we wel weten is dat ongeacht wat die D's zijn, ze minder geproduceerd worden wanneer we grote hoeveelheden vitamine C toevoegen aan de voeding van onze hond! En we weten ook dat bij een voortdurende aanvoer van vitamine C zijn capaciteit om zelf deze vitamine te genereren ophoudt, misschien wel voorgoed.

Het juiste perspectief

Nou, 18 milligram per lb lichaamsgewicht is best wel veel... Als voer je nog zoveel vers fruit, je kunt nooit verder komen dan een paar procent hiervan! Daarom zal vers fruit *geen* einde betekenen van de productie in het lichaam.

Toch zijn er veel mensen die fantastische resultaten hebben gezien bij grootschalig gebruik van vitamine C bij een bepaald probleem zoals een infectie of verwonding, en vervolgens de conclusie getrokken hebben dat het goed is om er mee door te gaan...

Dit kan OK zijn op tijdelijke basis. Maar de chemische wetten die hier van toepassing zijn, zijn net zo fundamenteel als die van het zwaartegewicht – er zijn GEEN UITZONDERINGEN! Het gevaar is dat je waarschijnlijk de gevolgen van deze supplementering niet meteen kunt zien – je ziet ze misschien pas maanden of jaren later en dan heb je geen flauw idee dat het probleem te maken heeft met het toevoegen van een onnodige grondstof.

Waar het allemaal op neer komt is dat je helemaal GEEN vitamine C moet toevoegen aan de voeding, tenzij je een heel speciale reden hebt (infectie, verwonding). Help je hond alsjeblieft in die gevallen om snel door de infectie heen te komen en geef hem enorme hoeveelheden vitamine C gedurende de tijd die hij nodig heeft om weer beter te worden – en stop daarna weer! Gebruik het zoals je antibiotica zou gebruiken voor jezelf.

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "The Peeing Post", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.



June 05, 2003

De waarheid over vitamine E

(Dit artikel is ook verkrijgbaar als [Words.doc](#))

Geschreven door Mogens Eliassen, 5 juni 2003.

Vertaling: Ignit Bekken.

Vitamine E (of d-alpha-tocopherol, de chemische benaming) is een vitamine die nog niet zo lang geleden ontdekt is en waarover nogal wat mythes en misverstanden de ronde doen. Zoals bij alle vitamines het geval is, werd deze vitamine ontdekt door de uitwerking op het lichaam bij een *tekort*, in dit geval op het lichaam van muizen – ze werden onvruchtbaar wanneer deze vitamine ontbrak aan hun voeding.

Een klein beetje chemie

De chemische stof d-alpha-tocopherol is nogal bijzonder. Ze kan niet synthetisch geproduceerd worden zonder dat haar spiegelbeeld molecule l-alpha-tocopherol ook geproduceerd wordt. Meestal worden er bij een synthese ook nog een heleboel andere tocopherols geproduceerd die qua chemische eigenschappen heel erg overeenkomen met vitamine E, maar verder niet belangrijk zijn voor het lichaam...

Je kunt veel variaties van deze vitamine tegenkomen. Veel namen met "d-alpha-tocopherol + iets-ate" zijn net zo goed. Het zijn esters van "waar het om gaat" en ze splitsen zich in "waar het om gaat" op het moment dat ze in aanraking komen met het maagzuur. Deze esters zijn gemakkelijker op te slaan omdat ze minder gevoelig zijn voor oxidatieve ontbinding wanneer ze in contact komen met lucht. (Een ester is een chemisch bestanddeel dat gegenereerd wordt tijdens het proces waarbij een combinatie van een alcohol en een organisch zuur een watermolecule afsplitsen. Onder invloed van een sterk zuur reageert een ester met water waaruit eerst de alcohol voortkomt en vervolgens het zuur. Een chemische benaming die eindigt op "-ol" is over het algemeen een alcohol, zoals een tocopherol, in dit geval een "waar het om gaat".

Vitamine E komt van nature voor in bijna alle soorten natuurlijke vetten, zoals dierlijk vet en plantaardige oliën. Kleine concentraties – maar meer dan genoeg. We hebben er niet veel van nodig en zolang we een redelijke hoeveelheid plantaardige olie binnen krijgen, zullen we er voldoende van binnen krijgen. "Voldoende" is ongeveer 20-30 mg (30-45iu) per dag. Idem dito voor onze honden – ze hebben er minder van nodig omdat hun lichaam over het algemeen kleiner is.

Is het goed om vitamine E toe te voegen?

Het is geen enkel probleem om wat vitamine E toe te voegen aan de dagelijkse maaltijden van je hond om zijn immuun systeem te helpen. Je kunt ook een van de andere tocopherols toevoegen (goedkoper...), omdat ze ook wel werken, hoewel wat minder dan vitamine E. Zo lang je 20-30 mg vitamine E per dag toevoegt, kun je aanvullen met een mengeling van tocopherols om een balans te krijgen, wanneer je de hoge kosten van natuurlijk vitamine E niet wilt uitgeven.

Maar synthetische vitamines worden allemaal gemaakt van *ruwe olie* als het rauwe materiaal. Ze zijn afkomstig uit de olieraffinaderijen van de petrochemische industrie en het maakt niet uit hoe vaak ze chemisch gespoeld en opgeschoond worden, er blijven altijd meetbare concentraties achter van allerhande petrochemicaliën. Vele zijn gevaarlijk, maar de concentraties zijn klein genoeg voor onze overheid om de verkoop van het eindproduct toe te staan – waarbij men aanneemt dat de schade die aangericht wordt aan de gezondheid van de mens wel mee zal vallen.

Wanneer we de geschiedenis bekijken, dan zien we dat er veel gevallen zijn waarbij de overheid erg, erg fout is geweest met deze veronderstelling, vooral wanneer er opstapelingseffecten bij betrokken zijn die pas ontdekt kunnen worden wanneer de schade al aangericht is. Daarom moet je geen synthetische vitamines kopen als je een extra grote dosis van een van de vitamines wilt geven.

Kun je er te veel van binnen krijgen?

Men heeft aangetoond dat een gigantische inname van vitamine E, en de andere tocopherols ook tot op zeker hoogte, het immuun systeem versterken bij het afweren van ziekte. Dit heeft tot gevolg dat er mensen zijn die 10-100 keer zo veel willen innemen dan we nodig hebben.

Je hebt zeer hoge doseringen nodig om vitamine E of welke dan ook van de tocopherols giftig te maken – beduidend meer dan 2.000mg (3.000iu) voor een normaal iemand. Het is praktisch onmogelijk om dit niveau te bereiken met natuurlijke voeding. Verre van dat. Vitamine E komt niet voor in de Natuur in concentraties die gevaarlijk kunnen worden (in tegenstelling tot vitamine A bijvoorbeeld...)

De voordelen voor het immuunsysteem worden bereikt met ongeveer 200-400 mg (300-600iu) per dag per persoon. Als je dit omrekent naar het gewicht van je hond, zit je goed. Voor je hond is vitamine E veel beter dan vitamine C. (Vitamine C moet niet constant gegeven worden aan honden - zie mijn [artikel daarover](#) .)

Tot slot moet je weten dat vitamine E vernietigd wordt wanneer het lang blootgesteld wordt aan lucht, omdat hij zowel oplosbaar is in vet als een krachtige antioxidant is. En als je hem invriest heb je kans dat dit nou net gebeurt – omdat de capsule waar hij in zit niet luchtdicht genoeg is om lucht buiten te sluiten wanneer hij invriest. De natuurlijke vitamine E in rauw vet in het voedsel wordt hier niet noemenswaardig door aangetast. Wanneer je daarom vitamine E wilt toevoegen omdat je de hondenvoeding invriest en gehoord hebt dat deze vitamine tot ontbinding overgaat tijdens het invriezen, dan ben je het slachtoffer van een mythe die gebaseerd is op een incorrecte conclusie die ietsje te ver is doorgetrokken...

Mogens Eliassen

Mogens Eliassen draagt de wetenschappelijke titel Mag. Scient in de Chemie van de Århus Universiteit in Denemarken en hij heeft 30+ jaar ervaring met honden, hondenbezitters, hondentrainers en holistische dierenartsen als begeleider en ontwikkelaar van educatieve methoden, en in het houden van lezingen. Hij geeft een gratis nieuwsbrief uit, "[The Peeing Post](#)", met tips en adviezen waar allerhande problemen aan de orde komen, maar vooral training, gedragsproblemen, voeding en gezondheidszorg.

Stuur een mailtje naar contact@k9joy.com voor meer info over Mogens Eliassen en voor links naar andere artikelen die hij heeft gepubliceerd.

Are you subscribing to "The Peeing Post"?



If these articles make sense to you and you would like to tap into more of Mogens Eliasen's knowledge about dogs, you should subscribe to his free newsletter ["The Peeing Post"](#).

"The Peeing Post" is full of articles and advice about dogs training, behavior, behavior problems, feeding, vaccination, general health care, travel, and good fun with our dogs!

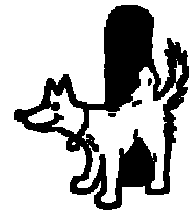
Mogens readily picks up on any problems or concerns from the subscribers and uses the live examples as illustrations everybody can learn from. Mogens gives free advice to the subscribers on any dog-related problem to the extent he can per e-mail, provided only that they will provide feedback!

As a subscriber to "The Peeing Post", you will also have access to all the back issues - which constitute enough solid advice about dogs to make several e-books!

You can find out more about "The Peeing Post" at <http://k9joy.com/peeingpost> where you also can subscribe.

You can check out other publications of Mogens Eliasen at <http://k9joy.com/education>.

Mogens is also available for public speaking, seminars/workshops, and other assignments. Please check <http://k9joy.com/dogtraining> for details, including information about his [summer camps](#).



Did you send Mogens your feedback about this e-book? If not yet, then please do so by going to <http://k9joy.com/RawFoodForDogs/Feedbackform.html>